

Ludvig Holberg

Peder Paars

Forord og kommentarer ved Simen Johansen

bokselskap.no
Oslo 2025

bokselskap.no, Oslo 2025

Ludvig Holberg: *Peder Paars*

Teksten i bokselskap.no følger en utgave fra 1720 (de tre første «bøgene») og en utgave fra 1728 (siste «bog»), begge trykt i København ([J. Wielandt]).

Eksemplarene som er brukt er i Nasjonalbibliotekets eie.

ISBN: 978-82-8319-849-2 (bokselskap.no),

978-82-8319-850-8 (epub), 978-82-8319-851-5 (mobi)

Filene er lastet ned fra e-bokportalen Bokselskap. Lesetekst og flere nedlastningsmuligheter m.m. er gratis tilgjengelig på bokselskap.no

Forord

Peder Paars ble skrevet i årene 1719–1720. Verket er inndelt i fire bøker som ble trykket og utgitt heftevis. *Peder Paars* er både en parodi på antikkens helte-dikt og en satire over det europeiske samfunnet på Holbergs tid. Utgivelsen vakte stor oppmerksomhet i samtiden og ble Ludvig Holbergs litterære gjennombrudd.

Peder Paars er tilsynelatende skrevet av Hans Mickelsen, en ølbrygger fra Kalundborg på Sjælland, og tilsynelatende utstyrt med fotnoter av den lærde Just Justesen. Hovedpersonen i verket er Peder Paars, en kremmer fra Kalundborg. Han har satt seg fore å besøke sin forlovede, Dorothea, i Aarhus og begir seg ut på en sjøreise. Dette skjer tre år før Kalmar-krigen, altså i 1608. Med seg har han et stort mannskap, blant annet bestående av hans trofaste skriver, Peder Ruus. Gudinnen Avind, som ikke kan tåle at Paars når hen til sin elskede Dorothea, bestemmer seg for å stoppe ham. Hun får stormens Gud, Æolus, til å blåse opp en storm, slik at Paars strander på øya Anholt, hvor en stor del av verkets handling finner sted. Her lever folket av skipsvrak og styres av fogden, Hr. Woldemar. Paars møter en rekke vanskeligheter under oppholdet på Anholt, og underveis blir leseren kjent med Anholt-folkets levnet og skikker. Man treffer øyboere som Jens Blok, død ut i egen innbilning, den kloke kone Gunnild og den forelskede jomfru Nille. Handlingen foregår bestandig under forskjellige gresk-romerske guders styrelse, og til slutt griper Venus inn til Paars' fordel. Etter å ha unnsluppet Anholt, kommer Paars til en ukjent by. Han er i ferd med å sperres inne i dårekisten av byrådet, men ledes ut av byen i triumf. Siden hverver den listige Niels Corporal Paars til soldat. Likevel slipper han unna, og verket avsluttes før Paars når frem til Dorothea i Aarhus.

*

Teksten i bokselskap.no følger en utgave fra 1720 (de tre første «bøgene») og en utgave fra 1728 (siste «bog»), begge trykt i København ([Joachim Wielandt]). Eksemplarene som er brukt er i Nasjonalbibliotekets eie.

Simen Johansen har utstyrt teksten med kommentarer og oversettelser. Disse er enten plassert i egne noter eller i skarpe klammer inne i Justesen-notene.

Justesen-notene er plassert der notereferansetegnet står i originaltrykket. Harde linjeskift i notene er markert med solidus (/).

Antikva i originaltrykket gjengis med fet skrift i denne utgaven.

Langt komma i originaltrykket (/) gjengis som vanlig komma.

Speilvendte tegn er rettet stilltiende. Åpenbare trykkfeil er rettet, rettelsen er dokumentert i note.

En Sandfærdig

En Wiise

Om

Neder Kaars

Som gjorde en Rejse fra Cal-
lundborg til Mars /

Streben til Lægedom / Trøst og Husva-
relse for alle got Folk / som lide Kaars og
Modgang her i Verden /

Af

Hans Michelsen

Borger og Indboer i Cal-
lundborg /

Med skionne Anmerkninger neden under
efter den ny Maade /

Siunges efter den Melodie :

Arma virumque cano &c.

Eller som den gamle Østerrandske Wiise

Àrdra moi érvæte Mæra &c.

Klinger vel til allestages Instrumenter, i sær
til Hackebræt eller Lir.

Trykt i dette Aar. [1720]

I Bog

(I) Sang

Jeg taler om en Mand, hvis Skæbne og Bedrifter
Bør billig tegnes an blant alle Folkes Skrifter,
Jeg siunger om en Helt den store Peder Paârs,
Som tog en Reyse for fra Callundborg til Aars.
Siig, giftig Avind, ^{k1} siig vanartige Gudinde,
Hvad dig beveget har? hvor kom det dig i Sinde
Saa hart at plage og forfølge saadan Mand,
Som neppe var bekiendt i eget Fødeland.
Hvad har opirret dig? Hvad haver Aarsag givet?
En slig uskyldig Mand at stræbe efter Livet,
Hand ey med **Don Qvixot** forlod sin Føde-By
For at indlegge Navn, faae Kiemper til at fly.
Hans Forsæt var ey med **Ulysse** og **Ænea**
At undertvinge Land, sin Fæstemøe **Dorthea**
Hand vilde ickun see, mon nogle Miles Færd
Vel være saadan Larm og saadan Fare værd.
^[2] Hvi skulde denne Mand saa stor Anfægtning lide,
Saa ofte fristes, og i sure Æbler bide,
Nu stolte Bølger see sig true paa sit Liv,
Nu staae i Fare for at døe for Morder-Kniv.
Nu udi en Fortred, nu i en anden falde.
ⁿ¹ Mon den Gudinde er, der plages saa af Galde?
Men Avind! Langt ifra at faa din Villie frem,
Du har med største Harm maat see ham komme hiem
Med Folcks Forundring, med Berømmelse og Ære
See til, du engang kand af sligt Exempel lære,
At den du hader mest, for den du baner Vey
Til Ære, gjør den stor og modig, som var sey.
At Riiset ofte maa, af den det snerter, kysses;
Thi det gjør mangel gang af en Peer Paars **Ulysses**.
Siig mig **ô Musa**! Siig, hvorledes gik det til
Med denne store Mand, der udaf Lyckens Spil
Er bleven saa bekiendt, umag dig det at male
Med rette Farve, man begier ey, du skal prale,
Som du tiit haver giort, forført af en **Poët**

At sige meget, som du veedst er aldrig skeet.
Tre Aar for **Calmar**-Krig,^{k2} da Folk var meget riige
Af Vellyst, Overdaad man vidste lit at siige,
Da man ey Midler sat paa Speceri, Caffee,
Da reven Øll og Brød var brugelig for Tee.
Da man kun vidste lit af fremmet Skick og Noder,
Man aad og drak paa Dansk og ingen Franske Moder
I Landet kommen var. At sige kortelig:
Da Folk meer sparsom var og derfor meere riig.
[3] Da tog sig i vor By en velfornemme Kremmer,
Hvis Fâr og Môr var Jydsk, men Fârfâr var en Bremer,
En velbemidlet Mand, som kaltes Peder Pâars,
En kostbar Reyse for fra Callundborg til Aars.
At see sin Fæstemøe, som hand i mange Tider
Ey havde haft i Syyn, jeg veed hun icke lider,
Hand sagde ved sig selv, at jeg paa salten Søe
Mit unge Liv betror, men for en Fæstemøe.
Man vove maa sit Liv, man maa ey være bange,
Skjønt udi Callundborg ey skulde findes mange,
Der udaf kierlighed slig Fare og Fortred
Ja haarde Vinters-stød at udstaa var bereed.
Alt dette kunde vel en anden staa for Øye;
Men saadant Peder Paars ey regnede saa nøye,
Saa sterk er Kierlighed, hand hyrede en Jagt
Og overgav sig saa **Neptuni** Vold og Magt.
Gudinden Avind, da hun saadant fik at vide,
Hun snysede af Harm; skal jeg vel dette lide?
Hun sagde ved sig selv, skal hand sin Fæstemøe
Saa læt omfavne? Ney jeg heller vilde døe.
End en Tilsammenkomst saa kierlig dem tilstæde,
End see forliebte Folk sig med enanden glæde,
Med disse Ord hun fløy i Luften som en Piil,
Man aldrig Avind saae at bruge saadan Jil.
Hun stedse ellers laa begravet i sin Hule,
ⁿ² Hvor hun blant Øgler sig og Slinger pleigde skiule,
[4] Som man i haabetal og halv-opædte saae
ⁿ³ Af Ladhed taalte hun hvert skret hun skulde gaa.
Saa haver **Naso**^{k3} sagt, og hende saa beskreven,

Saa var hun i hans Tid, nu er hun hurtig bleven.
Om hun i gammel Tid saa lad og dofven var,
Som **Naso** fordum os afmalet hende har.
Det staar saa ved sit værd. Jeg tør mig ikke vove
At sige ham imod, nu veed jeg, at til Hove
Samt alle andre steds hun sees kand hver Dag.
I gammel Tid maa skee, det var en anden Sag;
Men jeg vil siunge om: hvor hurtig vor Gudinde
Var et Forræderrie mod Peder Paars at spinde.
I Øyeblik hun stoed paa **Pater Noster** Skiær,
[n4](#) Som af **Virgilio** os kiønt afmalet er.
[n5](#) Der hør man Vindene, som hine Lenke-Hunde
Af Vrede fnyse, giøe, og strebe, om de kunde
Hver stund at komme løs: hvis **Æolus** med Magt
Paa dennem havde ey en saadan Tømme lagt.
[n6](#) Hvis ikke Stormens Gud dem saadan kunde spæge,
De skulde Himmel, Jord og alle Ting bevæge,
[\[5\]](#) Tilsammen blande hvad de kunde treffe paa.
Mand skulde Verden see i hast at undergaa.
[n7](#) Men **Jupiter** for got har fundet, dem at give
En Konge, som med Magt dem kand tilbage drive
I deris Huuler, naar de vilde løbe ud.
Det er den **Æolus**, som kaldes Stormens Gud.
Da Avind hannem fandt paa Spidsen af den Klippe,
Hun sagde Stormens Gud, jeg kand dig ikke slippe,
Du aldrig blir mig qvit, jeg aldrig fra dig gaar,
Før du bønholder mig, og gjør hvad jeg attraar.
Det sagde hun med Suck og høyt bedrøvet Miine,
Som en der færdig er af Angist at besvime.
Strax **Æolus**: thi hand er en enfoldig Mand,
Som Bergfolk gierne er; Jeg troer hun i mit Land
Er kommen (tænkte hand) optændt af Elskovs Lue.
Hvo blive kand forliebt i saadan vanskabt Frue.
Hand deri havde ret: thi hun saa heslig er,
[n8](#) At **Pallas** voved ey at komme hende nær.
I fordum Tid, hun blaa og maver er, har Tænder
Halv ædte op af Rust, hun har ey bedre Hænder,
I hendes Ansigt man meer Galde seer end Blod,

Mod hendes Aande mand forsyner sig med Rod
At holde i sin Mund, for hendes Øyne skiæve
Og hendes fæle Syyn selv Guderne maa bæve,
[u9](#) Hun smiler ikke læt, man veed hun aldrig leer,
Undtagen noget Ont som hendes kand, hun seer.
[\[6\]](#) Af saadant **Æolus** vel maatte blive bange,
Hand længe sad forsagt, nedslagen som en Fange,
Hand var ey mægtig til at give noget Svar.
Gudinden saadan Skrek hos hannem blev vel var;
Men hvad dens Aarsag var, hun ingenlunde vidste.
Hun sagde: Hør min Bøn, det være skal den sidste,
Som det den første er; Du den ey negte maa,
Jeg ikke ubønhørt fra **Æolo** vil gaa.
Hand dertil skielvende da svared: Om I vilde
I Morgen komme hid, nu har jeg at bestille,
Jeg aldrig haver Roo, nu en nu anden Vind
Mig plager. – Da man saae, han ganske kom fra sind,
Hand kunne ey af Frygt og Redsel meere sige,
Men ferdig var af Skrek at rømme Land og Rige.
Hand vendte Ryggen til, og vilde løbe bort.
Gudinden slig Foragt ey skjøttede da stort.
Hun holt paa hannem fast med begge sine Hænder,
Nu gav hun gode Ord, nu viiste hun ham Tænder,
Og sagde som tilforn, jeg aldrig fra dig gaar,
Før du bønhører mig, og gjør hvad jeg attraar.
Da skreg hand overlydt, og sagde: Slip mig Frue,
Jeg seer i Hovedet, I haver løes en Skrue.
For eder **Pluto** selv er bange, eder skyer,
Hvo kand forliebe sig i saadant heßligt Dyer.
Den giftig Frue, som Forhaanelse ey skytter,
Naar det til hendes Gavn og onde Forsæt nytter,
Til Takke alting tår og alt opoffrer læt,
Naar hendes slemme Sind af ondt kun bliver mæt.
Hun over **Æolus** ey vilde sig besvære,
Hvis Hielp i denne Sag hun kunde ey undvære,
Thi stilled hun sig mild, og sagde med Beskeed,
Du der i farer vild, det er ey Kierlighed,
[\[7\]](#) Som mig hid haver bragt, en anden Orm mig plager,

[n10](#) Jeg sætter heller Splid i Kierlighed og mager,
At Elskovs søde Smag forvandles kand til Had,
Det er min største Lyst, det gjør mit Hjerte glad.
Slig Orm mig drevet har at søge dig. Jeg kalder
Dig, Stormens Gud! til Fod, dig Beder og paakalder,
Taal ey, at Avind skal for dine Fødder døe
Af Harm, at Peder Paârs skal see sin Fæstemøe.
Om en Gudindes Suk hos Guder bør antegnes,
Og om en Stympers Liv bør derimod ey regnes,
Da lad ham aldrig naae den høyforlangte Havn,
Da lad ham aldrig faa sin Dorethe i Favn.
See, hvor hans lumpen Jagt hin stolte Bølge pløjer,
See, hvor hand mig til Trods i Haabet sig fornøjer,
Ach slip en kraftig Vind og Havet for mig rør.
Hand svarede derpaa: Det jeg ey vove tør.

[n11](#) Jeg veed nok, hvor det gik mig i **Æneæ** Tider.
Neptunus er en Mand, der aldrig saadant lider,
Til Uven ham at faa, jeg veed, er ingen Skiemt,
Det som jeg gjorde da, hand endnu ey har glemt.
De skidne Ord jeg fik, mig ligger nok paa Hierte.
Jeg mod hans Viilie nu har neppe Lov at –
En sige, give Vind, som Havet røre kand.
Mand næppe finde skal en høy Bestillings Mand,
Der har saa liden Magt, hvis Hænder ere bundet,
Hvis Herredømme paa saa slet en Fod er grundet.
[\[8\]](#) Jeg gjør helst hvad jeg kand for Fruentimrets skyld
Men skaaner mig derfor, opripper ey min Byld.
Strax Avind som i Svig oq Kunst er Mesterinde,
Sin Tale førte saa for hannem at Forblinde:
Hør Vindernes **Monarch**! Hvo har dig underlagt
Neptuno Havets Gud? Har **Jupiter** vel sagt,
At hand har over dig at byde og befale,
Hvo haver nogen Tid ham hørt saaledes tale?
Du har fra Arilds Tid haft Magt at skabe Vind,
Nu sidder du forsagt med Haanden under Kind,
Og venter paa Forlov, tør ingen Ordre give,
Neptunus Magten har, du maa kun underskrive
Hva hand besluttet har, hand i sit Hjerte leer

At du med hannem saa igiennem Fingre seer.
Det fast utroligt er, hvad saadan fyndig Tale
Udvirkede hos ham, hand saasom af en Dvale
Opvognede, stod op, og gav et mægtig skrig,
[n12](#) Som **Mars** da hand blev var i den Trojanske Krig
Sit Blod at rinde, hør I Synden-Norden-Vinde,
Gaar udaf eders Hul, I skal herefter finde,
At jeg jêr Herre er, at jeg har eene Magt
At sige, blæser op, at sige, stille, sagt!
[\[9\]](#) I samme Øyeblik man hørte Vinden suse,
Det salte Hav man saae forfærdeligt at bruse,
Peer Paars, som lit fra Land var kommen med sin Jagt,
[n13](#) I ham blev Blodet kaalt, hand raabte, giver agt
O Søe-Mænd! frygter ey, men tager Mod og Hierte,
Betænk I helst skal døe paa Sotteseng med Smerte,
Saa mangen kostbar Mand har lucked Øye til
Paa Havet: her at døe, jeg agtede kun Spil,
Hvis ey min Festemøe **Dorthæa** stod for Øye,
Med saadan Gravstæd jeg mig vilde lade nøye,
Hvis Himlen mig tillod først med min Fæstemøe
At tage Afskeed, jeg med Glæde vilde døe.
Mod Døden man omsonst sig stræber at bevæbne,
Hvis saa bestikket er, hvis det er eders skiæbne,
[n14](#). At I paa Havets Bund skal hvile eders Been,
Og **Lachesis**^{k4} ey Traad har meere paa jêr Teen.
Saa hielper eder ey I græde vil og sukke,
I maa dog give jêr, I maa for Døden bukke,
Naar Tiden kommen er: Det sagde først og sidst
Min Fader over Bord, var dog ey Calvinist.
Derfore Søe-Mænd! lâar ey saadant jêr forskrekke,
Jeg kand ey tale meer, faar ont og maa mig brekke.
Hans Skriver Peder Ruus, som fuldte denne Mand,
Paa Reysen tænkte da: Mon jeg og ikke kand
[\[10\]](#) Opmuntre dem med Ord, og tale om den skiæbne
Mod hvilken man omsonst sig stræber at bevæbne,
Hand tænkte ingen Trøst, mod Døden bedre var,
Og finder jeg, at hand slig Tale holdet har.
I kiekke Søe-Mænd! hør, hvad jeg vil eder sige:

Hvad Skiebnen har beskiert, det kand mand ey undvige.
En skabt til Glæde er, en anden til Fortred.
For en er Havets Bund, for anden er bereed
En Gallie: thi den, som beskieret er at henge,
Ey druknes nogen Tid, det har jeg hørt for længe,
Mads Sogne-Fogd var skabt at døe paa Sotteseng,
[n15](#) Niels Degn beskiert at døe udi en Klokkestreng.
Den som til Siælends-Far er skabt, blir aldrig Jyde.
En Fisk er skabt til Rist, en anden til en Gryde.
En Luus at døe i Ild, en anden ved en Nagl,
Et Korn af Heede maa, en andet døe af Hagl,
[n16](#) En Bog maa lade sig paa Randen smukt forgylde,
Og en i Kremmerhuus er henlagt paa vor Hylde.
En skabt at blive lam, en anden blind og døv.
Mand bryde Finger kand udi Kierlings – –
Naar saa beskikket er: hvi skulle vi da bæve
For Døden vi dog veed, vi kand ey evig leve.
Vort Levnet er kun kort, det er mod Evighed.
Som liden Landsbye mod en stor og mægtig Sted.
[\[11\]](#) [n17](#) Ey nogen Mand er til, som Døden jo borttager,
Undtagen (som jeg veed) [n18](#) Jerusalems Skomager,
Hand Eene lever nok, hand Eene aldrig døer,
Hvis I mig ey vil tro, da kun Hr. Christen spør.
Hand hannem haver seet i Holsten mange gange,
Jeg skiøtter ey derom, jeg skulde blive bange.
Om jeg fik ham at see, hand tit i Kirken staar
Og bøyer sine Knæ, og sig for Brøstet slaar.
Hvis jeg kand komme hiem, Hr. Christen skal mig love
At viise mig den Mand, jeg tør vel icke vove
At tale med ham selv, jeg vilde i en Krog
Kun staa og høre hvad hand taler for et Sprog.
Hvi hand saa flakker om, og saadant Ont maa lide,
Jeg kand ey nægte det, jeg har jo Lyst at vide,
Der er fast intet Land, der er fast ingen Bye,
Hand jo har været i, end ogsaa udi Tye.
Derfore lader jêr af saadant ey forskrekke,
Jeg, som min **Principal**, faar Ont, maa mig og brekke.
Af saadan Tale da opmuntret blev hver Mand,

De raabte overlydt: Lyksaligt er det Land.
Lyksalig er den Bye, lyksalig er det Herred,
Som giver saadan Mand; O! havde hand studeret,
[12] Hand havde kundet kiørt med mangen Præst i ring,
I Verden havde hand gjort mange høye Spring.
Hr. Christen præker vel, det maa enhver bekiende,
Hand trøste kand en Syg, en Synder kand omvende,
Men, at hand, som Pêr Ruus. – – Hvad var det som der brast?
Nu er vi om en Hals, der ligger vores Mast.
Per Paars blev stedse ved Skibs-Folket at husvale,
Og muntre dennem op ved en og anden Tale;
Mens hver paa Dækket laa og vred sig som en Orm,
n19 Der blev et Himmel-Weyr og en **Poëtisk** Storm.
n20 Den heele Himmel blev med Skyer overtrekket,
Det mørkt blev som en Nat, man kunde ey paa Dækket
Hin anden mere see; hver saa og holdt sig fast
Een ved et Anker-tov, en ved en afbrudt Mast.
Man hørte Tovene forskrekkelig at hvine,
Om Skibet tumlede sig Kufferter og skrine.
Nu saae man Himmelen af Liunild blive klar,
Man tænkte Dommedag da strax forhaanden var.
Thi Verdens Undergang og sidste Tid man venter,
Naar man formeget seer fast alle **Elementer**.
Mand truedes med Ild, man svemmede i Vand,
Det heele gandske Dæk og skiulet var med Sand.
[13] n21 Som Bølgerne med Magt af Grunden havde taget,
Saa mand af Ild og Vand og Havets Sand var plaget
Paa den selvsamme Tid, at sige med et Ord:
Mand aldrig meere saae bevæget Hav og Fiord.
Den haard er, som en Steen hvis Øyne ikke rinde
Naar hand betragter sligt, men Kierligheds Gudinde,
Der altid rekker Haand, der altid dem er mild,
Hvis Hierter er optendt af Elskovs søde Ild.
Da hun slig Jammer saae, dens Aarsag fik at høre,
Beslattede hun strax til Havets Gud at kiøre,
Hun raabte spender for, jeg har ey længe Tid,
Jeg maa forsøge paa, hvad Kierlighed mod Nid
Udrette kan; Jeg maa paatage mig en Reyse.

Strax mand for Vognen saae to hvide Svane kneyse
Hun til **Neptunum** foer. Ach! sagde Havets Gud:
Hvor kommer du ifra i Uveir, Regn og Slud.
Hvad Aarsag dertil er livsaligste Gudinde,
At man i saadan Storm paa Havet dig skal finde!
Hun sagde: Havets Gud! hør hvad jeg sige vil,
Din Magt, dit Herredom jeg seer, ey meer er til.
Har du det af dig selv Vind-Guden overdraget.
Har hand det dig med Vold berøvet og frataget.
Søg Land. Kast Forken bort. Lad deg ey meere see
Paa Havet, hvor dig Fisk og Søefugl vil belee.
Naar de formerke du, ey holde kand i Ave
Den mindste Bølge, naar du est en andens Slave,
Naar du, som fordum blev af Søefolk først og sidst
Saa meget dyrket, har dit Navn din Ære mist.
^[14] Hen pak dig, **Æolus** regierer Havet Eene,
Du ikke meere kand ham **Scepteret**formeene,
Neptunus over sligt strax blussede af skam,
Om Hovedet blev heed, og svarede **Madam'**!
Hand aldrig meere har end engang med mig spillet,
Slig Puds, jeg blev vist i **Æneæ** Tid saa drillet,
ⁿ²² Som I kand læse hos **Virgilium**, jeg veed,
Hand det antegnet har, mon jeg da saadant leed?
Hand har min Tapperhed ey noksom kundet priise,
Jeg har ey Bogen her, heldst skulde jeg jêr viise,
Hvad derom skrevet er. Men siig mig med et Ord:
Hvad haver **Æolum** tilskyndet Hav og Fiord
Med Vindene at slaa, jeg selv blev meget bange,
Har siddet gandske still tre Timer som en Fange,
Jeg tænkte, sidste Dag nu strax forhaanden var,
Sligt Uveyr mange Aar ieg ey fornummet har.
Saa talte da hans Ord: En slig enfoldig Tale
Hav-Guden førte frem. Jeg tingen maa afmale,
Som den tildraget er. Hver redelig **Poët**
En Ting beskrive maa, som den er hent og skeet.
Min upartiske Geist kand ikke Farve sætte
Paa noget, det som skevt og kroget er at rette,
Den ey bemøyer sig, skjønt en **Heroisk** Sang

Ey lider sligt, men jeg blant Skialdre haver Rang.
Ey skjøtter om, naar Mand mig tvinge vil at lyve,
At give hvidt for sort, og sige: Ti er tyve.

Neptunus Søe-Mand er, hand aldrig sættet har
Paa skruer sine Ord, hand aldrig Hofmand var.

[15] Da **Venus** kortelig dets Aarsag ham fortaalte,
Hvad saadan Himmel-Veyr, hvad saadan Storm forvolte.
Af Elskovssterke Ild ophidset Peder Paars,
En Reyse foretog fra Callundborg til Aars.
At see sin Fæstemøe, strax Avind, som I viide,
Oprigtig Kierlighed har aldrig kundet lide,
Har med Veltalenhed giort **Æolum** saa blind,
At hand aarsaget har slig veyr, Storm og Vind.
Neptunus sagde da: Alt hvad jeg nu kand gjøre
For Eders skyld, det er, at jeg vil Havet røre
Med min tre-kantet Fork, og viise Vinden hiem
Med slige haarde Ord, saa det skal have Klem.
Strax vendte hand sig om, og raabte: Hør I Vinde!
Hvis I ey passer jer, I skulde strax befinde,
At jeg mit Herredom og Fork ey før omsonst,
Og at det kun for mig skal være ringe Konst
At faa jer alle fast i ævig Baand og Fængsel
Og slutte eders Hul med stærke Laas og Hængsel:
Jeg viise eder skal, at jeg har endnu Mod?
Trotz I tør, uden mig, oprøre mindste Flod.
Gaar, siger **Æolo**, jeg sligt ey kand fordøje.
Jeg vove skal med ham for saadant et blaat Øje,
Det sagde hand med Fynd og saadan Myndighed,
At Vindene med Hast i Bierget krøbe ned
Og skiulte sig af Frygt? man dennem refse vilde;
Men saadan **Ordre** gaf **Neptunus** alt forsilde,
Thi Jagten dreven var imidlertid paa Land,
Hvor den i støkker gik og omkom ingen Mand.

(2) Sang

[16] For Graad ieg icke kand den Tilstand her beskrive
Enhver da fantes i, de vare vel i Live,
Men stive udaf Frost, nedslagne af Fortræd:
Slig ynksom Syn man ej har seet nogen Stæd.
De allesammen laae fast ligesom i Dvale,
Den eene kunde ej den anden da husvale,
De trætte Nakker man paa Skuldre hælde saae.
De fordum kiække Mænd som vißne Blomster laae,
Der Ploven feldet har, som Ax af Hagl og Vinde,
Som Valmu udaf Regn nedslagne. Hvo kand finde
Tilstrekkelige Ord at male saadant af!
Jeg med **Virgilio** kand ikke gaa i Traf.
Langt mindre kand jeg med **Homero galopere**,
Min **Musa** doven er. De ei **Poëter** ere
Som ikkun drikke Vand. **Horatius**^{k5} er mæt,
ⁿ²³ Og haver Skraatten fuld, helst siunger han kun slet.
Da disse usle Mænd saa havde lagt en Time
Fast uden Følelse og ligesom i Svime,
Kom endelig en Mand der dennem var saa mild,
At hand paa Klinten for dem tente op en Ild.
Den tapre Peder Paars begynte først at tale,
Hand sagde: Kiære Ven! Vil I os vel afmale
[17] Hvad Land vi ere i, om det er saadan Sted,
Som efter dette Liv for Døde er bered.
Mig synes, at det ey kand Himmerige være,
Vor slette Tilstand kand det anderledes lære:
Ey Helvede: thi her er alt formeget kaalt,
Den Sted skal være heed, saa viit mig er fortaalt.
Hand gav ham saadant Svar: Det Eyland **Anholt** heder,
Indbyggerne hver Dag for Søe-Folk stedse beder
At see dem her paa Land; De ofte blîr bønhort:
Thi et og andet Skib blir lykkelig hidført,
De ere gode Folk: hvor vel man ey kand negte,
I gamle Dage de jo vare slemme Knegte,
En velbedaget Mand, som været har min Giæst,

Fortaalte mig: her var tilforn en gammel Præst,
Jeg nævner ey hans Navn, jeg vil ham icke røbe,
Som tog en Daler for hvert Barn hand skulde døbe,
Og da mand spurde ham: hvi hand sig understod
At tage dobbelt, hand da svaret med frit Mod:
To Mark mig tilladt er for Børne-Daab at tage,
To for Begravelse. Nu kommer faa af Dage
Paa Sotteseng: thi de fast alle bliver hængt,
Derfore jeg min Ret kand tage ufortænckt.
Men deraf slutte kand, de vare fordum slemme.
Det gaar mig lidet an, jeg har her icke hiemme.
Nu derimod man seer dem bedres Dag for Dag.
Hver lever Christelig og nærer sig af Vrag.
Per Paars da glædde sig, at hand saa vidt var kommen
Blant smucke Folk; men da hand Haanden stak i Lommen,
Hand savnede sin Pung: O væ mig arme Mand!
Hand raabte: Ingen Ting mig meere trøste kand.
[18] Det er jo ingen Skiemt at miste tolv Rixdaler,
Og du, min Ven, som her om Landets Dyder praler,
Her seer man, hvor man kand din saure Tale tro,
Her seer man, hvad for Folk paa denne Øe mon bo.
Thi ingen uden du sig til mig haver nærmet,
Du! som jeg meente, at du skulde mig beskiermet,
Ney Folket verre er, end du mig bildte ind,
Det sagde hand med Graad og Haanden under Kind.
Her jeg bekiende maa, og kand det icke dølge,
Helst som jeg gierne vil den reene Sandhed følge,
At denne store Mand og havde nogen Feyl;
Jeg ønsker hver **Poët** sig dette som et Speyl
For Øyne sætte maa, og undertiden viise
Hvad Feil der findes og hos dem, de vilde prise
I deres Vers og Sang. Alt hvad jeg sige kand
For denne store Helt, er, at i fremmed Land
Er ingen større Sorg end miste sine Penge,
For slig Ulycke sig en anden skulde hænge,
Det var den eene gang hand lod sin Svaghed see,
Hand ellers pleyede mod all Ulycke lee.
Hans Skriver Peder Ruus, som ham paa Reysen fuldte,

Da slog sig for sit Brøst, og raabte: Vi maae sulte
Og døe af Hunger her, hvo vil vel recke Haand
Til den, der fattig er: det Fandens Elskovs Baand,
Som dig hid trecket har, maa heller heede Stricke.
Det meget bedre er en ærlig Ruus at dricke,
End at forlove sig, tro mig, at det er sandt,
Skjønt jeg ey boglærd er, og ingen Prædicant.
Jeg vel tilbage har tre Daler i en Knude,
Naar de fortæret er, saa er det med oss ude.
[19] Per Paars blev derved glad, og sagde: Giem din Skat,
See til, man og ey faar paa dine Penge fat.
Jer skeede ret, saa lod den Fremmed sig forlyde,
Om jeg det maged, at I skulde snart fortryde
Jer Ubetæncksomhed; thi jeg for Tyve-Sag
End aldrig sigted er af nogen før i Dag.
Men at I skulde see, hvor høyt I jer bedrage,
Hvor de I skielde meest, sig meest for jer umage,
Saa vil jeg glemme hvad I gjorde mig for Spot
Og stræbe, hvor jeg kand giengielde det med got.
I haver tabt en Pung, mon man det strax skal kalde,
At den er staalen bort, som den ey kunde falde
Af Lommen i den Rey, da Skibet gick paa Land,
Tolv Dalers Tab er ey et Tab for slig en Mand.
Men som jeg troer, saa har I andet med at fare,
Hvad er der i jer Jagt, hvad haver I for Vare,
Der er maaskee de Ting, som læt bedervis kand,
Om de skal længe staa udi det salte Vand.
I stødte nylig an, og jeg tør sickert vedde,
At alting frelses skal, om hver vil flittig redde.
Hver giøre saasom jeg, og bierge hvad hand kand,
Og tale siden om, hvad jeg er for en Mand.
Hver blev opmuntret og med Fyrighed henvendte
Til Skibets søndrig Skrog for derudaf at hente,
Hvad ham for Hænde kom. Alt hvad man bierget fik,
Jeg vil ey tale om, endskiønt jeg paa en Prik
Altsammen kunde læt opregne og beskrive,
Et fuldt Register paa den heele **Cargo** give,
Men min **Heroisk** Sang tilstæder icke her,

At tegne andet op end hvad som kostbar er.

[20] **O Musa** kom til Hielp, beveg min Røst og Tunge!

At jeg anstændelig om slige Ting kand siunge

Og zierlig regne op alt hvad jeg fundet har,

Som endda i Behold, som endda frelset var.

[n24](#) Da Morgenrøden af sit Saffran-Sovekammer

Gick ud, oc Himmelen med Rosen-tegnet Flammer

Antænte, oc slig Skreck i mørcke Nat indjog

For **Phoebi** Ankomst, at hun straxen Flugten tog

Da man paa Vandet saae at svemme Fade, Tønder,

Samt Skriine, Kufferter med Klæder, Pudehynder.

Som kaade Marsviin man da saae dem velte sig

Og som smaa Dreng, der paa Vandet føre Krig

I **Julii** Maaned, naar de mange heede Dage

Paa Vandet locker dem Forfriskning der at tage,

Man seer dem skiule sig, man seer dem ducke op.

Nu seer man kun en Haand, en Fod, nu heele Krop,

Nu seer man dennem frem, nu seer man dem tilbage

At svemme, falde om, nu atter Flugten tage,

Ey anderledes var at ansee dette Vrag,

Den fremmede Person sant deri stor Behag.

Hand med Fornøjelse paa Vandet saae det lege,

Skibsfolcket derimod sligt maatte vel bevege

Til Graad. De raabte: O en ulycksalig Nat

Der har berøvet oss i hast vor heele Skat.

[n25](#) Man tog sig fore først Per Paarses store Kiste

At redde. Alle Mand som nogenlunde viste

[21] Hvad deri var for Skat, hvad deri skiulet laa,

At redde egne Ting ey tænckte meget paa.

Omsider fick man den med Møye treckt paa Landet,

Den fremmede Person til Beltet gick i Vandet,

Og hialp, at største Deel blev frelst: slig Høflighed

At vederlegge man med Penge var bereed.

Men denne gode Mand slet intet vilde tage,

At redde fremmet Gods jeg pleyer mig umage,

Som det mit eget var. Hand sagde: Nu I seer

Hvad Mand jeg er, for Tyv I skielder mig ey meer.

[n26](#) Da Kisten aabnet blev, man saae derinde svæve

En Jomfru og med hast mod Himmelen sig hæve.
[n27](#) Man Rosen-farvet Hals et skinnend Ansigt saae,
Man følte yndig Lugt fra hendis Haar at gaa.
Det **Jovis** Daatter var og Kierligheds Gudinde,
Som havde sluttet sig i Kisten samme sinde
At holde Vandet bort, forhindre, at det ey
Forderve skulde let **Dortheæ** Contrafey,
Som der forvaret var. Per Paars bekom stor Glæde
Af saadant herligt Syyn. Man saae ham Øyne væde,
Hand raabte overlydt: Det vist en Engel var,
Som i Beskyttelse os alle taget har.
[\[22\]](#) Hand bød det gandske Folck at falde ned og bede,
Der efter tog mand for med Fliid at efterlede
I Kisten alle Ting, mand med Forundring saae,
At alle Sager i god Orden tørre laa.
Først fandt man ubeskaart hans Sarses Søndags Kioel
Med støbte Knapper i og Lær til otte Stole,
Man siden ligerviis fandt gandske tør hans Vest,
For hvilken Peder da var bange allermest;
Thi den af Kalemanck var giort med Silcke Knapper.
Hand raabte: see min Vest, den haver holt sig tapper.
Der efter tog man op en Trøye, som var blaa,
Med Ulvskind foret og med Guldgramaner paa.
To Hatte af **Castoor**, tolv skønne Peberkager
Sampt tre par Rulærs Skoe, som af en Tydsk Skomager
Var giort i Callundborg, et lidet Sølv-Kaars,
Som af hans Kieriste ham skicket var fra Aars.
Samt Jertegns Huus-Postil med tvende Spende-Bøger,
Som ham foræret var. En af hans Svoger Tøger,
En anden af Hr. Jens i Holbeck, af den Bog
Paars sagde tit, at hand var eene bleven klog.
Hans Stammebog hand saae og ubeskaart var bleven,
Hand efter Tydsk Maneer derudi havde skreven:
En hoben Navne. Ja **Dortheæ** Contrafey,
Hand og omsider fandt. Den Fryd jeg glemmer ey.
Hand lod derover see. Hand det mod Brystet kryste,
Hand græd af Glæde, og det tusind gange kyste,
At sige med et Ord: Alt var i god Behold,

Paa Klæderne man saae ey mindste Plet og Fold.
[23] De andre gode Folck ey hande samme Lycke,
Thi i Per Ruuses Skrin var ey et eenest stycke,
Som jo fordervet var. Hand gav et heftig Skrig,
Da hand hans Bøger fandt tilredt saa ynckelig.
Jeg selv kand ey for Graad den store Ynck beskrive,
Hvis sligt ey hendet var, jeg hande kundet give
En stor Oplysning om Per Paars og om hans Tog
Samt heele Levnet, som var tegnet i en Bog
Med stor Omstændighed; mand deraf kunde lære,
End og hvad hand hver Dag, hver Maaltid pleide tære.
[n28](#) Hvor mange Potter Øll min Helt om Dagen drak,
Hvad bruget blev i Suus, hvad udi Røg-tobak,
Saa at mand finder faa endogsaa Tydske Skrifter,
Der meer omstændelig beskriver eens Bedrifter.
At miste saadan Bog, man holder intet Spill,
Der saa vidtløftig var og tyck som en Postill.
Hvad angaar andet Gods, det vil jeg ej opregne,
Jeg lovet haver kun hvad kaastbart er at tegne,
Min **Musa** siunger ey om slige ringe Ting;
Thi, skjønt hun icke gjør, som andre, høye Spring.
Saa kand den dog ey vel i **Bagateller** hænge,
Og sig med andet end hvad vigtigt er bemænge.
Pêr Paarses Eventyr saa store er, at man
Med maadelige Ting sig ey bemenge kand.
Paars deelte da sit Folck i sine visse **Classer**,
Hand sagde: Kiere Børn seer til og flittig passer
[24] Paa hvad jêr blir betroed; hver bliver ved sin Post,
Betæncker hvad det Gods for Penge os har kost.
Den fremmede Person da svaret: Frygter icke,
Vi har en ærlig Fogd, jeg kiender ham til pricke,
Han gierne fremmet Folk vil tage i Forsvar,
Det er en føye Ting, hand derfor af dem târ.
I Fior hand dømte tre der havde høyt bedrøvet
En Søemand, og hans Gods med Magt fra hannem røvet,
Samt givet ham med Kniv tre, fire dybe Saar,
I Ansigt, Hoved, Ryg, i Side og i Laar.
At være Tremarks-Mænd, dog skulde Dommen være

Dem ey til **Præjuditz** paa gode Navn og Ære,
Men hver at agtes for saa god og ærlig Mand,
Som andre Bønder, der besidde dette Land.
Jeg ellers vidne kand, at man i nogle Dage
Ey noget Ont har hørt, som Fogden kand mißhage.
Slig underretning var Per Paars heel angennem,
Hand sagde: Skriver Ruus! giv agt, og flittig giem
Hvad hand os haver sagt; det bæst er at anskrive,
Hans Tale Ord fra Ord, vil Lycken engang blive
Saa gunstig, at vi til vort Land og Føde-By
Maa komme snart igien, vi give skal en ny
Beskrivning over sligt, hvormed man sig til Hofve
Kand giøre angennem: Siig Lands-Mand! hvilke Love,
Regiering, **Politie**, Guds Tieniste og Troe
Er blant det gode Folck, som denne Øe beboe.
Hand svared med Beskeed: Den Lov, som vi her have,
Af fogden skreven er, hand kand det altid lave,
[25] Vi faar den ey at see, den hedder [n29](#)**Woldmars** Ret,
Saa efter Fogdens Nafn, det er mig icke let.
Dens Indhold og Begreb at sige: Vi os nøye,
At hand tilstæder os vor Land at saae og pløye,
Det veed jeg i vor Lov beskreven er og sat,
At Præsten Tiende skal have, Fogden Skat.
Vor Tro er reen og puur, som den var paa de Tider,
Kong **Dan** ved Roret sad: Vor gode Fogd ey lider,
At noget Svermerie paa Øen Fremgang faar,
Jeg veed et Kietterie, som her for nogle Aar,
Var opvagt, at man ey med Rette kunde nyde
Det Vrag, som drives hid: slig Lærdom at forbyde,
Vor Foget var ey seen, jeg ey beskrive kand,
Hvad Nafn hand derved har forhvervet hos hver Mand.
En Kietter derpaa sig da understod at sige:
Slig Guds frygt sigter kun sig selver at beriige,
Mand veed, at Fogden har af Vraget største Part,
H. Niels har og sin Deel, slig Iver har ey Art.
Men jeg kand sige paa Samvittighed og Ære,
At de ham Uret gjør, som saadan Lærdom lære,
Hans Forsæt ickun er, den gamle reene Tro

At holde udi hefd, at mand i Fred og Roo
Kand leve paa vor Øe; hand af **Antiqviteter**
En Elsker er, hand kand ey lide nye Propheter,
Vor Præst er meget lærd, hand præker, døber vel,
Ey nogen andet kand ham sige paa med Skiel.
[26] Hand ingen Bibel har, men herlige Postiller
Med Kaaberstycker i, hand læser uden Brillen
I Kircken af en Bog, en gammel lærd Postil,
u30 Som Jertegns hedder, slig en Bog er aldrig til.
Den handler ickun om sandfærdige Mirakler,
Og trøster, styrcker dem, som udi Troen vakler,
Man holder for, at hand kand meer end Fader vor,
Man mercke kunde det paa ham forgangen Aar.
Historien er kort, og kand I deraf lære
Om det er icke ret saa viis en Mand at ære.
Her strandede et Skib, som med Corinther var
Vel ladet. Christen Holck 6 Tønder der af tår.
Vor lærde Præst Hr. Niels, som udi gamle Bøger
Kand finde skiulte Ting, naar hand det eftersøger,
Slig Falskhed strax fornam, og sagde overlyt,
Da hand i Kircken kom: Sligt er jo gandske Nyt!
Det gick ey før saa til i gammel Tid og Dage,
At mand fra Præst og Fogd hvad tilkom torde tage.
I de Corinthiers det siette det jo staar.
Den gode Christen Holck stod som et slagtet Faar,
Og mercket tydelig, at Præsten om de Tønder
Vist havde noget læst. Hvad ere dog vi Bønder
Mod slige lærde Mænd, som all vor Idret see,
I gamle Bøger, og kand all vor Vid belee.
Vor Degn ey ulærd er, kand skønne Voxlius støbe,
Hand skulde, om det galt, vel kunde Børen døbe,
I Morgen er det Fest, I ham da høre skal,
Hand siunger liflig, som den beste Nactergal.
[27] Hvis hand sig ickun holdt lit fra Toback at smøge,
Man skulde reyse langt, man skulde længe søge,
Før man en saadan Degn, før man en saadan Røst,
At høre kunde faa: Hand sang forgangen Høst,
Da Fogden engang tog sig for at gaa i Messe,

Som sielden skeer: Thi hans Forretninger ham presse,
At hand til Kircke-gang ey haver megen Tid,
Hand da saa herlig sang, at Fogden mild og bliid
Sig stillede mod ham, og sagde: Hør! vi ville
Dig gierne see hos os: Vor ældste Datter Nille
Stor Lyst har til **Music**: Kom ickun i vort Huus,
Der vanke kand for dig saa mangen ærlig Ruus.
Per Degn, som Brændeviin at dricke haver Vaane,
Af saadan Høflighed var færdig til at daane.
Slig Naade (sagde hand) Hr. Foget er for stoer,
Saa tit jeg komme maa i Kircke og i Choer.
Jeg have skal i Bøn min naadige Hr. Foget,
Man aldrig saae Per Degn af Ydmyghed saa kroget.
Den Feil, som ellers ham bebreidis allermest
Er, at hand icke kand forligis med vor Præst.
Jeg tilstaar, saasom hand er lærd, kand regne, skrive,
At hand ey har behov sin Præst at eftergive,
Dog kand fast ingen Siæl ham deri holde med,
Det er jo dog hans Præst, det er hans Øvrighed.
Det som imellem dem har yppet denne Trette,
Det er en liden Ting, som let stod til at rette,
Hvis Trotzighed ey var hos begge alt for stor.
Hr. Niels vil Degnen skal i Døren af vor Choer,
Naar Bønnen bliver læst, smugt folde sine Hænder,
Men Degnen siger ney og viiser hannem Tænder,
Saa ofte Præsten vil paamine ham derom
Og siger: Skam der gjør: skjønt Paven udi Rom
[28] Mig sligt befoel: Jeg seer, I Vantro vil bestyrke,
Det ey Gebærder er, hvormed man Gud skal dyrcke,
Der findes mange Mænd, som Degnen giver magt,
Endogsaa Fogden selv, hand ofte haver sagt:
Vor **Pastor** Uræt har: Men hand af Bønne-Bøger
Og Catechißmo selv, hvor hand sligt eftersøger
Beviise kand, det er hver Christens rette Pligt,
Man længe ønsket har at see den Sag forligt.
Helst kand man Peder Degn til største Ære sige,
At hand sit Amt forstaar, og der i saa har liige,
Hans For-Mænd, som dog vel sig der i kunde snoe,

Naar hand kun fik et Lam, da denne faar en Koe.
Hand Mæsterligen veed paa Psalmer Taxt at sætte,
Naar hand kun lidet faar, saa siunger hand de slette.
Jeg mindes at en Mand, hvis ælste Søn var død,
Per Degn paa Klingen gik og hannem hæftig brød.
Han gav ham kun en Mark, han havde icke Krefter
At give meer. Heel vel, du Psalmer faar derefter
Hand sagde: Bonden da ham svarede: Jeg veed
At saadant hielper ey min Søn til Salighed.
Per blev da hæftig vreed, og beed sig udi Tommen,
Der ingen salig er, før hand i Grav er kommen
Hand raabte: Disse Ord jeg viise kand paa Prendt,
Slig farlig Kietteri jeg aldrig havde vendt.
Da Bonden blev forskrekt, tog op et to Mark-stykke
Og rakte Degnen det. I under mig den Lycke,
At jeg Liig-Psalmer da kand faa, som haver Fynd,
Hvi skulde jeg min Søn sligt nægte, det var Synd.
Var Degnen da ej snild. Hr. Niels ej kunde giøre
Sligt bædre. Det er alt hvad jeg har kundet spørre,
Om Landets Politie, Regiering, Lov og Skik,
Skjønt jeg er fremmet, veed jeg sligt dog paa en Prik.
[29] Per Paars slig Tale da med Hiertens Glæde hørte,
Dens Lærdom, Fynd og Kraft ham paa de Tanker førte,
At det var anden Mand end hand sig bildte ind,
Den ringe Dragt har giort, O Landsmand! mig saa blind.
Hand sagde: at jeg dig har taget for en Bonde,
Jeg beder, saadant mig ey regnes maa til onde,
Din Høflighed mod os jeg stedse prise vil
Til yderst Aandedregt, saa længe jeg er til.
Den fremmed svarede: Min Glæde er at trøste
Betrængte Folck, og see, at intet maa dem brøste;
Men Tiden spildes kun ved vores lange Snack,
En sulten Maufve gir for Ord kun liden Tack.
Jeg løber til mit Huus, og vil til llden sætte
Hvad jeg kand finde for jer Følgeskab at mætte,
Jeg skal og skaffe for jer selv en opreed Seng,
De andre Venner faar at sove udi fleng.
Imidlertid og før en Time kand udrinde,

Skal jeg mig her igien med tvende Vogne finde
At bierge eders Gods, mens der er endnu Tiid,
Og førend Soel gaar ned, slaar kun dertil jer Liid.
Slig Bortgang gik Per Paars usigelig til Hierte,
Men hans Tilbagekomst da ventede med Smerte.
Mand biede en Stund, man biede fast tre,
Men samme fremmed Mand ey meere var at see.
Da Peder Paars saae op til Himmelen og spaade,
De vare af den Mand vist solte og forraade,
Ham randt i sinde, hvor det tilgik med hans Pung,
Saa snart at glemmes var den Skade alt fortune.
Man tit et vældigt Læß seer kuldcast af en Tue,
Tit maa en Løve sig af Myggen lade kue,
[30] Da Læsset sicker kiør blant Steene-sleng og stød,
Da ingen Jægers Magt gjør Løvens Hierte blød.
Saa gik det Peder Paars. Vel lod hand Modet hælde,
Tolv lumpen Dalers Tab saa nær ham kunde fælde,
Men nu det gielder om hans Frelse, Gods og Liv,
Da staar hans kieke Mod som Muur og Klippe stiv.
Et maadeligt Gemyt, et slet og hver Dags Hierte
Sig ofte hielpe kand i eenig Sorg og Smerte,
Men store Hierter faar af Fare aldrig Meen,
En øyensiunlig Død er Dydens Prøvesteen.
Vor Helt i denne Nød hans Mod og ej undfalder,
Men med Koldsindighed hand Folket sammenkalder
Og siiger: Venner, seer hvor det er med os fat,
Maa skee er denne Nat vor allersidste Nat.
I Dag har Hav og Vind og Himlen mod os brumlet,
I største Fare har vi om paa Søen tumlet,
Dog er vi frelst og hidført paa denne Øe
Mon Gud har reddet os, at vi her skulle døe.
Nei det kand jeg ey troe, vi har en bedre Skæbne,
Hvi skulde Himlen sig til vor Forfølgning væbne,
Da samtlig vores Død var saasom klar til Vands,
Hvi frelst den os for at dræbe os til Lands.
Nej kiære Venner nej, den vil os ikkun prøve,
Og vor Bestandighed ved Nød og Modgang øve,
Hvad skader Guldet at det giennem Ilden gaar,

Det luttres kun deraf, en bedre Glantz det faar.
Vel veed jeg ej hvad os kand inden Aften hændes.
Tit kand vort beste Haab os til et Fald omvendes.
Den Mand som lovet os at staa saa troelig bi,
Jeg frygter hand mod os gjør et Forrederi:
Jo meere jeg hans Ord og Tale eftertænker,
Jo meere synes mig at see hans falske Renker.
[31] Hvad hand fortaalde os om Landets Skik og Art,
Mig deraf anstod kun en saare liden Part.
Hvor andres Skade oc Ulycke eftertragtes,
Der troer jeg Lov og Ret kun meget ringe agtes.
Hvor Foged, Prest og Degn kuns eget Gavn anseer,
Der hos gemeene Mand kand icke ventes meer.
Maaskee os inted ondt her skulde vederfare,
Men en fornuftig Mand bør forud see en Fare.
En Daares Mundheld er: Hvem havde ventet sligt,
At forekomme Ont, det er ^{u31} den Viises Pligt.
Om nogen vil sin Haand til Ont mod oss udstrekke,
Da skal hand viide, at hand treffed icke Giekke:
En Styrmand støder ey paa det bekiente Skær,
Den Fare som mand seer halv overvunden er.
Og skal vi døe, vi vil en ærlig Død udvælge,
Vi dennem Liv og Gods fuld dyre ville sælge,
Hvem veed om Sejeren os torde blive næst,
Hvo fegter for sit Liv, hand fegter allerbest.
Det største Aarsag, som oss kunde gjøre bange
Er, at vi ere faa, i den Sted de er mange;
Men deres Mengde kun til Sagen lidet gjør,
Det er ey Tal, men Dyd som Seyren følge bør.
Vi derfor paa all Fald os vil til Værge sætte,
Og see hvor vi vor Sag kand allerbest udrette:
Mand kun Gelederne kand gjøre een Mand høy,
Tre Mand i venstre, og tre i den venstre Fløy.
Den venstre vil jeg selv, men Peder Ruus skal føre
Den høyre: Giver agt I kand **Commando** høre:
Vor Skipper Børe skal med Niels Johansen Kok
Og Anders Styrmand staa og blive i den Flok.
Iblant den **Battaillon**, hvor Ruus skal **commandere**,

Og man hans **Ordre** som min egen skal **parere**,
[32] Hvis hand saa god til Krig, som hand til Pennen er,
Da ingen bedre veed, jeg fører an en Hær.
Hver giøre nu sin Fliid, hvor hand kand Vaaben tage.
I Stæden for en Picq jeg vælger en Baadshage,
Til Lykke fandt man en, som var vel lang og stiv
Og tienlig Fienden at holde fra sit Liv.
Ruus en Haandspiger tog, en fik en afbrudt Aare,
Niels Kock en Kiedelkraag, men Skippen en Kaare,
Som var den eeneste, skjønt den kun dued lit
At sige med et Ord: Hver greb og tog til sit.
Mand hørte midlertid en raabe: Værer reede,
Her er den rette Sted, her maa vi dennem leede,
Det var ved Stranden her, hvor jeg dem nys forlod,
Anføreren for de Skibbrudne Folk her stod.
I hannem kiende kand paa en Sølvknappet Trøye,
Et lyst og kruset Haar, agt ickun derpaa nøye,
Da merkede Per Paars, hand skammelig var solt
Af Manden, som for ham den lange Tale holt.
Hand skickede sit Folk og Hær i to Geleeder,
Den venstre Fløy hand selv, den høyre førde Peder,
Hans Skriver; omendskiønt det Skipperen fortrød,
At man ham saadan Post og Ære icke bød.
Og sigis der, at sligt har eene foraarsaget
Alt det som fuldte paa, og at man tabte Slaget.

(3) Sang

[33] Strax **Fama**, som med Løgn og Sandhed alle Stæder,
Opfylder, nu gir Sorg, nu atter Hierter glæder,
Det Liunild-løbend Dyr, som fuld af Sprekker er,
n32 Der siger hvad det hør, det seer og icke seer,
Der altid har af Nyt saa mange fulde Poser,
Som Peblingsøe har Fisk, som **Calepin** har Gloser,
Der stundum siger sant, men oftest fører Snak
Og fylder Bye med Løgn som — Almanach.
Den samme selsom Fugl for Avind sig indstilte,
Og sagde: Hør **Madam**, I Havets Gud saa drilte,
At Paars er alt paa Land, hans Gods er i Behold;
Thi **Venus** lider ey, at ham skeer nogen Vold.
Af disse Ord mand saae hvad Vrede, Harm kand gjøre,
Til hvilken Galenskab den Qvinde-Kiøn kand føre,
Ret som en modig Tyr, der af et Bremse-sting,
Som den i Siden faaer, gjør mange høye Spring.
Den mister sin Natur, blir Løve-vild og brøler
Saa længe saasom den i Siden Smerte føler.
n33 Ey anderledes var Gudinden denne Gang,
I hendes Hule hun af Raseri omsprang,
Af Munden gick ey Skum, men grønne bitter Galde.
Af Afmagt kunde hun ey staa, men maatte falde,
Saa **Fama**, som dog helst ey længe stilt kand staa,
Da af Nysgiærighed stod stille, saae derpaa.
[34] Hun kom sig dog igien, begynte saa at tale,
Hør flygtig **Fama** sig fra Hovedet til Hale,
Hvor er det gaaet til med denne Kremmer Paars?
Hvor er hand landet hen, det er vel ey til Aars?
Ney sagde hun: Det er en Øe, som **Anholt** heeder,
Der vil hand føre Krig, og sig til Slag bereeder,
Jeg vidne kand med Eed, at jeg hans Krigshær saae,
Hans Kræmmersvend Per Ruus ved høyre Fløy at staa.
Ach! sagde Avind, jeg sligt icke kand fordøye,
Jeg maa see til, om jeg **Discordia** kand bøye
At komme mig til Hielp, blant Folket sætte Splid,

Men ach! jeg veed, hun ey er hiemme nogen Tid.

[134](#) Siig tusindmundet Dyr, siig **Fama** vedst du ikke,

Hvor hun at finde er. Du veedst jo alt til Prikke,

Dig er jo intet skiult. Du gjør saa mange Spring,

Du løbet haver tit den heele Jord omkring.

Hør svarte **Fama** da: Hør Slange-giftig Frue,

Discordia i Dag jeg saae først i en Stue,

Hvor Landemøde var; Der havde hun sat Splid

Blant Bisp og Præster, som forsamlet var den Tid,

Ved Middags Tider var hun paa den høye Skole,

Hun stod og lurede blant de Høylærdes Stole,

Hun en **Professor** mod en anden havde sat,

Og opvagt en **Dispyt**, som vare vil til Nat.

[135](#) I Morgen vil hun bort, og reyse førend Solen

Hen til en Rigsdag, som skal holdes udi Polen.

[135](#) Der faar hun Hænder fuld, der øver hun sit Spil,

At søge hende der, jeg icke raade vil.

Da Avind vaagned op fast saasom af en Dvale,

Hun sin blaategnet Hest i største hast lod sale,

Fløy som en Piil hen til det **Universitet**,

Hvor Usamdrægtighed var udaf **Fama** seet.

Da hun paa Salen kom, hun Skikkelse og Klæder,

Som en **Magister** tog og allevegne leeder.

Hun spørger hver Mand ad om Usamdrægtighed.

Ey var paa samme Sted, men ingen gir Beskeed.

Man kunde ey for Skrig og Bulder noget høre,

Hun tænkte ved sig selv, hvad mon her er at gjøre,

Det er vist uden Tvifl en stor og vigtig Sag,

Som maa afgjøres og afhandles her i Dag.

Man saae den heele Sael af **Syllogismer** bæve,

Nu saae man udstragt Haand, nu saae man knyttet Næve,

Den salte Sveede af de lærde Pander rand.

Sær strømmeviis paa en bedaget gammel Mand.

Som paa **Cathedra** stood; Man Gredsk-Latinske Piile

Med Iver mod ham skiød, saa man ey kunde tvile,

Jo noget fore var, som angik Ære, Liv,

Thi af en ringe Sag ey reises saadan Kiv.

Siig mig **Calliope**^{[k6](#)} hvad denne lærde Skare,

Saa høyt ophidset har, hvi de saa vrede vare?
[36] Hvi visse kloge Mænd, hvi disse Verdens Lius,
Som galne drukne Folk saa skreege, holte Huus
u36 Tre Aar for Paarses Tog, da Raadmand Hermand Bentzen
Regierede vor Bye med Byfogd Christen Jensen,
Hr. **Woldemar** var Provst. Da Jeppe Tyges Huus
Blev anlagt allerførst. Da Kremmer-Svend Peer Ruus
I Tieniste først kom hos Peder Paars at være,
Da Christen **Substitut** fick med sin Hustru kiære,
Sin anden Søn, og saa sit **Substitutske** Huus
Formeerede paa ny, som kaaste ham et Ruus.
Da af Jens Skrædder først blev giort hans Mesterstykke,
Hand kom i Skrædder-Laug, og nød forlangte Lykke
Da for **Capitulet** blev stevnet Christen Staal.
Der havde, som blev sagt, ey ret **Capitels** Maal.
Paa den Tid opvagt blev blant trende Mænd en Trette
Jeg giver ingen Navn, men maa dem selver giette,
En meente **Venus** fick heel uforgribelig
Sit Saar i høyre Haand i den **Trojanske** Krig
En anden derimod holt fore, hun blev saaret
I venstre spæde Arm. u37 Den tredie udi Laaret.
[37] De havde alle tre **Homerum** læst med Fliid,
Og derpaa dem til Roes anvendte meste Tiid.
Den Krig i trende Aar med dennem havde varet,
Imidlertid man ey hinanden havde sparet,
Hver paa sin Side saae, at hand et Anhang fik,
Hinanden fast hver Dag man sterck paa Klingen gik.
Omsider tog man for slig vigtig Sag at stevne,
Til **Facultetet** selv, som lod en Tid benevne,
Paa hvilken til Forhør optoges saadan Sag,
Det er den Striid, som blef forhandlet denne Dag.
Man med Forundring saae det heele Huus at ryste;
Thi skraal som Tordenskrald gik af de lærde Bryste,
Gudinden blev forskreckt, særdeles da hun saae
En gammel skaldet Mand med saadan Iver staa
Med slig Haardnakenhed sin Meening at forfægte
At stride for en Ting, som var ey værd en Hækte,
Ret som et Asen der paa frugtbar Ager staar

Omringet udaf Børn, som det med Kieppe slaar,
Ey lar sig drive bort, vil aldrig Flugten tage
Før det har Skraatten fuld og mættet hungrig Mage,
[n38](#) Ey anderledes var at ansee denne Mand;
Thi ingen sikte meer for Liv og Ære kand.
Discordia blev ved dem meer og meer at irre,
Ja Hierner og Forstand saaledes at forvirre,
[\[38\]](#) At mand tilside sat **Respect** og Høflighed,
Som hver Mand pligtig er til saadan hellig Sted.
Jeg legger intet til, min Geist kand intet lyve,
Man Skole-Bøger saae om Ørene at flyve.
En af **Hesiodo** fik Næse, Mund i Blod,
En Kant af **Pindaro** i andens Pande stod.
En **Aristophanes**, som trofast var indbunden,
Blev efterslaget paa en halvdød **Rector** funden.
En Sølvebeslagen tyck **Homerus** samme Dag,
Som en **Achilles** var i største **Trojæ** Slag.
Hvem den i Panden kom, hand **Doctor** var **Magister**,
Licentiat, Student, **Professor**, **Polihistor**,
Den maatte tumble om. Den kunde med et Stød
Slaa to **Pedeller** om, og hielpe dem fra Brød.
Den traf med saadan Fart paa en **Magisters** Pande,
At **Magistralske** Blood, som Øll af Tudekande
Af lærde Hierne flød, besprengte Gulv og Væg,
Skjønt den i samme Fart og rørte Bispens Skiæg.
Magnificus stod op, og raabte: Hør **Pedeller!**[k7](#)
Hør **Scepter**-ziiret Mænd, jer Penge I kun tæller,
I gjør ey andet Gavn, hvi raader I ey Bood
Paa saadant, hindrer ey, at **Philolophisk** Blood
Udøses! Er det ret at staa med Haand i Lommen,
Mon I paa dette Stæd i Dag er derfor kommen,
I vist betale skal slig Efterladenhed,
I svare skal for alt det Ont i Dag er skeed.
Men her **Magnificussig** syntes at forhaste,
Hand burde derfor ey paa dem Unaade kaste,
De ere gamle Mænd, hvad kand de rette ud,
De Kaarde ey kand see. De kand ey lugte Krud.
At sige med et Ord. De ere kun **Pedeller**,

De ere tamme Dyr. De fægter kun med Hæler.
[39] De kun paa Salen skal som Skilderier staa
Med **Scepter** udi Haand. De ere og for faa.
Omsider saae man dem at løbe, Flugten tage,
En raabte: væ min Ryg, en anden væ min Hage.
Discordia, som bag ved **Opponentes** stood,
Sig glædde, da hun saae udøst saa meget Blood.
Af Hiertens Latter hun fast færdig var at briste,
Saa snart hun Avind saae, hun sig til hende liste,
Hun sagde: hør **Ma Soeur**,^{k8} hvad Vind har drevet dig
Til dette hellig Sted at see paa denne Krig,
Da Avind kortelig den heele Sag fortaalte,
Hvi hun der kommen var, hvad saadan Færd forvaalte.
De derpaa begge to fløy over Land og Søe,
Og udi Øyeblik kom paa forsagde Øe.
Der Usamdrægtighed med sine sorte Vinger
Sig gandske sagselig frem og tilbage svinger.
Paa alting giver agt. Hun merckte, da hun saae
Slagtordningen bereed mod Fienden at staae.
At Skipperen med Ret **Commando** burde føre,
Hun stilte sig for ham, og sagde: Skipper Børre,
^{u39} Det er vel smukt, at man sagtmodig er og tam,
Men ingen ærlig Mand fordrage kand den Skam,
Som dig her overgaar, see til, du hannem driver
Fra saadan Æres Post, hand er dog kun en Skriver,
Vogn op, tag Hierte, Mod, det være vil dit Gavn,
Hvad meere kostbart er end Ære, Rygte, Navn.
[40] ^{u40} Strax Skipperen blev blaa af avind, harm og vrede,
Hand loed vel som hand sig til Slaget gjorde reede,
Men foresatte sig, saa snart hand **Tempo** saae,
At kaste sit Gevæhr og udaf Slaget gaae.
Jeg icke nægte kand, jo mange slette Domme
At være over sligt, og at der findis somme,
Der haver givet for, at Peder Paars da lood
Ulyckeligen see, at hand kun lit forstoed
Et Folck at føre an, en Hær at **commandere**,
Og den, som det sig bør, i **Orden** at **rangere**;
Men hvilken **General** vel findis i et Land,

Fra slige Domme som befriet være kand.
 Hvad er vel meer gemeent, end Pøblen høre raabe
 O! hvilken **General**: O! hvilken usel Taabe,
 O! havde hand sin Sag lit bedre haft i agt,
 Hand hafde kundet slaae den heele store Magt.
 Saa tale hører mand hver Dag en Skrædder, Skinder,
 Een Snidker, Timmermand, en Maler, Børstenbinder.
Eugenius kand selv ey holde noget Slag,
 Een Fisker-kierlig jo paa Torvet i den **Hag**
 Tør sige offentlig: hand sig forløbet haver
 Det er fast ingen Snack, mig meere Hiertet gnaver.
 Hvad angaaer Peder Paars, da har den store Mand
 Ey her i sig forseet, saa viit jeg fatte kand.
 Een Skipper agtis høyt, saa længe hand paa Vandet
 Er med sit Skib: men naar hand kommen er paa Landet
 [41] Da agtis hand kun lidt: Een Skriver derimod
 Til Vands en Stømper er, til Lands er meget god.
 Den Forskiæl vidste da min Helt Pêr Paars at giøre
 Min Tancke derfor er, den gode Skipper Børre
 Af Avind kun forført, forlood saa got Parti
 Og egne Landsmænd: Sligt er jo Forræderie.
 Hans Kock løb ogsaa bort; men havde andre Tanker
 Hand bange var for Krig, hand raabte: kapper Anker
 At lægge Ære ind, jeg seer her ingen Kands.
 Hand glemte udaf Frugt at Slaget var til Lands.
 Peer Paars for Slaget stoed, ey aflod at formane
 Sit Folck til Tapperhed: Hand sagde: I kand bane
 Jer Vey i Dag med Sværd til Ære og et Nafn,
 Hvoraf og eders Børn skal have ævigt Gavn.
Courage, rycker frem, os Seyer ey skal feyle,
 Hver følge mig og kun i min Person sig speyle.
 Peer Skriver talte og til dem paa høyre Fløy,
 Vi viide, Landsmænd, at der ingen er saa høy,
 Saa mægtig, at hand jo all Kiødsens Vey maa gange
 Det bedre er i Kriig at døe, end være Fange.
 I usle Vornede^{k9} hvad Nytte eller Gavn,
 Hvad Fordeel er for Jer, at I paa eders Stafn
 Af Sult og Armoed døer, nu kand I med stor Ære

Opoffre eders Liv: I drivis jo som Mærre
Til Arbeyd af jer Fogd, jer Herskab og jer Præst,
Ey nogen Dag er fri, ey Søndag eller Fæst.
Og om I skulde døe i denne Krig og Feyde
Jer Tilstand icke meer jer nogen skal bebrejde
I dog ved Døden kun kand Fængslet blive qvit
Her ingen Rifogd er, jeg taler derfor frit.

[42] Hvad angaar min Person, da kand mand icke nægte,
At jeg ved Pennen er, har ey behov at fægte,
Endskiønt jeg ey, som I, har Aarsag til at døe
At legge mine Been paa denne ringe Øe;
Dog skal jeg lade see, at jeg er icke bange
Men skal vel gjøre mit en Seyer at erlange
Jeg hermed slutter og vil icke tale meer
Jeg raader at I kun paa Byttet icke seer.
Den Tale endtes saa, strax Fienden frembryder
Og trenger ind med Magt, paa dennem slaaer og skyder.
Da Skipper Børre, som sin **Tempo** toeg i agt,
Til Kocken raabte: løb, vi staar ey mod slig Magt.
Ey sødere **Musique** og Klang hand kunde høre
Jeg gierne (siger hand) dig følger Skipper Børre.
Men en af Røverne strax til sin Øxe toeg
Og dermed Skipperen i Nacken saadan sloeg,
At hand paa Jorden falt, og aldrig meer sig rørte
I slig Ulykke da Forræderie ham størte.
Da Paars saae dette Blod hand vil ey fegte meer
Men raaber overlyt: jeg nu skinbarlig seer
I ere goede Mænd, som Utroeskab ey lider,
Mod slige brave Folck jeg aldrig meere strider.
Af saadan Gierning da hand sig bevæge lood
Og vilde icke meer udgyde Christen Blood.
Men Røverne om Fred ey noget vilde høre,
Med mindre Peder Paars dem vilde strax got-giøre
All Krigs Omkostning: Det som billigt, hand indgick,
En saadan Ende da slig blodig Feigde fick.
Den Fred, som sluttet blev, bestod af faa Artikler.
I Først lover begge, at de aldrig sig indvikler

[43] Meer udi Krig imod hinanden, men en Fred,

Som ævig vare skal, de indgaar. Hvad Fortred
 I denne Krig er skeet, skal ey omtales meere.
 2 Man lader gandske frit de Fremmede **marchere**.
 Man lader dennem gaa, hvor hen de vil i Roe
 3 Med Skiorte, Strymper ja med Underbuxer, Skoe.
 4 Til Krigs Omkostning skal betales Kioele, Trøye
 Samt heele bierget Gods, man dermed lâar sig nøye
 Hvad angaar Kaaber-Mynt og anden grov Metal,
 Det dem ey tages fra, de sligt beholde skal.
 Saa sluttet blev den Fred, Per Paars til største Ære.
 Gid andre vilde kun af hans Exempel lære,
 At intet skattes bør imod et ærligt Navn,
 Hand kunde af slig Krig vel have haft stor Gavn,
 Og vel beriiget sig, men agted' sligt kun føye,
 Af **Generosité** hand lod sit Hierte bøye
 Til en oprigtig Fred: Saa endtes denne Krig,
 Hvorudi Peder Paars blev meere stor end rig.
 Strax Freden sluttet var, hand **Ordre** gav at stefne
 Hans Kock, som over sligt fast færdig var at refne
 Af Frygt. Man for hans skyld **formerede** en Ræt,
 Paa Marken, som man stoed. Det er mig ikke læt.
 Min Pen er alt for sløv, her kraftig at beskrive,
 (Med mindre **Musæ** mig vil meere gunstig blive)
 Et Syn saa angenehm, see Dommere at staa
[n41](#) Paa slette aaben Mark, med bare Skiorter paa.
[\[44\]](#) Oprigtigheden selv man plejer forestille
 I saadan yndig Dragt: Gid hver en Dommer ville
 Kun følge [n42](#) vores [n43](#) Helt, i hannem speile sig.
 I **simpel** Ærlighed kun være hannem liig.
 Peer Skriver raabte først: Man maa **interloqvere**
Formaliter gaa frem og nøye **judicere**,
 Hvad Ret der gielde bør i den indstevnte Sag,
 Jeg meener: Om det er Hr. **Presidents** Behag.
 Vor Søe-Ret her har Stæd, det hindrer jo vel icke,
 At man er nu til Lands: I maa det helst beskicke
 Som I det finder got. Men sligt vor **President**
 Saa lidet anstod, at hand raabte: hillement! [k10](#)
 Jeg er jo Høvitsmand, I ere jo Soldater,

Vi ere jo paa Land, slig Forslag jeg ey fatter,
En Krigs-Ræt over ham med Billighed bør gaa,
Det nu hans **Forum** er, nu maa hand derfor staa.
Helst giver jeg enhver Forlov frit at **votere**.
Jeg vilde at her var tre **Assessores** fleere.
Af Røverne man strax tre gode Mænd da tog,
Som udaf Høflighed sig derfra ey undslog.
Men til en nye **Disput** Per Ruus Anledning giver.
Hand meener, at, endskiønt hand ikkun er en Skriver,
Hand dog et **Votum** har i denne store Ræt,
Det **Presidenten** ham tilstæde vilde læt.
Men med de Vilkaar at hand icke sidde maatte
Ved **Protocollen**; dog som der kun vare otte
Raadsherrer, som hand saae til saadan Sag beqvem,
Fick Ruus sin Villie frem, af Raadet blev et Lem.
Da man til Sagen kom, de fleeste Stemmer holdte
Med **Presidenten**; Thi da Skriveren dem tolte,
Befandtis der kun een, som for een Søe-Ræt stoed
Som strax sin Meening dog af Høflighed forloed.
[45] Da det til Ende var, man Kocken strax loed hente,
Til hannem Peder Paars vor **President** sig vente,
Og sagde overlyt: Nils Hanssen fordum Kock,
Man her besluttet har dit Hoved paa en Block
At hugge af, dog maae du dig først friit forsvare,
Vi ingen nægte sligt, som er i saadan fare,
Siig til din Forsvar kun, hvad du optæncke kand,
Vi uden Forsvar ey henrætte nogen Mand.
Velædle **President**, samt naadige Raads-Herrer!
Hand sagde med et Suck: det kun min Sag forverrer
At jeg en Tale før, man veed jeg icke er
En **Procurator** og en Tingstud; men disver
En fattig usel Kock, som Niels Johansen heeder,
Der Loven ey forstaar, jeg derfor eder beeder,
I spare vil min Hals, jeg haver ickun een.
Det er mig ingen Lyst at hvile mine Been
Paa denne Fandens Øe blant disse Røver Hunde.
Holt, raabte Peder Paars: Vi taale ingenlunde,
At du slig Skiældsord her vil bruge, tal din Sag

Med bedre Fynd, de veedst, at Fred er giort i Dag
Med disse gode Mænd, som Rættē nu beklæde,
Man heller kand med Bøn sit liv fra Døden rædde.
Man ofte haver hørt ved Skiendsord og ved Kiv
At og uskyldigt Folck sig haver bragt om Lif.
Hans Øyne over sligt begyndte strax at rinde
Hand sagde: **President**? hvis Naade var at vinde
Ved Graad, jeg vilde da her græde som et Barn
Men det mig hjælper ey, jeg veed at det er Skarn
Thi mine Avindsmænd i Raadet ere mange,
For Sagen i sig selv jeg er ey meget bange,
Jeg min uskyldighed med Eed bevidne kand,
Der ey udfordris meer af nogen ærlig Mand.
[46] Jeg tilstaaer gierne at jeg flydde ud af Slaget,
Jeg tænkte ey, at sligt jer skulde saa mishaget:
Jeg meen een Christens Pligt er at forvare sig
Saa viit, som mueligt er i Fred langt meer i Krig.
Den død er (siger man) ey nogen meere biider,
Det har jeg stædse hørt fra mine Ungdoms Tiider:
Hvis jeg mod Fienden omkommen var i Dag,
Jeg havde icke tient i noget andet Slag.
Min Tanke ogsaa var: Hvor vil de nogensinde
Een slig erfaren Kock, som Niels Johansen finde:
En saadan Kock, som jeg, den voxer ey paa Træ,
Det sagde hand med Graad, og falt paa sine Knæ.
Det er forunderligt hvad en **pathetisk** Tale
Udrette kand. Endeel var færdig at omsale,
Bevæget allermest af det hand sagde sidst:
Hvo lave skal Jer Mad, naar I mig haver mist.
Da opstoed Peder Paars, begyndte at formane
Eenhver at giøre ræt, som altid var hans Vane,
Hand sagde: Denne Sag er intet Børne-Spil,
Den angaar Ære, Lif, see derfor flittig til.
I gode Raadmænd! at I ey i Dag forblindes,
Ey Gunst, ey Avind, Had maae hos en Dommer findes
See til eenhver hand det, som ræt og billigt, gjør,
Og det en Embedsmand og ærlig Dommer bør.
Saa tog man for den Sag ret at **examinere**,

Og efter Orden fra den sidste at **votere**.
Tre Stemmer dømte, at hand skulde være fri,
Sex, at hand skulde døe for sit Forræderie.
Jeg veed at **Acterne i Callundborg** nok findes,
I Stads **Archivet** jeg dem saae, om jeg ret mindes,
[47] For Rættens anden gang da Niels Johansen kom,
For ham vor **Præsident** oplæser saadan Dom:
Som Niels Johansen Kock for Rættens har bekiendet,
At hand, før Slaget stoed, paa Flugten sig har vendet,
Saa har vi **Præsident** og Raadmænd samme Kock
Fra Livet dømt, og skal hans Hovet paa en Block
Afhugges med et Sverd, vil nogen siden meere
Paa Sagen tale, og til Fogden **appellere**,
Det er en Ting som skal for alle aaben staa,
Med **Execution** man ey forhale maa.
Man derpaa Synderen til Rætterstæden førte,
Hans gandske Indvold da af Angst sig i ham rørte,
Hand tvang sig dog med Magt at sige disse Ord:
O! er der ingen Præst paa denne Verdens Jord,
Der mig her trøste kand, der for min Siæl kand bede;
Strax Peder Paars befoel man skulle een udleede
Som Bog-lærd var, og som ham trøste kunde best.
Men ingen af hans Folk her vilde være Præst.
Omsider gaf sig an en half studeret Røver,
Hand sagde: Synder hør, du dig ey meer bedrøver
Jeg for vor Præst Hr. Niels har præcket meget tidt,
Det falder mig heel læt, jeg agter det kun lidt.
Jeg veed ey bedre Text, som jeg her kand forklare
For dig i denne Stand, i denne stoere Fare
End den, jeg præckede for ham forgangen Høst,
Enhver i Kirken var, sig deraf fandt stor Trøst.
Jeg Textens Ord har glemt, dog det vil intet sige,
Det kand jeg sværge, at den haver ey sin Lige.
[48] ¹⁴⁴ Vor Avindsyge Degn har stedse fra den Tid
Seet surt paa mig, men om hand mild er eller blid,
Det skiøtter jeg ey stort, jeg kand mit Pund ey grave
I Jorden for hans skyld, jeg maa det saadan lave,
At jeg blir kjent af Folk. Jeg altid er saa god,

Som Degnen, det jeg tør ham sige om hand stod,
Selv med i denne Kreds, mon hand vel torde siige
Jeg bør, for hand er Degn, et Fodsbred for ham vige.
Hvad bilder hand sig ind den drukken Bolt, det Fæ,
En ærlig Mand som jeg — Ach væ mit eene Knæ.
Den Indgang er forlang, begynte Niels at skraale,
At sidde lenger saa hand kunde icke taale,
Da Peder Paars befoel, hand skulde giøre kort,
Thi Dagen stacket var, man maatte reise bort.
Strax Røveren brød af, og sagde: Nu vi ville
Til Slutning med et Ord dig kun for Øyne stille
Dit Livis Korthed, og at du skal engang døe,
Det bedre for dig er paa Landet end paa Søe
At hvile dine Been, her kand du Gravsted have
For dig og dine Børn, Per Paars kand det saa lave.
[49] Du est bedrøvet, at du maa ey leve meer,
Men naar du tæncken kun lit efter, at det skeer
Dig selv til Nytte da, du maa dig heller fryde,
Nu blir du anden Kock, nu udi anden Gryde
Du kaage skal, du har at vente saadan Løn,
Vær kun frimodig og gjør en andægtig Bøn.
Da Kocken sagde: Ach! hvi lod jeg mig forføre.
Til denne store Synd: skam faa du Skipper Børre.
Profossen^{k11} paa de Ord, da hand slig Andagt saae,
Hand tænckte, nu er Tid hans Hovet fra ham slaa.
Men som hand icke vant var Fanger at aflive,
Saa lod hand Sverdet smukt i skeeden staa og blive,
Og hug saa dermed til, Niels falt paa Jorden ned,
Som død, men gandske heel, Profossen blev beleed
I sær af Øens Folck, som saadan Handverck vidste
Paa Fingre, ja enhver fast færdig var at briste
Af latter. Da Per Paars strax raabte: Hand sin Ret
Udstaaed har; men det var dennem icke læt
Med Ord og Trusler at faa Kokken af de Tancker,
^{u45} Hand jo var død. I Mænd, mig intet meere ancker.
Hand sagde: end at I vil giøre mig Fortred
End i det andet Liv. I er min Øyrighed
Ey meere. Jeg jer Dom at hevne nu skal søge.

I **Præsidentens** Huus skal alle Nætter spøge,
Om jeg en ærlig Mand, et ærlig Spøges' er.
Af Dommerne jeg smuckt betale skal enhver.
[50] Man brugte da all Flid, mand sparte ingen Møye
At bringe ham derfra. Hand agtet sligt kun føye.
Jeg veed jo, sagde hand: at mig en Krigs-ret har
Fordømt, skjønt jeg er død, er jeg dog ingen Nar.
Jeg har det icke glemt, det var ey udi Laaret,
Jeg Hugget fick, men her, jeg føler endnu Saaret,
Jeg kommer alt ihu, som det var skeet i Nat.
Per Paar var **Præsident**, Per Skrivers saae jeg sat.
Ved **Protocol**len mand ham **Auditeur** de kalte,
Tre Røvere jeg veed, Da Dommers Amt forvalte,
En halv lærd Røver mig en slig Liig-præken holt,
Som staar nok i min Hals, som gjorde Blodet kaalt.
I bilder mig ey ind, at jeg nok er i Live,
En Krigs-ræt har mig dømt, en Krigshær kan mig give
Alleene Liv igien, hvis samme Ret ey vil
Sligt giøre vil jeg tro, jeg aldrig meer er til.
Peer Ruus som Kockens Ord da agtede heel nøye,
Hand sagde: **Præsident**, skal vi ham deri føye
Skal vi ham Liv igien tildømme ved en Ret,
Mig synes, at man kand ham deri føye let.
Den kloge Peder Paars, som alting overlagde,
Med stor Betænkksomhed til Skriversen da sagde:
Den Sag er underlig, jeg ey begribe kand,
Hvor Retten Liv igien kand dømme i en Mand.
Vist sagde Peder Ruus, den Ret som kand aflive,
Kand eene om den vil ens Siæl tilbage give.
Exempel gratia, den samme gode Ven,
Som tog min Vest, hand kand jo give den igien.
Sandt nok, hand svarede, men blef saa hovet-svimlet
Af saadant **Argument**, at hand nær hande trimlet,
[51] Dog sagde hand: Jeg maa betænke mig end lit
Paa saadan vigtig Sag, man pønser ey for tit.
Empli gratia, den mig en Vest fratager,
Kand give den igien, om det ham saa behager,
Det finder jeg er sandt, ja gandske reent og plat.

Den **Syllogismus** kand og giøres om min Hat.
Det synes være ret, er ickun dog en Fynte.^{k12}
Med **Syllogismer** troer jeg Fanden først begynte.
Jeg var i Kiøbenhavn forgangen paa en Sael,
Som kaldes **Studi**-Gaard, jeg var nær bleven gael,
Af meget selsom Snak og Tale jeg der hørte,
Det syntes være got: Den Ven som mig der førte,
ⁿ⁴⁶ Hvis Navn **Magister** var, mig sagde deraflit
Paa Dansk, hvoraf jeg saae, man gjorde sort til hvid.
Slig Snak mig syntes da hand kaldte **Syncretismus**,
Men jeg har siden lært, det heder **Syllogismus**,
Vil og min **Secreter** med sligt mig giøre blind.
Exempli gratia vist Fanden gav ham ind.
Exempli gratia er snack og falsk til Prikke,
Skjønt hvori det bestaar jeg strax begriber ikke.
Man ey **curere** maa med Krigsret men med stock,
En Mand der Galskab slig lâar see som denne Kock.
Saa vidste da min Helt sig her i at besinde,
Fast ingen Ting hvor mørk, var megtig at forblinde
Den Høy-oplyste Paars, man een **Professor** kand
Med **Syllogismer** slaa langt meer en anden Mand
^[52] Der ey studeret har. Saa undgik denne Strikke
Min helt, i alle Ting, han vidste sig at skikke,
Hvis sligt ey hindret var af hannem denne gang,
Det ey en liden Plet i min **Heroisk** Sang
Mig hafde giort. Det mig er ingen ringe Glæde,
At denne Sag saa gik f thi jeg kand icke qvæde
En Ting paa anden Viis end den tildraget er,
Jeg er i slige Ting og andet noget sær.

(4) Sang

At jeg ved denne Sag mig holdet har saa længe,
Min **Musa** spillet har saa meget paa een Streng,
Er for at lade see min Helt var ey i Daad
Alleene **Hector**, men **Ulysses** udi Raad.
Thi naar det ankom paa i Ret at **præsidere**,
At føre Skib til Vands, til Lands at **commendere**,
Saa var hand lige stor, saa var hand lige god,
Det intet var, hand jo vel vidste og forstod
Et **Seculum** kand fast ey bringe meer til Veye,
End een fuldkommen Mand: de som at læse pleye
Historier, det veed: Der ofte findis kand
Nu een behiertet, nu en klog, nu dydig Mand.
Men udi een Person at finde alle Dyder,
Det er jo ganske rart, hver haver sine Lyder:
Hvad angaar Peder Paars, da skulle man ey troe,
Hand saa fuldkommen var, hvis vi i Staden boe,
Hvor hand er fød, ey sligt med Skrifter vidne kunde,
Saa man ey Aarsag har at tvile nogenlunde
Om Sagens Rigtighed: Jeg seet har hans **Journal**
Som paa Raadhuuset end forvares paa en Sal.
[53] Hans Skriver, Peder Ruus har fast altsammen skreven,
En deel af Peder Paars med egen Haand er bleven
Forandret. Om jeg her maa **criticere** lit,
Om vore lærde Mænd og tale noget frit,
Da de synis over dem man Aarsag her at klage,
De tage sig iblant for-mange gode Dage
Thi skrive store Mænds Bedrifter ingen vil,
Mand skulle tvile om Per Paars har været til
Hvis jeg af Nidkierhed for denne Heltis Ære,
Af hvis Exempel mand saa meget got kan lære,
Ey havde omsaarg haft at bringe for en Dag,
Hans mange Eventyr, og saadan vigtig Sag.
Jeg videre nu maa med Peder Paars fremfare,
Da saadant var fuldendt, hand med sin heele Skare
I bare Skiorter gik omkring den gandske Nat

Hen op i Landet, til hand endelig fik fat
Langt over Midnats Tiid paa nogle tørre Greene,
Hvori mand tændte Ild ved tvende Flinte-steene,
Det var en liden Trøst for dem i deres Nød;
Thi ellers var af Kuld hver anden af dem død.
Jeg seer af hans **Journal**, at da sig har tildraget
Et selsomt Eventyr, som Paars har meest behaget
Af alt det ham var hendt, der var fast ingen Dag
Hand jo forlystet sig at tale om den Sag.
Man hørte næste Dag det heele Land at frygte,
Om Spøgelse der gik et meget farligt Rygte.
[u47](#) En Mand, der dette Folck i hvide Skiorter saae,
Og dem ved Natte-Tiid igiennem Landet gaae.
Giengangere at see enfoldigen da troede
Forskreckte alle dem, som paa den Side boede,
[54] Ja Fogden selv, som helst var gandske uforsagt,
Af Hiertens Angist sig paa Sengen havde lagt.
[u48](#) Per Degn blev syg da hand i Særcken saae sin Pige,
Holt det et Spøgels var, som vilde sig indsnige
Da i hans **Residentz**, mand haver mig fortaalt,
Saa snart hand siden saae en skiorte, strax blev kaalt
Hans heele Blod, mand fast hos ham ey kunde virke
Med Trusler fra den Tiid at faae ham udi Kircke,
Hand kunde ey Hr. Niels i Messehagel see.
For saadant burde man en oplyst Mand belee.
Men hvo der haver seet og hørt, hvad Frygt kand gjøre
Og veed hvad liden Skrek tit pleyer med sig føre,
Undskylder Degnen let, hand ellers var en Mand
Saa dristig, u-forsagt, som nogen i hans Land.
Hr. Niels fast eene var, som ey var bange bleven,
Der i hans Bøger og om Spøgelse var skreven;
Dog holt hand raadelig at legge for sin Port
Een hoben Staal; thi saa kand Fanden icke stort
Udrette, sær naar mand tillige med vil røge
Med Lyse Tang hver Nat, saa gjorde mand i Kiøge,
Da der et Huuskaars var. Men bønderne som meest
For Spøgels bange er, for saadan Natte-Giest
Sig bildte straxen ind, at hvad de saae det spøjte,

Een krysde sig for Bryst, en anden Huuset røgte.
Een sagde: at hver Nat hand blaae Lys brænde saae,
Een anden Spøgelse paa Loftet hørde gaae.
Der var fast ingen Dag, jo nogen kom til Præsten
Og sagde, hvad de saae, een havde hørt Hælhæsten,
[55] Een anden Nissen seet, een Underjordsker hørt,
Een som af Loppe-Bid var lit paa Laaret rørt,
49. For Dødning Knæp det tog, Een Marren sig at ride
Bevidnede med Eed de alle vilde viide
Af Præsten, hvad det var, hvorledis kand mand staae
Mod sligt, og af sit huus Giengangere kand faae,
Dem underviiste hand med slige Ord og Tale;
Nu kommer I til mig, nu skal jeg jer husvale.
Saa tit er betrengt, saa elsker i jer Præst,
I gaaer i Kircken da, hver Dag for jer er Fæst.
Naar Faren er forbi, da slaa I med jer Nacke,
I agter Ham ey meer, han faar kun Skam til Tacke,
Nu maae I gode Mænd vel sande mine Ord,
Nu kommer det igien, jeg sagde jer i Fior:
At Eder forestoed en stor Fortred og Fare:
Thi Gaver mod Jer Præst nu ere meget rare,
Sin Siæle-Sorger nu fast ingen elsker meer,
Fast ingen Kierlighed mand meere mod ham teer.
Jeg veed i gammel Tiid, min Formand Hr. Christoffer
Af een boesidend Mand ey mindre fick til offer
End tre til fire Marck, nu mand sex Skillings gir,
Skinbarligen mand seer, at alting verre blir
Hvor vil dend i sit Huus sig vente nogen Lycke,
Som for Begravelse kun gir et to-Marks Stycke,
Som for saa vigtig Sag saa lidet give vil,
Med Helligdom eenhver nu bruger ickun Spil.
[56] Saa kommer derfor tiit paa Landet store Plager,
Nu et, nu andet ont mand hører alle Dager,
At I af Spøgelser nu plages maa hver Nat,
Ey anden Aarsag er, det tør jeg sige plat.
Mand skulle tænke, at den tale jeg her fører
For Eder, ickun sig af egen Nytte rører,
Ney. Jeg vil kun eenhver, hand høy er eller lav

Skal give mig min Ræt, paa det jeg i min Grav
Ey bandes skal af dem, som mig i Kaldet følger.
At det min Tanke er jeg icke for Jer dølger,
Med slige Ord Hr. Niels opmuntrede enhver
Til Guds frygt, Nidkierhed, men riige Folk i sær.
Per Paarses eget Folk ey mindre bange vare,
Særdeelis Peder Ruus, der ansaae saadan Fare,
Som fast den største de paa dette Land og Øe
Var truet med. Nu maa vi allesammen døe
Uhefnet, sagde hand, jeg slaast ey med Gienganger,
Sverd bider ey paa dem, man dem med List ey fanger.
[150](#) Niels **Corporal** i Fior paa een Gienganger skiød;
Men kuglen kom igien og gav ham selv et Stød,
At hand til Jorden falt, og kunde sig ey røre,
Hand aldrig understaar sig meere sligt at giøre.
Det er en Fandens Øe, som vi er strandet paa,
Hver Time vi oss seer ny Fare forestaa.
Alleene Peder Paars sig icke lod bevæge,
Hand sagde: Det er læt Giengangere at spæge,
Man all slags Spøgelse, hvad Navn det have maa
Med Røg af Lyse-Tang af Huuse læt kand faae.
[157](#) Med Hørfrø hindrer mand, at det sig ey tør vove
At komme i et Huus, saa man kand sicker sove
Naar mand en haandfuld kun af samme kraftig Frø
Frem for Dørtærskelen om Aftenen vil strøe.
Vil mand for Sickerhed lit Rugkorn deri mænge,
Saa tør jeg love for, mig derpaa lade hænge,
At ingen Diævel skal sig driste at gaa ind;
Men tabe Modet strax, og holde sig i Skind.
Mod Mare-ridt et Raad vor **Substitut** mig lærde.
Det er, mand sætter Skoe for Sengen kun forkeerdte
[151](#) Hvis det ey hielpe kand, da siunger mand et Vers,
Som jeg forgangen saa hos Anne Mester Pêrs.
Med Underjordske Folck og Nisser maa mand holde
Oprigtig Venskab: thi det ellers kand forvolde
I Huuset meget ont. De ingen giør imod
Saa længe som de seer, mod dennem Folck er god.
Af dette sees kand hvad frygt tit foraarsager,

Hvor meget sønderlig inbildninger os plager,
Hvad en sig bilder ind, det hver Mand siden seer,
Ja ey alleene det, men tusind Sager meer.
Der findis gandske faae, der jo sig lar forblinde
Af saadan **Phantasie**. Jeg kand mig her besinde,
Da een for nogle Aar eet Skib i Maanen saae,
Strax mange andre Folck, som stirrede derpaa,
Blev ey alleene var det samme, men og kunde
Opregne Tackel, Tov, **Matroser** og Skibs-hunde,
[58] Som de paa samme Skib heelt klart da kunde see,
Man derfor dette Folck ey eene maa belee.
Det er mig icke læt den Blusel at afmale,
Som derpaa fuldte strax. Hr. Niels ey kunde tale
Tre Dage udaf Harm. Mand Degnen meest beloe,
Som torde ey af Frygt paa Øen meere boe.
Per Paars blev af sit Folk derover meget æret;
Thi hand af alle Mand den eene havde været
Der af saa stor Tumult sig ey forskræcke loed;
Men trøstede sig selv, og gav de andre Mod.
Hand derfor tænkte nu sin Reyse at fortsætte;
Men mod Formodning kom med Fogden i en Trætte.
Sig mig, **ô Musa**, hvad til saadant Aarsag var,
Hvad Fogden mod min Helt saa stærk ophidsed har.
Da Avind saae Per Paars af Modgang stor at blive,
Hun færdig var af Harm sig selv at sønderrive,
Hun derfor stille i hast for Fogden ind,
Og sagde disse ord: Hør Foged est du blind,
Hvad slig Forstokkenhed hos dig kand foraarsage,
Kand du din Myndighed dig lade saa betage,
Af Øvrighed jeg seer du haver ickun Navn,
En usel fremmed Mand Per Paars har deraf gafn.
Hvem anden **Magistrat** sligt skulle ey bevæge
En saadan Overmod og Dristighed at spæge.
Man reyse maae fra Bye til Bye fra Land til Land,
Man een ey finde skal, der sligt fordøye kand.
Vogn op o Woldemar tag til dig Mod og Hierte,
Hvis Uræt og Foragt, ja Skam dig ey kand smerte,
Da for din Sickerhed, din Myndighed du maa

Hanthæfve, om du vil fremdeelis dig begaa.
Du inden stacket Tiid skal see Per Paars regiere
Dit Land, og da skal du men alt forsilde lære,
[59] Du selv ved Sickerhed har givet ham den Kniv,
Hvormed hand myrde kand og bringe dig om Liv.
Paars allereede kand sig deraf her berømme,
At hand tør aabenbar een Mand fra Lifvet dømme,
Hand derved haver giort af alle sig bekiendt,
Hand kaldis nu ej meer Per Paars, men **Præsident**.
Vogn op, **ô Woldemar**, det er ey Tiid at sofve,
Du maa med denne Paars et blodigt Øyne vofve
Hvis du det icke gjør, jeg da læt forud seer,
At du maa rømme Land, ey blive Foged meer.
Gudinden med slig Fynd sin Tale da fremførte,
Vor Fogd, som halvdød laae, og sig ey længe rørte;
Thi Frygt, Hefngierighed, Forskræckelse og Skam
Ham gjorde døv og dum, blind, følesløs og lam.
Omsider vogned hand fast saasom af en Dvale;
Men dog en gandske Stund slet intet kunde tale,
Nu blev hand bleeg, nu rød, nu guul igien, nu blaae,
Hvorledis Hiertet var, man paa hans Ansigt saae.
Omsider brød det ud; man saae af munden flyde
Det hviide heede Skum, ret ligesom en Gryde,
Der af een Riis qviist Ild, som bliver underlagt,
Ophidses lættelig, saa Vandet kand den Magt
Ey længe staa imod; det skummis og maa rinde
Af alle Bredder. Saa vor Foged denne sinde
Ophidset blev, hand fandt fra Hovedet til Foed
Sit Legem udi Brand, saa kaagede hans Blod.
Af Raseri man saa ham om i Stuen løbe,
[52] Ey anderledes end een Top, som med en Svøbe
[60] Omdrives udaf Børn, der med forundring seer
Den løbe saadan om, faar Lyst at leege meer.
Saa stærck som tyve Mand man hørde hannem raabe
At slaa sig for sit Brøst, at kalde sig en Taabe,
Det Ukruud, sagde hand, oprykkis maae med Roed
Per Degn ved Dørren da til ald Ulycke stoed.
Saa snart hand Fogden saae i Skiorten om at springe,

Som en affsindig Mand, saa tit paa Klocken ringe,
Hand strax sig bildte ind, hand en Gienganger saae,
Af Frygt hand kunde ey paa sine Fødder staae;
Men falt og raabte høyt: ach naadige Gienganger!
Hvad nytter Jer at I een usel Klocker fanger,
Og dræber saadan Mand, der aldrig noget giør
Eet ærligt Spøgels kand mishage. Præsten tør
Hver Søndag og hver Fæst paa Præckestoelen sige,
At hand forstyrre kand med Ord jer heele Riige,
Ham lader I i roe, ham intet saadant skeer,
Skjønt hand Jer trodser tit, skjønt hand Jer Magt beleer.
Jeg kommer her i Dag kun for at lære spille,
Og underviise lidt vor Fogeds Daatter Nille,
Hvis jeg ey maae, saa gir jeg Fogden en god Dag,
Jeg mister ey jer Gunst for sliig en ringe Sag.
Hvor vreed end Fogden var, saa maatte hand dog grine
Da hand paa Degnen saae, med hvilken ynksom mine
[61] Hand laae paa sine Knæ, hand bød ham reyse sig,
Og sagde, intet ont skal vederfares dig.
Da Degnen skamfuld blev, og saae hand var bedraget,
At af Indbildinger slig Frygt var ham indjaget,
Det er jo vores Fogd, mon jeg er bleven blind,
Hand sagde: gick saa i et andet Kammer ind.
Strax derpaa **Woldemar** sit Folck lod sammenkomme,
At spørge dem til Raads, og høre deres Domme.
Hand sagde dennem hvad ham havde giort den Mand
Der med en Haaben Folk var kommen paa hans Land.
Nu vil jeg, sagde hand, Jer Raad og Meening høre,
Paa hvilken Maade best vi Kriig med dem kand føre,
Hans Fuldmagt Christen Storck ham raadde da fra Kriig,
Hand sagde: har I hørt mand deraf bliver riig.
Hvad kand det nytte os, at vi med Krig os plage
Forspilde saa vor Roe, og vore gode Dage,
Tænk kuns Her Foged tænk, hvad eder møde vil,
Om I begynder Krig, det er jo ingen Spil.
Betragt hvad Herlighed I udi Freds-Tiid nyder,
Jer Gryde kaager da hver Øyeblik og syder,
Jer intet fattes, ja, Jer Seng er altid reedt,

Jer Bord om I saa vil kand altid være breedt,
Jeg ligne kand med Jer ey Konge eller Keyser,
Saa snart om Morgen I jer af Sengen reyser,
Jer Kone spørger jer, hvor lever du min Soel?
Hun gir jer Brændeviin for Sengen paa en Stoel.
Hun, mens I sover,nock er alleerede oppe,
Jer Mad at lave til, Jer Tobaks-Pibe stoppe,
Saa snart I smøget har Jer Pibe, I da faar
Jer reven Ølle-Brød, og derpaa nok en Taar.
Paa Eders løybenk da I nok en Time sover,
Jer ingen vekke tør, Jer Kone derfor lover,
[62] Hver Mand i Huuset da paa Hose-Socker gaar,
At nyse, snyde sig, jo ingen understaar.
I sover indtil I Tallerkner hører klinge,
Indtil I høre kand Mad Klocken for Jer ringe,
Da reyser I jer op og strecker Jere Been,
At sætte Mad paa Bord Jer Kone er ey seen.
Hun seer I hungrig es hun beder Eders Sønner,
At de for Maaltid ey vil læse lange Bønner.
Om I at røre Arm og Haand er alt forlad,
Hun med sin egen Haand i Munden gir Jer Mad.
Naar I jer Middags Søvn har sovet, kand I spille
En Lanter, ^{k13} om I vil, med Eders Daatter Nille,
Naar I er deraf kied, I Grete har paa Skiød,
Jer Kone midlertiid tillaver Eders Grød.
Saa gaar det til i Fred, mand slige gyldne Tiider
Ey let forspilde maae, hør hvad i Kriig mand liider:
Mand bryder eders Søvn, Jer Dør mand banker paa,
Før Solen reyser sig I seer for Dørren staae
En hoben vreed Folk som raaber alle: Penge!
Hver Morgen spiller man for jer paa samme Strænge;
Skjønt I dem bliver qvit, kand I ey sove meer,
En frygtsom **Adiutant** I strax for Sengen seer,
Som ofte visker Jer en Dievel udi Øre,
I springer af jer Seng. Hvad er herved at giøre,
I raaber **Adjutant!** skal det dog være sandt,
At Finden Seyer fick og Slaget mod os vandt.
Da faar man icke Tiid Jer Froekost at tillave,

I maae til Feltz, og gaae en miil med hungrig Mave,
Ja faste derpaa maa dend gandske lange Dag,
Af Harm I ønsker da at dræbis udi Slag.
[63] Jeg vil ey tale om, hvad andet ont mand lider,
Hvor tit og ofte man i suure Æbler bider,
Nu mister man en Arm, nu Foed, nu faar man saar
I Hoved, Hals og Ryg, i Side og i Laar.
Heel nær af disse Ord var Fogden bange bleven,
Hvis Avind idelig ham icke havde dreven,
Til at begynde Krig. Saa Stork fik liden Tak
For sin Veltalenhed og denne lange Snak.

(5) Sang

Nu blev raadslaget om en **General** at tage,
Man foreslog Jens Blok, man viiste ey hans mage,
Mand **Doctor** kaldte ham, skønt hand kun var **Balbeer**.
Hand dræbte tolvte deel af Øens Folk, ja meer
Med Pillere hvert Aar. En **Doctor** ingenlunde
Hand deri eftergav, skønt hand **Latiin** ey kunde,
Hand syntis best beqvem, at føre an en Hær,
Som hand var modig, sterk, og vant var til i sær.
At skille Folk ved Liv, ved Draaber og ved Piller;
Thi skønt mand vidste vel hand havde egne Griller,
Som Læger gierne har, saa holt man ingen dog
Beqvemmere end hand til saadan vigtig Tog.
Hvor vel besluttet blev, ham saadan Post at byde,
Saa fant man dog for got, hand altid skulle lyde
De Raad, som Christen Stork ham udi Felten gav
Thi hand saa vittig var, som Block var kiæk og brav.
Strax saadant kundbar blev, mand hørte **Raisonere**
Blant den gemeene Mand, skal hand nu **commandere**,
[64] Skal hand os føre an, hand saadant ey forstaar,
Hand aldrig var i Krig, hand aldrig fick et Saar.
Den gode Christen Storck, som hannem Raad skal give
Ey bedre er end hand, hvad vil der med oss blive;
Om Fogden den Tid sig i dette Val forsaae,
Det vil jeg ved sit Værd for alle lade staae.
Jeg er hans Dommer ey, det veed jeg og kand sige,
At man en Øvrighed i Kaartet ey maa kige.
Men hvad er meer gemeent, end høre fast hver Dag
Sliig Snak; den dømmes ey om saadan vigtig sag,
Der intet selv forstaar. Enhver vil Statsmand være,
Hver Bonde, Handverksmand en **General** kand lære
Man tit og ofte har med stor Forundring hørt,
At Bønder saadan Snak om **Staten** haver ført.
Der er fast intet Skrid en **General** kand gjøre
En Handverksmand jo veed det bedre at udføre,
Fast ingen Ting er til, hvoraf man mindre veed,

En slige Sager; thi vi seer een Ting er skeed.
Men af hvad Aarsag vi ey fatter nogenlunde,
De ere skiulte Ting, som vi ey kand udgrunde,
Hos Pøblen derfor mand kand kalde Raseri,
At ville dømme om Regiering, **Politi**.
En Handverks-Mand sig ey med lærde Ting bemenger,
Tilstaar hand inted veed, hand derudi sig hænger,
Naar hand bør tale sligt, hand planter strax gevehr,
Og siger: Jeg ey Præst, men ikkun Borger er.
Om Stat og **Politi** hver derimod kand tale,
En Svinehyrde selv den kunstig kand afmale,
Hver Ting til Pricke veed, kand siige paa et Haar,
Hvor i dens Svaghed, Feil, samt Styrke, Magt
[65] Een Fisker-kierling veed en **Stat** vel at indrætte,
Kand, naar den er paa Fald, igien paa Fødder sætte,
Kand bedre vinde Slag end nogen **General**,
Seer alting uden det hun selv er gandske gal.
Nu maa jeg lit igien til Fogden mig begive.
Og see hvad meere værd, jeg finder at beskrive:
Skønt hand ey tapper var, men skrøbelig og lad,
Saa var hand dog mod Paars af Avind saadan Had
Indprentet, at hand selv Krigshæren vilde følge,
Det anstoed ey Jens Bloch, hand kunde icke dølge
Sin Misfornøjelse, men sagde: Herre hør
En Øvrigheds Person sig aldrig vove bør
For Landets Velfærd hand sit kostbar Liv maa spare,
Hvis hand omkommis, staar det heele Land i Fare,
Skønt **Generalen** kun af Avind sagde det,
Saa tilstoed dog enhver, hand deri havde ret,
Dog lod sig Fogden ey af saadant overtale,
Men strax Befaling gav hans braaget^{k14} Hest at sale,
At lafve sig til **March. Calliope** stemm op,
Beskriv mig kortelig vor Fogd fra Taa til Top.
Hans Rustning og **Mundur**, hans Krigsmagt og dens **Orden**,
Som den blev seet, da at staa ved Fogde-Gaarden.
Man Fogden saae til Hæst i Spidtzen af hans Hær,
Hans Sadel eene var betrecket med got Lær.
De andris var af Træ. Paa Hovedet en Hue

Hand havde, som var rød, den værd var at beskue,
Hans Trøye den var blaa med smaa Glas-Knapper paa,
Det syntes langt ifra, som mange Stierner staa
[66] Paa Himlens **Firmament**, jeg intet her vil skiule,
Hans Støfler sadde næt, hans Buxer vare gule,
Hans Brøstdug, som var rød, tilkiende give lod
Hans Tapperhed, at hand udøse vilde Blod.
Ved Siden hang et Sværd, som kaldis nu Hirtzfenger,
Man aldrig nogen Tid paa Øen saae den lenger.
Hans Haar til Bæltet hang, var meget tykt og tæt,
At male alting af min Pen er alt for slæt.
Hand havde sig forsiunt mod Kulden, var vel foeret:
At det Krigs-Guden var, man skulde have soeret,
153 Thi, som en voxen Tyr og Oxe man ham saae,
Blant andet mindre Fæ, blant Faar og Gedder staa.
Jens Bloch man derimod sig understod at laste;
Thi hand saae ilde ud, som Frue-Dag i Faste,
Hans slæt i Klæder var; men denne gode Mand,
At Fienden med Pragt ey overvindis kand.
Vel vidste, tvert imod, at den af ringe Klæder
Opmuntres til at slaaes, sig over Byttet glæder,
Hand ickun havde sig forsynet med Gevær
Saa skarp som Ragekniv, at komme ham for nær,
Det ingen tienligt var, den høyre Fløy hand førte,
Var færdig at gaa fort, saa snart man Trommen rørte,
Armeen havde hand i Orden sat med Flid,
Som det var brugeligt i **Alexanders** Tid.
[67] Af hans Historie hand **General** var bleven,
Hand havde nøye læst, hvad **Curtius** 15 har skreven,
Om samme store Helt, vel oversat paa Tydsk;
Thi for Mons Wiingaards Tid den ikke var paa Jydsk.
154 Det fast utroligt er, hvad man af gamle Bøger
Kand lære, naar man dem med Flid igiennemsøger,
Mand alting deri seer, de ere som et Speyl,
Der viiser store Mænds Bedrifter deris Feyl,
Samt store Dyder. Man af dem kan see og lære,
Alt hvad en **General** kand give Nafn og Ære:
Man deraf lære kand en Fæstning og en Bye

At tage ind, og faae en Krigshær til at flye.
Den store Græcker har **Homero** selv tilskreven,
At hand slig **General** slig tapper Mand var bleven,
Jens Block af **Curtio** var bleven **General**
Af Bøger kunde hand ey gjøre bedre Val,
Hand havde ogsaa læst om Keyser **Carl** den stoere
[155](#) Iligemaade om **Sterk-Odder**, som be—
De Tydske Kiemper. Ja han Holger danskes bog
Fast alle Dage med stoer Fliid igiennemslog.
Om **Roland, Boldevin, Oliver, Ferakunde,**
Om **Buurmand, Anguland,** samt **Gerin, Janemunde**
Hand havde meget læst, saa deraf sees kand,
Man talte uden Grund saa ilde om den Mand.
Før Krigen den gik an, da man Folk hørde raabe:
Af saadan **General** hvad Lycke kand man haabe
[\[68\]](#) Skal den os føre an, der dum er som et Qvæg,
[156](#) I gaar var hand **Balbeer**, og ragede vor Skiæg.
Gid **Generaler** ham kun efterfølge vilde,
Og deris ledig Tiid ey saa unyttig spille;
Men læse med Jens Block nu en nu anden Bog,
Der viiser store Mænds Bedrifter, deres Tog.
Da Fogdens hustrue, samt hans daatter saadant hørte
De sagde: hand sig vil i en Ulycke styrdte,
Vi maa forsøge, men vi icke kand formaae
At hindre saadant. Da de ham bevæbnet saae
Med Kaarde og med Spiud, de ham til Fode falte,
De hannem deres Trøst samt eenest Glæde kalte,
De forestilte ham, at det var intet Spil
At vove sin Person; om ham kom noget til,
Den eene Faderløs, den anden var en Encke,
Hand burdte, som en Mand og Fader sligt betencke,
Hans Hustrue klynked meest, sig stedse slog for bryst
Og raabte med din Dyd forsvinder ald min Trøst.
Men ingen Graad og Suck var megtig at bevæge
Vor Fogd. Man skulle før et Vildsviin, Tiger spæge,
End overtale ham at sidde hiemme still
Af Avind hærdet da hand lukket Øren til.
[157](#) Som Vinden nu paa een, nu paa een anden Side

En tyck og voxen Eeg angriber den at sliide, Og
[69] Og rykke op med Roed med Magt bemøyer sig,
Saa Hustrue, Daatters Suk vor Fogd fra denne Krig
Ey mægtig var at faae. En Vind kand vel med møye,
Et stærkt rodfæster Træe til Jorden slaae og bøye,
Til Roeden trycke kand dets Greene og dets Top;
Men det ey fælde dog, og rycke gandske op.
Saa gick det denne Mand, hand Øyne maatte væde,
Da hand sin Hustrue saae og Datter saadan græde,
Dog blev hand stedse ved sit Forsæt; ingen Konst,
Dem hialp, ald Suck og Bøn, ald Knæfald var omsonst.
For dette Tog gick an, vor Fogd lod foredrage,
Om det ey tienligt var at bie nogle dage
For at begiære Hielp af dem paa Lessøe boe,
Et Sendebud til dem at skicke eller toe.
Det stoed Jens Block ey an, hand ikke bie vilde,
Thi Tiden kostbar var, man den ey maatte spille.
Hand intet heller saae, end holde snart et Slag,
Og uden Ophold fort **marchere** Nat og Dag.
Hand det kun nødig holt **Spioner** at udskicke,
Som kunde Fîndens Magt udforske først til Prikke,
Mens Hæren var paa **marche**, mand fuldte saadan Raad,
Og fire gode Mænd udskikte i en Baad
For at udforske sligt, see om de vare mange.
Thi det ey nægtis kand at Fogden jo var bange,
Skjønt hand sig stilte an at være meget kiæck,
Og alleerede Paars at have i sin Sæck.
Jeg ey beskrive kand den store Skam og Blusel,
Hver paakom, da mand saae, at Finden var saa usel,
[70] Saa fattig, nøgen, ja som havde ey en Kniv,
End sige Kaarde at forsvare deris Liv.
Da meget snildelig vor Foget lod udsprede,
At Fiendens største Magt var flygtet allereede,
Af Øen, hvorpaa hand strax Seyer skyde loed,
Som den der veed sit Navn alleene uden Bloed,
Var bleven Seyer-riig; Man otte Bønder sente
Til Paars, ham sige loed; ey andet var at vente
For ham end Steyle, Hiul, hvis hand sig icke gav

Godvillig, men som Paars var endnu lige brav.
Saa vilde hand til sligt ey straxen sig beqvemme,
Hand haabte, sagde hand: De vare ey saa slemme,
Som de sig stilte an. Hand derpaa Krigs-Raad holt,
Derover Blodet blev i Niels Johansen kaalt.
Man vil mig, sagde hand, fra Livet atter dømme,
Jeg nok en Krigs-Ret seer, det er mig best at rømme,
Hand derfor udaf Frygt undstak sig og løb bort,
At miste Ære, Navn, hand agtede ey stort.
Slig stor Ulykke dog ey kunde Paars betage
Hans Mod, fast intet ont ham kunde Frygt indjage.
Jeg haaber, sagde hand: den Falskhed ikke blir
Ustraffet, jeg for sligt mig ikke fangen gir.
Skønt mine Fiender jeg seer at være mange,
Vil jeg dog viise dem, at jeg er ikke bange,
Jeg gaaer en fodbreed ey tilside, holder stand,
Jeg tapper Modstand gjør og slaaes til sidste Mand.
Saa satte hand sig for mod Fienden at tage,
At figte mandelig og drive dem tilbage,
^[71] ¹⁵⁸ Ret ¹⁵⁹ som et Vildsvin, der af Mænds og Hundis Skrig
Ey blir forsagd, gaar frem og laver sig til Krig.
Af Vrede skummende, den slider udi Stykker
Smaa Træer paa dens Vey, med Roden dem oprykker,
Paa Hundene seer skievt og hvesser hvide Tand,
Saa kiek og modig var mod Fînden denne Mand.
Ruus sagde derimod, vi kand ey Modstand gjøre,
Hvis I ey giver jer, vi selv skal eder føre
Til Fogden. Vi kand ey Beleyring holde ud,
Vi har ey **Proviant**, os fattes Lod og Krud.
Saa maatte Peder Paars sig Fogden overgive,
Rebellion ham tvang en fangen Mand at blive,
Naar Folket Oprør gjør, saa hielper intet, at
Man modig, tapper er, den kaldes **desperat**,
Som eene fægte vil, en **Cæsar** bliver bange,
En **Alexander** selv maa give sig til fange,
Turenne, Luxenbourg, Eugenius, Condé,
Om de vil eene slaaes, saa maa man dem belee.
En **Hector, Marius, en Hanibal, en Cyrus**

En **Alcibiades**, en **Scipio**, en **Pyrhus**,
En **Ruyter** og en **Tromp**, en **Alba**, **Scanderbeg**
Udretter da kun lit, man Hovedet mod Vegg
Kun løber, naar man vil mod Fînden eene stride.
I saadan Fald er best at give sig i Tide,
Saa gjorde Peder Paars, og gav sig denne gang,
Hand stødes derfor ey af store Heldtes Rang.
Nu syntes at gaa an for Alvor hans Elende
Paa Fare og Fortred, hand saae fast ingen Ende.
[72] Snart icke var forbi en Modgang hand fik
En anden paa sin Hals, som meer til Hierte gik.
Men **Venus**, du hun saae af Avind den saa plaget,
Som hun paa Reisen før i Forsvar havde taget.
Hun sagde ved sig selv: Er jeg Gudinde meer?
Kand **Venus** taale, at mand hende saa beleer.
Jeg som har **Juno** selv tilforne holt i Tømme,
Hvorfor **Poëter** mig ey noksom kand berømme,
Skal jeg nu Avind meer ey kunde staa imod:
Jeg haaber, hun af mig oprykkes skal med Rod.
Jeg hende viise skal, at jeg er **Jovis** Daatter
Gudinder, saasom hun at være Undersaatter
Af **Venus**; som saa vel ved Skiønhed, som ved Magt
Har under Lydighed fast heele Verden bragt.
Hvo vil mig dyrke meer, naar man faar sligt at høre,
At Avind understaar sig Krig mod mig at føre,
At hun er mægtig til at gjøre mig Fortred!
Gudinden aldrig man tilforn saae saa vred.
Hun lavede sig til da Avind at bekrige,
Slaae hendes Hofmod ned, forstyrre hendes Rige,
Man tænkte ey det var den kielne **Venus** meer,
At længis efter Krig, man kun **Bellona** seer.
Da andre Guder saae, at Kierligheds Gudinde,
Som udi Vellyst kun, og Elskov Smag kand finde,
At ville føre Krig, den tage Harnisk paa,
[n60](#) Som man i **Trojæ** Krig saa meget frygtsom saae.
De færdig var at døe og briste udaf Latter,
De viste hendis Sind, de kiendte **Jovis** Datter,
[73] Hun af en ringe Ting optændis kand saa snart,

Man hende gjør imod, men det har ingen Art,
 Hun sligt tilfællis har med andre gode Fruer,
 Som tit ophitzes, saa at man derover gruer,
 Man tæncker, naar man seer en Qvinde heftig vreed,
 Hun Strømme ud af Blood at øse er bereed,
 Eenhver, som Qvinde-Art ey kiender ret maa bæve,
 Naar mand blir hende var at staae med knyttet Næve
 Med stor Ophævelse med Stoyen, Raaben, Skrig
 Man tæncker da, at man Gudinden seer for Krig,
 Dog blir der intet af, hun hastig taber Modet,
 Saa hidsig, som hun var, saa kaald da bliver Blodet.
Exempler herpaa nok, man kand i Mængde faa,
 Hver Dag, i sær naar man til Torvet kun vil gaa.
 Saa gick det denne gang med Kierligheds Gudinde
 Da første Ild blev slukt, hun kunde sig besinde:
 Det var ey hendes Verk at føre saadan Krig.
 Hun kunde Avind slaa og vinde kun med Sviig.
 Da **Cupido** sin Søn hun strax lod til sig hente,
 Til samme blinde Dreng med disse Ord sig vente:
 Hør gjør dig reede gak til Fogdens Daatter ind,
 Du maa til Kierlighed bevege hendis Sind,
 Brug all din Kunst og Magt mod hende spend din Bue,
 Skyd hende Hiertet fuldt af Elskovs søde Lue.
 Strax derpaa **Cupido** sin beste Piil udskiød.
 Vor Jomfru deraf fick et saadant Hierte-Stød,
[n61](#) At hun af Sengen falt, og kunde sig ey røre,
 Ey tale fast en Stund, ey heller see og høre,
[\[74\]](#) Omsider sagde hun: Ach Himmel! hvor er fat
 Hvad stor Ulycke mig paakommen er i Nat,
 Af Elskovs heede Pil jeg saaret er til døde,
 Hvad ont har jeg vel giort, hvad er min Skyld min Brøde,
 O **Cupido** du mig for tilig giver Saar,
 Jeg endnu er et Barn har neppe femten Aar.
 Med saadan Klage blev den gandske Nat bortdreven,
 Den unge Jomfru fant, at hun forliebt var bleven,
 Men vidste ey i hvem. Dog syntis hun, den Mand,
 Som nylig kommen var og fangen her paa Land,
 For Øyne hende stoed, saa snart hun vilde sove

Hun falt sin Moder da til Foed, hun maatte love,
At viise hende Paars, som sad i Fogdens Huus
Forvaret, og med ham hans Skriver Peder Ruus.
Da hun ham sick at see, da Hiertet strax at picke
Begynte. Hun da saae at saadan Elskovs Stricke
For hende tvundet var af denne fremmed Mand.
Den Blusel, Hierte Sorg jeg ey beskrive kand,
Som hende da betoog, dog tvang hun sig at tale,
Til hannem disse Ord: Du kand ey lit husvale,
Min Moder og mig selv, om du os sige vil
Din Skiebne: thi vi seer at du af Lyckens Spil.
Er tumlet om, os gaar din Modgang hart til Hierte
Hvad ont dig hendet er vi haver hørt med Smerte,
Siig ubesværget os ald din Gienvordighed,
Hun gav ham derpaa Stoel, og bad ham sidde ned.
[75] ⁿ⁶² Da mand sig havde sat, enhver af Længsel brændte
At høre sligt, paa ham de Øyne alle vendte.
Da Paars til Himlen saae, udbrød med disse ord:
Skøn Jomfru ingen Mand fast funden er paa jord,
Der mod mig lignis kand, Jeg beder jeg maa slippe,
ⁿ⁶³ For saadant at jeg ey maa tvingis at oprippe
Min Byld, min Hiertens sorg, alt hvad jeg sige kand,
Er at jeg kaldis maae en ulyksalig Mand.
Da alle bade ham, hand vilde sig bemøye,
At fyldest gjøre dem, afmale meget nøye
Sin Skiebne, stoed hand op og sagde: Hører til
I gode Venner, hvad jeg eder sige vil:
Jeg har i Staden Aars min Fæstemøe Dorthea,
Der skøn som **Venus** er, og dydig som **Astrea**.
Hun mig ey seet har i tre til fire Aar,
Af Længsel derfor Hun har feldet mangel Taar.
For nogle Dage lod jeg mig da overtale,
Med min Nærværelse at trøste og husvale
Min kiere Fæstemøe: jeg mig paa Reysen gav,
O havde man den Tiid mig baaret i min Grav,
ⁿ⁶⁴ Det havde været mig langt bedre; men min Skiæbne,
Mod hvilken man omsonst sig stræber at bevæbne,
[76] Beskicked har, at jeg paa denne fremmed Øe,

Som en Misdæder, skal med Spot og Skiendsel døe.
 Jeg neppe med min Jagt kom **Callundborg** af Sigte
 Før os paa Himmelen en liden Skye fremblikte,
 Som skiulte Maane, Soel, det heele **Firmament**,
 Det et **mirakel** var, som aldrig før er hent.
 En mægtig Himmel-Storm begyndte da at hæve
 Det heele Hav: enhver af Frygt da maatte bæve,
 Een Bølge paa mig slog, mig gjorde gandske vaad,
[n65](#) Paa disse Ord enhver i Stuen brast i Graad.
 Sær Øynene man saae paa Fogdens Kone rinde;
[n66](#) Thi i Blødhierlighed fast ingen gammel Qvinde
 Hun eftergav, hun græd, naar slagtis skulle Koe,
 Naar Klippes skulde Faar, man Heste skulle skoe,
 Saa høyt medliden var, saa dydig vor **Matrone**,
 Blant gamle Qvinder hun var derudi en Krone,
 Saa Fogden sagde tit, min kiere Barbara,
[n67](#) Jeg fatter ey hvor ald den Vedske kommer fra.
 Man derfor undrer ey, at hun sig ikke bare
 For Graad nu kunde, da hun hørte saadan Fare,
 Slig Modgang og Fortræd, saa stor Gienvordighed
 Som denne gode Mand Per Paars paa Reysen leed.
 Da Graaden stillet var fort satte hand sin Tale:
 Hør hvad os hente meer. Jeg vil her icke prale,
 Vi icke Bølgee meer, men høye Bierge saae,
 Nu var vi Stierner nær, nu tænkte vi at staae.
[\[77\]](#) I Jordens afgrund. Ach! Jeg kand for Jer ey dølge
 At jeg med største Skræck blev engang var en Bølge,
[n68](#) Som mod en Stierne slog, men dog med liden fruct
 Jeg frygtede at see et Himlens Øye slukt.
 Jeg tænkte — Ach! jeg seer at Fogden selv er hiemme
 Og vil herind til os; Jeg maa min Tale giemme
 Til bedre Leylighed. Enhver da Flugten toeg,
 Af Frygt og Redsel løb, og sig for Brystet sloeg.

Ende paa den første Bog.

Hvorledes Peder Paars, som en **Jason**^{k16} ved Jomfruens, som den anden **Medeæ**,
Hielp kom fra Øen, derom skal tales i en anden Bog, saa snart jeg kand faae
tilstræckelige **documenter** derom.

Den Anden Bog

I. Sang

*** [n69](#)

[n70](#) **Aurora** aabnede de purpur-farved Dørre,
Og **Titans** heede Vogn stod færdig til at kiøre
De mindre Himlens Lys, de mange Stierner smaa
Paa Flugten gave sig, saa snart de **Phoebum** saae.
Den mørke fæle Nat med sine sorte Vinger,
Strax Flugten ogsaa tog, og sig mod Vesten svinger,
Saa all slags Spøgelse, hvad Navn det have kand,
I Huuler krøbe ned, ey torde holde Stand.
[#] Mand hørte Nisser, Troid, at sukke, klage, græde
At raabe: borte er vor Trøst, vor Natte-glæde,
At siige kortelig, paa reent og gammelt Jydsk:
Da det var bleven Dag, og Soel gik op paa Tydsk. [n71](#)
End laa vor Per Paars og sov paa grønne Øre,
Mand i det heele Huus ham snorke kunde høre,
Hand drømte, at hand var til Felts, en Krigs-Hær saae,
Hand lavede sig til paa Fienden løs at gaae.
Slig Phantasie var ham i Søvnne forekommen,
Hand vilde falde an, saa snart hand hørte Trommen,
Men see, hvad skede da, hans Skriver Peder Ruus,
Som med sin **Principal** var bragt i samme Huus
Loed een forskrækkelig gaa ud, med Tugt at sige,
Saa man paa Øen fast ey havde hørt dens Liige.
Som Grædske Pose, der var giort af Oxehud, [n72](#)
Og **Ithacæ** Regent fik udaf Stormens Gud.
Som os beskrevet har **Homerus** i hans Viise
Med stor sandfærdighed, saa vi ham derfor prise,
I hvilken skiulet laae en stærk **Poëtisk** Vind;
Skibsfolket derimod sig andet bildte ind.
[#] De tænkte at en Skat var derudi at finde,
De løste Baandet op, der udgik slige Vinde,
En saadan hæftig Storm med saadan hæftig Brag,
Saa hver Mand troede fast, det var den sidste Dag:
Ej anderledes var det Skrald af Ruuses Pose,

Ach! jeg er ej Poët! jeg kand ey saadant rose,
Jeg kand fast ingen Ting Poetisk male af,
Den dertil var beqvem, nu ligger i sin Graf.
Det samme sterke skrald kom Peder Paars for Øre,
Just da hand drømte, at man vilde Trommen røre.
Hand der af reiste sig og gaf et mægtig Skriig,
Mand aldrig Hector saae saa vred i Trojæ Kriig.
Hand løb i Stuen om fast som en utæmt Fole,
Hand kasted alting om, Bord, Bænke, Skamle, Stole,
Omsider fik hand fat paa Nilles Hue Blok,
Som siuntes noget liig Niels Hansen fordum Kok.
Hand i sin Ivrigheid mod samme Blok sig vender,
Den rifver, slider smaa imellem sine Hænder,
Den Skade (sagde Ruus) vist dyrt nok hævnnet bliir
Thi samme Blok var giort af skøn Carduus-Papiir.
Ret som en Løve, der har Kræfter uden Liige,
[#] Anfalder Bondens Hiord, nu tager Koe nu Qvige.¹⁷³
Hvem hannem møder først, Kalf, Oxe eller Stud,
Den sønderslides maa, dens Indvold rives ud.
Ey anderledes gik det Blokken denne sinde,
Enhver der læser sligt, hans Øyne maa vel rinde.
Af Løven ingen stud, af Biørnen intet Hors,¹⁷⁴
Saa slet medhandlet er, som denne Blok af Paars.
Hand videre greb an, nu en Ting, nu en anden,
Slog Vinduer i tu: mon Fanden rider Manden:
Ruus sagde ved sig self: mon hand er bleven gal?
Hand listet sig til ham, og sagde: Husbond tal!
Siig! mon det nu er tid med Fogden Krig at føre,
At tage saa af sted, saa mange krumspring gjøre?
Betænk kun hvor det os i sidste Feyde gik!
Paa disse Ord Per Ruus en vældig Kindhest fik.
[#] Slig spot den gode Karl til Mark og Hierte trængte,
Saa hand sin **Principal** det samme Maal iskienkte,
Hand ham i Haaret fik og bankede hans Krop,
Saa Søvnens ham forgik, saa at hand vaagnet op.
Hand raabte overlydt: see Verdens sidste Tider!
En Husbond af sin Dreng, slig spot og skiændsel lider,
Mon nogen ærlig Mand meer Mester er i huus

Mon jeg med nogen meer vel dricke tør af Kruus?
Det fast utroeligt er, en Dreng at slaa sin Herre,
Det er min egen Skyld, jeg er for from, disverre!
Hvis i min Farfars Tid en Dreng sligt havde giort,¹⁷⁵
Hand skulde deraf sig ey have roset stort.
Saa snart hand gjorde kun en rynke udi Panden
Strax Folket blev for ham saa bange som for Fanden,
Nu man skinbarlig seer med Graad og Hierte-Sorg
At ingen skik er meer blant Folk i Callundborg?
Ruus falt da i hans Ord: glem ey hvad I vil sige,
En Lære-Dreng og Svend de ere to u-liige,
Hvo der for Dreng har tient og faat sit Lære-Bref,
Jeg hørte ej at hand af Husbond slagen blev.
[#] Hand ikke nødig har for nogen sig at krumme,
En Kindhest taale og den stikke i sin Lomme,
En Karl, der skriver Tydsk, som hver Mand er bekient,
Der udi trende Aar i Flensborg haver tient.
Der Fuldmagt haver haft paa mange Kiøbmænds Vegne,
Bogholderie forstaar, med brudet tal kand regne,
Der ogsaa lidt Latin i Ungdom læret har,
Om hand slig spot fordrog, var hand en Giæk, en Nar.
Om Ruus da hafde Ret, derom maa andre dømme
Jeg intet sligt forstaar, det kand mig ikke sømme,
Det staar mig ikke an at fælde nogen Dom,
I ubekiendte Ting, som jeg veed intet om.
Gid ikkun andre Folk det samme vilde gjøre,
Og ej saa pludselig fordømme hvad de høre,
Men engang lære ret paa Jorden reent at gaa,
Bekiende visse Ting sig ikke at forstaae.
I denne vigtig Sag Partie jeg ikke tager.
Jeg altid maa see til, at jeg det saadan mager,
At jeg paa Halsen og ey Kremmer-Svenne faar,
De, som Pedanter, ej med ord, men næver slaar,
Om Kremmer-Svend Per Ruus jeg dette kun vil siige,
At der paa Anholt var i Regning ej hans Liige,
Thi Christen Storch, som dog vor Fogeds Fuldmagt var,
Saa viit mig er bekiendt ham ej opnaaet har.
[#] Skjønt Folk sig bildte ind hans Liige ey at finde,

Men den skeel-øjede regierer blant de blinde,^{[n76](#)}
Ruus bedre regnede, hand førde bedre Pen,
Hand sig ej nøye lod, som Storch, med ^{[n77](#)} Een Maal Een.
Hand hafde ogsaa lært en hob Latinske Gloser,
Hand viste paa det sprog at nevne buxer, hoser,
Bryst, Pande, Hage, Kind, Hals, Hovet, Hud og Haar,
Tand, Øje, Næse, Mund, Arm, Hænder, Fødder, Laar.
Hans Klæder kunde hand opregne indtil skiorte.
Den Trøst tilbage var, de ellers vare borte,^{[n78](#)}
Fast intet Dyr hand jo det viste paa Latin,
Fra Hyrde, indtil Faar, fra Oxe, indtil Svin.
Hand kiendte Fingre og fra **Pollex** til **Amator**,
Sex Blader hafde hand og læst i **Nomenclator**.
Grammatica hand dog ey havde faaet fat,
Hand lod sig nøye med at læse sin **Donat**.
Sin **Credo** kunde hand, som andre sine Liige;
Skjønt hand det ej forstod, men det vil intet siige,
Hans egen Hører, som var dog en dygtig Mand,
Det kunde legge ud lidt bedre end som hand.
[#] Sligt jeg kun regner op for hannem at berømme,
Men om hand Husbond slog, med Ræt jeg ey vil dømme,
Sin Husbond som var riig og mægtig vel sig stood,
Som udi Callundborg fast hafde beste Bod.
En stor Correspondentz paa Stege, Tye og Randers,
Der og besvogret var med Herretsfogden Anders,
Der som til Amsterdam forgangen Foraar skref
Fra Scheper Sibrant fik et meget høfligt Bref.^{[n79](#)}
Som kunde regne op fast Sexten Kremer Ahner,
Hvis Morfar Fendrik var, og tabte 2de Fahner
I store Svenske Kriig med Junker Jørgen Slentz,^{[n80](#)}
Som kommen var fra Cøln, dog andre siger Mentz.^{[n81](#)}
[#] Der bedre Plattysk end som Sællandsk kunde tale,
Nok sagt: man tænker helst; Jeg Jyde vil, og prale.
Om Ruus med Billighed slig Husbond slog igien.
Jeg derom hvisker kun, men intet før i Pen.
Jeg Kremmer-Svenne ej for Hovedet vil støde,^{[n82](#)}
Ej nogen Handelsmand, end ogsaa ingen Jøde.
De stundum giir Credit, man dennem nødig har,

Jeg dem ey støde vil, jeg er ey saadan Nar.
Jeg ofte maa, dis vær! til een og anden trænge,
Og tage paa Credit, naar jeg er ey ved Penge,
Men henge-færdig er heel tit af Penge-sorg,
Hvor vilde det da gaa, om man fik ei paa borg.
Men nu er Tid at jeg til Peder Paars mig vender,
Jeg nær ham hafde glemt, sligt tit **Poëter** hender
Hand længe stille stod, og stirrede paa Ruus,
Og sagde: ach! jeg er jo udi Fogdens Huus?
Jeg er en fangen Mand, hvorledes kand det være?
At jeg, i saadan Stand, en Svend, som er af Lære,
Som jeg har elsket høyt, nu skudte give slag,
Du aldrig af mig Hug, har faaet før i Dag:
Ach! kand i søvne Mand saa stor Ulykke giøre?
Jeg tænkte, at jeg var til Felts, fik Trommen høre,
Jeg siundes at jeg saae vor Fogd bevæbnet staa,
[#] Jeg tænkte – – ach! Per Ruus hvor vil det med os gaa.
Hvad vil der blive af, naar Fogden sligt faar viide?
Med fire Heste hand os lader sønderslide,
Jeg seer, jeg ogsaa her fordærvet har en Blok,
Mig syntes, at det var Forræderen Niels Kok.
Per Ruus ham svarede: Den Tromme, som I hørte,
Som til slig Tapperhed u-tidig Jer forførte,
Ej andet var, end een, som jeg lod slippe ud,
Jeg selv og vaagnede af samme hæftig Skud.
Jeg kand der ikke til, naar Ild i Krudet kommer,
Saa holdes det ey let, sligt hændte vor Landsdommer
En slig studeret Mand, da hand paa Landsting var,
Saa af fornemme Folk sligt ey sig holde lar.
At det naturligt er, det har jeg vidst for længe,
Det og naturligt er, naar Fogden lar os hænge,
Paars sagde, for det Ont, som deraf kommen er,
Mig synes, jeg os alt i Galgen hænge seer.
Ruus derpaa svarede: O hvilke slemme **Flatus**!^{k17}
(De kaldes saa paa Græsk) den lærde **Hypocratus**,^{k18}
En gammel Jydsk Doctoor for otte tusind Aar,
Har skrevet saa der om: hvis de ej udgang faar,
Da gjør de meget ont, en ærlig Mand kand dræbe

Men at mand derfor Folk til Galgen lader slæbe,
[#] Det har hand aldrig sagt; ô hafde jeg det skrift,
Vor Sag da skulde faa en anden Fart og Drift.[n83](#)
Ham svarede da Paars: sligt bruges ej for Rætter,
Til Tinge giælder ey Doctores og Poëter,
At tænke paa slig Bog, for Rætten er ej værd,
Men siig mig, kiære Ruus! hvor bliver du saa lærd?
Jeg eengang i vor Boed fandt tvende gamle Blade,
Jeg dem til Kremmerhuus strax vilde giøre lade,
Per Iversen, I veed, en gammel lærd Student,
Som jeg for nogle Aar i Colding haver kient,
Hand elsker gierne sødt, Rosiner, Mandler, Sukker,
Hand ofte gaar forbi vor Bod, oc dybt sig bukker
Hand synes som hand ej ret tælle kand til Fem,
I sin Theologie hand dog er meget slem.
Jeg veed at hand er lærd, skjønt jeg kun er en Kræmmer,
[#] Thi hand sig børster ej, sig aldrig Haaret kiæmmer,[n84](#)
Som ret grundlærde Folk heel nøye tar i agt,
Paa slige ringe Ting der ligger ingen Magt.
Den hele Callundborg ham for hans Lærdom rooser,
Thi hand ey Hænder toer, ey binder sine Hooser.
Jens Pedersen, som dog sig bilder meget ind,
Hvo det ej kunde see, hand maatte være blind.
At hand er ej saa lærd, saa **doctus**, som vor Peder,
Hand pynter sig for tit; hos lærde Folk det heder:
Hvo som paa Moden er, og net i Klæder gaar,[n85](#)
Hand Reputation for Lærdom aldrig faar.
Den samme Iversen jeg da ind til mig kaldte,
Hand om de Blader lidt i Boden med mig talte,
Jeg sagde: see et Skrift, som jeg ey kand forstaae,
Thi det forbandet var, som Krage-Tæer saae.
[#] Jeg troer, den Iversen vist haver det med Fanden,
Saa snart hand Bladet saae, og fik det udi Haanden,
Hand sagde: at det Grædsk og Elamitisk var.[n86](#)
Af største Læddig jeg et Pund Rosiner tar.
Jeg sagde: Peer, jeg veed at du forstaar din Bibel,
Som Else Skole-Moer sin A. B. C. og Fiebel,
Du otte gange har **sputert** i Kiøbenhavn,[n87](#)

Og derved hos hver Mand forhvervet dig et Navn.
Hvis du vil dette Skrift udlegge og forklare,
Da otte Skilling kand du i Rosiner spare,
[#] Peer blev da hæftig glad, og strøg sig om sin Mund,
Thi hand paa Sukker og Rosiner vaar en Hund.
Hand sagde: Det er Mad for Mons, for en Studenter,
Jeg et par Briller strax af Skriverstuen henter,
Hand dennem straxen paa sin lærde Næse sat,
Udlegger Ord fra Ord, som det var hans **Donat**.
Jeg hørte flittig til med Hiertens lyst og glæde,
Det blad var meget lærd: jeg maatte Øjne væde,
Jeg sagde: [n88](#) Petrus! har mand ey den Bog paa Tydsk,
Jeg veed der ikkun lidt af Skrifte er paa Jydsk.
Jeg holder det en Synd paa Moders Maal at skrive,
Hand svarte: Handverksfolk, da vilde lærder blive,
Thi mangel Bonde da sig skulde understaa,
At sige, det er Snak: Her Doctor ikke saa.
Vi lærde Mænd maa det saa alletider lave, [n89](#)
At vi os visse Ting kand forbeholden have,
Nu bilder vi dem ind at blæk blir giort af most,
At Himlen er af Glas, og Maanen er af Ost.
[#] Hvor vilde det gaa til med dem i Pavedømmet,
Hvis Skriften var paa Valsk, Folk hafde overkommet,
At det er idel Snak, som mand dem bilder ind,
Folk blef rebelsk, og holt sig ikke meer i Skind.
Gid aldrig i min Tid sig nogen saa forsynder,
Med Danske Bøger hand at skrive ret begynder,
Gid aldrig i min Tid en Vognmand bliir saa kiæk, [n90](#)
At hand tør sige: Per! du taler som en Giæk.
Hvis tilmed, kiære Ruus! du nogenlunde vidste,
Hvor læt mand kand sit Navn ved Danske Skrifter miste,
At den der skriver kun paa Dansk, hand bliir foragt,
Hand aldrig holdes lærd; du vist nok gav mig Magt,
Du veedst Lars Hendriksen, du ham til prikke kiender,
Hand aldrig bliver lærd, hvor hand sig snoer og vender,
[#] Hand kand hos lærde Folk fast aldrig faa Credit,
Hand skriver kun paa Dansk: De raaber: Det er...
Peer Povlsen, derimod, som haver Magasiner

Af lidt Hebraisk og Grædsk, og er en half Latiner
Hans Navn blant store Mænd bør staa i Almanak,
Skjønt det hand skriver er kun idel PølseSnak.
Det er dog got Latin, med lidt Hebraisk poleret,
Mand dog skinbarlig seer, at hand har vel studeret,
Hand Disputeret har om Romersk Skoe og Hat,^{[191](#)}
Saa riig er hand paa Ord, saa vel har hand det fat.
Jeg svared' hannem da: Min hiertens lærde Peder,
Jeg troer, at ingenstæds; hvor meget mand end leeder,
[#] Man neppe finde skal et Folk, der eget Sprog
Foragter saa, som vi, man seer fast ej en Bog,
Man seer fast ej et skrift, ej andet end som Viiser,
Gotts Blitz! jeg derimod vor Naboe Tydsken priiser,
Hand skriver alle Ting, som hand er splitter gal,^{[192](#)}
Skjønt han det aabenbar af andre stieale skal.
Holt nok! Da sagde Paars: Du maa ey saadant tale
Om slige lærde Folk, og dem saa sort afmale,
Du heel Satyrisk er, tal meere med Beskeed,
Det sagde hand med en Heroisk Gravitet.
Jeg tilstaar, vi paa Dansk i Trykken lidet giver,
Vor Naboe der imod fast alt formeget skriver,
Skjønt hvor det kommer fra, jeg veed hand skiøtter ey,
Mig synes det er best at gaa en Middel-vey.
Men det er ikke Tid med Snak sig at opholde,
Jeg tænker paa min Drøm, hvad saadant kand forvolde,
Hvorledes mueligt er, at man i Søvnne kand
Af Sengen reyse sig, og slaa en ærlig Mand.
Med slig Afsindighed i Stuen springe, løbe,
Og som en utæmt Hæst, saa Kaalebøtter støbe,
Med aabne Øyen staa og striide med en Blok,
Og sig indbilde, at det er Niels Hansen Kok.
[#] Ham svared' Peder Ruus: Sligt er og fleere hændet,
Jeg har for nogle Aar en Mand i Flensborg kiendet,
Der udi Søvnne glat en Pandekage aad,
En anden, som en Miil har roed i en Baad.
Der findes ogsaa de, der klavre kand som Katter,
I **Nomenclator** mand dem kalder **Andabater**.
De uden Fare kand paa Kirkespiirer staa,

De som Troldkiærlinger paa Vandet og kand gaae.
De allehaande Sprog og Tungemaal kand tale,¹⁹³
Ja mange skiulte Ting kand sige og afmale,
De Ti Mænds Styrke har, som Biørnen, Tolf Mænds Vid,
[#] Gid jeg Peer Iversen for Feyls skyld hafde hid.
Hand skulle paa Hebraisk os saadant kunde siige,
Saa lærd er samme Karl, skam om hand har sin Liige.
Hand holder for, at det er idel Fandens Konst,
At Sygdom, Hexerie sligt legges til omsonst.
Thi Fanden Skikkelse af slige Folk paatager,
Nu et slags Giækkerie, nu andet ham behager,
Jeg troer, med eder hand har øvet samme Spil,
Og om i vores Seng vi nøye leede vil,
I eders beste Søvn vi eder nok skal finde,
Per Paars mig Kindhest ey har givet nogensinde.
Da sagde Paars: Hør Ruus! holt op med saadan Snak,
Du der ved kun af mig fortæner liden Tak.

Den 2. Sang

Just paa den samme Tid, da slig Ulykke skeede,
En Kiærling gik forbi, der gammel Gunild heede,
Hun pleyede hver Dag i Fogdens Huus at gaae,
Og redelig sit Brød fortiente med at spaae.
Hun meget gammel var, og gik med Krykker, krumpen,
[#] Saa snart hun nogen saae i Haanden eller R ...ⁿ⁹⁴
Hun kunde siige strax hvad hannem forestoed.
Hun for en ringe Ting sig dertil bruge loed.
Var from, medlidend, good, med lidet loed sig nøye,
Hun kun en Skilling tog for at slaa ud et Øye.ⁿ⁹⁵
Hun stedse laa i Striid med Degnen og Jens Blok.
Per Degn gaf hende Slag forleden med en Stok.
Den Had som Degnen bar mod hende det forvolte,
Hun Børen lærde, og en Puuge-Skole holdte,
Det, Degnen sagde, mod mit **Jus Docendi**^{k19} er,
Og at hun der i gaar mit Degne-Amt fornær.
[#] Hand Fogden tit gaf ind, nu en, nu anden Klage,
Hun kunde stedse ved Fogdinden det saa mage,
Som elskte Gunnild, og i Forsvar hende tog,
At man paa Dørren ham med slige Klage joog.
Det som den gode Degn gik allermeest til hiertet,
Det er: hand hørte fast hver Dag med megen Smerte,
Folk torde sige hun langt bedre var end hand;
Det ey fordøye kand en brav studeret Mand.
Nu hafde hand dog haab med hende ret at spille,
Thi hand var bleven kiendt med Fogdens Daatter Nille,
Som hand for nogen Tid lærdt hafde udi Sang.
Mand meente derved at hans Sag fik bedre Gang.
Jens Blok var ogsaa vreed paa samme gamle Qvinde,
Hand aldrig vilde gaa i huus hvor hun var inde,
Hun tog ham Næring fra, fik mangel Patient,
Som den erfarne Mand tit hafde før betient.
Med Signen, Maalen hun hialp mangel brav Matrone,
Blant andre hun med sligt hialp Christen Storkes Kone.
Af hendes Tilstand Stork fast blind var udaf Graad.

[#] Dog blef hun hiulpen ved et saadant Kiærling-Raad. [n96](#)

For Resten af hver Mand hun elsket blef og æret,

Thi hun got Folkes Børn paa Øen hafde læret,

Og underviist med Fliid i deres Christendom.

Mand før Canonicert slig Qvinde har i Rom.

En Feber kunde hun med blotte Ord curere:

Slig Gave hafde hun, saa vel som andre fleere,

Der kun syv Maaneder i Moders Lif har lagt; [n97](#)

Thi hun til Verden var saa snart og tiilig bragt.

I at forgjøre Folk hun hafte ey sin Mage,

Hun kunde Skikkelse af Ulf og Biørn paatage.

I Luften tit hun reed paa Kasteskift og Stok;

Sligt aldrig haver giort, saa lærd var ey Jens Blok,

[#] Endskiønt hand Doctor var, og havde mange Bøger,

Hvad slig en Qvinde veed en lærd Mand ofte søger,

Hun kunde og med Spøt curere bruddet been,

Paa Havet seyle med den største Møllesteen.

I Findland self man ey saa lærde folk kand finde,

Der deres Physica forstaar, som denne Qvinde,

Siønt mand paa Ermed os vil binde, bilde ind,

At de kand skabe sig til Dyr, og giøre Vind.

Jeg vil med ingen her indvikle mig i Trætte,

Og sige det er Løgn, som Folk om dem berætte,

Jeg vilde kun, af hver examineret blef,

Om saadant rigtigt var, førend hand derom skref.

Jeg vilde nødig at mand skulde slige finde

Formedelst den Respect, jeg bær for denne Qvinde;

Thi hendes store Navn da uddøe vilde reent,

Hvis sligt blant heele folk saaledis var gemeent,

Hvis de saa viise er, som før Caldæer, Morer, [n98](#)

[#] Hvi tager mand ej da fra Finland Professorer,

Om her en Physicus løb Hovedet mod Væg,

Saa skaber hand ey Vind, gjør Høne ey med Eg.

Men jeg forblindet er af Skialdre Hoved-Dunster,

Jeg kommer ey ihu at det er Fandens Konster,

Jeg troer det saadan er, men bliver underlig

Naar jeg betragter, at ey een er funden riig,

Hvi de der skabe Vind, kand og ey mynte Penge,

De, som Mirakler gjør, af Armod maa sig henge.
Hvis slig en Dievel kom fra Findland til Paris,
Og gjorde Folket der saa konstig og saa viis.
Hvad det da gjorde først, jeg skulde næsten giætte,
Ey døe af Hunger for at skabe Vejr og Vind,
At gjøre sig til Ulf, ney det var ey saa blind.
Men det er ikke værd om saadant meer at skrive,
Jeg maa til det, som meer er vigtigt, mig begive,
Man skulde hellers mig bebrejde, at jeg ey
Som en Historicus gik rette Sti og Vey.
At jeg, som visse Folk, særdeeles gamle Koner,
Kun plager Folk med Snak og med **Digressioner**,
Jeg laster andre, og er blind i egen Feyl,
Men som Historier er rette Lefnets Speyl,
Saa er fornøden, at man paa slig strenge spiller,
Og Dyders Character heel nøye forestiller,
Paa Gunnild derfor jeg har givet Contrafey,
Nu giver jeg mig da igien paa rette Vey.
[#] Den Kiærling gik forbi, da Paars med Bord og Benke,
Med Blokken førte Kriig, saa at mand skulde tænke
Det gandske Huus var fuld af Foed-Folk, Rytteri,
Vor gammel Gunnild blev bestyrket derudi,
Sær da hun tenkte paa de mange fæle Drømme¹⁹⁹.
Hun hafde samme Nat, om Knappenaale, Sømme,
Samt sønderrefne Skoe, men dette allerm meest,
At Fogden saaret var i Hatten af et Beest.
Om det var Løve, Kat, et Vildsvin eller Hane,
Det hafde hun forglemt, paa gamle Qvinders Vane.
Hun tviled derfor ey en Fare forestood,
At see den heele Øe at svemme udi Blood.
Hun løb, som hun var gal, bortkasted sine Krykker,
Og sagde ved sig self, naar Fienden fremrykker,
Og fanger Overhaand, da dræber hand i sær
Den, hand bevæbnet seer, og finder i Gevæhr.
Omsider kommer hun til Fogdens Sovekammer,
Paa Dørren banker sterk, som med en Øxe-Hammer,
[#] Vor Foged, som var mat og træt af sidste Kriig,
Og laa i beste Søvn, blef meget underlig,

Da hand slig hæftig Slag, slig Bulder fik at høre,
Hvo, sagde hand, tør slaa saa paa fornemme Dørre.
Hun raabte: op Her Foged, det er ey Tid at sove,
Det heele store Land i Fare staar og vove,
Det er ey Børne-Leeg, det er ey noget Spil,
Hver ærlig Anholts Mand maa Trøyen lave til.
Jeg troer paa Landet vi har Tyrken eller Paven, [n100](#)
Hvor hand er kommen hid, fra Leßøe eller Scaven,
Det maa I vide best, jeg Landkort ey forstaar,
Det volder ondskab, Synd, som her i Svange gaar.
Har Præsten tit ey sagt? at det saa viit er kommen,
At Ondskab tager til saa sterk i Christendommen,
Saa at vi frygte maa, og vente fast hver Stund,
At Tyrken Mester bliir, og samme Hednisk Hund,
[#] Der gode Christne Folk med haar og hud opæder,
Og drikker deres Blod, [n101](#) ham intet Øll saa glæder,
Vil eengang Overhaand faa i vor Canans Land,
Ja myrde, slaa ihjel hver ærlig Anholts Mand.
Det hand hver Søndag fast med Iver for os præker,
Folk siger spot-viis, hand kun dennem dermed skrækker,
Jeg hørte raabe: Hey! Gots Blitz, Trara Per Ruus!
Jeg veed det Tyrkisk er, det Sprog gaar ud paa us.
Mig syntes at jeg saae skinbarligen Soldanen,
Hvor hand i Spidsen stoed, og saadan svingde Fanen, [n102](#)
At Vindver gik i tu, ja heele Huusets Væg,
I stykker der af gik, som det var raadet Æg.
Saa kand Forskrækkelse en ærlig gammel Qvinde,
[#] (Som man heel ofte seer) saa meget sterk forblinde,
At hun sig bilder ind, hun alting seer og hør,
Opfylder Land med Snak, og der paa sværge tør.
Sit udspring deraf har det meste, som hver anden
Med Eed bekræfter tit om Spøgelser og Fanden,
Naar Blodet røres kun, de strax en Nisse seer,
En Varulv, Hælhest, Trolde, en Nøk og andet meer. [n103](#)
Det var ey første gang den gode gamle Qvinde,
Af Skræk saa rasend blef, og loed sig saa forblinde.
Nu een, nu anden gang, hun Aabenbaring fik,
Med selsom Phanthasie hun ofte svanger gik.

Det eengang knarkede i hendes Sovestue,
Hun strax af Sengen sprang, skreg: Huuset er i Lue!
I heele Nabolav hun indjog megen Skræk,
Per Degn i Skiorten løb, skreeg, hyled som en Giæk.
Mand saae med Kaaber, Tin af Kiøknet ham at haste,
Og saadant Huusgeraad i Brønden ned at kaste.
Hans Pige lod da see for megen Nidkierhed,
Thi hun hans Bøger og i Brønden kasted need.
[#] Hun tænkte, at de der laa meget vel forvaret,
Men den Umage da hun kunde have sparet.
Saa tit hand tænkte paa den Skade, med sin Stok
Hand smurte Ryggen paa den fattig Else Kok.
En anden gang hun saae tre, fire Fisker-Baade,
Hun strax de samme tog for Tyrkens Hovet-Flaade;[n104](#)
Af saadan Phantasie hun nylig var saa blind,
At hun sig nogen Tid fuldkommen bilte ind,
At hun var giort af Glas, et Foderal lod giøre,
Til hver Mand raabte: mand ey maatte hende røre;
Naar mand alt saadant veed, mand letteligen seer,
At denne sidste Sag ey saa utrolig er.
Siig mig, **Pierides!**[k20](#) Gudinder! Møer kiære![n105](#)
Hvi vil I aldrig mig saa huld og gunstig være,
[#] Hvi vender I saa tit og ofte Ryggen til?
Naar jeg, som ret Poet, en Ting beskrive vil.
Kom, hielp mig her med Fynd Poetisk at afmale,
Hvad hos vor Foged da udvirkte Gunnilds Tale,
Hand (som en Foged bør) først gode Miiner holt,
Spartanisk hørte paa, hvad hannem blef fortaalt.
Omsider maatte hand af Sorg dog Øyne væde,
Dog tabe Fogde-Moed, og bitterligen græde,
De salte Taare ham saa sterk af Øyne rand,
Som af en Klippe gaar om Høsten sorte Vand.[n106](#)
Ret ligesom et Skib, der pløyer stolte Bølger,
Ej agter Storm og Vind og Havet det forfølger,
Gjør længe Modstand, og som Muur og Klippe staar
Indtil det brydes, og til Havets Afgrund gaar.
Ey anderledes gik det Fogden denne Sinde,
Hand længe stoed sig braf, for mand saae Øyne rinde,

Hans Hierte længe stoed, som Muur, paa Rætte-stæd,
Til det (som Skib i Grund) i Buxerne sank ned.
[#] Hand lod i største hast sit Huusfolk sammenkalde,
Dem sagde: nu vi maa i Tyrkens Hænder falde,
Hvis vi, som brave Mænd, ey hannem staar imod,
For den Anholtske Troe ey offerer Lif og Blod.
Vi viide, kiære Børn! hvad Tyrken har at siige,
At hand i Tyrannie fast haver ey sin Liige,
Naar hand faar Overhaand, hand æder got Folk op
Med Klæder, Skoe og Hat, med gandske Siæl og Krop.
Hand er os gandske nær, vor Gunnild saae Soldanen,
Ved Borgestue staa, og selfver svinge Fanen,
Ach! hvad har jeg ham giort? den slemme Tyrkisk Hund,
Hvi kommer hand til os, saa langt fra **Trapezund?**[n107](#)
Jeg ingen gjør imod, det aldrig er min Vaane,
Paa disse Ord han falt paa Gulvet ned i Daane.
Mand hver Mands Hierte saae bevæget derudaf,
Ey anderledes end det store salte Haf,[n108](#)
Deraf en Norden Vind i største Hast sig hæver,
Som Ax paa Ager, der af Vinden vakler, bæver.
[#] Til Fogde-Gaarden strax da kom en mægtig Flok,
Som dette hafde hørt: blant dem var og Jens Blok.
Hand Fogden hielper op, og hannem Aarelader,
Hand bad ham ikke troe paa saadan Kierling-Sladder.
I veed jo, sagde hand, hun Aabenbaring har,
Og ved sit Sladder har giort mangel Mand til Nar.
Mand da fornem hvor fuld hun var af Gift og Ædder,
Hun skreeg, som hun var gal: Slaaer, dræber den Forrædder,
Hand har Correspondentz med Tyrken, jeg det veed:
Vi hannem takke maa for alt det Ont er skeed.
Jeg veed, hand i sit Huus har mange Tyrkste Bøger,
Maa skee mand Breve og skal finde, om mand søger,
Soldanens Billede jeg seet har i hans Bog,
Det er den samme Mand, som giort har dette Tog.
Nu kand jeg allerførst ret fatte og begriibe,
Hvor hand faar Tyrksk Papiir, nu har jeg ham i Knibe.
Af disse Gunnilds Ord da sluttede hver Mand,
At Tyrken ved Jens Blok did kommen var paa Land.

De raabte overlydt, sær Qvinder, Piger, Dreng
 [#] Hand Lands-Forædder er, vi maa ham lade henge!
 Stork synes vel som hand paa Blokes Side var,
 Men mange gamle Folk paa Anholt vidnet har,
 At hand hialp allermeest til alting at forvirre,
 Og mod den gode Blok gemeene Folk at irre,
 Hand lod kun derfor som hand var paa Bloks Parti;
 Thi der imellem dem var gammel **Jalousi**.
 Jeg holder nødig her om dennem lidt at tale,
 Og disse tvende Mænd min Læser at afmale,
 Naar mand af dennem kun faar rette Character,
 Til saadan **Jalousie**, mand rette Aarsag seer.
 Om disse tvende Mænd mand kand ey sige andet,
 End de jo vare de fornuftigste paa Landet,
 Stork Fogdens Fuldmagt var, sit Amt saa vel forstoed,
 Og hafde ved sin Fliid det sat paa saadan Foed,
 At der i Riigdom ey paa Øen var hans Liige,
 Hand plagde fattig Folk, (men det vil intet siige)
 Naar hand mod riige Folk (som Kiærnen er i
 Land,) Loed see skinbarligen, hand var en ærlig Mand
 Hand tit beskyldet var, holt Ørene dog stive,
 Thi hand en andens Haand saa kunde efterskrive,
 Saa snoe og vende sig, og giøre hvit til sort,
 At hand Beskyldninger ey agtede ret stort.
 [#] Med Bønderne mand saae ham ofte sælsom spille,
 Hand kunde dem i Hast fra Gods og Ære skille,
 Dog kunde mand tit see hand var et ærlig Blood. [n109](#)
 Thi hand med Midlerne sig oftest nøye lood.
 Hand fra forfulte Folk kun Penge tog, ej Ære,
 De kand sig (sagde hand) med Gud og Æren nære.
 Jeg nyelig fundet har i Paarses Haand-Journal,
 At hand i Alderdom har bygget Hospital.
 Hvormed udtryckelig vor Christen gaf tilkiende,
 At hand af Guds frygt kun, til ingen anden Ende,
 Folk flaade Huden af, og for at lade see,
 At hand i Alderdom Allmisse vilde tee. [n110](#)
 [#] Hvad angaar Blok, da var hand sindig og poleret
 Og for en Anholts Mand var temmelig studeret,

Hand mangel tyk Postill igiennem hafde læst,
Saa at hand var beqvem at præke første Fest.
Mand for hans Lærdoms skyld ham kaldte Jens Bogbinder,
Thi mand hos slige Folk ey fleere Bøger finder,
Hand saa forstandig var, saa meget gau og klog,
At naar hand læste kun Fortalen i en Bog,
Saa hafde hand alt nok; i Lærdom hand en Praler
Var bleven, hvis, som nu, mand hafde haft **Journaler**.[n111](#)

[#] I Læge-Konsten var hand meget lærd og klog,
Jeg veed om heste-cuur hand skreven har en bog,
Som hand til Trykken tit har villet komme lade,
Det endnu ey er skeedt til Landets største Skade.
For Fremmede, som kom paa Øen, var hand Tolk:
Hand brugte et slags cuur for heste, fæ og folk.
Saa at man holder for hand hafde det udfunden,
Som nu arbeydes paa i Frankrig, Walland, Lunden.[n112](#)
Det er forunderligt: Hand ey forstod Latin,
Og dog slig Doctor var, saa klog paa Medicin.
Hos disse tvende Mænd da fandtes slige Dyder,
De vare fra een Bye indfødde rette Jyder.
Den Post er eene nok, mand faa Exempler har,[n113](#)
At een paa fremmet Stæd sit Bys-Barn gunstig var,
At tvende store Mænd, der vare lige kloge,
Jo trættede, og sig jo med hinanden sloge,
Den som i Verdens Løb kun lidet dreven er,
Naar hand blant lærde Folk slig Tvist og Avind seer.
Naar hand en naboe seer, en broder anden plage,
Hand raaber: Det er jo hans Slegt, hans Naboe, Mage,
De frem for andre bør forliges, holde Fred,
Ja for hinanden døe de være maa bereed.

[#] Nej, Peer kand ey med Paul til Fred sig bøje lade,
Alleene for de boer tilsammen i en Gade,
Mon en Philosophus mod anden hvæsser Sværd,
For anden Aarsag, end at hand er ogsaa lærd?
En Slegt forfølger Slegt, en Broder slaar sin Broder,
Just for de kommen er til Verden af en Moder.
Mand undrer derfor ey, at dette store Par,
Hinanden Fiendsk og Gram og saa misgunstig var.

Jens Blok af Gunilds Ord begynte at befrygte,
Hand kunde miste let sit ærlig Navn og Rygte,
Og for slig ringe Ting let komme i Fortræd,
Hand derfor svared' dem: Jeg altid er bereed,
At offre Lif og Blod for Anholts Land og Rige,
Ey andet nogen skal med rette paa mig sige,
Jeg siger kun, at mand udforske bør en Ting,
Før man gør stor allarm oc mange krummespring.
Det sagde hand med Fynd, folk derpaa bleve stille,
Endogsaa de, som ham fra Lifvet vilde skille,
De raabte, hand er jo en god og ærlig Mand,
Gid mange fleere vi kun hafde i vort Land!
Skjønt saadant stillet blef, saa gik dog Rygtet længe,
Mand for Forræderie ham hafde ladet hænge;
Jo længere mand bort fra Fogdegaarden kom
Jo meere vidste mand at tale stort derom.
Sær vidste de som boe paa Kanten at afmale
Jens Bloks Forræderie, fra Hovedet til Hale,
[#] De med Omstendighed fortaaldt om hannem har,
Af fire Heste at hand sønderreven var.
Og fandtes de, som saae ham allerrede spøge,
Og som i Husene begyndte sterk at røge,
Ret som en Sneebold, der, jo længere den gaar,
Jo meer den væltes frem, jo meer den Kræfter faar.
Saa er det med en Løgn: den, som hos Folk ved Stranden¹¹¹⁴
Er kommen i Fortræd, ved Vartov mist har Haanden,
Ved Volden begge to, ved W faaet Hiertestød,
I Roeskild-Kiøge-Kroe er allerede død.
I hver en Kiærtings Huus i Tiissted eller Kiøge,
Mand seer ham gaa igien, og allerede spøge.
Ey anderledes gik det denne gode Mand,
Paa sligt mand fast hver Dag Exempler finde kand.
Vor Foget fandt Behag i denne Blokes Tale,
Og sagde: kiære Jens! vi maa da ey forhale,
Vi maa see til at vi først rette Kundskab faar,
Om Tyrken kommen er, hvor vidt, og hvor hand staar.
Om det er mueligt, at mand kand til Fred ham bøye,
Om hand vil lade sig med Gods og Penge nøye,

[#] Om hand vil lade os paa Øen boe i roe,
Beholde voris Præst og vores reene Troe.
Gid vi kun hafde een der Tyrkisk kunde tale!
Jeg veed vor Præst er lærd, skjønt hand kand ikke prale,
Maa skee hand saadant veed, hand Tyrkisk kand forstaae,
Jeg vilde gierne self til hannem straxen gaae.
Hand kunde hielpe os af Nøden og af Sorgen.
Men han ej haver tid, hand præke skal i Morgen.
Blok blef da heftig vreed, og sagde: Herre! hør:
Mon nogen ærlig Mand sligt Landet nægte bør?
Mon nogen Landet meer forpligtet er at trøste?
Hvad vil hans Prækner? hand dem kand af Ermet røste,
Troe mig! hver Landsby Præst sligt tager sig ey nær,
Hand skriver siælden hvad hand præke vil, dis vær!
Da sagde Gunnild: ach! gid jeg kun fik at viide,
Om Tyrkens Moer var med, en Qvinde som I viide, [n115](#)
Der gammel er, som jeg, jeg vilde mage saa,
At Tyrken da, maa skee, af Øen skulde gaa.

[#] Som man saa talede, indtraade Peder Skriver,
Og sagde overlydt: I jer tilfreds kun giver,
Den Skade, som er giort af os paa store Sal,
Af Paars min Husbond vist, Her Fogd, betales skaal.
Hand af en hæslig Drøm er bleven saa forskrækket, [n116](#)
At hand sligt Ont har giort, mig har ved Haaret trækket,
Slaat Vinduer i tu, fordærvet har en Blok,
Som hand sig bilte ind, var Niels Johansen, Kok.
Da Gunnild færdig var af Blusel fast at daane,
Din Husbond' (sagde hun) da har en Fandens Vaane,
Hvis hans saa drømte tit, jeg tog ham ey til Mand,
Slig Drømmer meget Ont kand giøre i et Land.
Sligt mand sig foretog at eftergrandske nøye,
Mand ey med Ruuses Snak sig vilde lade nøye:
Men fik at høre det, som mindst var dennem kiært,
At saadan stor Allarm var reyset af en F – –
Af slig Exempel man kand denne Lærdom trække:
Mand maa ey suse frem, og Ørene ey række
Til hvad som bliir fortaalt, men overveje maa,
Om det, som bliver sagt og hørt, forholdes saa.

[#] Exempel her paa nok jeg kunde her fremføre,
Hvad saae man Jyderne med Pølsen ej at giøre,
Hvor gik det ikke dem, som boe i saadant Land,
Hvor mand ey nogen sligt paa Ermet binde kand.
Det spøgde i en Stad, mand Folk saae Modet tabe, [n117](#)
Men, da man ret saae til, blef Fanden til en Abe,
Nu af et himmel-bref, nu af en falsk Prophet, [n118](#)
Mand heele Kirke-Sogn bevæget haver seet.
Tit mand et Heste-Been for Helligdom har taget,
For saadan ringe Ting med Krig hinanden plaget.
Man seer jo Folk til Rom at løbe som April,
At finde visse Ting, som aldrig ere til.

[#] I vor Tid stoor Allarm mand lærde Folk saae giøre [n119](#)
Af liden Kaaber-Mynt, det var dog kun et Øre.
Ja tit mand striider for det, som ey meer er værdt,
Ey meere vigtigt er, end denne Ruuses ...
Hvor skamfuld Fogden blef, jeg kand fast ey beskrive,
[#] Hand vilde for slig Sag Paars dømme reent fra Lifve,
Men Stork, som altid saae lidt dybere end hand,
Da sagde: Det er best og tienligst for vort Land,
At vi i Glemsomhed den skidne Sag begraver,
Vi heller maa see til, at vi det saadan laver,
At sligt ey kommer ud, ey bliver talet om,
Det var en Fandens Tid den Paars paa Øen kom.
Vi andre Sager har, som nok fra Livet dømmer,
Og bringe om en Hals den slemme lede Drømmer.
Saa blef af Fogden da befalet samme Dag, At ingen skulde meer da tale
om den Sag.

Men Bønderne mand saae sligt flittig at antegne, [n120](#)
Der findes endnu de, der Aarstaal derfra regne,
[#] Som i Arabien mand regner fra den Tid, [n121](#)
Da een mod Landets Lov lod ----
Jo meere mand en Ting blant visse Folk forbyder,
Jo meer den øvet bliir; hvis Laster vare Dyder,
Synd ey forbudet var den gik ey saa i Svang,
Mand allermest faar Lyst, naar mand bliir holdt i Tvang.
Hvis Loven vilde os Arbeyde kun forbyde,
Den Lade skulde først den overtræde, bryde,

Men hvad som bliir befalt, mand derfor Afskye faar,
Thi mangel ædru blef, og drak fast ey en Taar,
Hvis det paabudet var som største Dyd, at drikke,
Hvo Menniskets Natur studeret har til Prikke,
Derover undrer ey, ey holder sligt for Snak,
Jeg troer, om det var Dyd at smøge sterk Tobak.
P—— derfor Afsmag fik, hand skulde det forlade,
Som nu med andre Ting, bliir brugt til Landets Skade;
Hvis derimod var Synd at drikke bare Vand,
Fik mangel Lyst der til, slog ud sin Caffé-Tand.
Mand finder ofte dem blant høye Folk og ringe,
Som til forbundne Ting sig mod Naturen tvinge,
[#] Hvi er det ej en synd? udbrød en tørstig siæl, [n122](#)
At drikke Vandet kaaldt: Det smaget ham saa vel.
Jeg sligt af Ondskab ey i Pennen har forfattet,
For at beskiæmme den, som jeg har meget skattet,
All Verden ellers veed at Fogden Voldemar,
Mand uden denne gang fast ey forblaffet har.
Mig tvinger tvende Ting til saadant her at giøre
Først som Historicus jeg maa for Lyset føre,
Alt hvad mærkværdigt er, sligt gaaes ey forbi
Af en Historicus, der træder rette Sti.
At saadant nyttigt er jeg skulde ogsaa meene,
Thi til Opbyggelse sligt Eventyr kand tiene.
Mand deraf ogsaa see i sær og lære kand,
Hvoraft det Ordsprog er, som bruges i vort Land. [n123](#)
Det Ordsprog som af os bliir brugt i daglig tale,
Hvis Udsprung haver lagt i Mørket og i Dvale,
Det er naar mand giør stort af det, som ey er værdt.
O hvilken stor Allarm kand giøres af en —!

Den Tredie Sang

Da denne store Kriig med Tyrken var til ende,
Vor Foget foretog mod Paars at Buen spende,
Hand ham med tvende Mænd lod stevne uden Skrømt,
For hand Niels Hansen Kok fra Lifvet hafde dømt.
Sligt hørde Fogden til, som Landets rette Dommer,
Thi Jurisdiction en Fremmed ey tilkommer.
Af saadant Peder Paars ey tabte Heltemod,
Men, som hand Rettergang kun meget lidt forstod,
Skiønt han self Dommer var, men det vil intet sige,
En Dommer, Advocat, de ere to Uliige,
At dømme i en Sag, det er jo intet stort,
Men Procurator-Konst, at gjøre hvit til sort,
Det falskt og kroget er, at gjøre ret og liige,
Det kræver stor Forstand, det andet har at siige,
Hand derfor Voldemar instændeligen bad,
Hand vilde sette lidt tilside Avind, Had,
Ham fly en Advocat, der Sagen kunde føre,
Det for Fogdindens Bøn hand lovede at gjøre.
Jens Poulsen Sogne-Fogd mand straxen foreslog,
Mand ham i Paarses Sag til Procurator tog.
Han var en dygtig Mand, som kunde dreje Loven,
Saa vel som nogen Mand paa Øen føre Ploven,
[#] Hos Fogdens Christen Stork hand var i stor Credit,
Thi om Jens Poulsen han bevidnet hafde tit,
At i Lovkyndighed der neppe var hans Mage,
Naar mand mig (sagde hand) paa Landet vil undtage.
Hans Hustru, saa som hand, sig ogsaa bruge lood,
Hun var veltalend', klog, for hende alting stood.
Stork sagde, at, endskiønt hun ikkun var en Qvinde,
Hand visse skiulte Ting hos hende kunde finde,
Som hos Jens Poulsen mand ey lætteligen fandt.
Hun tit til Tinge gik, og mange Sager vandt.
Om Poulsen kunde mand ey sige nogensinde,
Hand med en Daler sig af nogen lod forblinde,
Hand ofte talte saa: en braf retskaffen Mand

Til Hund for lidet Been sig aldrig giøre kand.
Men naar mand vilde ham tilstræckelig betale,
Da i et Øyeblik mand saae ham Hesten sale,
Tilside alting sat, og strax til Tinge reed,
Loed see en ugemeen retskaffen Nidkiærhed.
Slig Generosite mand finder ey hos mange,
En anden tager jo alt hvad hand kand erlange.
Een saadan ærlig Mand, een saadan Advocat,
Af Fogden Woldemar Per Paars blef overlat.
Man deraf seer hvad got hos hannem var at finde,
At hand af Avind sig ey gandske lod forblinde,
[#] At, skjønt mod Peder Paars hand saa ophidset var,
Hand dog Retfærdighed for Øye sættet har.
Just da man tog sig for Proceß med Paars at føre,
Og paa slig vigtig Sag en Ende ret at giøre,
Da og til Rettergang benævnet var en Dag,
Ble Jomfru Nille mod Formodning heftig svag.
Af Elskovs heede piil hun saa var bleven saaret,
Oc af Gudindens syn hun saadan var bedaaret,
At hun af kierlighed var bleven gandske blind,
Det fejlede ej stort, hun kommen var fra Sind.
Ey nogen mægtig var vor Jomfru at husvale,
Per Paars for Øyne stoed, hans Skjønhed, Ord og Tale, [n124](#).
Hun hafde holdet sig fra Mad halfanden dag,
Saa hun i Melke grød fandt og ey nogen Smag, [n125](#)
[#] Som dog en himmelmad for Piger er paa landet.
Den søde Mad hun ey tilforen havde vandet,
Kort! hun var gandske syg, urolig, desperat,
Hun havde ingen søvn, ey hviile nogen Nat.
Den gamle M^ør af sorg sig færdig var at hænge,
Hun slig Ulykke dog for Fogden duldte længe,
Men da sligt overhaand og meere Kræfter fik,
Da brød hun overtvert, oc til sin husbond gik.
Hun kunde ey for graad og suk et Ord fremføre.
Han raabte: I kan ey om Dagen andet giøre,
Der er fast ingen Stund, man seer jo Kinden vaad,
Jeg engang bliver kied af saadan Kierling-Graad.
Hvad er det eder nu saa meget Hiertet trykker?

Man haver vel et kruus, en Rude slaaet i stykker,
Jeg aldrig fatte kand, min Hierte![n126](#) sagde hand,
Hvor all dend megen Graad i Hiernen ligge kand.
Man Heste ey kand skoe, man neppe Faar kand klippe,
For man med største Harm maa see jer straxen flippe.
Hun sagde: kiære Mand ti' stille, ikke saa,
Hvis I kun vidste hvad for Sorg paa Hiertet laa.
Jeg veed ej (sagde hand) jer Sorrig nu tilvisse,
Men det jeg veed, at I for ingen Ting kand P—.
[#] I var jo druknet fast i Graad forgangen Fest,
For mand Jer hafde lidt om Axel Thorsen læst.[n127](#)
Ney, Husbond? sagde hun; jeg vil ey med Jer spille,
Vor Daatter færdig er at døe; Jer egen Nille,
Tænk kun hvor svag hun er, i reven Øll og Brød
Hun finder ingen Smag, end ey i Melkegrød.
Paa disse Ord mand saae vor Foget Øje væde,
Hand raabte: borte er min Trøst, min Hiertens Glæde!
Jeg ey Fornøyelse i Verden finder meer,
Jeg mod mig fattig Mand bevæbnet Himlen seer.
Jeg seer fornemme Folk, saa vel kand Modgang have,
Som den der kommen er af en Hyrdindes Mave,[n128](#)
Hvis hun ey finder Smag i lekker Melke-Grød,
Da undrer mig, hun er ey allerrede død.
[#] Ach! Skreeg hand Himmelhøyt, slig Sorg mig Hiertet bryder,
Ret som et Asen, naar det allerheftigst skryder,
Saa deraf vaagnes op alt andet Fæ og Qvæg,
Faar, Foler løber da med Hovedet mod Væg.
Den søvnig Hyrde mand seer Fødder deraf strække,
En Drusus self sligt Skraal af Søvnne kand opvække,[n129](#)
Ej mindre skraalede vor Fogd af denne Harm,
Man tænkte, at det var Signal til ny Allarm.
Man løb i Stuen ind, for hannen at husvale,
Man spurde hannem hvad hand hafde at befale,
Hand raabte, kiære Børn! min Nille fast er død,
Gaar, beder Blok, at hand mig hielper af min Nød.
Siig, at hand komme maa med alle sine Krukker,
De løber alle strax, de hylér, klager, sukker,
De siger hannem da, hvad dem befalet var,

At Nille vilde døe, hand maatte være snar.
[#] Slig Ordre klingede ey vel i Blokes Øre,
Hand sagde ved sig self; det kand jeg aldrig giøre,
Det ey tillader mig min høye Caracteer,
At kiige nogens R —, at sætte Folk Clisteer.
Dog bad hand Fogdens Folk et øyeblik at vente,
Thi hand Sophia først sin Hustru vilde hente,
Hun lidt fra Landet var udroet i en Baad,
Hand vilde vide først, og høre hendes Raad.
Hun var paa Landet fast den sindigste Matrone,
Skjønt hun var ey saa lærd, som Gertrud Præstens Kone,
I Klogskab, Sindighed hun førde prisen dog,
Et er at være lærd, at andet viis og klog. [u130](#)
Skjønt af gemeene Folk sligt bliver confunderet,
Som holder den for klog der haver vel studeret.
Men af Erfarenhed mand ofte fundet har,
At een er meget lærd, og derfor eene Nar.
Da hun tilbage kom; Blok sagde, hierte Kone!
Nu spiller man for os (min Troe) i anden Tone,
Nu vil vor Foget, at jeg Doctorere skal,
Den Dosmer tænker ey, at jeg er General.
Til min Berømmelse, jeg intet self vil siige,
Men det jeg veed, at jeg har tient i tvende Kriige,
[#] Jeg trodser alle Folk, om nogen siige kand,
At jeg jo tienet har, som en retskaffen Mand.
Hun svared', hierte man! I maa ey saadant agte,
En Doctor, og Soldat, som begge dræbe, slagte,
De ere et slags Folk, jeg ingen Forskiel seer,
Een dræber Folk med Sværd, en anden med Clysteer.
De ere begge Mænd, som Krud og Kugler føre.
Den Forskiæl liden er, som man kand der i giøre,
Vi Pulver kalder det, som hine kalde Krud,
Og vore Kugler kun seer anderledes ud. [u131](#)
Soldatens større er end vore Doctor-Piller,
De dog eens Virkning har, og Folk ved Lifvet stiller,
Forgiæves derfor I paa Hiertet legger sligt,
Og vegrer eder at forrette eders Pligt.
Saa talte til sin Mand den kloge Docter-Inde.

Blok svared', I skal sligt paa ermet mig ej binde,
Hvis sligt skal være sandt, og saadant fast skal staa,
Man giøre alting et, og sammenblande maa.
Da Guld er det, som nys paa Gulvet giorde Barnet,
Jeg tager Guld det kun, I maa beholde Skarnet,
Det samme Farve har: Slig Snak Sophisterie
Bliir kaldt blant lærde Folk paa vort Academie.
[#] Stor Folk flaaer Huden af, er derfor ingen Slagter,
Som en fornemme Mand, enhver jo hannem agter,
Mand skulde sige at Peer Degn (om sligt var sandt,) [n132](#)
Et Esel var, thi det er ogsaa Musicant,
Thi det nok stærkere end Peder Degn kand skraale,
Slig Fandens Pølse-Snak Jens Blok kand aldrig taale.
Peer Smed Skolmester blef, de pryglar begge to,
Een Ambolt, een en R—, vor Amme blef en Koe,
De giver begge Melk, I eders Nomenclator,
Jens Brygger i en hast blef til en Procurator,
De blander begge to, een Sager, een sin Drik,
Og derfor Penge tar, slig Snak har ingen skik.
Hun derpaa svarede: I Sandhed ey kand liide,
Men lad os lidet kun til andre Sager skriide,
Hvad mellem General og Doctor Forskiæl er,
En ærlig Doctor mand jo meget agtet seer.
Mon Doctor Faustus ey af Folk bliir holt i Ære, [n132](#)
Hand dog kun Doctor er, I kand jo deraf lære,
[#] Det ey saa ringe er, som I jer bilder ind.
Hand svared: Sophie tie! og holt dig i dit Skind.
Der Forskiæl giøres paa Balberer' og Doctores,
Som paa Sprog mestere og lærde Professores,
Hvo er saa taabelig, at hand jo fatter, seer,
Hvad Forskiæl mellem mig og Doctor Hemming er. [n133](#)
Jeg sætter, sagde hun, at eders Stand er ringe,
Og for en General, det haart er sig at tvinge,
At giøre saadant Fald, at sætte Folk Cliisteer,
Og fra en General at blive til Barbeer.
Men, Blok! jeg hørt har om en General at siige,
Som her paa Anholt fast ej haver haft sin Liige,
Hans Navn Dictator var, mand ham fra Ploven tog, [n134](#)

Og til en General og mægtig Ridder slog.
[#] Hand bragte Krigen ey paa Anholt før til Ende,
Før man ham saae igien til Ploven sig at vende,
Ey dermed blueades, skjønt større Kriig der var,
End de, som I mod Paars og Tyrken føret har.
Jens Blok blef der ved glad, og sagde til slig Qvinde,
Mand her paa Øen skal en Liige ikke finde,
Hand glædde sig at der Exempel fundet var,
At og en General sig saa fornødret har.
Hand self om samme Helt sig kunde da besinde,
At have noget læst; det stoed ham nok i Minde,
Men hierteligen loe af det, hun hafde sagt,
At det paa Anholt var; skjønt hand gaf hende magt,
At sligt passeret var i meget gamle Tider,
(At finde Aarstal end vor korte Tid ey lider)
Men det jeg veed, at sligt ej skeed er i vort hiem,
Min hierte! sagde hand, men i Jerusalem. [u135](#)
Hand derpaa udgik, og til Fogdens Folk sig vendte,
Hand maatte, sagde hand, først sine Krukker hende,
Og vilde komme did, saa snart hand var bereed,
De glade ginge bort med saadan god beskeed.
Fogdinden midlertid man saae sig meget qvæle,
Og af U-roelighed hvert Øyeblik at tælle,
Da Blok i stuen kom, hun falt ham strax til food,
Hand hende reyste op, bad ikkun tage Mod:
[#] Jeg har i tretten Aar paa Landet her barberet,
Og mangel ærlig Siæl imidlertid cureret,
Hvis jeg kun til forsøg maa give Jer et Skaar
I Side, Hals og Ryg, i Hovet eller Laar,
Og jeg jer læger ey i tre til fire Dage,
Da vil jeg ey en Døjt begiære for Umage.
Jeg hialp Jens Jeppesen i Gaar med hast paa Foed,
Hand døde, det er sandt, men Febren ham forloed.
Den salig man mig tog om halsen og mig kryste,
Ja nylig for sin Død mig nogle gange kyste,
Nu dør jeg, sagde hand, med Hiertens Fryd og Lyst, [u136](#)
Min Feber borte er! Det var ey liden Trøst.
For saadant tilbud ham da takket vor Fogdinde,

Men dertil ingen Lyst hun hafde denne Sinde,
Hun vilde see hvor det med Nille først løb af,
Og for Opsættelse ham strax en Daler gaf.
Saa snart hand hafde kun følt Pulsen paa den Syge,
[#] Hand sagde, Fæstemøe! I seer ud som en Skygge,
Jeg seer, paa Halsen I en vældig Svindsot har,
Jeg tænkte, før jeg kom, det Jeppes Syge var.
Seer til, hvad jeg Jer giir, I retter Jer derefter,
Æd Rugbrød kun og Flesk, det giver skønne Kræfter
I derforuden skal og drikke denne Saft,
Som jeg i Flasken har, den har en herlig Kraft.
Paa disse Ord man saae Fogdinden Øyne væde,
At slaa sig for sit Bryst, og bitterligen græde,
Det er jo haanligt nok at miste Lifvet Møe,
Hun derforuden skal af Svine sygdom døe.
Min ældste Daatter! som – – ach! vee mig arme Qvinde,
Gid hun ej kommen var til Verden nogen sinde.
Vort Huus udspiirer af en stolt fornemme Roed,
Vi ere begge to af got og ærligt Bloed.
Ach! sagde Blok, tilfreds jer, Bestemoer! kun giver,
Den Syge af slig Snak kun altereret bliver,
I ingen Aarsag har at fælde derfor Taar,
Thi mange brave Folk slig Sot og Sygdom faar.
Den saa fornemme er, som nogen vil forlange,
Gif eder kun tilfreds, og værer ey saa bange,
[#] Den Sygdom derfor kun af os saa kaldet bliir,
Alleene for mand Flesk og Fæt den Syge giir.¹¹³⁷
Strax derpaa hendes Graad begynte lidt at sagtes,
Hun bød den beste Soe i Gaarden var at slagtes,
Blok derpaa reyste sig, og tog sin Stok og Hat,
Bød dennem fare vel, og ønskede roelig Nat.
Saa snart hand borte var, tog Nille til at raabe:
For mine Øyne jeg ey meer vil see den Taabe!
Vil hand mig bilde ind, at jeg slig Sygdom har?
At jeg cureres skal med Sviine-Flesk? den Nar?
Den Svaghed, som jeg har, mand ey med Flesk curerer,
Mand grunder den ey ud, hvor meget mand studerer,
Fra slig Ulykke mig forløse ingen kand,

Foruden den, som nys er kommen paa vort Land.
Fogdinden blev forskrækt af saadan sælsom Tale,
Hund tænkte da, ey Tid var længer at forhale,
Hun meente sligt blev talt i hidsig Raserie,
Hvis hun forhexet er, af saadant Phantasie
Vor Gunnild, sagde hun, kand hende eene frelse,
[#] Hun hialp af saadan Nød i fior min Søster Else,
Som af et Spøgelse var plaget, ja nær død, [n138](#)
Hun bleven var forgioridt, thi udi hendes Grød
Man kom et Døding-Been, som stødt var smaa og knuset,
Hun kunde fra den Tid ey have Roe i Huuset,
Den døde Mand hver Nat kom hinkend paa et Been,
Og raabte: Else hør! giv mig mit Been igien.
Af saadant blev hun dog af Gunnild strax cureret,
Trods Blok kan gjøre sligt, hvor sterkt han har studeret,
Saa blev besluttet, skjønt det Regnveyr var og Slud,
Om saadant i en hast at skikke hende Bud.
Skjønt hun om Natten før kun hafde lidet sovet,
Af det hun sig tilforn mod Tyrken havde vovet,
Og hun af samme Krig var bleven gandske mat,
Saa gik hun villig dog, tog med sin sorte Kat,
[#] Med hvilken hun var vaant sig stedse at raadføre, [n139](#)
Som man gemeenligen seer slige Qvinder gjøre.
Hun spurde strax hun kom; hvorledis det var fat,
Og bad om lidet Mad for sig og for sin Kat.
Strax Marthe Kokke-Tøs til Kiøkken-Skabet rendte,
For til det ærlig Folk lidt Proviant at hendte,
Hun skar af Baarstue Brød et stort og vældigt Snit,
Og derpaa smurde fast et half pund gaase-fit.
Hun derforuden gav en mægtig Skaal af Vælling, [n140](#)
[#] Og sat det paa en Stoel for Katten og hans Kiælling.
Vor Gunnild aad saa stærk at Mons blev gandske vreed,
Sær da hand Bunden saae, og hendes Finger beed.
Hun Katten gaf igien et vældigt Ørefigen,
Saa blev Mons god igien, og straxen endtes Krigen,
Thi skjønt de ofte var tilsammen udi Striid,
Saa blev slig Tvistighed ey gammel nogen Tiid.
Thi man kand sige det til Gunnilds største Ære,

Hun elskte Katte, som det Husbond kunde være,
Ja fra den Tid og Stund hun mistet Christen Smed^{[n141](#)}
Hun elskte intet Beest med slig Oprigtighed.
Da Skraatten nu var fuld, hun hen til Sengen rendte,
Saa Nille blef forskrækt, mod hende Ryggen vendte,
Hun raabte: lille Noor! frisk Mood! Det er ey stoort,
Jer skader ingen Ting, I ikkun er forgiort.
Jeg maa mig lidet kun med Katten først raadføre,
I saadan vigtig Sag hans gode Meening høre.
Hun ham ved Øret tog og sagde: kiære Kat!
Af hvilket Trolld er hun i saadan Tilstand?
[#] Mons ved en Bogstav kun sin Meening gav tilkiende,
At Nille ey af een forgiordt var, men af tvende,
Af saadan Character, som hand i Sanden skref,
Hun om den heele Sag strax underrettet blef.
Jeg udi Paarses Bog den saa [tegn] har fundet tegnet,^{[n142](#)}
Peer Degn den Bogstav har for gammel Islandske regnet,
Thi den seer ud som O i Rune Alphabet,
Hand havde paa en Steen slig Bogstav skreven seet.
I saadan Character den høy-oplyste Qvinde,
Den heele gandske Sag strax kunde see og finde,
Hun sagde: Nille hør! I pisset har i Gaar,^{[n143](#)}
Ja, svared hun; slig Synd jeg fast hver Dag begaar.
Ach! raabte Gunnild da, I vil mig ikke høre,
Jeg pleyer ingen Snak og Slader med mig føre,
I saadant haver giort just paa et saadant Sted,
Hvor under samme Tid et Maaltid var bered.
[#] For underjordske Folk, det heele Laug forvirret,
Og dennem alle saa mod eder har opirret,
De for at hævne sig har eder saa forgiort,
Men slig Forgiørelse jeg agter ikke stort.
Jeg kiender nok Find Trolld, jeg skal ham strax hidstevne,^{[n144](#)}
Hand skal her for en Dag, end skulde Jorden rævne,
Hun sterkt paa Katten saae, nu bliver her et Spil,
Hun sagde, lukker kun først alle Luuger til.
Thi Biergfolk lader sig kun see ved Natte-tide,
Og naar det bliver mørkt, de Dagen ej kand lide,
Saa snart de Soelen seer, de deraf faar et Meen,

De fleeste bliver strax forvandlede til Steen.ⁿ¹⁴⁵
Hun tog et stykke Kriid, skref mange Characterer,
Sig vriider som en Orm, studerer, speculerer,
Nu lod hun som hun var i Knibe, under laa,
Nu som hun hafde seyr, som hun var oven paa.
[#] Fogdinden maatte da, med Tugt at sige, ...
Hun havde aldrig Trolld tilforen seet, ey Nisse,
Hun havde da af Skræk sin Daatter gandske glemt,
Slig Fristelse er ey for gamle Qvinder skiemt.
Mand hørde da en Røst i Gangen, een at raabe,
Hvis jeg fordøyer sligt, da kald mig kun en Taabe,
Jeg skal mig hevne paa den gamle pulver Hex,
Saa sandt jeg ærlig er og 2. og 3. er Sex.
Det var Jens Blokes Røst: Hand havde faaet viide,
At Gunnild hentet var, hand kunde sligt ey liide,
Hand bankede ey paa, men brød i Stuen ind,
Hans Vrede, Hidsighed ham gjorde da saa blind,
At hand tilside sat all Cermonie og Orden,
Og gandske havde glemt, hand var i Fogde-Gaarden,
Da hand i Stuen kom, hand raabte: hvor er fat,
Jeg Solen nyelig saae, nu er det bleven Nat.
Da falt paa Gulvet ned af Rædsel vor Fogdinde,
Og raabte: spar Hr. Trolld! spar livet denne sinde,
Jeg har ey kaldet jer, det denne Kiærling er,
Jeg kun eenfoldig er, ey hexe kand, dis verr!
[#] Jeg veed ey eders Navn, ey sige kand til visse
Om I et Biergtrolld er, en Underjordsk og Nisse,
Hvis I mig griber an, I den Urette tar,
Jer Bryllups Dag og Fest jeg ey vanæret har.
Min Daatter det har giort, jeg udi hendes Sager
Ey vil bemænge mig, og aldrig Deel jeg tager.
Da Blok forskrækket blev, og skreeg: Ach Himmel! ach!
Hvor er dog dette fat, hvad hører jeg for Snak?
Fogdinden udaf Skræk mig her til Foede falder,
Sin Daatter ofrer op, mig Trolld og Nisse kalder,
Hand tager sig dog Mod, til Vinduet gaar hen,
Løs Skruer, Lugerne, saa blev det liust igien.
Saa snart hand Gunnild saae, hand raabte pulver Hexe!

Jeg skal dit leede Trolde nu lære anden Lexen,
Du kender mig jo vel, jeg er din Ven Jens Blok,
Hvis du bærer derom tvil, dig lære skal min Stok.
Hand derpaa Gunnilds Ryg begynte braf at smøre,
Saa at man kunde det i Borgestuen høre,
Men til Ulykke sprang hans Messingknappet Stok,
[#] Det var en fattig Mand paa en Tid skade nok.
Slig Skade kunde Frygt en Hector selv indjage,
Hand ubevæbnet var, og maatte Flugten tage;
Men Gunnild fulgte ham i Hælen med sin Kat,
Og midt i Gaarden fik den gode Doctor fat.
Der denne tapprer Mand ey længer kunde komme,
Paa nogle Tønder falt, der Balder gaf som Tromme,
Og saasom et Signal var til det store Slag,
Som man bør tale om paa Øen denne Dag.
Her synes nødig at staa noget lidet stille,
Thi man om dette Slag ey dømme kand og skille,
Hvis **Situation** af Stedet man ey veed,
Som ofte hjælper meer til Sejr end Tapperhed.
Det midt i Gangen var for Fogdens Skrivers-kammer,
Hvor ret tog Overhaand den store Striid og Klammer,
Den Fordeel havde Blok, at hand blant Tønder stood,
Sig derved styrkede, og saasom fæstet' Rood.
Saa at man kunde ej mod hannem ret marchere,
Med mindre med Fortræd man maatte defilere,
Hand derimod sig af de Tønder hindret saae.
Saa at hand tvungen var, ey kunde om sig slaa.
Af Bryggerset en Røg stod lige i hans Næse,
Thi Vinden man fornam fra Gunnilds Side blæse,
Saa det for hannem var som fæle mørke Nat,
[#] Hand Øyne ikkun saae paa hendes sorte Kat.
Om Gunnild derimod man mig har informeret,
At hun og hendes Kat var meget vel posteret,
Paa eene Side stod et mægtigt Kar med Vand
Paa anden Side laa to Dynger Mask og Sand.
Thi saadan Kriig i Fald den havde varet længe,
Til Proviant og Vand hun kunde ikke trænge,
At have Flanken fri og megen Fordeel er,

En god Anfører meest derefter altid seer.
 Bag Ryggen Trappen var til Fogdens Skriver-Stue,
 Var hende heel beqvem, og der til kunde due,
 At hvis Blok Overhaand mod hende skulde faae,
 Hun derpaa som en Vold og Skandse kunde staae.
 Hand u-bevæbnet var, hans Stok var reent i stykker,
 Hun stod i fuld Mondur, med begge sine Krykker
 Hand ikkun eene var paa fremmet Stæd forlat,
 Hun som i eget Huus var hiulpet af sin Kat.
 Hand, gandske stiv af Kuld, en lang Vey havde gaaet,
 Hun Vælling, Fit og Brød i Varmen havde faaet,
 Men derimod var hand i Alders beste Floor,
 Hun kunde være fast hans egen Oldemoor.
 Sligt en Historicus heel nøye maa beskrive,
 [#] Nu vil jeg straxen mig til Slaget selv begive,
 Som tredie gammel Stil i Blidemaanet^{k21} stod,
 Tre Dage efter Paars paa Øen fæstet Foed.
 O **Musæ!** kommer hid, nu giælder det, Gudinder!
 (Hvad eders Navne er, jeg ey mig ret besinder,)
 Thi uden eders Hielp hvad duer **Poësie**?
 Hvo være kand **Poët**? ach kommer alle Ni.
 Dog see! jeg gaar forviit, hvor kand jeg saadant haabe?ⁿ¹⁴⁶
 Jeg som tit nægtet er en **Heliconis** Draabe;^{k22}
 Men eders Hielp jeg kun begiærer denne gang,
 At bringe dette Slag i ret Poetisk Sang.
 Enhver blev paa sin Post en Time ja vel meere:
 Thi mand en liden Flood først havde at passere,ⁿ¹⁴⁷
 Og blev imidlertid kun bruget Stud-Gevær,
 Hun raabte Kiæltring! Hund! Hand Pulver-Hexe! Mær!
 Mand dennem længe saa med slige Kugler skyde,
 Med Skiælds-Ord, haard Confect hinanden sterkt at bryde,
 Thi der af Diefle blev spenderet mangel Skok,
 Saa dette store Slag blev holt methodisk nok.
 De brugte samme Skik, som Græsk Trojanske Helte,
 [#] Der, før de sloge til, hinanden sterkt udskiælte.ⁿ¹⁴⁸
 Jens Blok mand dreven saa i gammel **Poesie**:
 Thi hand opregnede sin **Genealogie**.ⁿ¹⁴⁹
 Hand sagde: for min Konst jeg agtet er og æret,

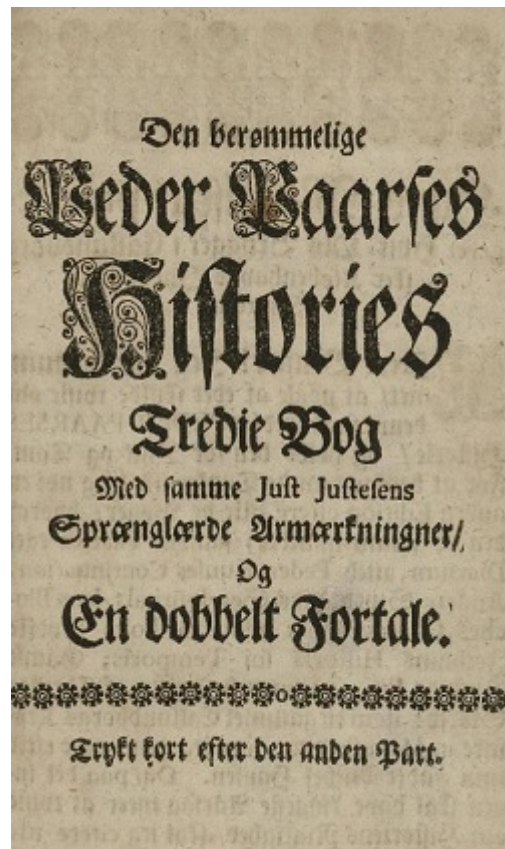
Jeg takker i hans Grav, den det mig haver læret,
Min Fader var en Mand, jeg vil ey sige meer,
Min Beste-Fader og i Jylland var Barbeer.
Min Olde Fader med Respect var og det samme.
I gammel Adels Huus min Moder var en Amme,
Hun svarede: du est et Skaren, Skielm og Tyv,
Jeg er saa god som du, ja fast som slige syv.
[#] Hun raabte: kiære Kat! vi kand ey bie meere,
Vi vove maa et Slag, vi Floden maa passere!
De derpaa ginge fort med saadan Tapperhed,
Som mand fra Cæsars Tid ey haver hørt og seet.
En ærlig Siæl slig Spot kand ikke længer liide,
Hun glemte Fare, Frygt, sat alle Ting tilside,
Flood, Skandser, Fiendens Magt hun agtede ey stort, [n150](#)
Kom over lykkelig, og skreeg nu er det giort!
Med liige Tapperhed mand saae dem længe striide,
Hvo Seyer skulde faae, mand kunde ikke viide,
[#] Hun offensive gik med et uhørligt Mood,
Forlangede at see, hans Død og Hierte-Blood.
Med Hectors Force slog med begge sine Krykker,
Mand tænkte ved hvert Slag en Tønde gik i stykker,
Hand paa Tartarisk Viis nu rykked frem, nu løb,
Nu reyste Hovedet, nu bag en Tønde krøb,
Ret som en Snegle, der nu kryber ind i Huuset,
Nu tager Mod igien, og kommer frem for Liuset,
Saa denne tapper Mand, nu fast usiunlig var,
Nu kommer for en Dag, og atter Hierte tar.
Da dette store Slag en Time havde varet,
Og mand imidlertid sig ikke havde sparet,
Da see! hvad skede da, man tvende Krager saae
I Luften holde still, og over Gunnild staae.
Hun over saadan Syn sig ikke kunde fryde,
Af deres Gang og Sving hun kunde strax udtyde,
At hendes Undergang og Fald forhaanden stod.
Blev daane-færdig strax, og tabte Helte-Mood. [n151](#)
[#] I gamle Eventyr hvo dreven er og øvet,
Den veed, at saadant Syn har mangel Helt bedrøvet.
Ret som et Bierg-Trold, naar det Lys og Soelen seer,

Forvandlet blir til Steen, kand sig ej røre meer.
Saa Fyrighed og Mod hos Gunnild strax forsvandtes,
Ey varm Blodsdraabe meer i hendes Legem fandtes,
Thi dette fæle Syn ald Ild af Kroppen drev,
Saa at hun fast til Steen, som Trolld, forvandlet blev.
Saa Katten maatte fast fortsætte Slaget eene,
Hand som et Egern der i Træets Top og Grene,
Med stoor Forundring gjør, nu et, nu andet Spring,
Paa Blokes Skandser sprang, og kørte som i Ring.
Blok merkede, at hvis hand Katten kunde fælde,
Victorien da til hans Side vilde hælde,
Hand derpaa vendte an stoer Møje Konst og Magt,
Og endeligen tog sin Tempo saa i agt,
At hand fik Katten fat, som da tog paa at skriige,
Saa deraf skiælvede det heele Anholts Rige, [n152](#)
En Stentor kunde self ej give større skriig, [n153](#)
[#] Ja **Mars** ej skraalte meer i den Trojanske Kriig. [n154](#)
Af sligt den tappre Blok dog ikke Modet miste,
Men Mons om rumpen tog, oc sig til Gunnild liste
Med saadan Haand-Gevær om Ørne hende sloog,
Hun gandske modløs blev, og straxen Flugten toog.
I Floden styrtede, da hun tilbage rykker,
Ved saadant Fald det sang og klang i hendes Krykker, [n155](#)
Ret som en gammel Eeg der ved en Aa-bred staar,
Den rasend Norden Vind saa længe mod den slaar,
At den maa falde om, den heele Flod sig hæver,
Og Flod-Gudinderne af Rædsel skiælver, bæver, [n156](#)
Saa Blok som hæftig Storm vor Gunnild dref og sloog,
Indtil hun styrtede. Slig Ende Slaget toog.
[#] Saa Endtes denne Striid, mand haver den anskreven,
Som største, der af Blok paa Øen holdt er bleven
Thi, skiøndt af første To der større Rygte gik, [n157](#)
Hand meeste Ære dog af sidste Handel fik.
Af dette store Slag slig Lærdom mand kand trække,
At den, der lader sig af ringe Ting forskrække,
I hvilken Overtroe kun haver mindste Stæd,
Sig styrter ofte i Ulycke og Fortræd.
Ej Gunnild eene er, der lod sig saa forblinde,

Mand i Historier Exempler nock kand finde,
At tit en Røg, en Ild, et Dyr, et Fugle-Skriig,
Ophidset har et Land, giort Ende paa en Kriig.
Indvolde af en Koe har kundet dennem spæge,
Som gandske Verdens Magt ey kunde slaa, bevæge,
Den store Romer-Bye, ja heele Verdens Magt,
En Spaamand, Giæk og Nar har været underlagt.
En liden Fugl, en Orm har kundet sig berømme,
At den har holdet tit et Riige udi Tømme,
En Nicias^{k23} af sligt saa sterkt forblindet var,
At hand sin Hær, sit Land, sig self opofret har.
[#] Mand dog alligevel dem kaldet haver Viise,
Mand dog Skribenter seer for Klogskab dem at priise.
Jeg priiser derimod den daarlig Mand, den Nar,
Den, som om Mennisket saa sælsom talet har:
Jeg beder Guderne, at, naar min Tid er omme,^{u158}
At udi Mennisker min Siæl ey meer maa komme,
Men at den heller maa faa Boelig i en Koe,
En Orm, en Madike, et Asen eller Soe.

Reliqva desunt.^{k24}

Tredie Bog

Hans Mickelsen privilegeret Hvit-Øls Brygger i Callundborg ønsker Kiøbenhavns Indbyggere Salutem!

Kiære Venner! Jeg har fornummet, at nogle af eder skulde tvifle om denne sandfærdige **Peder Paarses** Historie, og holde den for Digt og Tant. For at betage dem de Tanker, skal jeg udi en anden **Edition citere** alle de Bøger, hvoraf den er sammensmidet; saasom **Paarses** eget **Diarium**, med **Peder Ruuses Continuation**. **Anders** Styrmands **Søe-Journal**; **Jens Bloches Chorographia Insulæ Anholt**; Tydske Jochums **Historia sui Temporis**; Gamle Gunilds Liv og Levnet beskreven af Christen Storch: **item** en gammel Callundborgs Krønike **in Manuscripto**, som jeg har arvet efter min Fader Michel Hansen. Og, paa det ingen skal have ringeste Aarsag meer at tvifle om Historiens Rigtighed, skal jeg **citere** icke alleene Bøger, men end og **paginas** deraf. [#] Jeg haver ogsaa ugierne fornummet, at nogle vilde holde den for et usømmeligt og ont Skrift, hvorfor jeg har ombedet **Signr. Justesen, olim Philos. Baccal.** og **Alumnus** i Hofmesters Boder, saasom hand er en lærd Mand, der udi sin Ungdom adskillige gange har **responderet** med stor Berømmelse, og derforuden fører en hvas Pen, at skrive noget dette Skrift til Forsvar. Kiære Venner bringer mig icke af min gode **Humeur**. Jeg er en svag Mand, I vide jo, at det har ingen Art at gjøre Vers, naar mand har Hovedet fuld af Bekymringer.

**Qvis locus ingenio, nisi cum se carmine solo
Vexant, & Dominis Cyrrhæ Nysæq; feruntur,
Pectora nostra duas non admittentia curas.** [k25](#)

Hvo der vil gjøre Vers maa have Sindet frit. Det haver jeg stackels Mand icke. Man glemmer aldrig at gjøre mig sort hos Borgemeester og Raad; Nu beskylder mand mig, at jeg icke brygger got Øll; da dog mange af mine Naboer kand vidne med mig, at jeg brygger det, om icke saa sterkt, dog saa reent og vel kaaget, som nogen anden; Mit Øll er bleven drucken med stor Smag udi Hamborg. Til Kiel, hvor jeg haver skicket en Tønde, har mand skrevet efter 4 andre. Saa, at mand [#] kand see, at det er icke for Øllets skyld, men udaf Had, man taler ilde om mig.

Jeg har for 2 eller 3 Maaneder siden kundet lade denne 3die Bog komme for Lyset, men er derfra bleven afskreckt, saasom jeg har fornummet, at en Landsbye-Degn har udi et haard Skrift ivret sig saa meget mod denne Historie, hvilket er saa meget des farligere, efterdi det got Folk kand lettelig indbilde gemeene Almue, at, naar mand skiemter med en Degn, som det høye og vigtige Embede er betroet, at sige

Amen udi Kirken, mand da nødvendig ogsaa skiemter med **Religionen. Valet**
plurimum. [k26](#)

Just Justesens Betænkning ofver Peder Paarses Historie

Det skulde vel synes uforfønøden at giøre **Apologie** for et Skrift af denne Natur; mange skulde, maa skee, ville bebreide mig, at jeg uden Aarsag paatager mig saadan Umage; endeel, eftersom det fast af den heele Bye er bleven **approberet**; endeel og, saasom det er enhver tilladt at sige, hand finder Afsmag i det, som andre er behageligt, og mand icke kand eller maae **disputere** om [#] Folkes **Goût**. En elsker at læse alvorlige Bøger, andre finder Behag udi Lyst og Skiemt, ligesom udi Smagen, en vemmes ved det, som er en **Delicatesse** for andre, hvilket staar enhver frit for; Thi det er ubilligt, at ville laste en Polacker og føre Krig med ham, fordi hand icke vil æde Sild, uden de stinker og ere suure; At blive vred paa en, om hand fandt større Smag udi en **Amadis**, end udi **Seneca** eller **Platone**. Ney saadanne **differente Goûts** ere de rette **Caracteres** paa det menniskelige Kiøns **Bizarrerie**, som icke staar til at **redressere** hos mange Folk, hvilke foragte andre, som icke haver samme **inclination**, som de selv have. En **Metaphysicus** holder alle andre for grove Folk, der icke henge udi **Transcendentalibus** eller **Subtiliteter**. En **Astronomus**, som er altid med sine Tanker udi Melkeveyen, seer alle dem over Axelen, der bemænger sig med de Ting, som ere paa Jorden, og foragter alt, hvad som er **sublunare** og under Maanen; En **Jurist** holder alting for blot **curiositet** og Spille-verk, som er uden for dens **Sphæra**; En **Antiquarius** ynkes over en Nouvellist, og tracterer ham som en Læg-Mand: og en **Nouvellist** kand icke see en **Antiquarium** uden Medlidenhed.

Saadant derfor, saasom det er gandske almindeligt, saa haver **Author** i andre slige [#] Tilfælde aldrig lagt saadanne **raisonnemens** paa Hiertet, thi et Skrift bliver i sig selv icke bedre eller verre, fordi visse Folk rose eller laste det.

Molieres^{k27} **eco le des femmes** mister intet af sin Kiønhed, om endskiønt **Lysander** kaster paa Nacken deraf; Men her, hvor det angaar hans gode Navn og Rygte, hans **Reputation**, som hand haver været saa øm over at **conservere**, her, siger jeg, kand ingen fortænke mig, om jeg taler noget lidet til hans Forsvar mod visse Folk, der have stræbet at ville giøre dette uskyldige **Poëma** til et forargeligt Skrift. Til saadanne Beskyldninger vil jeg svare med største Koldsindighed, og tale lidet først om **Materien**, siden om Stiilen. Hvad **Materien** er angaaende, da **contesterer Author**, at ved dette Verk hans Forsæt icke har været andet end at fornøye got Folk, som finder Behag udi Skiempt og Lystighed, og at **moralisere** paa en **comiq** Maade over adskillige Laster og Skrøbeligheder, som findes i-blant alle **Nationer**; Thi alle de **Caracteres**, som bliver udi dette **Poëmate** forrestillet

paa een og anden uriimelig Person, ere saadanne, som ikke angaar meere voris **Nation** end alle andre; saa dette Skrift i de Maader er meere uskyldigt, end **Lucilii**,^{k28} **Horatii**, **Juvenalis**, og de fleeste **moderne Satyricorum** deris Skrifter, som forestiller deris egne **Nationers Caracteres**, [#] og icke undseer sig for at nævne de u-rimelige Folk, som de **criticere** over ved deris rette Navne. Dette u-anseet, ere deris Skrifter dog altid bleven holdet for gode og nyttige Bøger. Peer Paarses Historie, **Messieurs**, gaar langt fra icke saa vidt, det er dog et ont Skrift. Lad os høre hvad der staar i denne skadelige Bog! Den **criticerer** over adskillige Folk: Nu forestiller den een ulærdt Landsby-Præst for hundrede Aar siden paa en liden Øe, hvor, som bekiendt er, Folk da gandske lidet var **moraliseret**, og **Character** bliver saa **outreret**, at det ikke kand sigte paa nogen nu omstunder; Nu taler det om en urimelig Degn, som aldrig har været til **in rerum natura**;^{k29} Nu om en stakkels Landsbye-Barbeer; Nu om en u-retfærdig opdigtet Foget; Nu om hans Fuldmægtig; Nu om gamle Kierlinger, som græder **mal à propos**, nu om dem, som dræber Folk i daglig Tale med **Parentheser** og **Digressioner**, om gemeene Folk, som **raisonere** over **Staten**, **Superstition**, om **pedanterie**, og andre U-rimeligheder, som udi samme Verk paa en lystig og behagelig Maade forestilles. Ja, siger de, den er dog meget forargelig; Nej, den er ikke, **Messieurs**, men det er forargeligt, at høre slige fattige **raisonnemens** udi en **poleret** Bye. Men see, jeg forløber mig! Jeg kommer icke ihu, at hand ej alleene har forestillet en og anden u-rimelig Persons **Caractere**, men **satyriserer** [#] ogsaa over et heelt **Societet**, et **Academie**. Jeg bekiender, at det er sandt, men, om er det Kiøbenhavn, Rostock, Helmstad, Jena eller Cracow, det veed hand selv ikke; Det veed jeg, at **Pedanterie** er aldeles ikke vores **Academies Caractere**; thi derudi have vore Naboer altid kundet **disputere** os Rangen: Hvorudaf kand sees, hvor meget uskyldig dette Skrift er: thi havde **Poëten** haft Forsæt at **raillere** med dette **Academie**, havde hand taget en gandske anden **materie** dertil, end **Pedanterie**, som allermindst hos os er i Moden. Saa jeg derfor icke kand see, hvor meget mand snoer og vender sig, at mand kand finde ringeste Aarsage at **decriere** dette Skrift, hvilket, om det skal kaldis en **Satire**, da er det fast en af de Uskyldigste, som nogensinde er kommen for Lyset. **Mr. Boileau**^{k30} holdes for at have været den, der haver sat **Satiren** paa en god Food, eftersom hand icke haver **outreret** den saa meget, som de Gamle, saa at, naar mand ligner hans Verk med **Juvenalis**, saa er det at ansee som et fiint **Morale** mod plumpe Skandskrifter, hvorforre hand af sine Landsmænd er bleven anseet, æret og belønnet. Men, naar jeg ligner hans **Lutrin** med Peer Paarses Historie, saa synes det at være meget **malicieux**, thi i den Stæd i det sidste gives **Characterer** paa en og anden ringe u-rimelig Person, som kand [#] findes saa vel paa andre Stæder, som her, saa haver

den første derimod foretaget sig **en particuliere materie**, og gjør ligesom en **Comædie** over Bispen udi **Paris** og **Chanoines de N. Dame**, som er en **delicat** Ting at røre ved i Pavedømmet. Naar **Author** til Per Paarses Historie taler om meget ringe Personer for hundrede Aar siden, som aldrig har været til, nævner den anden uden Forskiel sine **ridicule** Personer ved deris rette Navne, hvilket er det, som meest har **graveret** samme **Satyricum**, og drevet et og andet hidsig Hovet at hvesse deris Sværd, skjønt forgiævis, imod ham. Min Meening er derfor, at jo meer **generaliter** mand **moraliserer**, jo mindre kand det kaldis **Satire**: Saaledis er det meer **innocent** at sige: Verden er ond, end at sige: der ere onde Folk udi det Land, meer uskyldigt at sige: det Land, end den Bye er ond, og endnu meer at sige: den Bye er slem, end at sige: Hans Kudsk, Niels Vognmand, Jens Kieldermand, 2c. ere vanartige, jo meere **special**, jo meere **satyrisk**. Men **Author** har herudi haft samme Skiæbne, som endeel andre, der have **moraliseret** paa den Maade, og seet deris Skrifter bleven saa ilde afmalede, saa længe de levede, men roset, ja! fast opløftet til Skyerne efter deris Død. Aarsagen, hvorforre saadanne Skrifter gemeenligen blive meere forfuldte, end alvorlige [#] **moralske** Bøger, som dog ere af samme Indhold, er denne. Udi de sidste forestilles Fejl og Lyder selv, men udi de første afmales de under en og anden **fingeret** Person; nu er det ingen **Scribent** mueligt, hvorvel hans Forsæt aldrig er at røre nogen **in specie**, at hand jo dog treffer ens **caractere**, meer end een andens, hvilket giver adskillige Folk Anledning til at tænke: Mon hand ikke meener mig? Mon hand ikke sigter paa dig? Nu er det og aldrig saa, at jo **Auctor**, hvor uskyldig hand har levet i Verden, kand have sine Uvenner. Disse glemme ved saadan Leilighed ikke at kaste Olie udi Ilden, og ophidse de første til at forfølge **Auctorem**, og bestyrke dem udi den falske **suspicion**, de have fattet. Saa gaaer da Krigen an. I deris **Manifester** bliver aldrig indført deris rette **Motiver**, men der tages Anledning af andet, og glemmes da aldrig at bruge Guds hellige Navn. Saa er det gaaet denne gode **Auctor**.

Mand haver beskyldet ham udi udstrøde plumpe Vers og Skandskrifter, at hand haver skiemtet med hellige Ting. Over hvilken Beskyldning fornuftige og vel-sindede Folk, som haver læset dette **Poëma**, maa forundre sig. Sagen er alleene denne, **Auctor** har udvaldt til sin Skue-Plads den Øe **Anholt**, **poneret**, for at gjøre sit **Poema** des meere uskyldigt, [#] digt, Begyndelsen af forrige **seculo**, og givet **caractere** sammestæds paa adskillige slette Personer, blant andre paa en gierrig og u-lærd Præst. **Particulariteterne** om samme Mand er, at hand læste af Hiertegns Huus-Postil, som paa de Tider, maa skee, endda var i Moden; At hand trettedes med Degnen, om det var Troens Artickel at læse med sammenfoldede Hænder; At hand vilde indbilde Folk, det spøgede udi Landet, fordi de vare saa

lidet Gavmilde; Jeg forestiller hver fornuftig Menniske, om saadant kand sigte paa Geistligheden nu omstunder: Om den med Billighed kand beskyldis for Ugudelighed, der siger, at der var en u-lærd slet Præst paa **Anholt** for meere end 100 Aar siden, og om de, der beskyldte **Authorem**, ere ikke meere at laste, end **Author** selv. Denne Post holde de dog for den groveste, hvoraf mand kand see, hvor uskyldig Resten er: Thi det andet, som forekastis ham, at hand haver **railleret** med Dommer Embede, er saa elendigt, at jeg skulde synes at giøre **Auctor** en **Tort**, om jeg gjorde **Apologie** derfor, jeg skulde da tage mig for, at ville forsvare heele Verdens Bøger, Æsopi Fabler, Reinike Fos, Kattenes og Hundenes Rettergang, og utallige andre gode Bøger, saa vel paa Dansk, som paa andre Sprog, der tale om Rettergang langt [#] meere tydelig, end Paarses Historie, udi hvilken forestillis nogle stackels Skibbrudne Folk, der vilde dømme en Kok fra Livet, men vidste icke hvad, som var sort eller hvidt, hvad som var først og sidst udi Rettergang, saa at mand kand see, det er kun for at fornøye Folk. Skal derfor saadant heede u-forsvarlige og onde Skrifter, da tør aldrig nogen understaa sig at skrive meere, ja! saadanne slags Verk vilde udi første Opkomst strax blive qvalte.

Auctor defierer sine **Censores** at viise af Per Paarses Historie, hvilken Person, hvilket Land, eller **Societet** derudi er bleven **læderet**. Det, som er bleven forekast om **Monsr. Nagels** Fane, er saa elendigt, at jeg blues ved at tale derom. Men hvad skal der svares til **Anholts** Indbyggere? bliver der icke et heelt **Landlæderet**? Jeg tilstaar, at **Author** haver taget de fleeste sine **ridicule** Personer paa samme Øe, og afmalet dends Indbyggere **in gere**, som u-polerede Folk: Men saadant kand icke meere **touchere** disse Indbyggere, end Danske, Norske, Tydske, og adskillige andre **Nationer**, om mand vilde sige, de røvevede og plyndrede i gamle Dage; thi mange **Nationer**, naar de seer lidt langt hen i Tiden, nogle kortere, nogle længere, finder de om deres Forfædre det, som **Poëten** siger om de Romere:

[#] **Aut Pastor fuit, aut illud, qvod dicere nolo.** (*Han var enten hyrde eller det jeg ikke tør nevne.*) Saa jeg troer icke, Indbyggerne selv paa samme lille Øe kand fortryde paa, om mand siger, at de for meere end hundrede Aar siden icke vare saa gode og saa **polerede** Folk, som de ere nu omstunder, besynderlig, efterdi mand skinbarligen kand see, at det, som er talt om dem i Paarses Historie, er icke af nogen **animositet** mod dem: thi Sagen er denne, den gode Kræmmer skulde strande til et Land, hvorfor man har maat **finger** denne Øe, hvor Indbyggerne paa de Tider gave sig aldeelis icke ud for **polerede** Folk, saa langt fra at denne Post **graverer**, den jo heller tiener til et synderlig Beviis paa, hvor liden **malice** der findes udi samme Verk, og at **Autor** har arbejdet paa, at giøre denne **Satire** saa **innocente** som mueligt.

Hvad **Poësien** er angaaende, da forekastes ham besynderlig, at Versene ere formeget skaarne, og at de sidste Ord af en Meening kommer tit i Begyndelsen af et andet Vers. Men jeg maatte gierne spørge dem, som **raisonnere** saaledis, mod hvilken **Prosodie** saadant er: Hos alle gamle **Poëter**, som dog icke have plaget sig med Riim udi Enden, som vi, finder mand endog saa undertiden den halve Deel af et Ord i Begyndelsen af efterfølgende Vers, og moxen alle Vers saaledes skaar som [#] disse. Hos **moderne** Franske, Italienske, Spanske og Engelske **Poëter** finder mand nogle at tage saadant i agt, andre icke. Udi Tydsk **Poësie** finder jeg undertiden hos en meget ypperlig **Poët** Versene saaledis skaarne, undertiden hos en meget maadelig **Poët**, at saadant bliver nøye i agt tagen.

Men, siger de, det er dog mod Dansk **Prosodie**; Det kand vel være, men jeg har icke været saa lykkelig, at faa den gode Bog endnu i Syne, som giver saadanne Regler udi Dansk **Poësie**, troer heller icke, at den er til **in rerum natura**: Skulde derfor imidlertid formeene, at, indtil saadanne gode Regler, og en ret god Dansk **Prosodie** bliver giort, det icke kand regnes **Poëten** saa meget til Last, at hand tager sig den samme Frihed, som mange andre gode **Poëter**, thi hvad Søren Paulsens Danske **Prosodie** er angaaende, da veed jeg ikke, om den foreskriver saadanne Regler, eftersom jeg ikke haver læset samme Bog, haver heller icke i Sinde saa hastig at læse den, hvor om alting er, saa er det icke af de **Authentique** Bøger, som mand haver at rette sig efter.

Hvad **Accenten** er angaaende, da er dette Verk et af de meget faa Danske **Poëtiske** Skrifter, hvor saadan er i agt tagen, thi jeg finder, at de fleeste, endogsaa af vores beste [#] **Poëter**, støder derimod, saasom i saadanne Ord: Udi, Uroe, Derom, Attraa, og utallige andre Ord, hvor **Cadancen** hos dem nu findes paa den første Stavelse, hvilket er ret, nu paa den sidste, som er falskt. Saa at i dette Verk, om endskiønt det er temmelig viitløftig, og derfor icke bør saa nøye, og med saadan **rigueur examineris**, som korte **Epithaphia**, **Epigrammata**, &c.^{k31} gandske faa Steder skal findes, hvorudi saadant er forseet. Thi, hvorvel det er de første Vers, **Author** i sine Dage haver giort, saa haver hand dog icke løbet saa blind der til, som nogle indbilder sig, men har haft alt saadant nøye for Øynene.

Angaaende de Ord, som de sige ere icke Danske; Da kand der til fornemmelig svares tvende Ting: Først, at, naar, for Exempel, der rejser sig **disput** mellem tvende, om det er rettere at sige: Derfra end Der ifra, da kand mand fast **disputere** sig ihiel derpaa, saalænge som voris Sprog **fluctuerer** saaledis, og vi ingen **Authentiques Grammaires** eller **Lexica** haver, som kand løse Knuden, thi, vil mand **conferere** endogsaa de beste Danske Skrifter mod hinanden, da skal

mand finde, hvor liden **conformitet** der er udi **Orthographien**. For det Andet, udfodres saadan **acuratesse** icke saa meget i **Burlesque** Vers, som [#] i andre, hvor **Autores** mestendeelen skriver, som eenhver taler i sin **dialect**; saa at end ogsaa saadant undertiden holdes for **Elegancer** udi deslige Vers; hvilket de, som give sig ud for gode **Cénsores**, maa i agt tage, saa vel som meget andet, førend de fælde nogen Dom. Mand holder det ogsaa for en U-rimelighed, at en Borger udi Callundborg, ja en Borger, der slet og ret heeder Hans Mikelsen, og haver saadan ulærd Navn, kand **citere** Latinske og Grædske Bøger, et stort **Paradox**! ligesom der icke findes mange Borgere, saa vel her, som paa andre Stæder, der have vel studeret. Jeg har i det ringeste icke været paa nogen liden Stæd, hvor jeg jo har fundet saadanne; Saa at denne store Feil maa alleene bestaa der udi, at han icke gaf sig et meere **Academisk** Navn, som: **Johannes Michaelis**, eller **Michaelides**, saa havde man icke tvilet paa, hand jo var en meget lærd Mand.

Angaaende den **Objection** mod den første Fortale, at det er u-rimeligt at **dedicere** saadant Skrift til Indbyggerne i de Nye Boder, ^{k32} da er den endda bedrøveligere; thi det, som hos dem heeder **absurdité**, er en af de største Artigheder, og det udi tvende Henseender: Først, saasom **scopus** ^{k33} af dette Verk er endeel ogsaa at **raillere** med de mange u-rimelige [#] Viiser, som hver Dag kommer til Trycken, saa har man, saavel udi **Titulen**, som Fortalen, **affecteret** saadan **simplicité**, at de Folk, som med saadan Begierlighed læse samme Viiser, af **Titulen** og Fortalen skulde bilde sig ind, at det var ligesaadan en trøstelig Bog, som Axel Thorsens Viise, og i en hast spendere deris Mark der paa, men siden, naar de komme noget dybere der udi, klaae sig bag Øret, og bytte den bort for et Eventyr, som de bedre kunde forstaa. For det andet, er udi denne eenfoldige Titul og Fortale en meget **fine Satire**, og sigter paa dem, som søger at **eblouere** ^{k34}. Folk ved **pompeuse Tituler**, hvis Skrifter mand kand ligne ved slette Stæder eller Huuse, hvor udi intet er got, uden Porte og Dørre; thi man seer ofte Skrifter komme for lyset med saadanne prægtige Tituler, at Læseren af Glæde maa daane derover, og en **Viginti** eller **Triginta annorum labor** ^{k35} til Slutning, det er: Skrifter, hvorpaa de haver anvendt tre gange saa lang Tid, som **Alexander Magnus** paa at undertvinge heele Verden: Men, naar man kommer til at læse dem, saa faar man **nubem**, som man siger, for **Junone**, ^{k36} og maa fornemme, at den største Umag derved har været med **Titulen**. Af dette og andet kand [#] sees, at disse gode **Critici** forstaar sig kun lidet paa det, som kaldes **ouvrage d' Esprit**. ^{k37}

Der i bestaar da den heele Sag, saa vel **Prosodien** som **Materien** angaaende, hvorfor **Auctor** af nogle er bleven afmalet, som en slet **Poet**, af andre, som **Esprit Brouillon**, ^{k38} saasom de enten icke har vist, eller villet vide, hvad forskiæl der er

mellem en **malicieuse Satire** og en uskyldig **Comædie**, som forestiller **generaliter** u-riimelige Menniskers **Caracteres**, og i visse Maader kand tiene til stoor Opbyggelse;

Thi de, hos hvilke saadant heeder **foetus otiosi hominis**,^{k39} og i den henseende **raisonnere** noget mildere om dette Skrift, end de andre, lader kun see, at de har en meget grov **ideé** om Studeringer, saadan **otiosus homo** var **Moliere**, som dog udi alle fornuftige Folkes Tanker haver opbygget Verden meere ved sine **Comoedier**, end alle gamle **Philosophi** ved deris alvorlige **Morale**.

Ridiculum acri magnas plerumqve secatur res. (*Det humoristiske kommer ofte til kjernen i vigtige spørgsmål bedre enn strengt*)

Saadan **otiosus homo** var **Cervantes**,^{k40} som dog ved **Don Qvixots** latterlige Historie fast haver dempet de Spaniers **dominante passion** at læse u-riimelige **Romaner**. Ja saadanne **otiosi viri** have **Socrates** og **Plato** selv været, der ved **plaisante Dialoguer** haver meere udrettet, [#] end andre ved deris **austere Philosophie**: Ney, om I ville vide ret, **Messieurs**, hvad ørkesløse Menniskers Skrifter ere, og uden Fortrydelse høre det, da er det de paa de høye Skoler kaldte lærde og **Academiske** Skrifter, nu om et Ord, nu om en Bogstav, nu om de Gamles Skoe, Tøfler, Buxer, Ringe, Hals-baand, 2c. 2c. hvorover mand seer saa mange lærde, men u-nyttige, **Dissertationer**. Mon **Nicanor Grammaticus**^{k41} icke hellere burde heede **otiosus homo**, der skrev 6 Bøger **de puncto Grammatico**?^{k42} **Messala Corvinus**,^{k43} der skrev en heel Bog om den Bogstav **S**? og **Martinus Fogelius**,^{k44} der gjorde det samme over den Bogstav **B**? **item** den, der skrev en viitløftig **Tractat** om, hvorledis det Ord **Paracletus**^{k45} burde **pronunceris**? Mon de icke heller maa føre saadan titul, der have opvagt store Tvistigheder, nu om et **Verbum Cerno**,^{k46} nu om en **particul Car, &c.**? der legge deris Hoveder i blød paa, at udfinde, hvilket Endeligt **Aristoteles** fik, om hand døde til Lands eller Vands? i hvilket Land **Homerus** var fød? om **Ilias** var skreven før af **Homero**, end **Odyssea**. De saa kaldte **Doctores Angelici, Seraphici, Cherubini**,^{k47} hvis Skrifter bliver tyggede paa de høye Skoler, have været **otiosi homines**, og kand man med Billighed beklage dem, som finder Behag udi saadant, med **Poeten Lucretio**:^{k48}

**Omnia enim stolidi magis admirantur amantqve,
Inversis qværunto Verbis latitantia cernunt.** ^{k49}

Ja til Slutning, **Panegyriste** ere **otiosi homines**, og icke de, der skrive **moralske Comoedier**, thi hine ruinerer Verden lige saa meget ved deris

flatterier, som disse opbygger den. Og haaber jeg, at det er en gandske udgiort Sag, at de icke ere bedre Folk, end saadanne slags **Satyrici**; Thi, saa viit man kand fatte, haver **Juvenalis**, **Boileau**, **Moliere** og adskillige andre, der haver **moraliseret** paa den Maade, været med de beste og **honeteste** Folk i deris Tider.

Hvad **Auctors** Person er angaaende, da haver hand kun haft faa Tvistigheder udi Verden, og **defierer** jeg hans største Fiender at sige andet, end at han jo er trækket ligesom ved Hals og Haar der til; thi, som hans helsen er kun **delicat**, saa har hand beflittet sig paa et stille, ingetogen, ^{k50} **Innocente** og **Philosophisk** Lefnet, og haaber jeg, at ingen skal sige paa ham, at have brugt og anvendt det lille **Talent**, hand haver, at **satyrisere**, uden paa de aller **Innocenteste** oc mindst magt-paaliggende **Materier**, hand har kundet ophitte. Hvis dette **Poëma** maa finde videre Yndest hos de mange brave Folk, der have fundet Smag udi de forrige Bøger, vil hand stedse beflitte [#] sig paa, saa viit hans ringe Kræfter kand tillade, at lade see andre gode **Specimina** i Danske Skrifter, og derved nogenledis til intet gjøre de **reproches**, som en og anden haver understaaet offentlig at gjøre os udi de Henseende. Det var at ønske, at de gode **critici** heller anvendte Tiden paa at skrive gode Bøger self, end at **denigrere** de faa, der komme for Lyset.

Les deux bras croisés du haut de leur esprit,
Regarder en pitié ce qve chacun dit. ^{k51}

heller **placidé** ^{k52} at give Skribentere tilkiende de Feil, de kand have begaaet, end for **Bagateller**, og undertiden ingen Ting, søge at **prostituere** dem, hvor ved man maa afskrækkes fra at gjøre noget andet, ja hvorved **Studia** gandske blive hemmede. Det var en Daarlighed af mig, om jeg vilde sige, der var ingen Fejl ved disse Vers, i sær, som de ere temmeligen viitløftige, og ere gjorde i hast. Men det veed man, at, **qvo animo** ^{k53} een læser et Skrift, saa finder han det, got eller ont: Saaledis, omendskiønt **Boileaux Satyræ** og **Corneilles** ^{k54} **Tragoedier** ere **Chefsdœuvres**, ^{k55} saa dog have de, som udi ond **Intention** have læset dem, fundet saa mange Fejl og U-riimeligheder derudi, at man skulde tænke de vare liderlige Skrifter, naar man alleene saa deris **crisin**, ^{k56} tvert imod, naar man i god **Intention** læser en Bog, [#] som er langt fra icke saa god, kand man finde Mesterstycker udi hver Linie: Saaledis kand de, der have sat sig for at gjøre **Homerum** til deris Gud, finde udi hans Skrift alle Konster og Videnskaber begravne.

At komme til dette Verk igien, da vil jeg til Slutning sige, at, saasom der findes saadane slags **poëmata publice** authoriserede blant de fleeste **Nationer**, hvorfor

kand man ogsaa icke have et paa Dansk? besynderlig, naar man icke overgaar sine Grændser, intet taler om **Religion** og **Stave** og ingen Person **en particulier**, hvilket **Author** med stor Flid haver i agt tagen, saavel udi den første Part, som i de andre, og skal det stedse være ham en **Religion**, i hvad hand skriver, at holde sig inden samme Grændser. Hand haver, til at sammensmede dette **Poëma**, intet laanet af Fremmede; Thi, omendskiønt hand hafde kundet betient sig af et og andet Indfald, som hand haver læset hos andre, har hand dog saadant icke villet bruge, for icke at pryde sig med andres Fiære; saa at, enten det er got eller ont, det er alleene **effect** af hans egen **Phantasie** eller **Imagination**, undtagen Begyndelsen af den tredie Sang, hvor man slaais med Grædske Bøger, som er en **imitation** af **Boileaux**.

At viise endelig med et Ord, hvormeget tvungne **critiqver** ere faldne over dette **Poëma**, [#] da haver man ogsaa derudi lastet det, at **Poëten** paa Hednisk viis haver tilskrevet Guder og Gudinder ald **Direction**; men man haver formedelst **passioner** icke kundet erindre sig, at intet Brude-Vers bliver gjort over en Skipper eller Styrmand, uden **Neptunus** derudi maa indflickis, over en **Corporal** og hans Kone, uden **Venus** og **Mars** maa cople dem sammen, og over en lærd Mand, uden **Minerva** og **Venus** maa komme i Haar sammen. Men her alleene kaldes saadant Hednisk og u-anstændigt, hvor vel man kand klarligen see, at dette **Poëma** er til deels skreven for at skiemte med den Hedenske **Theologie**. Men de gode **critici** haver icke kundet see, hvad de burde see, men været gangske fremsyned og saa skarpsigtige, som **Argus**,^{k57} udi det, som fornuftige Folk icke har kundet see, ja lige saa lykkelige udi at udfinde store **Desseins**^{k58} udi **Bagateller**, som en vis Mand udi **Præfationen**^{k59} af **Justiniani Institutis**,^{k60} der af de Ord: **tunc nostram extendimus curam ad immensa Veteris prudentiæ volumina & opus Desperatum, qvasi per medium profundum euntes &c.**^{k61} har gjort en farlig Skandskrift, og funden **Concipientens amours**^{k62} med **Theodora**,^{k63} som tilforn heed **Prudentia**,^{k64} lifagtig afmalet.

[1. Sang]

Den gyldne [n159](#). Phoebus [k65](#) var et Bøsseskud fra Havet.
Fru Thetis [n160](#) havde alt hans Aften-Grød tillavet.
[n161](#) Vand-Nympherne man saae at løbe op og need,
Een raabte: Bordet dek! En anden Sengen reed!
Neptuni Sønner med Tallerkener at springe, [n162](#)
At dække Solens Bord, med Aften-Klocken ringe,
At gjøre denne Sag meer tydelig og klar, [n163](#)
Man Solen saae gaa ned det Aften bleven var.
Da man vor Gunild fandt i Floden sig at vælte,
Hun tænkte ey paa Block, paa Kragerne kun skiælte,
Hun skreeg: Det fæle Syn mig Sejr berøvet har
Min stærke Fiende jeg ellers voxen var.
Hvis jeg maa leve lidt, det skiæbnen saa behager,
Jeg vende skal min Tid paa at forfølge Krager,
[#] Man ogsaa hendes Kat, den tro Achates saae,
Med stor Væmodighed bag Øret sig at klaae.
Hand gav tilkiende med en meget ynksom Stemme,
At det langt bedre var, man havde bleven hjemme,
Saa at man vidste ej, hvo ynkes burde mest,
Vor Gunild, eller og det lille stackels Bæst.
Hun udi Floden laa, sig selv ej hielpe kunde,
Han seent blev ved at staa ved Floden sterk at grunde,
Nu som hand vilde sig i Vandet styrte ned,
Nu, som hand bange blev, til Flugten var bered.
Her nødig er, at jeg en kort Afrisning giver
Paa denne lille Flod, Poëtisk den beskriver;
Jens Blok med egen haand den selv aftegnet har
Han ønsket tit, at den i Kaaber stucken var.
Den er kun liden, af Anseelse kun ringe,
Saa med Behændighed mand kand der over springe,
Et Geometrisk Skrit den dog i Breden har,
Foruden ved den stæd hvor slaget holdet var; [n164](#)
Der er den smalere, men allerheftigst flyder,
Saa Donav med slig Fart i sorte Søe ej bryder,
I Golfet af Lion, ej Rhone med slig iil,

Ej udi Luften man saa hastig seer en Piil.
Jeg om dens store Fart tør fast ej meere skrive,
Jeg frygter Læseren vil Hoved-svimlet blive.
Af Bloks Beskrivelse jeg med Forundring seer
Paa visse Tider at den klar og stille er. [n165](#)
[#] Skjønt Block var Physicus, hand dog ej nogensinde
Til slig Forandring ret Aarsagen kunde finde,
En **Aristoteles** (hand sagde) saadant Vand [n166](#)
Ret kruse Hovedet og Modløs giøre kand.
Man som med Nili Flod dens Udspring icke søger.
Af Blocks Beskrivelse og Peder Paarses Bøger
Jeg seer, den tvende Spring og Hoved-Kilder har,
Een gaar fra Vaskerset mod Vesten Coursen tar.
Fra Bryggerset man seer den anden at fremkomme,
Hvis Laab mod Østen er, der findes ogsaa somme
Fra Borgerstuen som den tredje regne vil,
Men der i farer vild, thi den er aldrig til,
Undtagen Jule-Nat, naar Folket brav er drucken,
Og, som Naturligt er, naar tit gaar Hull paa Krucken.
Nu, som en **Cydnus**, [k66](#) den fast saa som stille staar, [n167](#)
Nu, som en Tigris, den med største force gaar. [n168](#)
Ja! det som selsomst er, og Lærde ingenlunde
Med deres Viisdom ej har kundet ret udgrunde,
Man nu den skiden seer, nu klar, nu guul, nu hvid, [n169](#)
En Tid ej Farve har, som paa en anden Tid.
[#] Jeg vilde vide dog, hvad Lærde derom meene.
Ved Gaardens ende den gaar ud i trende Greene.
Som andre Floder da den taber strax sit Nafn,
Gid den i Kaaber var, det Landet var til Gafn.
Nok talt om denne Flod, jeg mig til Gunild vender.
Folk bliver saadant var, de rækker hende Hænder,
De hjælper hende op, i Stuen slæber ind,
Hun længe Føles-løs laa uden sands og sind.
Hun kom sig dog igien, og leved siden længe,
Jens Block for denne Sag man vilde lade hænge,
Men hand forsvarede med saadan fynd sin Sag,
At hand blev Angerløs, og frikiendt samme Dag.
Men Gunild kunde ej den Spot saa let fordøje,

Man dog et Middel fandt til hende at fornøje.
 Hun over Krager fik fuld Jagt-Ret, Hals og Haand,
 Den, som i Barndom gaar, som Barn man stille kand.
 Vor Jomfru midlertid sig reised paa sin Pude,
 Saae om sig, og fornam, at alle vare ude,
 Hun slog sig derfor løs, brød ud i bitter Graad,
 At strax den heele Seng i Øjeblik blef vaad.ⁿ¹⁷⁰
 Det er forunderligt, hvor saadan Ild er inde,
 At see saa megen Graad der strømmevis at rinde.
 Man skulde tænke, at den største Ildebrand
 Udsluckes skulde af saa megen hyppig Vand.
 [#] Men Elskovs heede Brand med vand man ej kand slucke,
Neptunus selv sig maa for en Cupido bucke,ⁿ¹⁷¹
 En Fisk heel fugtig er, sligt dog ej staar imod,
 I gamle Skialdres Tid nu een nu anden Flood.
 Ja Havet selv man har af Elskovs heftig Lueⁿ¹⁷²
 Seet være stucken an, som hidsig Turtel-Due.
 Fru Thetis, skønt hun har sin Bolig udi Vand,
 Med heele store Hav ej Elskov slucke kand.
 Da Graaden stillet var, begynte hun at tale,
 Ach! ingen Trøst er til, mit Hierte kand husvalee.
 Ach jeg var lykkelig, hvis jeg kun maatte døe
 Tyranske Vind og Storm, Tyranske Hav og Søe!
 Hvi bragte I den Mand? hvi kom hand hid paa Landet?
 Kun for at qvæle mig, nej det var icke andet,
 Hvi drev I ham ej hen til andet Land og Øe?
 Kun for at dræbe mig; ach kunde jeg kun døe.
 Man trøster mig omsonst, min Trøst er kun at græde,
 At være Trøstesløs, at hyle, Øyne væde,
 Ald Trolldom, Medicin mig icke hielpe kand,
 Ej Trolld har mig forgiorde, men Paars den fremmed Mand.
 Den fremmed Peder Paars, hans Skønhed, yndig Miine,
 Hans Sucker-talend Mund aarsager mig slig Piine,
 Hvad ondt har jeg vel giort? hvad synd jeg unge Møe,
 Hvi bragte I ham hid? Tyranske Vind og Søe!
 [#] Sligt Marthe Kocke-Tøs, som var i Stuen eene,
 Til hierte gik, skønt hun ej hafde en god Scene,
 Det ynksom Klagemaal dog rørde hendes Blod,

Ja Taarerne af Ynk i hendes Øjne stod.
Skjønt haardest Flintesteen mand skulde før bevæge,
En Nordisk Biørn, en Ulv, Hyrcanisk Tiger spæge,
Hun gik til Sengen hen, og sagde: Nille hør,
Tag icke saa af sted, hvad er det, som I gjør?
Cupido saarer tit, hand selv igien dog læger,^{u173}
I god Intention hand Hierter kun bevæger.
Hand engang saared mig, men selv mig banet Vej
At lædske saadan Ild, jeg derfor døde ej.
Jeg styrede min Lyst, befant mig vel derefter
Hvad vinder I ved Sorg? I taber eders Kræfter,
Naar saadant hender mig, jeg ickun deraf leer,
Cupido saarer vel, hand ogsaa Doctor er.
Saa vor Lucretia^{k67} da endede sin Tale,
Hun den forliebte Møe saa søgte at husvale:
Men Nille længe laa fast saasom Maale-løs,
Hun saae sig røbet af den listig Kocke-Tøs.
Omsider brød det ud, dit Raad jeg gierne følger
Hun sagde, suckende: og sligt ej længe dølger,
Spend alle Kræfter an, vend an all List og Fliid,
Jeg veed du raadvild ej har været nogen tiid.
[#] See til du mager saa, jeg kand til hannem komme,
En Sucker-Tveback hun tog derpaa af sin Lomme,
Sit Kridhuus aabnede, sex Skilling deraf tog,
Som hun til Nye-Aar self fik med en Spende-Bog.
Vor Marthe var ey seen slig Gave at modtage,
Hun qvantsviis sagde: I jer skulde ej umage,
Jeg seer, min Nille ej at saadant nødigt er.
Men mig berettet er, hun siden fordret meer.
Her nødig er, at jeg om Marthe lidet taler,
Og hendes Character min Læser næt afmaler,
Enhver Historicus, der saadant gaar forbie,
Forretter ey sin Pligt, ey træder rette Stie.
I Underfundighed hun hafde ey sin Liige.
Hun deri eftergaf ey nogen Fruer-Pige,
Saa tit hun gjorde Ont og nogen Fejl begik,
Nu een nu anden strax for saadant Skylden fik.
Hun stedse venlig var, sig kunde saa forstille

Og med Huus-Folkene saa efter Ønske spille,
At hun dem hafde som i Kiæder og i Baand,
Og deris Lykke fast indsluttet i sin Haand.
Naar hun bedrev en Synd, hun andre strax forklaffet, [u174](#).
Men græd, naar hun dem saae for saadant blive straffet,
For nogle Aar et Kruus for hende søndergik,
Lars Gaards-Karl derfor strax en bancket Trøye fik.
Hun engang klaget var for Skiænds-Ord, skiden Tale,
Laars Gaards-Karl maatte dog paa Ryggen sligt betale,
En anden gang hun en Sølv-Knappet Stock og brød,
Den gode Lars igien blev sat paa Vand og Brød.
[#] I Fior hun stycker slog paa store Sal en Rude,
Lars den betalte og, skjønt det var med ham ude.
Hun Spiise-Kammeret lod engang aaben staa
Lars maatte til igien sig derfor lade slaa.
Den Lars var hendis Mand, hun ham ey kunde miste,
Hans Ryg, som til sit Skiold at bruge Marthe vidste,
Hand for Uskyldighed at liide saa var vandt,
At, naar hun løy ham paa, hand troede, det var sandt.
Storck sagde tit: det er en Fandens listig Pige,
I Sindets Gaver mand ey finder hendes lige,
Slig vittig Kocke-Tøs, mand ey skal kunde faae,
Om mand fra Anholts Land til Leßøe vilde gaae.
Der ickun fattes, at hun icke var studeret,
Og slig Skarpsindighed ved Studia formeret,
Men det er meget vel, hun icke Bog-lærd er,
Hun vilde komme mig og andre alt for nær.
Gid aldrig i min tiid, hand sagde, nogen Qvinde [u175](#)
Med andet mænger sig, end kaage, sye og spinde.
Man har Historier, man viise kand paa prent,
At sielden lykkelig er Qvinde-Regiment.
Hvem har Jens Lorentzen den usel Taabenacke
For slette Tilstand, end sin Kone, at betacke,
Per Degn man tæncker er en meget holden Mand,
Slig Staader er dog ey paa heele Anholts Land.
Hvor kommer det vel fra, hand Degne-Penge, Offer,
Som sine Formænd, faar, som Jesper og Christoffer.
Ja meget meer, end de: han dog en Pracker er

Det kommer, at han ey, nock sagt, paa Fingre seer.
Det kommer, at han lar sig kuie af sin Kone,
I Huset hun er Peer og han en Abelone.
[#] Den arme Diævels Block, han slæber som en Træl,
Og ved sit Qvacklerie jo Penge faar som Skiæl.
Er dog i mere Gield, end nogen skulde tæncke,
I gaar han satt i Pant tre Stole, fire Bæncke,
Vil det saa blive ved, da troer jeg, inden Aar
At han gaar fløyten, og den sidste Olie faar.
Hvad Aarsag dertil er: hans Sophie vil ey spinde,
Hun vil ved Roret staa, den raffinerte Qvinde,
Han intet giøre kand, tør neppe slaa en – –
Før han maa spørge først, om det er hende kiært.
Jens Paulsens Kone jeg allene vil undtage, [1176](#)
Hun bør regiere; thi hun haver ey sin mage,
Naar saadant gaar i svang, hvad vilde blive af,
Om til Studeringer det farlig Kiøn sig gaf?
Det vilde over alt i Huset blive Mester,
Tractere Mændene, som Øxen og som Bester,
Saa talte nylig Storck i eenrum med sin Præst,
Som hannem svarede: Det er per Deum best,
Det allertienligst er, man flyer dem ingen Bøger,
Jeg tit giør Visitatz, i Ammestuen søger,
Om nogen Bog er skiult; sligt nøye efterseer,
Man dog fixerer mig, min Hustru deraf leer.
Tænk kun, min gode Storck! imellem os at sige,
Hvor jeg til mode blev, da jeg vor Stue-Pige
I en Politisk Bog om Roland læse fandt,
Jeg sagde: Grete! Hør! det bedre var I spandt.
Ved Lilien paa Mark nu lignes maa en Qvinde,
Hun ey arbeyde vil, ey meere sye og spinde,
Hvis mine Klæder kun, som andres, skaaren var,
I visselig af mig for saadant fik et par.
Her Pastor gjorde ret: ham svarede da Christen,
Giem saadan farlig Bog paa Bunden udaf Kisten,
[#] En slig Politisk Bog, et saadant Nobel Skrift
Er kun for Mænd, som os, for Qvindfolck er en Gift.
Mand deraf lære kand et Rige at regiere,

Som beste General en Hær at commandere,
Jeg vil ey rose mig, hver veed dog jeg er klog,
Tro mig, min Viisdom jeg har faaet af den Bog.
Een Dag ey gaar forbie, at jeg jo deri blader,
Man veed, en Mand, som jeg, ey læser gierne Sladder,
Jeg tit velsignet har, end tacker i hans Graf,
Den Pen, den store Pen, som Autor er deraf.
Fast ingen ting, Her Niels! maa jo kand deraf trække,
Undtagen (svared' han) man lærer ey at præke,
Ja (sagde Storck) det er en gandske anden Sag,
Men hør! hvad i mit Huus er skeed forgangen Dag.
Jeg tog mig for, u-roest, en Regning klar at giøre,
Men jeg paa samme Tid et Bulder fik at høre,
Skjønt paa een linie nær jeg den snart havde klar,
Den dog forlod, løb hen, at høre hvad det var.
Jeg strax fornam det var i lille daglig Stue,
Jeg gandske stønnede, begynte sterk at grue,
Jeg hørde vel, at det var icke noget Spil,
Nysgierrig gandske blef og rakte Ørne til.
Men hørde selsom Snak, mit Folk var reent aflave,[n177](#)
Een med en Keyser holdt, en anden med en Pave.
[#] Een vilde slutte Fred, en anden var for krig,
Een Fienden med Magt en anden slog med Sviig.
O! hvilket Raserie! O! hvilke slemme Dunster,
Jeg sagde suckende: Een Bispen slog af Munster,
Een Fyrsten udaf Cøln, een Greven udaf Mentz,
Nu var man udi Aars, nu Randers, nu Florentz.
Een talede om Told, en anden om Accise,
Ja Marthe Barne-Tøs os Veyen vilde viise,
Hvorledis Handelen kand komme udi Floer,
Ved alt det helligt er, en Eed hun derpaa svoer.
Nu talede mand om de skjønnne Polske Heste,
Min Kone sagde: jeg dem holder for de beste,
Nu om Rostocker Biir, nu om Vestphalske Sviin,
Jeg tilstaar saadant Snak for mig var som Latin.
Jeg tænkte: mon man mig ey spiller her en Fynte,
Men strax det stille blev, at læse en begynte:
Man schreibet von Paris, es habe kein Gefahr,

Paa Røsten syntes mig det tydske Jochum var. [u178](#)

[#] Jeg da paa Døren fandt til Lycke liden Skramme,
Jeg der igiennem saae, blev var det var den samme,
Han midt for Bordet sad, forklarede paa Jydsk
Alt hvad man ey begreeb, og ej forstod paa tydsk.
Han spør min Kone ad: Kand Mutter vel begribe?
Hvad disse tydske Ord paa Anholts Maal vil sige?
Vist (sagde hun) det tydsk jeg fatter meget snart,
Til Paradis fra os er nu fast ingen Fart.

Jeg vidne kand med Eed, Her Pastor! at om hende
Jeg aldrig vidste, at hun Bogstav kunde kiende,
Langt mindre, at hun var saa færdig i sin tydsk,
Jeg ellers hendes Ryg brav hafde smurt paa Jydsk.
Vor Jochum tog sig paa sin Præken at fuldføre,
Jeg Marthe saae paa ham med største Andagt høre;
Sligt dette leede Trolde i Kirken aldrig gjør.

Om Textens Deeling naar jeg hende ickun spør,
Hun siger: Husbond! jeg er kun een stackels Pige,
Jeg saadant ej forstaar, som I og eders lige.

Jeg strax tilbage i Contoret stille gik,
En ærlig god Crabask med hast i Haanden fik.
Brød saa i Stuen ind; Hej hvad er her at gjøre?
Jeg raabte, og saa brav begyndte dem at smøre,
I Polske Mærre ud! Herud Vestphalske Sviin,
Jeg taler Dansk, jeg kand ey Tydsk og ey Latin.
Vor nye Projectist i sær jeg icke glemte,
Jeg sagde: vil du Trolde og med Aviiser skiemte?
Tog saa Papirene og brændte dennem op;
Af Harm da skiælvede mit heele Lif og Krop.
Ham svarede Her Niels: Slig Haardhed jeg ey priser,
Jeg seer ey meget hvad man lærer af Aviser.

Det meste er jo Løgn, sligt de vel læse maa,
Det maa min Kone frit og aaben altid staa.
Aviiser! sagde Storck: Kand mand ey deraf lære?
Tie stille dermed kun, Aviser! hør mig kiære!

[#] Ach! svarede Her Niels: Man siger jo i sær
Om den, der lyver brav: han Aviis-Trycker er.
Ja sagde Storck: Det er saa meget, som man siger,

Er derfor icke sandt: Aviiser er for Piger
Som Pest, som Rotte-Krud, dem saa forderve kand;
At inden stacket Tid: nok sagt: det heele Land.
Saa vidste disse Mænd da Qvindfolk at afmale,
Jeg underskriver ey i alting saadan Tale,
Jeg holder, deri man gemeenlig gaar forvit,
Og dette gode Kiøn gjør uræt meget tit.
Mig synes saadan Snak er lit interesseret,
Man frygter for sin Sag, hvis Qvindfolk var studeret,
[n179](#) Hvis det ey stedse var fordømt til Rok og Teen,
Ej u-bevæbnet, var forbuden Blek og Pen.
Det kunde Caracther paa en og anden give,
Paa en og anden Gek, som det vil fort beskrive.
Hvis hafde været bruug at øve sligt til Rom,
En Juvenalis da vel skulde salet om.
En Romersk Qvinde-Pen vel skulde kundet viise,
At siette Satyra, som vi saa meget priise,
Fast lidet bedre er end Daare-Kiste-Snak,
At vi for Stiilen kun er Author skyldig tak.
[#] Jeg gaaer fra alfar Vey, en selsom Meening haver,
Lad dem studere, som har beste Sindsens Gaver,
Lad dem regiere, som et Huus kand forestaae,
Den som beqvemmest er, lad den ved Roret staae.
Skal A, skjønt hun er viis, fordi hun er en Qvinde,
Fordi hun gaar med Skiørt, fordømmes til at spinde.
Skal B, som er en Nar, en Druckenbolt, et Faar
Strax Mester være, just for han med Buxer gaar.
Jeg priser saadan Mand, der intet selv kand gjøre,
At han Huusholdningen sin Hustru lader føre,
Man sige kand, at han er deri eene viis,
Og for den eene Post af Folk fortienner Priis.
Man tænke skulde her, Poeten smukt flatterer
For vis Aarsages skyld sig saa insinuerer.
Han ellers bange var, paa Halsen og at faa
Det heele Qvinde-Kiøn, nej det er icke saa.
I det og andet meer jeg taler som jeg tænker,
Jeg Sandhed følger kun, og bruger ingen Rænker,
Jeg taler saa ej just, for jeg er Kiønnets Ven,

Man kiender sandelig ej ret Hans Mickelsen.
Men Himmel! jeg far vild, jeg er af Vejen kommen, [n180](#)
Jeg seer alt over mig at være fældet Dommen,
Han, som paa andre før har givet Contrafej,
Som Skialdre lastet har, nu træder samme Vej.
Jeg seer en hoben Folk af Latter fast at spricke,
At støde Glassene Homeri Skaal at dricke.
[#] At sige: hvad vil den ny-bagede Poet?
Men hvortil tienlig er slig **Animositet**.
Hvo være vil Poet den maa Poeter arte,
Hvor var det da, jeg slap? Det var vist om vor Marthe.

Den Anden Sang

Den samme listig Tøs sig sneeg i Stuen ind,
Hvor Peder Paars hun fandt med Haanden under Kind.
At sidde paa en Stoel, skønt det var Midnats-Tider,
(At have megen Søvn, slig Hierte-Sorg ey lider,)
Hvor hun i Stuen kom, begribes icke let,
Thi Døren lucket var og Salen var saa tet.
At mindste Sprette var paa Veggen ey at finde,
Men hvad u-mueligt er for en beslagen Qvinde,
Ey Laas, ey Luckelser, ey Muur, ey Væg, ey Tag
Hun jo igiennem kom, sligt var en ringe Sag.
Sligt var kun liden Kunst for saadan listig Pige,
I alle Værelser hun vidste sig at snige,
For hende, som en Aand, fast alting aaben stod,
Hun selv og aaben var, sig penetrere lod.
Hun penetrerede, hun lod sig penetrere,
Til Kocke-Pigers Roes hvad kand man sige meere,
Af saadant Syn Peer Paars sig icke nedslaa lod,
Skønt Haar paa Hovedet som paa et Pinsviin stod.
Skønt tappere Kallun i Helte-Liv sig rørde,
Mod ald Formodning dog til Ruus slig Tale førde:
Peer Ruus vil du? – Ach men – skal jeg – stat op Peer Ruus,
Ach! Gid jeg arme Mand var vel af dette Huus.
[#] Gid jeg – Ach! hvilket Syn, jeg aldrig saae dets lige,
Peer Ruus Forræder! ach! din Husbond saadan svige,
Din Husbond som, din ach! har du ey meere Maal;
Ach! hvis jeg hafde kun det mindste stykke Staal,
Saa var jeg sicker nok, mig intet kunde skade,
Lidt Staal – Peer Ruus! vil du din Husbond saa forlade
Din fromme Husbond, som – af disse brudne Ord
Man seer at Paars var og som andre skabt af Jord.
Var og et Menniske, skønt hand var heel bestandig,
Som tusind Kræmmere i saadant Tilfald mandig,
Han self vel tit har sagt, at han ej bange var,
Hans Tale mig dog bragt paa andre Tanker har.
Man dog ej Aarsag har, min Helt for saadan Tale,

For disse brudne Ord som frygtsom at afmale,
I saadan Tilfald man seer ofte tabe Mood,
De største Helte selv, at iisne deris Blood.
Men Ruus som **Fufius**, den tusind Catiener, [n181](#)
Ej kunde raabe op, ej rørde Liv, ej Seener,
Han ubevægelig laa som et afhugd Træ,
Hans Siæl og Hierte var nedstegen i hans Knæe.
De eene spillede, som Aspe-Løv og Blader,
Der af den mindste Vind sig saa bevæge lader.
At Bonden med sin Øx i Skoven tit maa staa,
Og med Forundring see i Øyeblik at gaa.
I Haandevending see det heele Land at røres,
Som Havet bruuse, der med Lyst og Rædsel høres,
Det heele Legeme var ellers gandske stiv,
Ja Blodet storcknet, som naar Siælen er af Liv.
Vor Marthe mærkede en Rædsel var paakommen,
Hun nærmed sig til ham, en Sæddel tog af Lommen,
[#] Og sagde: Unger Svend! naar du den læset faar
Jeg vedder Rædsel, Frygt, af Sindet straxen gaar.
Hand Brevet tog imod med Rædsel zittrend' Hænder,
Mod Veggen satt sin Ryg, og sig mod Pigen vender,
En Linie læsed' og paa hende atter saae,
Var bange at hun ham i Kløer skulde faae.
Af dette sees kand med hvilke Sindets Gaver
Den store Peder Paars beprydet været haver,
Thi denne ene Post er ligesom et Spejl
Paa en fuldkommen Mand der fast har ingen Fejl.
Hvad Viisdom var det ej i hast det saa at lave,
At han saa Ryggen fri mod hende kunde have,
Med hvad Forsigtighed han ej mod Brevet tog,
Det læsede og tit paa hende Øyne slog.
Paa engang tvende ting, det kunstigt er at giøre,
Fra Cæsars Tiid man faa Exempler kand fremføre,
Det gjorde dog min Helt, han læste og gaf agt,
Paa den han frygtede, hvo skulde have sagt?
At sligt var mueligt, hvis af klare Documenter,
Som vel fortien' at til beviis man dennem prenter,
Man icke kunde see, at sligt passeret var.

Et heel fuldkommen Ark Paars derom skrevet har.
Den store Peder Paars igiennemlæste Brevet
Han med Forundring saae hvad derudi var skrevet,
At Nille var forliebt, ham vilde hielpe ud,
Det var for ham et glad, men dog bedrøvet Bud.
Han sagde med et Suk: hør smucke lille Pige:
Jeg eder skal beskeed paa sligt i Morgen sige,
Hun svarede: heel vel; jeg maa og straxen bort,
At give Nille Svar; thi Tiden mig er kort.
Saa tit jeg tænker paa strax mine Øyne rinde,
I hvilken Tilstand da Peer Ruus var denne sinde,
[#] Paars ham tiltalede: Fye, skiem dig tusindfold,
Du en tro Tiener est! ach! spar mig kiære Trolde,
Ruus skreeg da overlydt: Tag heller Paars min Herre,
Han sig kand førend jeg med Penger ransonere,
Med mig I Fattigdom kun faar, Fortred og Sorg,
Min Husbond beste Boed har udi Callundborg.
Hvor ærbar Paars end var, saa maatte han dog fniise,
Din Manddom, sagde han, jeg noksom ey kand priise,
Stat op! hun borte er, jeg er din Husbond Paars,
(At Huuse slige Folk er icke lidet Kaars.)
Stat op! hun gik sin Vej, her er ey meere Fare,
Ach! gik hun? sagde Ruus, det var min tro en Mare,
Hun eder lidet kun, men mig en Time reed,
At du est en Cujon, Paars sagde, det jeg veed.
Ja svared' Ruus: Man veed hvad Skrek kand foraarsage,
Jeg ellers aldrig sligt har giort i mine Dage,
Naar man et Spøgels seer, hvo kand da have Moed?
Ej Degnen self, det tør jeg sige om han stoed.
Holt op! da sagde Paars, vi vil ey meere trette,
Gav ham saa Sedelen, og sagde: læs kun dette.
Af Glæde da Per Ruus fast daane-færdig blev,
Velsignede den Haand, den Marre, som det skrev.
Men over sligt Per Paars man haftig saae at grunde,
Skal jeg min Dorothe forlade? ingenlunde,
Skal jeg den ærlig Siæl min kiære Fæstemøe
For hvis Skyld jeg mig har betroet Hav og Søe.
For hvis Skyld Peder Paars saa meget ont har lidet,

For hvis Skyld jeg har tit i suure Æble bidet.
Hvis Ihukommelse ald Sorrig har giort sød,
Nej jeg vil heller døe den skiændeligste Død.
[#] Ret som en voxen Eeg, mod Øxen den vil felde [n182](#)
Staar som i tvilsmaal til hvad Side den vil helde.
Et saadant saaret Træ var Peder Paars da liig
Dyd, Fare, Elskov, Frygt i hannem førde Kriig.
Han derpaa tier lidt og alting eftertæncker,
For Øyne stiller sig, nu Fængsel, Baand og Læncker,
Nu det som værre er, en saa u-ærlig Død,
Blev som forandret lidt, i disse Ord udbrød.
Udfordrer Elskovs Lov, at vi skal være Træle,
At vi i Galgen os skal derfor lade qvæle.
At vi opofres skal og skiændeligen døe,
Hvad nytter saadant vel min kjære Fæstemøe?
Hvis jeg dog vidste, sligt kun vilde dig behage,
Jeg med Fornøyelse mig tage lod af Dage,
Jeg veed, hvis du var her, som du est udi Aars,
Du vilde sige: gjør ej saadant Peder Paars.
Du saadant Forsæt selv som Galskab vilde laste,
Du vilde dig, min Siæl! for mine Fødder kaste,
Ja sætte for dit Bryst din lille Foldekniv,
Og sige: see! hvis du ej redde vil dit Liv.
Men ach! Per Paars! est du og bleven en Forræder,
Du talet haver som den grummeste Misdæder,
Mon Peder Paars saa snart sig self fornegte kand?
Mon det er Forset af en braf retskaffen Mand.
[#] Nej ingen ærlig Siæl slig Utroskab kand sømme,
For saadan u-blue Snak jeg bør mig self fordømme,
For slige Tanker jeg at døe er ene værd,
Og det for egen Haand. Tag hid Per Ruus mit Sværd.
Flux! skynd dig, jeg vil strax min Dorothe fornøye!
Flux! skynd dig, svared Ruus, tag hid min Hat og Trøye,
Min Kiole, Buxer, Sko, min skiønne Sarses Vest,
Som jeg mig gjøre lod forgangen Jule-Fest.
Min Pung som ligger i min nye Kiole-Lomme,
Flux, skynd dig! giv mig hid min Eske min Mad-Bomme,
Min heele Velfærd, flux! min Pibe min Tobak,

Min – ach! man spricke maa af saadan Pølse-Snak.
Flux! jeg har nødig nu at bruge en reen Skiorte,
Den ligger i mit Skrin; men Skrinet er jo borte,
Paars svarede: paa sligt at tæncke er ej værd,
Sandt sagde Ruus, det alt gik Fløyten med jer Sværd.[n183](#)
Ach! sagde Paars; jeg er af Sorrig saa forblindet,
At jeg om slige ting mig icke har besindet,
Jeg mine Tancker hos min Dorthe ladet har
Ach! svarede Per Ruus, gid hun paa Bloksbiærg var.
Jeg aldrig haver seet en Karl der er til Alder,
Som haver sine Sind, der til slig Galskab falder.
Den Kierlighed den er til al Ulycke Roed,
For tusind Dorther jeg ej mister draabe Blod.
Skal vi i saadan Sag os her betænke længe?
Skal vi for hendes skyld os begge lade hænge?
[#] Om I saa rasend' er, Per Ruus er dog ey gal,
Hand aldrig nogen tiid til saadant falde skal,
Tro mig! naar I er hængt, I mine Ord vil sande
Men alt forsilde: og slig Daarlighed forbande,
Tænk kun, hvor smukt det er, naar Folk os hænge seer,
Os peges Fingre paa, os alle Mand beleer.
Tænck med hvad Hierte-Sorg, vi sligt maa see og høre,
Man for at spotte os, vil saadan Grav-Skrift gjøre:
Stat stille Vandrings-Mand! her hviler Peder Paars,
Som lod sig henge for en – Tøs i Aars,
Her hænger han den Skurk, den Gek, den Fleske-Fante,
Den Hunsvot, Slyngel, Nar, den Dosmer og den Gante,
Den Abe, Fæhund med sin Skrifer Peder Ruus,
Der udi trende Aar som Svend var i hans Huus.
Satyricuser nok der findes her paa Landet,
Som for os gjøre vil et Grav-Skrift efter andet,
Thi gode Hoveder man her og finde kand,
Saa vel som i vor Bye og i vort føde Land.
Tro mig! slig Gierning man til Galskab vil udtyde,
Og naar vi ere hængt, I saadant vil fortryde,
Jeg ickun u-lærdd er, dog saadant forud seer,
En ting fortrydes tit, naar det forsilde er.
Skal os et ærligt Navn ej, sagde Paars, bevæge,

Gemeene Pøbel kun paa os vil Fingre pæge,
[#] Men lærde derimod vil dømme saa der om:
Med gamle Helte Paars kand lignes udi Rom.
Paa anden Dansk, Per Ruus da svared, sligt jeg tyder:
Paars lignes kand med en og anden gammel Snyder,
Hvis Daarskab for en Dyd de gamle regnet har,
Troe mig! en saadan Helt nu holdes for en Nar,
I Callundborg man nu slig Tapperhed kun laster,
Og slig Philosophie kun under Benken kaster.
Peer Iversen fortaalt mig haver om en Mand.
Hvad Nafn den slyngel har jeg ej erindre kand.
I Kirkebogen man dog saadant let kand finde,
Han heed Asverus. Nej! det er mig udaf minde,
Jeg troer hans Døbe-Nafn vist Holofernes var,
Nej, Sandelig jeg reent hans Nafn forglemmet har.
Naar mand lidt gammel blir og kommer lit til Alder,
Strax Ihukommelsen heel mærkeligen falder,
Jeg vil ej rose mig, da jeg var 20 Aar,
Jeg alting kom ihu, som det var skeet i gaar.
Hvis jeg kun kommer hjem, Lars Degn jeg dog skal bede,
I Kirke-Bogen han det Navn vil efterlede,
Hand saadant gierne gjør, hand er min gode Ven,
Hand frit har i vor Boed Papier, samt Blek og Pen.
Da Paars skreeg Himmel-høyt: De Fandens Parentheser
Dig gandske drucken gjør og mig i Søvn snart dysser,
Ach! Nu jeg har hans Navn, da raabte Peder Ruus,
Det Qvintus Rufus er, han døbt er Curtius. [n184](#)
I gammel Tid man fik i Daaben tvende Navne,
Men jeg kand icke see hvad saadant kunde gavne.
[#] Summarum Summa han er Auctor til den Bog,
Som skreven er paa tydsk om Alexanders Tog.
Per Iversen jeg har hørt kalde ham en Taabe,
Og for en usel Gieck ham ofte at udraabe,
Thi af Ambition sig selv hand ofred' op,
Sig styrte i en Grav med gandske Siæl og Krop.
Nej! man ej lever meer i vor Tiid efter Noder,
I rette eder nu maa efter Landets Moder,
I Fingren sticke maa i Tiden, lukte til, [n185](#)

Hvad Tid I lever i, om I mig lyde vil.
Det som i gammel Tiid blef priiset saasom Dyder,
Nu heeder i vor Tid og kaldet bliver Lyder,
Tro mig med saadant det som Klæde-Moder er,
Bormesters Gertrud ej bær Flaske-Trøye meer.
Frantz Jespersen af Folk jo agtet blir og æret,
Tre gange han i Aar dog har forlovet været.
Hand bruger Festemø, som andre Almanak,
Ey lader skremme sig af visse Folkes Snak.
I kiender i vor Egn den gode Kasten Skriver,
Et eje-got Gemyt, saa meget elsket bliver, [n186](#)
Et tusend Daler han, jeg troer, vel vejet har,
Jeg vil ey sige meer, men maa skee, vel et par.
Jeg aldrig kommer i hans Huus, hand mig jo byder
Nu Steeg, nu Hollandsk Ost, som Vand alt saadant flyder,
[#] Jeg aldrig haver kiendt en saadan ærlig Siæl,
Gid! at jeg kunde kun ham giøre nogen Skiæl.
Den samme Kasten sig hver Uge fast forlover, [n187](#)
Nu slutter, bryder Pagt, nu den, nu den besover,
Nu en forlader, nu en anden tar igien.
Han selv det tegner an, og fører udi Pen; [n188](#)
Thi hand er accurat i alle sine Sager,
Slig Roes hans Fiender ham ikke selv betager,
Han en a parte Bog til sligt indrettet har,
Saa accurat og før hans Salig Fader var.
I saadan Skriver-Bog jeg nyelig haver fundet,
At han til Femten sig paa en Tid havde bundet,
Ham elsker dog enhver, ham ingen derfor skyer,
Kun visse onde Folk ham kalder Byens Tyer.
[#] Jer Fader Rasmus Paars har selv og saadant vovet,
Jer Moder tog, skjønt han med anden var forlovet,
Hvis Rasmus hafde da ey øvet saadant Spil,
Den gode Peder Paars ey havde været til.
Gid, I kun vilde i jers Faders Fodspor træde,
Man nu slig ærlig Mand med Lys maa efterlede,
Jeg har min Meening sagt, hvad kand vel siges meer,
Ach! sagde Paars, jeg af din Tale slagen er.
Ruus blev da heftig glad med Taarene i Øye,

Han raabte: jeg end Staal med mine Ord kand bøye;
Kom, lad os sove lidt, mens det er endnu Nat,
I Morgen faaer vi nok den samme Pige fat.
Saa ginge de til Sengs, ej meere Tale førte,
Og udi Øyeblik at snorke man dem hørte.
Jeg seer til Middags Tid de begge sovet har,
Da kun et Bøsse skud fra Zenith Phoebus var.
En Momus^{k68} skulde her maaskee Anledning tage,
Og sige: skal en Helt ej altid sig forsage?
En der saa frygtsom er, saa bange for sit Liv,
Der mod Ulykke ey ja Døden selv er stiv.
Hvo Livet skatter meer end Ære, den jeg meener,
Paa Helters Liste han at komme ey fortienner.
Ney Mome! i din Kram ey saadant tiene skal,
Paars stødes derfor ey af store Helters Tal.
Skjønt jeg har Afskye selv for Ruuses slemme Tale,
Og som u-yndelig den stedse bør afmale,
Saa finder jeg dog, at hand deri havde ret,
At visse Gierninger man roser alt for let.
Det som de Gamle har Heroisk Gierning stillet,
Naar en for ringe Ting til Døden haver, ilet,
Det nu af kloge Folk blir kaldet Raserie,
Hovmodig Daarlighed og sterk Melancholie.
[#] Man burde Arria^{k69} for saadan ting med retteⁿ¹⁸⁹
Ej udi Krønicker men Daarekisten sette.
Hun af en **Plinius** saa højt berømmes dog,
Men saadan Roes en Plet er i hans lærde Bog:
Saa meget som for sligt man rose kand en Plato,
Saa meget lastes bør en **Curtius**, en **Cato**,^{k70}
Thi naar mand efterseer hvad dem bevæget har
Til slig Heroisk Dyd, det fast en Sygdom var.
Slig Dyd med Helebor til intet man kand gjøre,ⁿ¹⁹⁰
Mand burde **Cato** selv til **Anticyram** føre,
Man tæncker tit at man er fuld af Nidkierhed,
At ofre Liv og Blod med Glæde er bereed.
Mand tænker at det er en Dyd, et Mesterstykke,
For ringe ting sig selv at styrte i Ulykke,
Man brænder udaf Dyd, er dog kun hidsig Blood,

Kun onde Vædsker er til saadan Mandom Rood.
Der skulde findes de, som ville mig bebrejde,
At jeg mod Billighed her fører Krig og Fejde,
At af min Helt Per Paars jeg saadan Slave er,
At jeg hans største Fejl som Dyder selv anseer,
Nej! jeg i denne Post Poeters Stie ej følger,
De Fejl jeg fundet har hos Paars jeg icke dølger,
Partiskhed aldrig mig forleeder af min Vej,
Jeg laster Tapferhed, jeg laster Dyder ej.
Man intet Paradox skal finde i min Tale,
Jeg dem kun laster, der med falske Dyder prale,
Der af Ærgierighed foruden ringste Nød
I blinde løber hen og iiler til sin Død.
En Forskiel mellem Dyd og Hofmod jeg kun viiser,
I Ruuses Tale jeg kun dette ene priiser,
[#] Som end var ziirlig i en Philosophisk Mund,
At visse Gierninger man roser uden grund. [1191](#)

Den Tredie Sang

Nu alting var i stand, og Jagten var tillavet,
Som skulde føre Paars med Nille over Havet,
Det alt igiennem da vor Marthes Hoved gik,
Saa Fogden mindste Nys om denne Sag ej fik.
Men alt forandret blev, thi Kierligheds Gudinde,
Som for Dorthæ skyld man saa alt saadant spinde,
Da hun af Timerne, som stedse holder Vagt, [n192](#)
Og hvad dem er betroet heel nøye tar i agt.
Der sig gemeenlig paa de gyldne Skamler hviler,
Som staar ved Himlens Port, med Bud til Guder iler,
Saa ofte nødig er, og lucker ind og ud,
Som troe Dørvogtersker nu een, nu anden Gud.
Den Port af Skyer er, hvor disse smaa Gudinder
Med stor Aarvaagenhed at holde Vagt man finder.
Da Venus om Per Paars af dennem Kundskab fik,
Hun udi størske Hast til Toilettet gik.
Tog der af sin Contouche, hun nødig fandt at haste, [n193](#)
Og den saa løslig om Sneeviide Hals at kaste,
Lidt blueades, da hun imellem Guder gik,
[#] Som meget venlig gav nu et, nu andet Nik.
Thi aldrig nogen tid man Kierligheds Gudinde,
Saa smuk, saa yndig saa som hun var denne sinde,
Saa Momus sagde selv den Steen-staal-hiertet Gud:
Ach! gaar hun saa forbi? min søde lille Snud!
Hvor vil saa tilig hen den Sucker-søde Frue?
Tør hun vel vove sig saa tynd-klæd af sin Stue.
Da sagde Venus: Han i Dag er meget blid,
Jeg troer han Febren har; Men nu er ingen Tid.
Hun lod i Øjeblik strax efter Vognen sende,
Bød derfor i en hast de hvide Svaner sende,
Fløj ud i Luften hen, for Paars sig stillet ind,
Og sagde: store Helt! hvad har dig giort saa blind? [n194](#)
Hvo har forføret dig? Din Dorthæ at forlade?
Hver ærlig Siæl vil dig for saadant sky og hade,
Kand Elskov glemmes? kand den døe hos dig saa let?

Ald Tro og Ærlighed bortsvinde? er det ret?
Din kiære Fæstemøe, der er saa skøn, saa dydig,
Din Dorothea! der dig været har saa lydig,
Saa at forlade, saa forandre din Natur,
Du est ej meer den Paars der staaet har som Muur.
Som haarde Klippe mod ald Fristelse, Ulycke
Og som rodfæstet Eeg, den Storm ej kand oprykke,
Som haarde Vinters Tid foragtet har og Søe,
For Dorotheæ skyld, din yndig Fæstemøe.
Jeg nesten gietter hvad til saadant dig har dreven,
Du est vist uden tvifl for Døden bange bleven,
Gak gør dig reede strax paa Reisen dig begif,
Kald Folket sammen; see du redde kand dit Lif.
Gak skynd dig midlertid; men Fogdens Huusfolk hviiler,
Jeg nu forlader dig, og hen til Søfnen iiler,
Hand tryk og sovendes dem alle giøre kand,
Indtil du kommen er med Jagten lidt fra Land.
Paars op af Søfne sprang, men var saa Hovet-svimlet
[#] Af saadant selsomt Syn, at han nær havde trimlet,
Han aabenbaret Ruus hvad hannem hendet var,
Og sagde: Dette Syn du og vel seet har.
Vist, svared Ruus, jeg saae skinbarligen den samme, [1195](#)
Hun høy var som et Bierg, og tyk som Maren Amme,
Nu syntes jeg, at hun ved Hoved gierdet stoed,
Nu gik tilbage, og blef staaend ved min Foed.
Hun hafde Miiner, som hun vilde noget tigge,
Jeg troer skinbarligen hun vilde hos mig ligge,
Nej, sagde Peder Paars, den som jeg seet har,
Heel spæ og liden og en dejlig Jomfru var.
Ach svared Ruus det var min tro en delig Pige,
Ach hvilket dejlig Syn, jeg aldrig saae dens lige,
Hun fast ej større var, end liden Knappenaal,
Men hafde klingend Røst, et sterkt og Torden-Maal.
Nej, sagde Peder Paars, den Jomfru som jeg hørte,
Med største Yndighed og Sødhed Talen førte,
Ach! sagde Peder Ruus; jeg mig fortaler tit,
I sær om Morgenens, naar jeg har sovet lit.
Jeg Taabenacke, Gæck, jeg vilde dette sige,

Hun taledede saa kleent, som peenest Fruer-Pige,
Men liden Tiære-Lugt, som dog var angenem,
Fra Haaret gik, den Lugt var dog min tro ej slem.
Som Tiære, sagde Paars? Ach tal med bedre føye,
Ej! sagde Ruus, det var den Fandens styrmands Trøye,
Som henger ved vor Seng, der mig bedraget har,
Den Lugt fra Jomfruen, som Balsam, Desmer var.
Paa Jespers Apotek jeg aldrig nogensinde –
Ach hvilken dejlig Lugt, nu kand jeg mig besinde,
Den var saa angenem saa sød som Teriack,
Ja som ny-baget Brød, som Desmer, Snustoback.
Jeg ved de første Ord har Aarsag mig at skamme,
Nu kommer jeg ihu, det var min tro den samme,
En Himmel-yndig Lugt fra hendes Hovet gik,
Vist! sagde Paars: det er den samme paa en prik.
[#] Mens de saa taledede, de dennem hastig klædte,
Ruus ved de Klæder sær sig overmaade glædte,
Som Nille hafde dem foræret, hand da saa,
Sig splinder spancken ny fra Hovedet til Taa.
Per Paars til Reisen lod Skibs-Folket strax paaminde,
De skulde, sagde hand, tilrede alting finde,
I Havnen laa en Jagt med Tackel og med Tov,
De maatte skynde sig, mens Fogden endda sov.
Hand havde Proviant, alt hvad de skulde tære,
Og bød dem alle ting i hast om Bord at bære,
Sligt efterlevet blev af dem i største hast,
Alt sammenskrabet blef, i Fleng paa Decket kast.
Siig mig Calliope! O Digte-Kunsts Gudinde!
Forklar mig her med fynd og ziirlig denne sinde
De dyrebare Ting, opregn mig paa en prick,
Hvad denne Unger-Svend af Jomfru Nille fick.
Af Øxe Hammer Øll hun gaf ham først et Anker,
Hvor af Jens Sognefogd, skjønt han var største Drancker,
Ej kunde bære meer end 3 til 4 Kruus,
I gaar han der af fick hos Fogden et got Ruus.
Hun derforuden gaf af Bord-Øl ogsaa tvende,
Som man paa **Numer B.** fra første kunde kiende,
En Ost, hvor af Peer Ruus et lidet stycke skar,

Og sagde, at den ey for lange hvile var.
Tre fulde Skiepper Gryn, sex skønne Peber-Kager,
Som hun forgangen fick af Jørgen Handskemager,
Der nys fra Holland kom, en Eske fuld af Smør,
Amager Bonden nu det icke bedre gjør.
Et Lispund dejligt Flesk en mægtig Jyde-Skincke
Med hvilken man saae Ruus til Stranden selv at hincke,
Thi den var heftig tung af en fuldkommen Soe,
Han turde saadan Skat en anden ey betroe.
Ey kunde bare sig paa Veyen den at slicke,
Og sagde til Peer Paars: den Skincke bander icke,
For Paarses egen Mund hun gaf en Lamme-Steeg,
[#] Som specket var med Flesk, 7. 8. friske Eg.
For Spiise-Kammeret slig Lettelse var dette,
At Fogden Beckenet for Kircken maatte sette,
Dend listig Martha, som alt dette havde giort,
For Inqvisition sig frygtede ey stort.
Hun sagde spotviis: ach! hvor kand det andet være,
Hvad kand dog Fejde ej i stacket Tid fortære?
Mon nogen sagde hun af Fejde bliver rig?
Det **Proviant** gik bort i sidste Tørckisk' Krig.
Det ey fornøden er, jeg icke mig umager
At skrive, siunge om de mange andre Sager,
Som af vor Jomfru hand til skienk fik denne gang,
Det klinger ikke alt i slig Heroisk Sang.
Den klare Soel gik op, man saae de gyldne Straaler,
Som ende gjør paa Søfn, og Hvile icke taaler,
Man saae dem skinne alt paa Anholts Kircke-Taarn!
Men aldrig var saa stilt i Fogdens Gaard tilforn.
Man hafde icke hørt en Hane fast at gale,
Folk, Fugle, Qvæg og Faar laa ligesom i Dvale,
Vor Jomfru allerførst af Søfne vognet op,
Af Sengen veltede sin lille spæde Krop,
Men blef forskrecket da hun Solen saae at rinde.
Hun løb til Salen hen, hun tænkte Paars at finde,
Hun tænckte at han der alt i beredskab stod,
Af Længsel, Frygt og Haab, da kaaget hendes Blod,
Men da hun fandt den tom hun bitterligen græder,

Tilbage springer, og i Øyeblik sig klæder,
Til Stranden iiler; men da hun paa Klinten kom
Hun ferdig blef af Skreck og Harm at falde om.
Den Hierte har som Staal hvis Øyne icke rinder,
Natur som Tiger, der sig ey bevæget finder
Af hendes Klagemaal og halv fortvifled Ord
Om slig Fortvivlelse skal vidne Hav og Fiord.
Jeg kand for Medynck fast den Tale ey beskrive,
Min Musa skielver, ja jeg finder kaalt at blive
Mit Blod, min heele Krop, Papieret bliver vaad,
[#] Mit Bleck ey smitte vil saa blegner det af Graad.
Kom O Gudinde du som Sophocles^{k71} har dreven,
Ved hvis Hielp Maro^{k72} og Euripides^{k73} har skreven,
Kom hielp mig at jeg maa indlegge liden Priis,
Om dette Klagemaal at siunge Skialdre-viis.
Saa falte hendes Ord saa udbrød hendes Klage:
Hvo i Utroskab har som denne Mand sin Mage?
Hvad Skrift, Historie, hvad Rige, Sted og Land,
Slig sort Forræderie, Utroskab vise kand?
Om mand fra Østen gaar til Vesten, nøye søger,
Opkaster, læser og igiennem-blader Bøger,
Man finde ickun skal i Verden een Peer Paars,
Een Nille, Himmelen har paalagt saadan Kaars,
Een Jomfru kun er til, der Himlen saa har prøvet
En Paars, der har en saa uskyldig Siæl bedrøvet.
Ej Tiger, Biørn, ej Ref, Naturen haver skabt,
Der udi Grumhed, List sig her jo giver tabt.
Ach! hører mine Suk i blaa og stolte Bølger
Slaar, knuser Skibet smaa, det vanskabt Dyr forfølger,
Ach! lad ham aldrig naae den høy-forlangte Havn,
Ach! lad ham aldrig faa sin Dorethe i Favn.
I Vinde! Skyer! Luft! som Suck til Himlen fører,
Slig Klage fører frem! en ængstet Siæl bønholder,
At Ild af Himmelen som Regn maa falde ned,
Fortære slig Tyran, paadet at intet Sted,
Ey Land, ey Havets Bund ey Skov paa mange Miile
Forbandet være skal, hvor slige Beene hviile,
Og, hvis han af Natur som Salamander er,

Hans Krop som Hiertet haard, at Ild ham ey fortær.
Gid at da mænges maa strax alle Elementer,
Mod Verdens Undergang, som mand at see forventer,
Gid Verdens Bygning selv maa løsees, gaae i grund,
Før jeg skal meere see, før jeg skal nogen stund —
Den bittre Galde flød af hendes Mund og Næse,
Hun kunde andet ey end stille staae og blæse,
Fast som en Puster gick det spæde Jomfru Brøst,
[#] Af Harm hun fast var qvalt ey havde meere Røst.
Skjønt saadan Klage ey Didonis^{k74} eftergiver, ^{u196}
Hun som en Dido dog sig derpaa ey afliver;
Thi Elskov haver ey i vor Tid saadan Magt,
Man tager Livet nu lit bedre udi agt.
Hvo veed om alt er sandt, som man om sligt har skreven,
I Skialdres Hoveder! om Martyr ey er bleven,
End ogsaa ofte den som ey har været til?
Jeg ingen dog for Løgn og Digt beskyldte vil.
Jeg lar det ved sit værd, at vise kun jeg stræber,
At sligt kand tviflis om, for min Part jeg ey dræber
Ey Jomfru eller Hest, end icke mindste Dyr,
For Digte-Konstens skyld, Løgn, Praleri jeg skyer.
Men Jagten midlertid var alt saa vidt fra Landet,
At mand ey andet saae end Skyerne og Vandet.
Da Paars til Himmelen med største Andagt saae,
Og sagde: Himmel! du os legger Modgang paa.
Du for at friste os tit Hav og Jord bevæger,
Du saarer, plager men omsider trøster, læger,
Ham strøm-viis Taarene af Fryd paa kinden rand,
At han saa hiulpen var mod Haab fra dette Land.
Jeg er ey mindre glad, har Øyne ofte vandet,
Og tacket Himlen, at han kom saa vel fra Landet,
[#] Thi hvert et Øyeblik mig sligt for Øyne staar,
Paa Hovedet da strax sig reiser mine Haar.
Men her jeg atter seer en Momus at fremtræde,
Og sige: den der vil om store Helte qvæde,
Den som vil gjøre Vers, blant Skaldre have Rang,
Maa lære først hvad er en ret Heroisk Sang.
Den som en Maro maa paa andre Strenge spille,

Som en Homerus Dyd, ey laster, forestille,
Hvo forestille vil en Helt, som Dyders Spejl
Maa tage anden Mand, der haver mindre Feil,
Meer Tro og Ærlighed, meer Hierte, flere Dyder,
End Paars, hvis Levnet ey opbygger, men nedbryder,
Men hav Taalmodighed, O Mome! liden Stund,
En Laas jeg udi hast vil legge paa din Mund.
De Helte, som man seer Homerum at tilbede,
De vare Dyder selv, ja vist de vare feede.
Hvad Dyder læres af det store Grædske Tog?
Er os opbyggelig Homeri lærde Bog?
Den store Thetis Søn med Ajax, Diomedes,
Ja Agamemnon selv, Ulyssees, Palamedes, [n197](#)
Der forestilles jo som Dyders Contrafey,
Af dem man lærer jo at træde rette Vey.
Ney man heel ofte seer Poeter at berømme
Det som Lastværdigt var, at man ey holt i Tømme,
Blodgierighed og Had man priser dem for Mord,
For Synd, Forræderie, for ublu Snack og Ord.
Jeg vil ey tale meer om det, som fleere laste,
Jeg hos Virgilium vil tredie Bog opkaste,
Naar jeg Æneam der Didonem krænke seer,
Da finder jeg, at man forgievis mig beleer.
Af Ondskab dadler kun, mig uden grund beskylder,
At jeg med Laster min Heroisk Sang opfylder,
Naar jeg en Dorothe ey tilmed fundet har, [n198](#)
Da finder jeg, at Paars mod hannem Helgen var;
[#] Men ach! den Bog er jo Canonizeret bleven,
Ja i Augusti Tid og gyldne Alder skreven,
For meer end tusind Aar, hvo saadant laste tør [n199](#)
Jo efter Skole-Lov som Kiætter brændes bør.
Ney, jeg det icke gjør, jeg dertil er for ringe,
Jeg blir ved Jorden kun, mig tør saa høyt ey svinge
Jeg siger kun: at hvo mig derfor laste vil,
Med gamle Skialdrer hand og øver samme Spil.
Nu siuntet alt at lee, paa Modgang giort en Ende,
Men Bladet hastelig man saae sig atter vende,
Thi Avind, som mod Paars saa sterk ophidset var,

Og som sit første Greb fast aldrig slippet har,
Paa nyt Forræderie begyndte da at spinde,
Jeg seer hos Guderne ey Hielp for mig at finde,
Jeg maa om anden Hielp mig see til Søfnen gaa, [n200](#)
Jeg Dødens Broder paa min Side bringe maa.
Thi hand er taabelig om Munden let at smøre,
Og sig mod Jovem selv har ladet tit forføre, [n201](#)
Gid Ende var paa Dag, som Søvnens Fiende er,
Gid Solen dalet var, og mørke Nat var nær.
Mand veed, at Morgenstund mod Søvnens fører fejde,
Man veed, at alle Folk paa denne Tid arbejde,
[#] Den Fattige man seer bag Øret sig at klaa,
Bekymret, hvad han skal til Middags Maaltid faa.
Den hungrig Bonde maa for Kaasten aarle træle,
En Baadsmand og Soldat da pønser paa at stæle,
Qvaksalveren for Dag det Pulver laver til,
Hvormed til Frokost hand den Syge dræbe vil.
Før Solen den gaar op, ja førend Hanen galer,
Man en Skoflicker seer, en skredder, Skinder, Maler,
En Snedker, Kunstner, ja en Bødker, Timmermand,
Med Syl, med Øx, med Sax, med Pensel alt i Haand.
Den fattige Student før hvide Dag frembryder,
Giør Vers til sin Patron, ham roser for hans Dyder,
Hand bider Nægle tit, han river tit sit Haar, [n202](#)
Før han i Klædning ret et Epigramma faar.
En Medicus for Dag paa Patientens Trappe
Man seer alt i Gevær med Krucken under Kappe,
Sollicitanten mand at kruse seer sit Haar,
Han meen, han derved Ja paa sin Ansøgning faar.
En tørstig Musicant at stemme sine Streng,
En Vexelerer for et lidet Brev sig henge,
En Skipper springe op fra Sengen som fra Sind,
Og raabe: Ach! vi har forsømt vor gode Vind.
En Procurator med sit Corpus Juris slæbe,
Hvormed hand inden Nat sin Contrapart vil dræbe,
En Kroemand, skønt til Sengs hand meget silde gaar,
For Morgenrøden tit i Mund med Piben staar.
Før Hanegael han har af Huset Søvnens dreven,

Og alt et X for U paa Karvestocken skreven.
Enhver har hænder fuld, man jager søvn paa Dør,
Ja end de Rige selv, som fast ey sove tør.
Mand meer end fattig Folk dem slæbe seer og trælle,
De tit ved Midnats Tid staar op maa Penge tælle,
[#] Saa snart det knarker kun i Huset, de maa op,
De fryter Tyve, man seer skielve deris Krop.
Saa talte ved sig selv den giftige Gudinde,
Hun Sønnen vidste da paa ingen sted at finde,
Hun alle Stænder saa med hast igiennemgik,
Men meere raadvild blev, lit Haab hun deraf fik.
Omsider sagde hun: Jeg maa en Klocker leede,
Han lit Arbeide har, Indkomster meget feede,
Hvis Dødens Brødre paa vort Hemisphæra er,
Og efter Soel gaar op, her endnu findes meer.
Til sorte Bolig er ey fløgtet allereede,
I Klocker-Residentz man kan ham endnu leede,
Det Folk ey bunden er til noget Slaveri,
En Klocker sove kand i Roe til Klocken Ti.
Her nødig er, at jeg om Dødens Broder taler,
Hans Boelig og Person Poetisk-viis afmaler.
Hos de Cimmerier, ^{k75} hvor Solens Straaler ey ⁿ²⁰³
Igiennem tycke Luft har kundet bane Vey.
Hvor aldrig Hane-gael og Fugle-sang mand hører,
Hvor aldrig mindste Løv og Blad paa Træ sig rører,
For alles Minde hvor er sluttet saasom Laas,
Hvor den aarvaagne hund og meer aarvaagne Gaas,
Ey giøer, ey qvæcke tør, hvor man paa mange Miile,
Ey hører noget Liud, hvor hersker stumme, Hviile,
Der er det huule Bierg, der er det mørke Huus,
Som ey bestraalet har det store Verdens Lius.
Men tycke, sorte Luft dens hvasse Straaler bryder,
Der Lethe ^{k76} Flod forbi passerer, sagte flyder, ⁿ²⁰⁴
[#] Hvis Suus og søde Lyd gjør søvnig heele Land
Aarvaagenheden selv i Søvn den dysse kand.
Der udaf Valmue og Urter meget søde,
Af Natten presses Saft, som Sønnen tien til Føde,
Hun dermed ogsaa smør og stryger Søvnens Dør,

Saa man i Hengslene ey Lyd, ey Knarken hør.
Den Seng af Filsbeen er, hvor udi Søvnens sover,
At hindre ham sin Roe ey Guder selv sig vover,
Regnbuen finder man sig dertil dristet har, [n205](#)
Men hun beordret af den store Juno var.
I dette huule Bierg mand Søvnens altid findere,
Han der sin Tilflugt har, naar Morgenrøden rinder
Paa vores Horizont, tør da ey bie meer,
Naar han Aarvaagenhed med Solen komme seer.
Gudinden sagde: Mig ey Tiden vel tilsteder,
At i det mørke Land jeg Søvnens efterleder;
Jeg i en Klockers huus (maa skee) ham nok faar fat,
Maa skee paa saadan Sted jeg endnu finder Nat.
Saa fløy hun hen og sig i saadant Huus indsniger,
Hun aabner Dørren, ind i Senge-kamret kiger,
Den gode Klocker da i beste Søvn hun saae,
Og dødens Broder paa hans Øynebryne staae. [n206](#)
Han endnu bunden var med Søvnens bløde Lænker,
Man denne ærlig Siæl for saadant ey fortænker,
Hvo gode Dage ey vil bruge, er en Nar,
Vi intet meere got af denne Verden har.
[#] Vil nogen Skriver-Karl en Klocker derfor laste,
En Handverks-mand, en Træl, ham saadant forekaste,
Da svares: at hvis de var i en Klockers sted,
At hvis de havde og et Embede saa feed,
De vilde og, som han, sig tage gode Dage,
Ey med stor Arbeyd og Bekymringer sig plage.
Naar Messe-Hagelen paa Præsten han har lagt,
Saa kan han gaa til sungs, det staar jo i hans magt.
Han jo forrettet har sit Embede, forsvarligt,
For Ladhed hannem da at laste er jo daarligt.
Bort Skriver, Handverks-mand med sligt Satyrisk Snak.
I kun hos brave Folk fortienner liden Tak.
Saa laa den søde Siæl, saa fandt ham vor Gudinde,
Man kunde læse paa hans Rosen-røde Kinde,
Et kort Begreb af en Philosophie, som er:
At man ey tage maa sig Verden alt for nær.
Man kunde læse paa hans to Loft høye Hage,

At hver Dag have maa, hver Stund sin egen Plage,
Hans søde Snorken og tilkiende give lod,
At ingen Sorg hos ham let kunde fæste Rod,
At med Bekymring hand sig aldrig havde plaget,
Som Muusen udi Ost med Verden Afskeed taget, [n207](#)
Han alt bevæbnet med en liden Frokost var,
Som Klockerinden ham paa Sengen nyelig skar,
Og derpaa slumred strax, tilbage Søfnen kalder.
Bort I, som sige tør, at udi vores Alder
Forsvunden gandske er all ret Philosophie,
Bort Græken-land, bort Rom med eders Pralerie.
En Plato man jo seer studere, slæbe, træle,
Med Reformation en Zeno sig at qvæle,
En Aristoteles maa tage Svøftet ind,
En Seneca der var af Hofmod gandske blind.
En Aristippus selv maa her sig fangen give,
Ja end Diogenes maa vige, skamrød blive,
[#] Jeg med hans Tønde ham foragter, kun beleer,
Jeg lidt Philosophie men megen hofmod seer.
Mon han hver Øyeblik, som denne, kunde sove?
Mon hand med denne Mand at ligne sig tør vove?
Der saa bevæbnet mod ald Anstød var, saa sterck,
Som lignes rettelig kand med et Ureverck.
Men endnu rester lidt om denne Mand at skrive,
Som paa Philosophie kand fuld Afritzning give:
Han gandske følesløs og som i Dvale laae,
Man Roligheden selv ey meere rolig saae.
Ret som en Søe-kalv, der sig lader ey forskrecke, [n208](#)
Den Storm og Vind ey kand af søde søvn opvecke,
Hans Kinde, Aandedrægt dognock tilkiende gav,
Han endnu levede, ja langt var fra sin Grav.
En liflig Fennikol gick udaf Mund og Næse,
Hvert Øyeblik de Ord han syntes at udblæse:
Jeg er fornøyet, jeg min Frokost faaet har,
Gid Klocken kun var 12! gid Maaltids Tid kun var!
Ach! Speiler eder her I Verdens Børn! I Træle!
Som med Bekymring og med Uroe eder qvæle,
O! I Ærgierige! som hvædse eders Sverd

Mod andens Indvold for det som er intet værd.
I Aager karle! som med Arbejd, Blod og Sveede
Til Helvede selv Vej Jer bane og bereede,
O I høylærde! som heel ofte for et Ord,
Ja for en Bogstav fast ophidset er til Mord. [n209](#)
[#] I Geistlige! som Fred og Rolighed forstøre,
Og for en ringe ting i Harnisk Fyrster føre.
I unge Møer, som jer Legem plage saa,
Som klemmet, snøret, ja til Døde piinet gaa.
Til Anticyram hen, og aabner eders Aarer,
I som jer Ørene med Lyst igiennemborer,
Kun for at blive gift, kan for at faa en Mand,
Som eder i sin tiid i Tømme holde kand.
Ja I Satyrici! som — og andre fleere [n210](#)
Der bryde Hovedet med Folk at reformere
I! som jer beske Sæd forgiæves ickun saae
Og for Umagen tit en bancket Trøje faae.
Kom! speiler eder her i denne kiære Klocker,
Som ingen Verdslig ting forblinder og forstocker,
Men Verden lader gaa sin egen skieve gang,
Med sin Philosophie ey ziirer lidt min Sang.
Men nu er tiid, at jeg til Avind mig henvender,
Betragter kortelig hvad hende meere hender,
Hun lidet stønnede, ey længer torde gaae,
Sær da hun Drømmene om Søfnen stedse saae,
Hun tog dog Mod igien dem smukt tilside drive, [n211](#)
Og Vey til Søfnen saa for hende aabnet bliver,
Slig Gierning Morpheus fast bragte fra sit Sind,
Men da hun hvisket ham et Ord i Øret ind,
Da blef han bliid igien hans Øynebryne knicker,
Og siger, hvis saa er, jeg derudi mig skicker:
Gudinden ved sig selv af saadan Fynte loe,
De strax paa Rejsen sig begave begge toe.
Da Søfnen sætter sig paa Anders Styrmands Næse,
Det og paa samme Tiid begynte sterck at blæse,
Saa Skibet i en hast kom udaf rette Laab,
Man til et andet Sted blef dreven mod ald Haab,

Hvad Land de komme til jeg veed ey self, jeg venter
Paa meer Oplysning og paa fleere Documenter.

Fierde Bog

Der ere adskillige Vers giorte mod dette Poema; Af dem er dog kun et nemlig underskrevne trykt: Hvo Autor dertil har været, er mig ubekient. Man haver fundet det værdigt her at oplegge anden gang. Det siunges efter den gamle Melodie saaledes:

[n212](#)

I som med attraae spiise Frugt paa disse Aarets Tiide, [n213](#)
Og ey det rette [n214](#) Lavepas paa eders Lyster viide,
Med nu med sødt og nu med suurt saa proppe eder til,

At eders Mave hver Minut sin Byrde losse vil.
[n215](#) Jeg ynker eders tunge Kaar, om i for længe venter
Paa de, til eders travle brug fornødne Documenter,
Som Auctor N. fra Callundborg med første komme lar,
Og hvoraf paa et sikkert Sted maaskee i Mangel har.
Dog trøster eder derved, at saa snart Poeten qvæder
[n216](#) Om Dorthes Brudefærd, og med Per Paars sig glæder,
[n217](#) Da skal ey Pressen stille staae men udi Haabet
Saa meget deraf yde, som behøves kand og skal.

Justi Just: & Variorum Notæ[k77](#)

I. Sang

Mand efter lang Seylatz saae intet uden Vandet,
[n218](#) Tre gange mand kløv op i Masten at see Landet,
Tre gange mand saa feyl, den fiende gang Per Paars
Da hand i Masten kom, skreeg: Funtus! jeg seer Aars.
Da hver Mands Hierte blev opfyldt med Fryd og Glæde.
Mand Peder Ruus i sær saae Øyne stærk at væde.

[#] **Ter limen tetigi, Ter sum revocatus, Ovid. Lib: trist.** [k78](#)
Ter circum Illiacos &c. [k79](#)

Udi vore Kiempe Viiser synes ogsaa det Tal at være adopteret; Thi
gjerne, naar Kiemperne slaaes, varer det 3 Dage.

De sloges i Dage, de sloges i tree

[4] Hand raabte: hvis vi Land kand see, hvis det er sant,
Vi maa ey gnie meer paa vores Proviant.
Hvis vi nu sparer meer, da maa vi kaldes Gæcke,
Tog derpaa Skinken fat, aad saa hand maatte sprecke;
Mand Spiise-Kammeret i hast da gjorde tom
Og Skibet midlertid løb frem, til Landet kom,
Men, Ach! Mand maatte da med største Sorg fornemme,
At det var ey det Land, hvor Dorthe havde hiemme,
Men at det – – var; mand havde Seylet feyl.
Da raabte Peder Paars: jeg er Ulyckens Speyl,
Jeg al Ulycke seer sig mod mig at bevæbne;
Mand seer skinbarligen i mig Ulysses Skiebne:
Thi Himlen over mig har fældet samme Dom,
Jeg blive vil den Mand som Børn skal tale om.
Jeg frygter, sagde Ruus, mand vores Reyse tager,
Til Stiil i Skoelerne: Jerusalems Skomager
Som før blev slidet paa, af Moden komme vil,
Exempel gives skal i os paa Lyckens Spil.

[n219](#) Peer Ruus med Peder Paars hver Lands-By Skolemester
Dictere ville Stiil... Men nu tilbage rester,
At vi forsøge maa at reyse fort til Lands,
Vi bedre Lycke der kand finde end til Vands:
Thi Fanden kand til Lands, maa skee, saa sterck ey spøge.

[5] Kom an da, sagde Paars, vi alting maa forsøge.

De satte saa paa Land, og sendte forud Ruus,
Som kiendt i Byen var! Hand flyde dem et Huus,
Hvor de for billig Priis en Nats Tid kunde hvile
Som høylig nødig var. De femten stive Mile,
Som dennem forestod, var intet Børne-Spil.
Thi mand her spørge kand: mon noget Land er til
Der viise kand en Mand, som har saa meget lidet
Til Vands, saa og til Lands sig saa igiennem stridet?
Vel om Ænea og hans Reyser tales stort,
Af en Virgilio, men Viisen der er giort,
Hvor den belønnet blev, der om ham kunde lyve,
Og af et Eventyr der kunde giøre tyve.
Jeg fød i Norge er, er Paarses Landsmand ey,
Er derfor Upartisk, ey gaar Maronis Vey.
Jeg ingen Ordre har hans Dyder at beskrive,
Til slig Partikhed mig ey Haab ey Frygt kand drive.
Nok der om talt, da mand i Stuen kom, Peer Ruus
Af Gammel Randers Øl strax fordrede et Kruus.
I det at tømme hand ey tøvede ret længe,
Og sagde suckende: her gives lidt for Penge.
Mand tre Spitzborgere ved Bordet sidde saae
Heel tankefulde, og bag Øret sig at klaae.
Een, der heel nidkier var for Stadens Tarv og Beste,
Til Ruus sig vendte da, og sagde: kiære Gieste!
I haver ret! hos os en Dyd er Skinderie,
Vi haver i vor Stad ey Skik ey Politie,
Tre fire Bryggere jeg vilde lade henge,
[6] Hvis jeg Bormester var, saa fick mand meer for Penge.
Hvad har paa Ti Aars Tid den Slyngel Jochum Pøel
Med saadan Skackeri ey vundet paa sit Øll?
[n220](#) For Tolv Aar mand ham saae blant Baglast hid at komme
Med et Rostocker Skib; hvor kunde hand sig kromme
Den sulten Luus, før hand sit Borgerskab her fik.
Hand siden trocket har os op, saa det har Skick.
Jeg kand ey skiære op, Jens Peersen aldrig praler,
Men jeg tør sige hand er Mand paa tusind Daler.
Hand derpaa tiede, sat Haanden under Kind,
Med et Glas Brændeviin da Svenden traade ind,

Gav det den gode Mand, og sagde: Singott Vater,
Som blev da heftig vreed og skreg: Tal Dansk, din Tater!

[n221](#) Det er forskrekkeligt hos os i denne Bye:

Din Slyngel, jeg jo veed at du est fød paa Tye!

[7] Din Far, din Farfar med, du kand dog Dansk ey tale,

For mig kom med din Tydsk ey meere her at prale.

Ach hvor jeg smurte brav vor Kocke-Tøs i Gaar,

Saa hun paa Ryggen det vil føle fast eet Aar.

Den skiden Soe kom ind, mig vilde Fransk parlere

Og sagde, Vater, skal mand dette Brev frankere?

Da hun brav pryglet var, jeg saae paa samme Brev

Et Franco mahlet; Jeg spør hende, hvo det skrev?

Hun sagde grædende: Det Lars mig just nu giver,

Een saadan Francus hand paa alle Breve skriver;

Jeg løb da efter Lars, ey fandt ham, som var vel:

Thi ellers havde jeg da slaget ham ihjel:

Thi skiønt hand er min Søn, jeg saadant aldrig lider.

Tog derpaa Glasseet, skreeg: Ach hvilke haarde Tider!

Blodsuere mand nok og Skindere her seer;

Da Svenden svared: Det dog for en Styver er.

For en Lybsk Skilling jeg kand ikke bedre maale.

Fuld Glas at give kand den knappe Tiid ey taale

I ey bekommer meer paa noget andet Sted.

Jeg eder skienket har paa min Samvittighed.

[n222](#) Da saae man Borgeren mod Himlen Øyne vende,

[8] Hand sagde: Ach jeg seer det er mod Verdens Ende,

Alting forverres. Mig har sagt min salig Far

At i Kong Erichs Tid slig Kiøb paa alting var,

Før vi begynte her i Landet saa at synde

Mand for sex Skilling fik af beste Øll en Tønde.

For otte Skilling mand da kiøbte beste Soe,

Mand ikkun gav en Mark paa Torvet for en Koe.

Mon vel i gammel Tid var mere Qvæg i Landet?

Mon mere Smør? mon Ost? mon Melk og saadant andet?

Mon Jyllands Jord os gav da mere Vext og Korn?

Mon vi den samme Jord ey haver som tilforn?

Men samme Varer nu dog selges saa ulige,

Nu mand i Tieneste en lumpen skiden Pige,

En Kokke-Tøs, kand ey for fire Daler faae.
Mand seer til Undergang fast alle Ting at gaae,
Mand seer skinbarligen jo Verden at forfalde.
Med disse Ord hand saa udøsedede sin Galde.
Men ved et andet Bord da sad i samme Huus
En bleeg og maver Mand, som havde ingen Ruus.
[9] ⁿ²²³ Hand sad og smilede af denne drukne Tale,
Gav agt paa al den Snak fra Hovedet til Hale.
Hand meget ærbar var, dog kunde mand tit see,
At hand sig barede med Møye for at lee.
Hand brast omsider ud, mand hørte ham saa tale:
Om gammel Verden mand maa ey saa meget prale
Paa den og vores Tid jeg liden Forskiel seer.
Alting nu kjøbes dyrt, men Myndt meer gangbar er.
Om her af Himmelen med Regn faldt Speci Penge,
Paa eders Ord vi da os alle burdte hænge,
Da endnu Prisen blev forhøyet paa en Koe,
Et tusind Daler var kun lidet mod en Soe,
Førend Guld-Minerne i Vesten fundne vare,
Hos en Spidsborger Guld og Penge vare rare
At mand for Penge nu saa meget lidet faaer,
Mon det er just et Tegn at Verden snart forgaar.
For fire Daler at I leye maa en Pige
Betyder Undergang af Verden ey saa lige,
Maa skee i Ungdoms Aar en Tøs I leyet har
For bedre Kjøb da I meer artig, yndig, var.
[10] Af disse sidste Ord blev Borgeren balstyrisk,
Og raabte, Landsmand, hør jeg seer I er Satyrisk.
Med gammel Mand I maa ey bruge saadan Spil,
Med saadan giftig Snak I mig kun drille vil;
Troe mig! Jens Pedersen har Gammel Been i Panden,
Hand saadant vel forstaar Trotz I og nogen anden!
Ugudelige Folk ey Sandhed høre maa,
De aldrig høre vil at Verden skal forgaa.
Skjønt mange Tegn de seer, som Krig, som dyre Tider
Samt stor Forandring, som den sidste Verden lider!
Jeg kunde regne op vel tusind Sager meer,
Som nok beviser, at det fast mod Enden er.

Jeg kun af vores Bye Exempel vil fremføre,
 Som disse mine Ord kand klar og sandru giøre.
 Det Huus til Hestestold nu giort er af Hans Mentz,
 Som i min Barndom var en Klocker Residentz.
 Kun lidet derfra var tilforne en Boglade,
 Nu der en Bødker boer, som selger tomme Fade.
 Det Ager var tilforn, er giort til Fiskepark,
 Af Jertegns Postil jeg for nylig saae et Ark,
 Hvorudi Spege Lax og Pølse var indsvøbet,
 Mit Hierte var af Harm mig fast af Halsen løbet.
 Det Fløyel, hvormed var beklæd vor Prækestoel,
 Hos Kirkevergeren er giort til Camisol!
 Hans Kone deraf og til Hue har et Stycke.
 Mon os ey forestaar i Staden en Ulycke?
 [11] Naar mand sig tænker om og lidet giver agt
 Hvad -- haver nu for Skik for Klædedragt, [n224](#)
 Hvor vi vanslægtet har fra vore Fædres Tider,
 Bormesteren sligt seer, Raad-Manden aling lider!
[n225](#) I gamle Dage, da blant Folk var bedre Skik,
 Vort Fruentimmer smukt med korte Skiørter gik;
 Nu derimod mand seer paa Jorden dem at slæbe,
 [12] Men hvortil tiener det? For os med Støv at dræbe,
 Mandfolket derimod anstændigen mand saae
 I største Ærbarhed med lange Buxer gaae.
 Mand saae dem Knæer da, ja Lægger at bedekke.
 Per Peersens Dragt kand jo til Andagt fast opvecke:
 Ey! op med Skiørterne! Med Buxerne her need!
 Saa gjorde Fædrene. Jeg derom veed Beskeed.
 Ja for er mægtig Fald mand Aarsag har at grue:
 Thi Maren Smeds gaar alt med Gyldenstykkets Hue,
 Oppudser Døttrene ret paa sin Fruer Skik!
 Vor Rigets Cantzler før med Hiortlærs Buxer gik.
 Sligt er for ringe for en Skredder nu omstunder.
[n226](#) [13] At saadant gaaer i Svang, er ey saa megen under,
 Naar lærde Folk, de dog skal andre foregaae
 Med got Exempel, og som bedre skal forstaae,
 De som mod Stats og Pragt selv Bøger gjør og skriver
 Og dog i saadant fast ey andre efter giver.

Paa eder selv, Signor, jeg og vil tage fat,
Den brede Guld-Snor, som i fører paa jer Hat,
Heel lidt anstændig er for eder, som skal være
En vel studerrt Mand, der andre Folk skal lære,
Der være skal et Lius, der være skal et Speil,
Der rette andre skal og vise deres Feyl.
Ret, sagde Manden da, jeg saadant bør at giøre,
I seer mig derfor just en Snor om Hatten føre,
Mand kand fast efter den som løkt i Mørket gaae:
I laste, kiære Mand, det som I ey forstaae:
Da blev hand heftig vreed, skreeg: dig og slige flere
Mand burde for slig Snak af Halsen Tungen skiære,
Mand seer hvad skønne Folk hos os i Staden boe!
Mand seer hvad lærde Folk nu haver for en Troe:
Den anden svarede; I ingen maa fordømme.
Gemene Folk for slig kand eder vel berømme
[n227](#) Men kloge holder for at saadan Nidkierhed
[14] Af Øll og Brændviin er, som giører Blodet heed.
Naar af min Beste-Moer jeg saadan Tale hører,
Naar hun paa eders viis om slige Sager rører,
Jeg allereede veed, jeg allereede seer
Af lang Erfarenhed, hvad Klocken slagen er.
Jeg svarer ey et Ord, men strax gaaer hen til Krucken,
Jeg finder den er tom, jeg merker hun er drucken.
Een meen hand nidkier er, een Iver hos sig føel,
Men naar hand ret seer til, saa reiser den af Øll;
Af sterk Melanckolie og Galde sligt og kommer,
Jeg eder laster ey, jeg er ey eders Dommer.
Men beder kun, at I med sligt ey bruge Spil,
Og at I til Forsøg Jer aarelade vil.
Jeg er forsickret om I skal mig derfor tacke:
Hand derpaa tog sin Hat, mand saae ham strax sig pakke,
Den anden fuldte ham i Hælen heftig vred
Med knytted Næver, fuld af Øll og Nidkierhed:
Da Stuen saa blev tom, Paars hen til Verten træder,
Og med Begierlighed ham spørger hvad hand heder,
Som sad saa for sig selv, hvad hans Bestilling var.
[15] Hvad ham mod disse Mænd saa stærk ophidset har.

Ham svared Verten: Jeg af Navn ham ikun kiender,
At see ham i mit Huus det meget sielden hender,
Dog veed jeg at hans Navn er Hieronymus,
[n228](#) Og hand i vores Bye er Stads Satyricus.
Hand synes, sagde Paars, at have Sindets Gaver,
Hvad nyder den til Løn, der saadan Embed haver?
Thi der en Hoben dog at skrive faldr for,
[n229](#) Og meget udi Svang i eders Stad jo gaaer.
Ham svarte Verten da: Hans visse Løn er liden,
Men hand lidt extra faaer om Aaret undertiden,
I Fior hand i mit Huus en banked Trøye fik,
Det andet Aar det og ey bedre med ham gik.
Af en og anden hand maa udstaae mange Plager.
Men Øvrigheden ham dog tit i Forsvar tager.
For nogle Maaneder hand slet medhandlet blev;
En heßlig Skandskrift da en anden mod ham skrev;
Mand siger, at der nok et andet er i Gierde;
Men slige Skrifter kun er plumpe og ulærde:
[\[16\]](#) Thi Folk, som skønsom er, ret elsker samme Mand,
Og holder, at hand er fornøden i vort Land.
Da indfaldt Peder Ruus i deres Ord og Tale,
Og sagde, kiære Vert, vil I mig ey afmale
Hvor samme gode Mand i Staden Boepæl har:
Hans Siun tilkiende gav, hand heel Satyrisk var.
Jeg har en heftig Lyst Satyricus at være,
Hvis hand af samme Kunst mig lidet vilde lære,
Jeg ved min Hiemkomst da paa Klingen skulde gaae
Nu Præst, nu Degn, nu Fogd, hvert sit da skulde faae.
Jeg dennem en haard Steen i Øyne skulde blive.
Paa Birkefogden først Afridsning vilde give
Paa den Hiulbeenet Skurk, naar hand paa Tinge staaer,
Paa Fingre spøtter, og Lov Bogen giennem slaaer;
Paa Degnen, naar hand i Chorsdøren staaer og stammer,
Imedens Konen lar sig bruge i sit Kammer,
Paa Apotekeren, paa Morten Musicant,
Paa Skolemesteren den Hoved-Ertz Pedant.
Mig derfra skulde ey afskrekke Frygt og Fare.
Min egen Husbond Paars jeg vilde og ey spare,

Men skrive, hvordan hand har stridet med en Blok,
Som hand sig bildte ind var Niels Johansen Kok.

Men det Ulykken er, jeg ingen Vers kand gjøre
Jeg ellers kunde nok en Hob tilsammen smøre.

Ney, sagde Verten da, af denne gode Mand,
Som vi her taler om, ey saadant læres kand.

[17] ⁿ²³⁰ Hand om Personer sig at skrive ey formaster,

Hand ikkun deres Feyl, men dennem selv ey laster.

Paa Lyder giver kun Afridsning, Contrafey

I en fingert Person, I vil en anden Vey.

Tro mig! hvor meget hand sig altid vare tager

Med hvad Forsigtighed hand rør om slige Sager,

Hvor meget hand end og fast som paa Gløer gaaer,

Hand dog en Hoben Folk paa Halsen derved faaer;

Skjønt Feyl kun dadles, og Personen er opdigtet,

Saa raabes dog, at det paa dig og mig er sigtet:

ⁿ²³¹ Thi aldrig tales kand i Verden om et Feyl,

Mand jo hos visse Folk kand derpaa finde Speyl.

Hans Fiender glemmer ey mod hannem dem at egge,

Forsetlig Ondskab ham mod dennem at tillegge.

Hand seer paa Halsen sig heel ofte dem at faae,

[18] Som hand ey kiender, og har aldrig tænket paa:

For Interesse skyld jeg ham ey saadan priser,

Hand undertiden mig den Ære vel beviser

At komme hid iblant, og see mit ringe Huus,

Alt hvad hand kjøber dog er for en Styver Snus.

Jeg havde Aarsag som en Vert at hannem hade,

Hand dricker ickun Vand, ey tømmer mine Fade,

Men dette uanseet, jeg tager hans Partie

Mod Folk, som laster ham i deres Raserie.

Thi jeg kand ham Attest paa Troe, og Ære give,

At hand et Skandskrift ey capable er at skrive,

Og at enhver, som ham tillegger sligt saa læt,

Og ilde maler af, ey kiender Manden ret.

ⁿ²³² Men det er kun hans Lyst saa at satyrisere,

Hand kunde skrive som Jens Busk og andre fleere

Til Folks Berømmelse, og gjøre sort til hvit,

Og derfor Gaver faae. Hans Svoger siger tit:

Min kiære Broder gjør ey flere slige Skrifter,
[n233](#) Skriv heller Folk til Roes. Der findes jo Bedrifter,
[\[19\]](#) Af en og anden, som er værd at tales om,
Gert Lieutenant, som i Fior fra Tydske Feyde kom,
Fortiener nok, at mand et Vers ham gjør til Ære,
Det kunde eder selv til Gavn og Baade være,
[n234](#) Mads Brask for tvende Aar, som Doctor Graden tog,
Til hans Berømmelse nok gøres kand en Bog,
Hand aldrig var Mads Hund, hand rigelig betaler
Hver ærlig Pen, som hans Forstand og Dyd afmaler.
Til mindre Ting og, om i Pennen bruge vil,
Da gives hundrede Anledninger dertil.
Vor Skolemester jo den lærde Mester Tøger
Til Trykken fast hvert Aar lar komme skønne Bøger,
I kunde for en Bog nok gjøre Vers iblant,
Jeg vis er paa I en Haand-Skilling derved vant.
Lars Degn, hvis Hustru fast hvert Aar ham føder Sønner,
Er jo en gavmild Mand, der Folkes Umag lønner.
[n235](#) I hende ligne kand med Niobe og den Soe,
Som fandtes i det Land Latinerne beboe.
Troe mig hand tømmede med største Lyst sin Lomme,
At hans og hendes Navn i Trykken kunde komme
[\[20\]](#) [n236](#) I en Avis mand gir en Marck for at faae Stæd,
I det som anden Dag mand tørrer – – –
Men Stads Satyricus ham altid saadan svarer:
Jeg beder I med sligt mig, kiære Svoger, sparer:
[n237](#) At skrive Løgn er en Umuelighed for mig,
Jeg derudi Jens Busk er gandske ikke lig;
Jeg veed hvad Character de gode Mænd tilkommer,
Jeg vil ey laste dem, jeg er ey deres Dommer;
Men, at jeg rose skal Gert Lieutenant, intet kand
Med Magt mig bringe til: thi hand ey holder Stand
I noget Feldt Slag, men bag Busken smukt sig skiuler,
Ved første Salve hand sig seer om Flugt og Huuler.
Dog plat uværdig hand ey tærer Kongens Kost,
Thi i Freds Tider hand forsvarer nok sin Post.
[\[21\]](#) [n238](#) Hieronymus en Dverg kand Atlas aldrig kalde,
Til saadant Flatterie har aldrig kundet falde

Ey Trudler, Pinebenk, ey Knæfald, Suk, ey Bøn
At sige tvinger ham at Gertrud Smeds er kion;
At sige at et Lam er Ulv, et Faar en Løve,
At Skoelemester kand ey meer Forstaand behøve.
I min Samvittighed jeg veed, det er ey sant.
Men, at hand tvertimod er General Pedant:
Thi, om en Lands-Tings Dom mig tvang at sige andet,
Jeg skulde heller mig begive ud af Landet:
Ja hvidske i et Hul som Midæ Høff-Balbeer,
[n239](#) Skoelmester er Pedant, jeg tør ey sige meer.
Jeg aldrig med Lars Degn vil føre nogen Feyde,
At hand Hanreder er, jeg vil ham ey bebrejde,
Men, at jeg siger, hand sin Kone er bastant,
Og priser hannem for det som er ikke sandt,
[22] Det ikke nødig er, helst, som jeg veed til Prikke
Den gode Mand, som Børn har skaffet hans Didrikke.
Mads Doctor Graden fik, jeg det ey nægte kand,
Jeg selv det ansaae, da hand kom i Doctor Stand.
Jeg ansaae, at hand blev legitime creeret,
At hand blev udraabt for at have vel studeret,
Men at jeg siger, hand er lærd, det aldrig skeer.
Imellem Doctus og en Doctor Forskiel er.
Lad F det giøre som er vandt om sligt at qvæde,
Hos mig en Baad en Baad, et Bord et Bord skal hede.
Jeg ey med visse Folk mig bane Veyen vil
Til Velstand, bruger med Samvittighed ey Spil.
Jeg der foruden kand en anden Aarsag give,
Hvi jeg ey skriver sligt: jeg seer fortolket blive
Som Skandskrift hvad jeg gjør. I Fior et lidet Skrift
Jeg skrev en Karl til Roes, mand deri og fandt Gift;
Jeg hørte visse Folk at kalde det satyrisk,
I mine Tanker da det dog var panegyrisk,
Hans Hanssen det til Roes jeg skrev, som for er Aar,
Blev Smede Oldermænd; Jeg troer, naar det saa gaar,
Da var jeg vidst en Giek, om jeg skrev saadant meere,
Om jeg blev meere ved at panegyrisere.
[23] Mand jo Horatius at skrive stundum seer
Det som alvorligt er, hand ikke altid leer.

[n240](#) Nu spiller Bassus^{[k80](#)} paa sin Lyre Elskovs Viiser,
Nu stemmer hand den om, og Helters Mandom priser.
Nasonis Musa nu sig kaad og skiemtsom teer,
Nu anden Maske tar og heel alvorlig er.
Erasmus bider nu og udstrøer beeske Skrifter,
Nu taler hand igien om brave Folks Bedrifter,
[n241](#) Vel, skiønt Alfenus^{[k81](#)} mand sin Boed at lukke seer,
Bortkaste Syl og Vox, hand dog Skoemager er;
Men, naar hand sidder i en Kroe, der spiller, drikker,
[\[24\]](#) Hand da paa samme Tid ey Skoe ey Støvler flikker.
[n242](#) Vel en Hermogenes, endskiønt hand tier still,
Hand derfor Cantor er, hvo saadant nægte vil,
Men, naar hand ligger i med Organistens Moder,
Hand da paa samme Tid ey siunger efter Noder.
Saa, skiønt mand ofte mig satyrisk skrive seer,
I alle Skrifter det dog derfor ikke skeer.
Eet er Satyricus at være, et at skrive
Det som satyrisk er, det vil vidløftig blive
At regne alting op hvad vor Satyricus
Mig derom haver sagt her i mit ringe Huus.
Hvad vor Satyricus mest Handel foraarsager,
Er at med sine Vers hand Projectister plager,
De samme bære fast mod ham et geistlig Had,
Ham ofte bange gjør: thi fast den halve Stad
Er fuld af slige Folk, sær ved den Nordre Side,
Hand kand ey bare sig hvor meget hand maa lide.
De meeste Forslag man i Juli Maaned seer,
Hand skriver tydelig, at Varmen Aarsag er.
Hand deres Daarlighed udtrykkeligen viser,
Bormester, Raadmand ham for slige Skifter priser:
Thi det alt kommen er saa vidt, at Sølv og Guld
Mand gjøre vil af Skarn, af Koe-Møg, Sand og Muld.
[\[25\]](#) Peer Heste-Doctor os for nylig vilde lære
En Vey til Maanen; Mon de Folk ey galne ere?
Mon ikke nødig er, vi have saadan Mand,
Der disse Gække lidt i Tømme holde kand.
Thi andre gode Folk, som noget vilde gjøre
Til Landets Velfærd, maa for dennem ilde høre.

Jens Grovsmed nylig gav et selsom Forslag ind,
Som gav tilkiende hand var ey ved sine Sind,
I Stæden for Tobak at bruge andre Blader,
Saa længe jeg er til, jeg hannem der for hader,
[n243](#) Thi fast min halve Bord af puur Tobak bestaar.
Jeg hevnedede mig paa den Slyngel skjønt i Gaar.
Jeg gav ham med min Foed en dygtig for sin Rumpe,
Saa at hand maatte flux i Rendesteenen plumpe.
Jeg sagde, kiære Jens, du altid Forslag gjør,
Af os du derfor nu et Bagslag lide bør;
Du Øll og Brændeviin og skulde plat forbyde,
Saa matte Pokker meer her boe, og være Jyde,
Vor Stads Satyricus fortaalt mig nylig har,
At fordum saadan Lov hos de [n244](#) Corinther var,
At, hvo for samme Folk et Forslag torde gjøre,
[26] Mand ham til Torvet for Raadhuuset skulde føre.
Og, mens mand raadslog om det for sig kunde gaae
Hand stedse med et Reeb om Halsen skulde staae,
Og, hvis at sligt ey blev af Raadet approberet,
Da uden Naade blev hand straxen stranguleret.
Hvis saadan Lov hos os i Staden blev ført ind,
Jens Grovsmed med hans Pack sig holdt nok i sit Skind.
Mand skulde dempe da slig Lande Plage, Lyde,
Jens skulle Øvrighed med sligt ey meere bryde,
Men nu, hvor saadan Lov i Moden ikke er,
Mand galne Forslag fast hver Dag, hver Time seer.
Af Forslag mand ham jo fast færdig seer at sprikke
Peer Vognmand skulde for afvennes fra at drikke,
Lars Kudsk at bande, ja hans Hustru holde op
At byde som til Falls enhver sin Skiøge-Krop,
Peer Skolemester for at excerpere Phraser,
[n245](#) Frantz Spillemand staae still, afvennes fra Grimacer,
Hans Badsker fra sin Snak om Staat og Politi.
Jens Mortensen fra Løgn, fra Gield og blive fri,
Qvaksalver Jochum Pøel at prale og at skryde,
Førend Jens Grovsmed skal afvennes fra sin Lyde.
Jeg torde sige og bevise meget vel,
[27] [n246](#) At fleere Syge ey vor Doctor slaar ihiel,

Og i en Maanedes Tid til Graven Folk kand føre,
End hand Projecter kand paa nogle Uger giøre,
Peer Skræder dræbte ey om Aaret fleere – –
End mand Projecter har fra denne Grovsmeds Huus.
Hand siunes nidkier, og for Staden sligt at spinde
Men i hvert Forslag mand kand egen Nytte finde:
Thi Projectmagere, som findes i vort Land,
[n247](#) Med ingen bedre end med Ammen lignes kand,
De lade som de Mad for Børnene kun prøve,
Og ved den Leylighed dem største Deel berøve,
Mand Skeen tit seer fuld i Ammens Mund at gaae,
Men Barnet ikkun lidt paa Kanten deraf faae.
[28] Af disse Forslag jeg et eenest dog undtager,
Som giordt blev for et Aar af Jørgen Hattemager.
Hand meente, Gaderne mand kunde reene faae,
Hvis Ordre gik, at Fru Bormesters skulde gaae
Paa Gaden ey med Skoe men Tøfler, Silke-Strømper.
Bormesters Anhang sig allene der ved krømper.
De sige sligt Project kun der til gjorde lidt,
Kun foraarsaged, at hun ey kom ud saa tit.
Men hvo som Qvindekjøn kun ret til Prikke kiender
Den veed, at intet fra Visiter dem afvender.
Ney ved det Forslag jeg ey finder mindste Feyl,
Men troer, hver Gade-Steen da klar blev, som et Speil.
Vor Stads Satyricus om slige Ting kun skriver,
Men Skandskrift nogen Tid fra ham ey seet bliver,
Oplysning derudi af ham i ey kand faae.
Om I vil lære sligt, I maae til andre gaae;
Da svarede Peer Runs: I fatter ikke, kiære,
Hvad jeg her sige vil. Jeg vilde ikkun lære
Det som i Skoelerne mand kalder Prosodie,
Og andre Sager, som tilhører Poesie.
Jeg vilde vide om de Guder og Gudinder,
De 9 Madamer, som i alle Vers mand finder,
[n248](#) Permadsens Helicon, som altid kommer for.
Thi derudi jeg seer, at Digte-Kunst bestaar.
Ach! svared Verten da, min kiære Ven og Skriver,
[29] Alt dette Lapperi til Sagen intet giver.

I smukke Tanker Vers allene kun bestaaer,
Jeg vor Satyricus et Vers lod see i Gaar.
Det samme Vers var vel og kunstig udstuderet,
Det efter Reglerne var giort og heel poleret.
Ey mindste Bogstav var forskrevet derudi,
Der fandtes skønne Riim, en herlig Prosodie,
Det var Hans Hansens her imellem os at sige,
Hand i at skrive Riim fast haver ey sin lige.
Jeg spør ham, om det Vers ey haver megen Klem;
Men hand en Rynke slog paa Næsen, sagde hem.
Naar hand gjør saadant, det ey meget godt betyder.
[n249](#) Jeg sagde: Riimene dog hager ingen Lyder.
Sandt nok hand svarede: det Vers er godt nok, Men.
Ja jeg ey siger meer, jeg er Hans Hansens Ven.
Jeg bad ham anden gang sin Mening dog at sige,
Men maatte ligesom en Staader staae at tigge.
Omsider brød hand ud og sagde, Vater hør!
Min Mening aabenbar jeg ikke sige tør.
I er en ærlig Mand, I aldrig kand mig røbe,
Mig saa ved Haanden tog, vi bag i Gangen krøbe.
[30] [n250](#) Da sagde hand den Mand hvis Bug som Tromme staar,
Jeg aldrig troer, hand goed i Digte-Konsten var.
Om mand kund løsligen beskue vil hans Kinde
Mand ingen Helicon afmaled der skal finde.
[n251](#) Mand vel en Labeo men Perseus ey seer,
Mand giette straxen kand, hand ey Homerus er!
Vel som Homerus hand kand gjøre ti til tyve,
Men, kiære Ven, det er ey nok at kunde lyve
Hand derfor ey Poet, ey en Homerus er,
Til Digte-Kunsten der udfordres andet meer.
Jeg siger i hans Vers jeg visse Sager roeser,
Jeg seer hand frugtbar er paa Danske Riim og Gloser;
Men er det nok. Jeg veed, hans Venner sige tør,
At hand er god Poet, men hand dem ofte smør
[n252](#) Om Munden nu med Øll, nu Viin og andre Sager,
[31] Ved deres Flatterie de ingen Skade tager.
[n253](#) Ach! hvis som Janus hand toe Øyne havde meer,
Hand skulde see hvor de bag Ryggen staar og leer.

Hand vrider, vender sig, gjør hundrede Grimacer.
 Hand Oplag haver giort paa Danske Ord og Phraser,
 Som hand i Orden net og kunstig sette kand,
 Og deri lige fast ey har i heele Land,
 Nu som en tyrkisk Hær i skønne halve Maaner
 Hand setter sine Vers. For Børn og gamle Koner
 Det er behageligt, det giver Appetit;
 Men hvor mand vender dem, saa duer de kun lidt,
[n254](#) Hand som Lucilius staar paa en Foed og riimer;
 Men er det nok? ja vist! Hvad staar jeg her og priimer
 Hans Vers jo tiene kand at kline paa en Veg,
[\[32\]](#) [n255](#) Som dens, af lutter Riim der gjorde Davids Skieg.
 Jeg dette til hans Vers kun sige kand, Her Skriver!
 At i en Ramme net sligt staar, Parade giver,
 Parerer langt fra som det skønne Himmel-Brev,
[n256](#) Der midt i Tydskland faldt, og nylig til os drev.
 At sige med et Ord, hans Vers sig læse lode,
 Ja det som mere er, de kund holdes gode,
 Men tvende ringe Ting derudi lastes kun:
[\[33\]](#) [n257](#) Hans Foretagende og Execution.
 Hvad angaar eders Snak om Guder og Gudinder,
 Mand i Peer Paulsens Vers jo dennem alle finder;
 Thi fra Saturnus til Priapus hvert et Blad
 Er sigtet fuld og staar heel ziirlig udi Rad.
 Skønt deres Tal er stor, saa bruger hand tit flere;
 Med nye Guder hand kand Himmelen formeere,
 I hver en Linie mand seer Phoebus for og bag.
 Skolmester finder i hans Skrifter megen Smag,
 Jeg Vrid i Maven faaer og raader til hans Beste,
 At hand ey skriver meer om Niobe og Thyeste,
 Om en Andromache, om slige høye Ting,
 Og med en Icaro sig gir saa høye Sving;
 Men, hvis hand endelig om høye Ting vil skrive,
 Da jeg Materie beqvem vil hannem give,
 Som stemmer med hans Vers; Om en Deucalion,
[n258](#) Hand heller skrive maa og om en Phaeton.
 En omkom udaf Ild, en lidde Nød af Vandet.
 Thi slige Skrifter kand sig ikke vente andet.

[34] Hvis hand ey var min Ven, jeg sagde hør Poet!
Skriv om en Ario, der døde paa Sec – –
Mens de saa talede, kom samme Mand tilbage
Og sagde, kiære Vert, vi maa det saadant mage,
At jeg med disse Mænd ey kommer sammen meer,
Jeg beder, at I mig den Villighed beteer,
At naar de kommer hid, I vil mig da advare,
At jeg kand pakke mig og undgaae anden Fare.
Peer Ruus blev heftig glad, at hand tilbage kom!
Hand nærmed sig til ham og sagde gandske krum:
Her Stads Satyricus! Hvad skal jeg eder give,
At I vil lære mig et Skandskrift net at skrive.
Et Skandskrift? Svared hand, opløftende sin Stav,
Og dermed Peder Ruus en banked Trøye gav,
Mand hørte hannem da heel ynkelig at skraale:
I andre skiemter med, og selv kand intet taale!
Mod alle Stænder I har talet, hvæsset Pen,
Og kand ey liide at I skiemtes med igien!
En ret Satyricus kun bruger sine Tænder,
Kun Folk med Munden slaaer, I bruger ogsaa Hænder.
Jer Haand, Jer Stok er meer satyrisk end Jer Mund!
Ach! jeg maa hevne mig paa den Satyrisk Hund!
Paa disse Ord mand saa en haard Confect at vanke.
Med knytte Næver Ruus begyndte ham at banke,
Den anden derimod ham sterkt paa Klingen gik.
I Haaret begge to de strax hinanden fik.
Som tvende Løver, der mand stride seer om Bytte,
[35] I deres Hidsighed de Liv og Blod ey skytte,
De give aldrig tabt, de vige ey en Fod,
Før de kand faae at see hinandens Hierte Blod.
Ey anderledes var at ansee disse tvende,
Mand vidste ey hvor hen sig Seyren vilde vende.
[n259](#) Vor Stads Satyricus greeb til en gammel Konst,
Da hand fast havde Magt og Kræfter brugt omsonst.
Som en Anfører, og en dygtig Procurator,
Og paa Academie en gammel Disputator,
Naar de mod Fienden kand med Magt ey fegte meer,
Mand dennem gribe strax til andre Midler seer:

En ved Forræderi, en ved Distinctioner
Til Veye bringer sig tit Laurbær-Seyer-Croner:
Saa vor Satyricus; Da Sagen ilde stoed,
En uformoden Seyr fik ved en Kroge-Foed;
Ved saadan Krigspuds Ruus til Jorden maatte falde.
Hand maatte da til Hielp sin tapper Husbond kalde,
Som ufortøved da loed see, at hand blev vreed,
Gav mange Prøver paa sin store Mandighed.
Den heele Krigshær hans Exempel efterfuldte,
Foruden en Matros, som sig bag Dørren skiulte,
[36] Hver tog hvad hand fik først i Haanden, holdt sig brav,
Sær Anders Styrmand, som fast ingen eftergav.
Paars bød Skibs-Folket sig af Kiolerne at føre,
Som Krigs-Folk pleyer tit i stoere Slag at giøre.
Det hindrer stundum, at mand mange Klæder har.
Lod denne Gang og see at hand Anfører var.
Mand da i Øyeblik saae fire raske Drenge
Med største Iver sig i Stuen ind at trenge,
At komme den til Hielp, som overvældet var:
Thi en Satyricus og sine Venner har.
Da Slaget ret gik an Paars fick en Stoel i Haanden.
Med begge Hænder hand slog dermed efter Manden,
Men første Slag gik feyl, hand rammede en Kat,
Som derved hidsig blev, fik Paars i Kløer fat.
Hand i hans Ansigt sprang, begyndte saa at rive,
At mand i Øyeblik ham blodig saae at blive,
Saa deraf maatte lee vor Stads Satyricus;
Thi Katten agted Paars ey mere end en Muus,
Den store Heldt sit Folk til Hielp da maatte kalde,
Hand holdt det haanligt for slig Fiende at falde,
Hand raabte overlydt: Kom hielper mig! I seer,
At denne slemme Kat og heel satyrisk er.
Da Anders Styrmand, som paa høyre Fløy i Slaget
Stoed med en Hueblok, som var af Skabet taget,
Flux til Undsetning kom, til Jorden Katten slog:

[37] Strax anden Skikkelse da Slaget derpaa tog.
 Huusverten upartisk stoed længe; vidste ikke
 I dette Klammeri hvor hand sig skulle skikke;
 Men, da det endelig gik løs paa Glas og Kruus,
 Paa Stoele, Skamle, hvad hand havde i sit Huus,
 Hand og Neutralitet ey kunde holde længe;
 Slig Skade maa hver Mand til Marv og Hierte trænge.
 Hand til Caminen løb, en mægtig Brand der tog,
 Og med den samme paa Skibsfolket heftig slog;
 Men, saasom den var krum, saa vilde hand den rette,
 Og for sit høyre Knæ begyndte den at sætte,
 Men ikke kom ihu i saadan Hidsighed,
 I ene Ende at hans Dyrendal^{k82} var heed,
 Og sine Fingre da forbrendte saa til Skamme,
 At hand i Slaget meer ey kunde nytte samme.
 Da Anders Styrmand, som tilforne Moedløs stoed,
 Af saadant Eventyr fik gamle Styrmands Moed,
 Slaar med sin Hueblok med saadan Kraft og Iver,
 At hand den høyre Fløy i Hast paa Flugten driver.

For Fienden den et Medusæ Hoved var,
Hvis Kraft de Gamle os beskrevet saadan har,
At, hvo det samme saae, blev strax til Steen forvandlet.
Jeg finder Blokken og med dem har her saa handlet;
[38] Hvo samme saae, af Frygt ey rørte Haand, ey Been.
Dens Blod strax iisnede, dens Hierte blev til Steen.
Per Paars slog med sin Stoel som med Alcidis^{k83} Kølle.
Hvo deraf fik et Slag, et Aar det kunde føle.
Peer Skriver stoed ey stil, en gammel Tønde tog
Og den med saadan Kraft mod Vertens Hoved slog,
At Bunden gik i tu, med Hænder da at klappe
Begyndte Paarses Hær: Thi som en spanske Kappe
Den gode Vert saae ud, og som en Støtte stoed,
Blev ubevegelig, ey rørte Haand ey Foed.
Om dette store Slag i Byen kom et Rygte,
Det heele Naboelag begyndte alt at frygte.
Mand efter Vagten strax loed derfor skikke Bud.
Niels Corporal med tre bevæbned Mænd gik ud,
Og brød i Stuen ind, bød strax Gevehr at kaste.
Og begge Hærene til Byens Vagt at haste,
Da ikke nægtes kand, Peer Paars jo bange blev.
Spiud, Bysse, Knævelbart ald Ild af Kroppen drev:
Hans fæle Ansigt og hans Martialske Mine.
Hans stolte Gang, hvormed mand saae ham ind at trine,
Fast en Achilles selv indjage kunde Skrek.
Ey Attila saae ud i Feldslag meere frek,
Ret ligesom PT, der mand i vore Tider
[39] I fuld Mundering seer, hvis Siun, Gestalt ey lider
At nogen, end hvor kiek og uforsagt hand er,
Ham ret beskue tør: Thi, skønt hand smiler, leer
Saa dog en Grumhed i hans Ansigt er at finde,
Saa dog den fæle Mars staar paa hans begge Kinde,
Saa dog hand Mine har at være meere vred
End Ajax,^{k84} naar hand var til Mord og Brand bered.
Mand seer ham kun sit Spiud i høyre Haand at tage,
Den heele Christenhed det Redsel kand indjage:
Hand ryster sin Peruqve, mand tænker hvert et Haar
Medusæ Slinger er, som paa hans Axle gaar.

Men, naar hand ret er vreed, mand afmalt paa hans Kinde
Fast Verdens Undergang og Furias kand finde,
Ey anderledes var at ansee denne Mand.
Hvo undres da, min Helt ey kunde holde Stand?
Ruus raabte ynkelig: Vi strax af Byen reyser,
Men Niels paa Corporalsk ham svared, veg Blakscheisser!
Vor Vert og maatte med sin tomme Tønde gaae:
Slig Spot den gode Mand kom alt for dyrt at staae.
Mand en Ulykke seer en anden at medføre:
Thi der var sluttet, ham til Stads Captain at gjøre,
Men denne Spot ham af slig Æres Trin neddrev,
Af Byens Borgerskab en anden udvalt blev.
Niels Corporal befoel, mand skulle ingen spare,
Vor Stads Satyricus dog undgik denne Fare,
[40] Thi der bag Sengen var i Kammeret en Dør,
Hand deraf kryber ud, sig meget liden gjør.
Cornelius Matros til andet Middel griber,
Bekræftede med Eed, hand nylig kom fra Riber,
Og hos Ritmesteren i Tieneste der var.
Ey første gang med Løgn hand saa sig frelset har.
Hand sagde skiemtviis, sig at have mange Siæle
At sætte udi Pant. Hvi skal vi være Træle
Af Ord og Løfter? Ach! jeg paa mig selv jo veed,
At saadant Galskab er og lutter Daarlighed.
Naar hand var meest i Gield, da hørte mand ham prale,
Om Midler og Gevinst da allermest at tale.
Hand aldrig taledede om Handel, Sal og Kiøb,
At jo tillige med en Løgn af Munden krøb;
Hand kunde lyve som Peer Vognmands Mær kand trave,
Hans Kone sagde tit: Skam faae din tykke Mave,
Jeg troer af idel Løgn, at den saa opblæst er.
Ruus ham og sagde tit: fortæl ey saadant meer,
[n260](#) Men, om umueligt du kand vænnes fra at lyve,
Siig heller, at du est bestaalen udaf Tyve,
Siig heller, at du har din Velfærdt tabt i Spil,
Og andet saadant, som jeg heller høre vil,

2. Sang

[41] De andre bleve saa med Magt i Vagten trekket;
Men Raadet over sligt ey lidet blev forskrekket,
Holdt for, at derudi Milicen gik for vidt,
Og protesterede mod saadan Sag ey lidt,
Sær da mand Kundskab fik, det var en ærlig Kræmmer,
Og af Civile-Stand de alle vare Lemmer.
Milicen derimod sligt agtede ey stort,
Ey vilde staa fra det den engang havde giort.
Saa alting siuntes med indbyrdes Krig at true.
Den heele Stad for sligt begyndte sterkt at grue.
Mand alt Børmesteren at plante Fanen saae,
Et Corporalskab af Militz paa Torvet staae.
Byeskriveren Lars Hick sig foretog at skrive
En skarp Apologie. Det vil vitløftigt blive
Hans store Manifest at føre denne gang
Omstændeligen ind i min Heroisk Sang.
Peer Grovsmed Ordre fik Projecter da at gjøre,
Hvorledes Krigen best mand skulde kunde føre:
Men Projectmagere, saa tit det gielder paa,
Er sielden hiemme selv, men gandske raadvild staae:
Saa gik det denne Mand, hand kunde raisonnere,
Og skionne Anslag, naar ham ingen bad, formere,
Men nu i Nødfald hand ey havde Hierne meer,
Paa slige Ting mand fast hver Dag Exempler seer.
Mand hører mange Folk med store Ting at prale,
Mand hører dennem fast med Engle Tunger tale:
[42] Mand tænker: Ach! hvis hand ved Roeret ikkun stoed,
Der saa forstandig er! Paa hvilken herlig Foed
Hand vilde bringe da, og sette alle Sager,
Hand bliver Øvrighed, mand ham i Raadet tager.
Mand ham for Raadet som en Piller fast anseer;
Mand ey bedragen blir; som Støtte hand sig teer,
Som Marmor Piller hand Raadhuuset ikkun pryder,
Og haver ellers ey meer Liv, ey andre Dyder,
Som svampig Snee-Mos, naar mand den i Munden faaer,

Til intet bliver; Saa det og med slige gaaer.
 For Borgerskabet jeg har ikke kundet finde,
 Meer Tieneste at hand giort haver denne Sinde,
 End at hand skurede tre, fire Haangevær,
 Som heel forrusted var, Bormesterens i sær,
 Der fra Dithmarske Krig ey havde seet Dagen,
 For meer end hundred Aar af Skeeden ey var dragen.
 Det ene seer jeg, hand har giort i denne Krig.
 Thi i det øvrige var hand sig selv ulig.
 Bormesters Lars blev sendt forud at spionere
 Hvad Hær Niels Corporal da kunde ret formere,
 Men hand blev snappet op, med Spitzroed prygled brav.
 Til aabenbare Krig sligt fuld Anledning gav.
 Mand alt Befalning gav at røre Byens Tromme,
 Mand Borgerskabet saae i Hast at sammenkomme.
 Byeskriveren mand da Commando overdrog,
 [43] ⁿ²⁶¹ Hand var en tapper Mand, sit Huusfolk hver Dag slog.
 Mand billigt fandt for sligt Bormesteren at skaane,
 Hand havde mange Børn, en Hiertens yndig Kone:
 For denne Post hand var kun bange for sit Liv.
 Thi ellers mand ham saae mod all Ulykke stiv.
 Peer Raadmands Kone med ham eengang vilde skiemte,
 Men hand i Aar og Dag slig Dristighed ey glemte,
 Ja hand Bormesterne til Rom lidt eftergav.
 Den Roes hver Borger maa ham give i sin Grav.
 Men da mand færdig var til Krig at declarere,
 Mod Borgerskabet Niels begyndte at marchere
 Dog see! Hvad skeede da? Mand fik et lidet Brev,
 Som af Byskriveren for Raadet aabnet blev.
 Mand af dens Læsning fast af Latter maatte sprekke.
 Ruus paastoed derudi, mand skulde dem ey trekke
 Fra Hovedvagten hvor det rette Forum var,
 Min Huusbond, sagde hand, Anfører været har.
 [44] Thi, skjønt hand Kræmmer er, hand der for ey saa lige
 Staar under Byens Ret. De tvende store Krige,
 Som hand med største Priis har ført paa Anholts Land,
 Ham har undtagen fra den Borgerlige Stand.
 Mod Paarses Videnskab om Ruus har dette skreven,

Jeg derom gandske ey er informeret bleven,
For Raadhuus Kielderer jeg veed hand bange var.
Thi hand i Callundborg der engang siddet har.
Det Brev strax endede den store Krig og Trette.
I Daarekisten Paars mand nødig holdt at sette:
Milicen ogsaa paa de samme Tanker faldt.
Da for den store Helt det udsaae meget galt.
En slig fornuftig Mand, der kunde sig berømme,
At være Viisdom selv, fra Sindet saa at dømme
Det fast uhørligt var; Hand maatte dog dertil;
O et Exempel! O et Speyl paa Lykkens Spil!
O hvilke Tider ach! mit Hierte fast vil briste
Saa tit jeg tænker paa den Skam, den Daarekiste.
O Jylland tør du vel saa handle med en Mand,
Hvis Lige i Forstand var ey i heele Land.
Mand over sligt saa Paars dog lidet sig bedrøve,
Hand sagde ingen kand mig mine Sind berøve.
Den heele Stad er gal, og jeg er eene viis:
Jeg haaber herfra og at komme ud med Priis.
Med stor Sagtmodighed hand Byens Folk saa fuldte
Med et Heroisk Sind sig tvang, den Smerte duldte.
Mand hørte ey et Suk, mand ham ey skielve saae,
Men som en Scipio igiennem Folket gaae.
[45] O en Philosophie! I Spanier som saa prale
Med eders Don Quichot, saa stort om hannem tale,
Beskuer denne Mand, og tager Svøftet ind.
Hvo saa uskiønsom er? hvo saa forstokket blind?
At hand jo let kand see Forskiel paa disse tvende,
I her Philosophie i større Grad maa kiende.
Den store spanske Helt jeg meen mod denne Mand
I Dyd, Philosophie kand aldrig holde Stand.
Men vores gode Vert var langt fra ey saa mandig
I slig Ulykke som min Helt, saa sterk bestandig,
Hand med sin Tønde heel nedslagen modløs gik,
Og udaf denne Sorg sit Banesaar fast fik.
Hand tumlede som en der Sindet er berøvet,
[n262](#) Mod II Juni F mand seer ey meer bedrøvet,
Ey H Kornpuger meer nedslagen, modløs er,

Naar hand et Skib med Korn i Havnen komme seer.
[46] Hans bedste Venner selv ham moxen ikke kiendte,
Thi hand saae ud som P, der paa tre dobbelt Rente
[n263](#) Vil gierne laane, men kand intet faae paa Borg,
Saa mand i stakket Tid forfalde kand af Sorg.
Ruus maa nu hyle saa, nu bande, skiære Tænder,
Nu op mod Himmelen at løfte sine Hænder,
Hand vidnede med Eed, at hand var gandske klog,
Men alt forgiæves: Thi der udi Byens Bog
Var indført, og alt med Fraktur Bogstaver skreven,
At hand afsindig var: Hvo engang dømt er bleven,
Ham hielper intet, at hand raaber paa sin Ret,
Hand maa da holde Stand, og høres ey saa let.
Mand bragte saa did hen den gandske heele Skare,
Men ingen Værelser for dennem ledig vare.
Undtagen et, hvor dog en Projectmager laae.
Mand bød ham giøre Plads, i andet Rum at gaae;
Men hand blir gandske vreed, til Byens Svenne siger:
For dette fremmed Folk jeg ey en Fod-bred viger,
Hvad bilder de sig ind? Jeg sexten Uger nær
Har siddet, som mand veed, i Byens Kiste her.
[47] [n264](#) Jeg staaer paa min Respect, mit Senium hand hæver,
Hvad skal jeg? sagde hand, og viised knytte Næver;
Men, dette uanseet, hand maatte give Rom;
Saa Paars med vis Honneur i Daare-Kisten kom.
Vor Stads Satyricus som rømmet var af Slaget,
Og for Niels Corporal var kommen, Flugten taget,
Da hand om denne Sag ret underrettet blev,
Til Raadet skikkede, men uden Haand, et Brev
Formanede, at som de Fremmede der vare,
Og laae paa Reysen, mand dem skulde lade fare,
Og ikke røre meer om denne skiden Sag,
Det kunde angre dem, maa skee, en anden Dag.
Det Brevets Inhold var, hand skrev og andet mere,
Mand over saadant strax begynte at votere.
Halvanden Time mand med Stilen henbragt har
Byeskriveren Lars Hik, som Ortographisk var,
Og ringste Bogstavs Feyl ey kunde pardonner,

Med Svedden tog sig for det at examinere.

[n265](#) Blev vreed, da hand et (i) foruden Tødel saae
Skreeg: Inden stakket Tid et Barbari vi faae.

[48] Den Roes Byeskriveren mand ikke let betager,
At hand jo accurat var udi slige Sager.

Hand for en Bogstav kom med andre tit i Haar,
Af sligt den gode Mand og fik sit Bahne saar.

Gid mand i vores Tid ham efterfølge vilde,
Og paa Materien ey Tid allene spille;

Hvo spørger nu, om Ord er bogstaveret ret.

Ney! Mand sig tager nu alt saadant meget let.

Lars Hick Ortographie tog udi Agt saa nøye,
At hand Materien kun agtede heel føye,

Hand ivred sig i sær, da hand blev var et Ø

Med E i Enden, skreeg, mand maa af Harme døe!

Bormester fuldte ey de samme Fundamenter.

At skille Tretten en Postil hand straxen henter.

Med Ø og E mand der det bogstaveret saae.

Mand tænkte da Lars Hik af Skindet vilde gaae,

Hand skreeg: Ortographi mand aldrig gierne søger

I en Postil! Vi maa opkaste andre Bøger;

Vi et Politisk Skrift vil tage som er net.

[49] En Geistlig pleyer ey at bogstavere ret.

[n266](#) Jens Raadmand over sligt mand gandske saae at blegne,

Hand ivrede sig paa Religionens vegne,

Hand raabte: Hillemænt! Tal meere med Beskeed,

I over slige Ord kand komme i Fortreed;

Hand som en Cato var i Raadet, paa hans Iver

Samt Dyd og Taushed om mand her Afridsning giver

Der til Opbyggelse og Lærdom tiene kand

For dem, som ere i sligt Embede og Stand.

Ey fra **Papyrio** en Raadmand havde været,

Der for sin Taushed saa anseet var og æret:

Ey Hustru, Venner, ey Forældre, Gaver, Skienk,

Ja, det som mere er, ey Trudsler, Pine-Benk,

Var mægtig ringste Ting at faae af ham at viide.

Hand saa fuldkommen var, hand kunde ikke liide,

At mindste Sager blev af Retten taled ud.

[n267](#) Byskriveren lidt Bleck spildt havde paa sin Klud,
Det samme anden Dag ham sagt blev af hans Koene,
Hand derudover fast var færdig til at daane;
Det Raadstue-Sager er, hand skreeg, som ties bør,
Hvo en **Papyrius** med hannem ligne tør?
Hans Eftertæksomhed kand ingen ret beskrive.
Jeg derpaa ikkun vil et par Exempler give.

[50] Af hvad Betæksomhed den samme Raadmand var,
Hvor han i Verden som paa Gløer gaaet har.
Han af en Giæsling saae sin Kone Fiær at plukke,
Strax derudover skreeg: Lad blive sligt min Dukke!
En saadan liden Fiær kand voxe blive Pen.
De onde Tider jo vel komme kand igien,
For Troens Forsvar at vi nødigt har at skrive,
Og da den samme Pen brugt der til kunde blive.
Den mindste liden Fiær kand i sin Tiid maa skee
Omstøde Pavens Magt. Vi slige nu belee,
Og for Pedanterie beskylde nu omstunder,
Da alle Dyder som tar Afskeed, og gaaer under.
Han saae i Tiden frem saa langt, at han sin Hat
Toeg tit af Hovedet, sig bukke for sin Kat,
Og sagde: man ey veed hvad saadan Kat kand hende,
Hvorledes Verden sig for ham kand snoe og vende;
Maa skee den Kat forgiordt af sin Stivmoder er,
Og blir til Mands igien, som man vel ofte seer.
En slig en Protheus^{[k85](#)} man ikke let kand drille,
Hand tusind Hendelser sig kunde forestillee.
En viis Mand, sagde han, bør alting forud see,
Ey sige: Hvo har tenkt, at saadant skulde skee
I Retten han var vandt gemeenligen at sove,
Ey udaf Ladhed, men han torde sig ey vove
At høre selv en Sag. Kand skee jeg dømmer galt,
Han tenkte, og saa paa Bormesters Meening faldt,
Og det for visheds skyld, saa man kan ham berømme,
At han forsætlig ey mod Retten kunde dømme.

[51] I vore Tider man skal finde gandske faa,
Der saa den sikkrest Vey forsigteligen gaae.
Han meget hurtig var, men intet gjøre vilde

Af Frygt at han sit Amt forrette skulde ilde.
Man onde Mennisker saae derfor ham belee
Man og gemeenligen ham kaldte Jens Maaskee.
Man efter lang Dispyt fandt nødig at opsætte
Til meer beleylig Tiid den samme store Trette,
Og Sagen i sig selv at tænke noget paa,
[n268](#) Og endelig for godt man fandt at lade gaae
Den store General med gandske heele Skare,
Dem megen Ære tee, og ey Omkostning spare,
Ja dem geleyde ud af Staden med den Pragt,
Som man mod store Folk bør tage udi Agt.
Til saadant Udtog blev en Tiid af dem berammet,
Paars blev til Torvet ført, og der med Pragt annammet,
Og derfra med Proces af Stadens Port ført ud.
O en Forandring! Den nu dyrket blev som Gud,
Der nyligen af dem var saa forhaanet bleven,
Med stoor Forsmædelse til Daarekisten dreven.
[\[52\]](#) [n269](#) Proserpina [k86](#) stem op! Stat bi den sidste gang:
Thi jeg mod Enden er af min Heroisk Sang.
Man først med Klokkerne begyndte sterk at ringe,
Man Stadens Fendrik saae i Spitzen Fahnen svinge,
Nu over Hovedet, og det med megen Art;
En Mølle drives ey af Storm med større Fart.
Nu under Beenene den gik ey mindre flygtig.
Saa alle raabte: I sit Fait den Mand er dygtig.
Ret som en Børnetop man saae den dreyes om,
Nu stoed vor Fendrik ret, nu var han gandske krum,
Som konstig Madik, [k87](#) der, nu gandske ret sig holder,
Nu i et Øyeblik sig slaaer i mange Folder.
Ey anderledes var at ansee denne Mand.
I Fahne-sving hvo nu slig Konstner finde kand?
Peer Trommeslager ey indlagde mindre Ære.
Man fandt ham i sin Kunst ey ringere at være.
Han Trommestokkene mod Luften stundum slog,
Og dennem strax igien alt efter Tagten tog.
[\[53\]](#) Ey Erter løbe kand saa hastig i en Gryde,
Som Stokkene da gik. Ach! hvis jeg var en Jyde,
Jeg meere kraftelig det skulde mahle af;

Kort talt: paa Dygtighed han store Prøver gav.
Emanuel, som giort har Stykker for Trompetter,
Foruden andet, som Couranter, Menueter,
Gik udi tredie Leed, ey stod sig mindre brav,
Og blæste, at det af Raad-Huuset Echo gav.
Saa at Bormester selv af Glæde maatte græde,
Man gamle Koner saae Tørklæderne at væde.
De raabte: ach det er en Himmelsk Engle-Lyd!
I anden Verden der maae være megen Fryd,
Naar slig paa Jorden er. De deri talte sanden;
Thi han ey eftergav paa Scaven nogen anden.
Det er forunderligt hvad saadant Instrument
Kand have for en Kraft; det alle er bekient,
[n270](#) At man kand med Music den største Sygdom læge,
At man kand vilde Dyr med Instrumenter spæge.
En deylig Farve han af saadant fik, saae ud
I heele Ansigt, sær i Panden som en Stud.
Nu blæste han et Vers, nu tog han op af Lommen
[54] En Flaske Brændeviin, certerede [k88](#) med Trommen;
Thi medens den (som er Maneer) alleene gik,
Vor Orpheus [k89](#) en Kluck af Nectar Flasken fik.
Det var forunderligt med høyre Haand han Flasken
Som efter Tagten toeg behændelig af Tasken,
Med venstre derimod regiered sin Trompet.
Sligt nu hver Musicant ey giøre kand saa let.
Nu blæste hand det, som de Valske Solo kalder,
Nu atter Tutti, og med Trommen flux indfalder;
Hik sagde: Saadan Mand vi aldrig meere faar,
Ach! hvis i Tydskland kun han hafde reyst et Aar.
[n271](#) Og bedre Fundament der havde kunde faaet,
Han hafde store Mænd af Skolen kunde slaaet.
Strax efter denne Mand man Generalen saae.
Med største Ærbarhed og Skrid for Skrid at gaae.
Han og hans Secreteer gik under tvende Himle.
Man heele Gader saae af Mænd og Qvinder vrimle.
I slige Byer det gemeenlig pleyer skee,
Naar man faaer noget nyt at høre og at see.
Processen gik saa fort, var meget skøn og prægtig,

[55] [n272](#) Alleene Ruus, som ey var nogen Sinde mægtig

At styre sig, da hand en Bager-Boed blev var,

Paa Veyen kiøbte sig af Hvedebrød et Par.

Slig Gierning Peder Paars gik meget haart til Hierte.

Han dulte dog som en Philosophus sin Smerte;

Han vendte sig kun om, og sagde Secreteer!

At kiøbe Kringler nu heel ubeleiligt er.

Saa blev af Staden Paars udført med Pragt og Ære;

Af saadan Sag enhver kand trøste sig og lære,

At man af Modgang ey maa lade slaae sig ned,

Men sig bevæbne med en ret Bestandighed.

Man finder stoere Mænd, der Riiseet har maatt kysse,

Jeg vil ey tale om Ænea og Ulysse,

Og andre Helte, som saa meget tales om;

Alt hvad, som skrevet er i Grækenland og Rom,

Er ey saa rigtigt, at man vel kand derpaa bygge:

Thi deri ofte man for Juno griber Skygge.

Ey altid nødig er til Grækenland at gaae,

[56] [n273](#) Af Danske Skrifter, som man meer kand liide paa,

I Hobetal man kand Exempel her fremføre.

Som man i saadan Fald til Nytte sig kand giøre,

Hvor ofte seer man ey en Espen Askefiis

Af Modgang blive stoer, hans Spot til Ære, Priis,

Hans Sorg til Glæde jo at blive snart forvandlet.

Man seer jo Lycken tit har ilde med ham handlet,

Nu tænker man at han til Grunde gandske gaaer,

Mod Enden altid han dog Kongens Daatter faaer.

Om Finkeridderen hvad seer man ey er skreven?

Hvor han har vanket om, af Modgang stoer er bleven?

Ugudelige Folk vil saadant ikke troe.

Hvor tit man læser jo en Jomfru til en Koe,

En Ridder til en Hest og andet Beest omskabet

Af en Stivmoder; men har Modet dog ey tabet

I saadan Uselhed de bragt har Tiden hen,

[57] Af Beester bliver dog til stoere Folk igien.

[n274](#) Hvad har I ikke taalt, Velbyrdige Matrone?

Hvad Kaars og Modgang, O I skønne Magdelone!

Som Skibet uden Roer man eder vakle seer;

Mod Enden alting dog for eder smiiller, leer.
I med Sølvnøgelen Hr. Peer, Velbaarne Herre!
Jer Modgang maae enhver ret udi Hiertet skiære,
Hvo lidet saadan har i Grækenland og Rom?
Men eders bittre Sorg til Glæde vendes om.
Og I o Boldevin! O ædle Helt og Junker!
I indtil Ørene i Modgang ofte siunker;
I reyser dog igien, I kommer op paa Foed,
Mod Enden vinder Seyr, I Adelige Bloed.
Hvad store Fristelser, hvad Modgang maa I liide?
Hvo ofte ikke maa i suure Æbler bide?
Til døde plages, nu en Unger Svend, en Møe
Af en fortvilet Skielm, en Gast en Ridder Røe.
Mit Hierte briste vil, Indvoldene sig velte,
Naar eder jeg anseer, I fire Tydske Helte,
Der en Sterckodder saa ubluelig be – – –
I blir dog reen igien, saa kieke Mænd som før.
En Jomfru Gloriant man seer i Buurmands Hænder,
Men uformodentlig sig Bladet atter vender,
[58] Hun blir igien forløst med Holger Danskes Haand
Fra samme slemme Giest fra Slaveri og Baand.
Mon Holger danske selv gaar fri? Ney ingenlunde,
Man ham jo bunden seer af Kiempe Ferakunde;
Man seer til døde dømt den stolte Ridder, men,
En Roland løser ham af Slaverie igien.
[n275](#) Vellærde Ulspeyl! hvo den Haanhd kand beskrive,
Som eder overgik? man jo fordømt at blive
Til Galgen eder saae; men eders Avindsmand,
Jeg meen Vintapperen, som i den usle Stand,
Selv havde eder ført, maa selv for eder bede,
Maa eder selv befri fra denne Angst og Hede,
Hand, som mod eders Suk og Bøn var gandske døv,
Thi hand ey fastende vil – – –
Man finder stoore Mænd af Adelstand og Orden
Af onde Mennisker henkast i Orme-Gaarden;
Men man heel trøstelig seer Bladet vende saa,
At deres Avindsmænd i Sted maae gaae;
Man tit en Jomfrue seer i Bierg-Trolde Hænder falde,

[59] Der æder Mennisk-Kiød, og drikker Blod og Galde,
Men Lykken gør, at hun urøret, skiær og reen
Af Kløer kommer; Han forvandlet blir til Steen.
Saa gik det denne Helt, man Skyer saae frembryde,
Som syntes Undergang for hannem at betyde;
Men, naar man tænkte, at han vilde undergaae,
En frelses Soel for ham man strax oprinde saae.
Den er lyksalig, som sig saadan kand bevæbne,
Der veed at skikke sig taalmodig i sin Skæbne,
Der veed at staae imod al Uveyr, Storm og Vind,
Der paa Historier saaledes legger Vind;
Der veed de samme saa at føre sig til Nytte,
Der Haanhed og Fortræd saa meget lidt kand skiøtte,
Paa Læsning Ungdoms Tiid der har anvendte saa,
At som rodfæstet Eeg mod Uveyr hand kand staa.
Paars tyve gange fast har Axel Tordsens Viise
Med Fliid igiennemlæst. Vi nu saa meget priise
Den, som paa Fingre kand en Græsk og Romersk Bog,
Den prægtig Fabel om det stoere Græske Tog.
Paars var ey saa til sinds, han stoere Mænds Bedrifter
Paa Fingre havde lært af gode danske Skrifter,
Som af boesiddende Bogtrykkere var giort,
Af brave Mænd, der ey kand gjøre hvidt til sort.

3. Sang

[60] Men Avind afloed ey min Helt at eftersette,
Opfandt et andet Raad sit onde Sind at mette.
Hun aabenbarede sig for Niels Corporal
Og sagde: alle dig belee og laste skal,
At du slig Leylighed dig haver ladet glippe,
At du har disse Folk af Hænder ladet slippe;
Niels Corporal i dig jeg ikke længer seer,
Du ikke er den Mand, den store Hverver er.
Blandt Hververe du som ey haver haft din liige
Nu saa vandslægtet har; Hvad vil Capteinen sige?
Naar han faaer høre sligt: Niels Corporal jeg seer
En Stymper er og blir ey Ober-Officeer!
Flux! det er endnu Tid, naar du vil ikkun iile.
Per Paars er med sit Folk fra Staden tvende Mile.
Du ham i Morgen kand betimeligen naae.
Du alle med et Greb kand til Soldater faae.
Niels sprang af Sengen op med et forbittred Hierte.
Han skreeg og hylede af idel Sorg og Smerte.
Ret lige som en Hingst, naar Hoppen borte er,
Gjør Krumspring, vrinsker og heel underlig sig teer;
Ret som en Biørn den man betager sine Unger,
Og som en Esel der har længe liidet Hunger:
Det viises ikkun Foer, men deraf intet faaer,
Som tørstig Tantalus, [k90](#) der seer, men intet naaer.
Ey anderledes var Niels Corporal til Sinde.
[61] Han raabte idelig: Hvi loed jeg mig forblinde!
Men glemte midlertid sig ey at klæde paa,
Og, førend Dag brød frem, af Staden ud at gaae.
Hand sorte Klæder tog, og meget smugt sig pynter,
Og, medens han gik fort, studerede paa Fynter.
Hvem han kun traf, den af hans Kløer neppe kom:
Jeg troer, om mueligt var, han Paven udi Rom
Selv skulde hverve: Thi hand kunde Folk forblinde,
[n276](#) Og tusind Stræger strax var mægtig at opfinde.
Af slige Kunster jeg kun en opregne vil:

At hverve en Student hand brugte saadan Spil.
Hand sig til Spaamand gjør, der ud af Folkes Hænder
Seer hvad dem hendes skal, og deres Skiebne kiender,
Hand engang samme Karl i begge Hænder seer.
Der over undrer sig, nu sucker dybt, nu leer.
Derefter man ham seer tilbage lidt at rykke,
Og med en Reverentz at sige: Hvilken Lykke;
Jeg med Forundring seer hvad eder hendes skal.
I inden stakket Tiid skal blive General.
Og, til Beviis, at jeg forgieves Jer ey glæder,
I om en liden Stund en Mand i røde Klæder
Skal finde paa Jer Vey med en Sølvsnoret Hat.
[62] Af ham I lade skal Jer hverve til Soldat.
Niels derpaa ham forlod, sig anden Maske tager,
En Gienvey straxen tog, og det saaledes mager,
At han Studenten kom i møde paa det Sted,
Som ham beskrevet var. Med største Ydmyghed
Studenten nærmede sig da, og sagde: Herre!
Jeg megen Attraa har i Tieneste at være;
Niels heel koldsindig kun paa Nacken deraf sloeg,
Og hannem til Soldat fast som af Naade toeg.
Han uden Ophold blev i Rullen strax indskreven;
Men man har ikke hørt, han Corporal er bleven,
End sige General. Saa snild var denne Mand:
I Hverving man ey nu hans Liige finde kand.
Niels traf min Helt Peer Paars mod Aftenen heel silde,
Ham spør, fra hvilken Stæd han kom, hvorhen han vilde?
Han siger sig Student og før vitløftig Snak;
Paars drikker hannem til, han bukker, siger Tak.
Han tog en Præken strax in Qvarto⁹¹ op af Lommen,
Og sagde, at han var fra Præstegaarden kommen.
Han havde præket til Høymesse for en Mark,
Det lidt er, sagde Paars, det er dog fuldt et Ark:
En Stund at præke for en Mark, tilsætte Kræfter,
Ja svarede da Niels: Den Præken er derefter,
Vor Levnet ellers er ey anderledes her,
Man, som i gammel Tiid, Guds Ord ey agtet seer.

Jeg min Formynder tit af Hiertet haver bandet,
At han i Ungdom mig ey haver sat til andet,

[63] At han paa Nakken mig ey lægge lod Musquet.
En Krigsmand dog sit Brød fortienet meere let,
Og holdes i Respect. Studenter Postillanter
Man over Skuldre seer, og kalder kun Pedanter.
En Fendrik mig i Fior til Hest i møde kom,
Skjønt jeg tog Hatten af, ham hilset gandske krum,
Skjønt jeg mig stilled bliid mod ham som mod en Engel,
Han skreeg: Peer Caudi hier! Wo ist dein Pas du Bengel!^{k92}
Jeg ey beskrive kand, hvor jeg til Mode blev:
Den kaalde Sveede da mig udaf Panden drev.
Det er mig ey bekiendt jeg svared, strenge Herre,
At man med Passeport forsynet skulde være.
Jeg har ey andet end min Baccalauri Grad.
I Lommen jeg den fandt til Lykke og blev glad.
Jeg viser Navnet, som var paa Programma skreven,

At Baccalaureus for nyelig jeg var bleven.
Jeg veed, Hr. Fendrik! ey, om hand forstaaer latin;
Heel lidt, hand sagde, jeg faldt engang paa et Sviin
Og saa det glemte bort, mig gav et Ørefigen,
Og lod mig derpaa gaae. Saaledes endtes Krigen,
[n277](#) Om man kand kalde Krig, naar man kun stille staaer,
Sig lader prygle kun, og ikke fra sig slaaer;
[\[64\]](#) [n278](#) Men jeg var meget glad, at han mig lod beholde
Min Næse, Ørene; Jeg frygted, jeg den Kolde
Af Redsel skulle faae, saa isnede mit Blod;
Men Graden denne gang mig hialp igien paa Fod;
Man deraf klarlig seer, at Graden har sin Nytte,
Og at de fare vild som saadan intet skytte;
Man seer hvad Myndighed en Officier dog har,
Jeg ønsker derfor, at min Bog paa Bloksberg var.
Paars svared, Domine, [k93](#) vi maa os deri skikke,
Ham derpaa Kruget gav, og bad ham engang drikke;
Han drikker til Per Ruus, som bukker siger Tak.
Det feede Randers Øll gav Lyst til meere Snak
Ruus, som i Snaksomhed faa ikkun havde lige,
Studenten bad at han dem vilde noget sige
Om Præsten fremmed Folk i Huuset gierne toeg,
Om han var noget lærd og dygtig i sin Bog.
Han spurdte hvor han kom om allehaande Sager.
Gid alle vilde kun som udaf Landet tager,
Som man paa Reyser seer at sætte Midler til,
Og andet lære ey end Vellyst, Dobbelt, Spil.
Gid hans Exempel kun de efterfølge vilde,
Og ey paa Øyens Lyst allene Penge spille.
Mon mangel kommer ey tilbage end fra Rom
[\[65\]](#) Den samme som han var, kun at hans Pung er tom?
Med største Høflighed Niels svarede: Her Skriver!
Vor Præst, skjøndt han Hr. Poul i Lærdom aldrig bliver,
Skjønt han sin Formands Maal, og Dygtighed ey naaer,
Saa dog i Herredet han vel anskreven staaer.
Han er en Hiertens Vert, gjør mange Folk til gode,
Tar Bondens Sag tit an, og hjælper ham paa fode.
Jeg havde denne Nat vel ligget i hans Huus,

Og ikke gaaet hiem i Uveyr, Regn og Sluus,
Hvis til Ulykke ey var kommen Gert Vestphaler,
Som om en Glose tit i sexten Timer taler.
Han om sin Reise nys fra Hadersleb til Kil
Sex Timer vævede, og kom dog kun en Miil.
Jeg slumred, vaagned tit, han holdt alt ved at præke,
Saa Præste Konen ham af Stuen maatte trække;
Thi det alt Midnat var, han agted det ey stort,
I Gaarden prækede indtil den stoore Port.
Der dog han Afskeed tog og raabte høyt til Præsten:
Paa Søndag, om Gud vil, jeg skal fortælle Resten.
Tænk kun hvor langt det er fra Hadersleb til Kiel,
Jeg spaar den Reyse fast til Paaske vare vil.
Han er i Herredet vor allerstørste Plage,
Og mægtig er, med Snak at tage Folk af Dage.
For min Part, skønt med ham jeg har at giøre lidt,
Saa i hans Sælskab dog jeg falder meget tit.
Han visse Timer har om visse Ting at præke,
Folk altid kunstig kand i sin Materi trække.
[66] I Morgen Mandag er, hvad Snak da bringes for,
Saa Enden dog ud paa de syv Churfyrster^{k94} gaaer.
Om en kun sige vil man efter Salt-Mad tørster,
Saa Talen dreyer han dog paa de 7 Churfyrster.
Paa Tisdag taler han om Nød og Penge Trang,
Om Synder som gaaer her i Herredet i Svang.
Paa Onsdag præker han om Tyrkens Magt og Velde,
Og viiser hvordan ham de Christne kunde fælde,
Skønt trende Deelee han af heele Verden har.
Gid Keyserens Armee den Mand betroed var!
Jeg ønsker ofte, saa blev Tyrken ruineret,
Og vi Westphaler Gert blev qvit i vores Herred,
Torsdagen sætter hand vor Stat paa bedre Food,
Og rykker Lehnsmand og Landsdommer op med Rood.
Til vores Lykke hand da tal med saadan Iver,
At han Bryst-Syge faaer og Fredag hiemme bliver.
Den Dag i vores Egn er for os som en Fæst,
Og da gemeenlig jeg besøger vores Præst,
Men Tydsken siger jo: Lang fasten kein Brodt sparen,

Det Løverdagen jeg heel ofte har erfaren.
Da seer man Lucifer skinbarlig riide ham,
Gid med hans Arrio hand faae al Verdsens Skam!
Hvad var den Arius?^{k95} da spurde hannem Peder,
Mig siunes jeg har hørt, han var i Aalborg Skredder.
[67] Da loe Niels Corporal, og sagde, ney Her Ruus,
Den Mand i Grækenland var Bispens Famelus.^{k96}
Førend jer Oldefaer ret Buxer kunde binde,
Jeg kand Aarstallet ey ret sige denne sinde,
Jeg veed fra Famulus han Herreds-Provest blev,
Og i Kong Frodes Tiid man ham af Landet drev.
Den samme Herreds Provst blev ynkelig omkommen
For han sig havde først opsat mod Lutherdommen,
Jeg vilde ønske, han ey havde været til:
For Gert Westphalers Snak: jeg ey oprippe vil,
Det som jeg før har sagt hvad han Søndagen taler.
Han med sin Reyse da fra Hadersleben praler,
Hvo saa ulykkelig da er, som han faaer fat,
Maa bie, holde Stand med ham til mørke Nat,
Naar han forhindred blir i saadan Snack hos Præsten,
Til Herredsfogden han gaar hen, fortæller Resten,
For nylig ingen han i Gaarden hiemme fandt,
Foruden Ammen, som i Stuen sad og spandt,
Af Snak om Arrio hun ferdig var at revne,
Og vilde anden Dag ham derfor lade stevne;
Men Fogden hende dog fra saadant raadet har,
I sær, som ingen Straf i Loven derfor var.
For trende Uger da jeg var til Præstens buden,
Nok sagt: I ellers troer, jeg har en Rem af Huden.
At Gert Westphaler jeg ey eftergir et Haar,
Tog derpaa Kruset fat og sagde, Ruus god Taar,
Den gyldne Tiid gaar bort, vi alt for meget snakker
Stik af! i dette Land man lider kein Polakker.
[68] Heldst blant Studentere: jeg uroest har den Skik
Hidført fra Wittenberg: man tvende gange drik,
Ey siger sammesteds. Ach hvo et Kruus nu havde
Ret af den Bryhjan, som Frantz Zimmer os tillavde!
Wir Purschen^{k97} samme Huus Buchlade^{k98} kaldet har,

Ach gid i Wittenberg en Time jeg nu var!
Paa Tydsk Academi hvis andet læres ikke,
Saa **uno haustu**^{k99} lær man dog et Kruus at drikke.
Allons! drik om engang og det **Studenticos**,
Naar jeg har faaet mit Pas, saa vandrer jeg min Kaas,
Et Kruus kand ey forslaae, det er for liden **Dosis**
For lærde Folk som jeg, **pro nobis Studiosis**.^{k100}
Han gjorde og Beskeed; De drukke lystig om,
Nu et, nu andet Kruus blev efter Haanden tom.
Omsider, da det kom, man skulde Regning gjøre;
Da om Betalning Niels ey vilde noget høre.
Men sagde til Peer Paas: I er i Dag min Giest.
Mit Forsæt var dog her, den Mark, som af vor Præst
Jeg har fortient, i Dag i Kroen at fortære.
Jeg takker ellers for beviiste stoore Ære,
Vi derforuden en Afstikker have maae,
Og det til guter letzt, hver kand sin Vey da gaae;
Men Paars stoed derimod, og sagde: ingenlunde;
Jeg bør betale. De en Middelvey udfunde
At skille Tretten med. En Mynt vi kaste vil,
Niels sagde: Thi det er det allerkortest Spil.
[69] Han derpaa gav Peer Paars en Daler udi Haanden,
Og siger: Kronen jeg vil tage, tag I Manden.
Paars sagde: Vil ey hans Vellærdhed kaste først,
Det ham tilkommer, han i Lauget her er størst;
Men Niels ham svarede: Ach ingen Complimenter!
En Kræmmer altid er saa god som en Studenter.
Paars kasted Mynten da i Veyret, Kronen fik,
Og blev bedrøved, at det mod hans Villie gik.
Paa Eders vegne da, Niels sagde, jeg mig fryder.
I Kronen har jo faat, for Eder det betyder,
At I som Kræmmer ey skal gaae til Sengs i Nat,
I Penge faaet har paa Haanden, er Soldat.
Jeg er Niels Corporal den vidtberømte Værver,
Jeg Hværve-Konsten og mit Haandverk ey forderver:
Thi jeg er saa bekiendt, at hver Mand sige skal,
Naar han hør denne Stræg: Det var Niels Corporal.
Paars, skjønt hand modig var, og sexten Corporaler

Tog paa Samvittighed, til Ruus dog saadan taler:
Hør Skriver reis kun bort, jeg blir tilbage her,
Og siig Dorthea: til Soldat jeg hværved er.
Ruus bad ham grædende ey saadan Ting at giøre,
I hvervet er med List, Jer Sag jeg selv vil føre;
Vi vor Uskyldighed for Retten viise kand,
Om ellers Retten har sin Gang i dette Land.
[70] Hvad Ret? Da sagde Paars, jeg har jo Penge taget,
Endskiønt jeg seer, man mig har aabenbar bedraget,
Naar mindste Skin af Ret ja Skygge kun er til,
Jeg derimod ey kand, ey disputere vil.
Den Post en stoor Ziirat er i min Heltes Levnet.
Hand meget lettelig sig kunde have hevnet
Ja kunde have sin Modstander undertrykt.
Men vilde heller sig opoffre selv af Frygt,
Han ellers skulde Skin af Retten overtræde.
Hver ærlig Landsmand maa sig over saadant glæde;
Thi under vores Luft vi fundet har en Mand,
Som man omsonst har søgt i Rom og Græken-Land.
Blant onde Mennisker man vel skal finde mange,
Der sige tør, at han for Niels var bleven bange,
At Dyd ham ey til slig Heroisk Gierning drev,
Men at af Ræsel kun hand saadant underskrev.
Men, naar man læser kun de tvende første Bøger,
Og hans Bedrifter kun paa Anholt eftersøger,
Da seer man, det en ret Heroisk Gierning var,
Som han i liige Grad tilforne øvet har.
Niels Hværver ey sig lod med den Gevinst fornøye.
Han søgte dertil Ruus med anden Kunst at bøye.
Han forestilled ham med stoor Veltalenhed,
[71] [1279](#). Hvad Fordeel en Soldat har udi Krig og Fred.
Han forestilled ham den store Agt og Ære,
Som man seer en Soldat mod andre i at være:
En Krigsmand, skiønt han i hans blotte Skiorte er,
Saa Fruentimret har dog hannem meere kiær,
End tusind Kræmmere med alle deres Penge.
Man veed jeg praler ey, men jeg mig lader henge,
Om jeg end vilde til Bormesters Daatter gaae,

Hos hende alting strax mig skulde aaben staae.
Den gode Jomfru ey Betænkning skulde tage,
Endskiønt jeg fattig er, at tage mig til Mage.
En Borger derimod, skjønt Midler nok han har,
Med Vildmands Daler om hans Kioler bremmet var:
Saa dog han altid maa for røde Kioler viige.
Vor Tambour et Parti nys gjorde uden liige.
Jeg roeser Pigen, hun var deri ey saa gal,
Mon og en Tambour ey kand blive General,
Det er umuelig ret vor Fordeel at beskrive,
Den beste Borger jeg kand Ørefigen give,
Og derfor lige Ret jeg sætte tør min Hat
Hver siige vil: Hand der lod see, han var Soldat.
[72] [n280](#) Han er ulykkelig, om han derover klager.
Jeg kunde regne op fast tusind fleere Sager,
[n281](#) Som klarlig viise kand vor Fordeel, Herlighed;
Hvo det ey har forsøgt, den deraf intet veed.
Ruus sagde: Dette alt jeg Eder ey misunder.
Jeg derfor i den Stand at komme ikke stunder,
Det derpaa er for mig at tænke intet værdt,
Det er et Handverk, som jeg aldrig haver lærdt.
Ach! Skreeg Niels Corporal, hvad Forskiæl mon der være
Paa Kræmmer og Soldat; Betragt kun nøye, Kiære!
[n282](#) Med vor Profession hvad Harmoni det er,
Ich bin des Henckers, [k101](#) om jeg nogen Forskiæl seer:
[73] I af det blotte Navn kun lader eder kyse. [k102](#)
Vi maa paa Skiltvagt staae om Vinteren og fryse;
I udi Eders Boed maae som en Støtte staae,
Vi kand dog røre os, og undertiden gaae.
I skraber Krukker, vi paa Landet skraber Bønder;
Vi slaaer paa Tromme, I paa Fade og paa Tønder,
Vi begge jo Papiir maa bruge, en til Krud
Har saadant nødig, maa Patroner deraf gjøre,
Som vi til Exercitz maa stedse med os føre,
I Kræmmerhuuse gjør; Jeg liden Forskiæl seer
I vor Profession, eens dunt det moxen er,
Et Handverk man har giort til to Professioner.
Bild Eder ikkun ind, at, naar I gjør Patroner,

At de af Stivels er, saa har I Kunsten fat,
Og saa paa een Tiid er I Kræmmer og Soldat.
Jeg anseer Kræmmere og som Ingenieurer,
De Alen, Bismer jo i Haanden altid fører.
[74] Et saadant Instrument jo Mathematisk er.
Mathesis nødig er for alle og enhver,
Sær for en Krigsmand; Man maa med Forundring høre,
Hvad Spring i Krigens Tiid Ingenieurer gjøre.
Vi Regnekonsten og maa begge jo forstaae,
Vi ikkun dog til tre med vores Regning gaae:
[n283](#) Thi al vor Tempo er, at vi til tre skal tælle.
I eder derimod med større Regning qvæle;
At vi eens Handverk har, I klarlig deraf seer;
I har det meere tungt, den ene Forskiæl er.
Ach! sagde da Peer Ruus: Jeg ville heller trygle,
End hverdag, som Soldat, mig lade slaae og prygle
Hvor mange skønne Hug maa man ey giennemgaae
Før man i Hovedet kand Exercitser faae.
Ey! Skreeg Niels Hværver, I maa ey saa frygtsom være.
Man i en Times Tiid alt saadant fast kand lære;
Det ikke er saa tungt, som Folk sig bilder ind:
Man til sligt Arbeyd ey behøver alle Sind.
Et Dyr kand lære sligt, naar det lidt øvet bliver,
Langt meere I som er en brav fornuftig Skriver.
Ney! Intet Hexeri jeg finder derudi,
Sær, naar borttages det, som er Pedanteri.
At slaae paa Tasken med den høyre Haand tillige,
Og andet Lapperi: Thi mellem os at sige,
[75] Naar som jeg over sligt, Captainen ivres seer,
Jeg deraf hemmelig tit i mit Hierte leer.
Meen I, Soldater og ey være kand Pedanter,
Saavel som lærde Folk, Studenter, Postillanter.
Jeg sige tør, Mads Degn en artig Hofmand er,
Mod Christen Kliim, som dog er Ober-Officer.
Ruus sagde: Derom jeg ey meer vil disputere;
Der møder i den Stand saa meget andet meere.
[n284](#) En slet Soldat maa tit med sulten Mave gaae,
Lidt grov Brød kun og Vand til Middags Maaltid faae.

Jeg derimod, som med saa skønne Vahre handler,
Hver Dag mig spekter med Rosiner, Sukker, Mandler.
Prost Mahlzeit, lieber Freund!^{k103} da skreeg Niels Corporal,
De Vahre ikke jeg misunde nogen skal.
Det skønne Maver gjør, skønt Liberi^{k104} paa Hænder.
Paa Fnat en Pebersvend og Skredder man jo kiender.
Sodater-Kost os fra slig Siugdøm holder fri,
Soldaten derfor ey har Skredder-Liberi.
Vor Livs Ophold vi har, og intet meer behøver,
^[76] ⁿ²⁸⁵ Og naar vi intet har, vi andre Konster øver.
Hvo som til Nødtørft tar, ey megen Synd begaaer,
Det prækede vor Præst Hr. Samuel i Gaar.
Ja, sagde Ruus, det er ey megen Konst at stiale;
Men man maa derfor sig i Galgen lade qvæle.
En Kræmer ellers og den Konst begribe kand,
Saa dygtig deri er, som en af Eders Stand.
ⁿ²⁸⁶ Ach! Sagde Niels, en stock-steen-blind Soldat beskiemmer,
Og deri overgaaer en sextenøyed Kræmmer;
Men Ruus bestandig var, sig ikke bøye lod,
Hvi skal jeg, sagde hand, opoffre Liv og Blod?
Og, det som værre er skal lade mig blesere,
Nu miste Haand, nu Been, nu andre Lemmer fleere?
At miste Haand og Been i Krigen en Ziirat,
En Herlighed er for en Krigsmand og Soldat.
Ziirat? Skreeg Ruus, end om en Kugle tog min Næse
^[77] Det er heel ziirligt jo, at snævle og at qvæse.
Folk skulde tænke, at det af Frantzoser^{k105} var;
I snakker kun for Giæs; Peer Ruus er ingen Nar.
Af slig Haardnackenhed Niels Hværver blev forbittret,
Hans Corporalske Krop af Harm og Vrede zittret.
Man ey saa rasend saae en Ulv, en Tiger, Biørn.
Han efter Verten skreeg, hvis Navn var Dietrich Tørn,
Og sagde, kiære Vert, vil I jer her hos sætte,
I Lov og Ræt forstaaer, jeg har en liden Trætte
Med denne ærlig Mand: Hans Husbond, som i seer,
Af mig legitime for nylig hværvet er.
Jeg uforgribelig derover skulde meene,
At om Husbonden sligt ey kand forstaaes eene;

Men naar man Herren faaer, da man tillige med
Bekommer Frugten og al anden Herlighed.
Vor Vert, som havde i sin Ungdom vel studeret,
Og udi Lybeck var **in Jure informeret**,
Sad som en Præses i sin Lehnstoel sig need,
Niels, som Respondens stoed, sig stillet heftig vred.
Vor Vert, der Nielses List og gamle Stræger kiendte,
Stoed ham da deri bi, mod Peder Ruus sig vendte,
Som stillede sig da for hannem ganske krum
Med vaade Øyne stoed og ventede sin Dom;
Hvad er det, sagde [n287](#) hand, for Stojen og for Strimen?
[\[78\]](#) [n288](#) Hvo Eslet faaer, den jo bekommer ogsaa Grimen,
At trette om saa klar en Sag, er jo en Skam.
Man seer jo her er **jus per prævalentiam**, [k106](#)
Thi **potiori** jo **res minor semper cedit**. [k107](#)
I alle Lande det er engang saa afskeedet,
Den som Personen faaer, faaer ogsaa al hans Ret:
Hvo lidt lovkyndig er, begriber saadan let.
Niels Ordet fra ham tog, min Sag jeg haver vundet
Han sagde: Thi den Dom paa Romersk Lov er grundet.
[n289](#) End sagde Ruus, om Paars sig Fanden overgav,
Ved Kraft af samme Lov mon jeg ey stoed mig brav:
Troe mig, at Fanden ey er meer end i en Taabe,
Han paa den Romersk Ret sig skulde og beraabe,
Han efter samme Lov fik ogsaa ret paa Ruus,
Tillige med Peer Paars toeg heele Paarses Huus.
Ved dette Svar da blev Respondens confunderet, [k108](#)
Han sagde: Jeg er ey saa meget høyt studeret,
Paa saadant Spørsmaal at jeg strax kand give Svar,
Jeg vilde ynske, at een [n290](#) Bog ved Haanden var.
[\[79\]](#) Man kunde paa det Ord Diabolus opkaste,
Og eftersee om I med Billighed mig laste,
Hvor vidt den Lov om sligt sig strækker, findes kand;
Ach! raabte Præses, ney: Thi Fanden er en Aand,
Og derfor ikke kand til Corpus [k109](#) juris høre;
Sandt, sagde Ruus, med Snak man vil kun os forstyrre,
Det Corpus Juris af de gamle kaldet er
Just for den Aarsags skyld, af Titulen man seer,

At saadan Ret kand ey til Aander vel sig strekke,
Med slig Objection I skal os ey optrekke.
Lad være, sagde Ruus, man saadant kun forstaaer
Om legemlige Ting, I alt for vidt dog gaaer.
Vor Husbond hvervet er, skal nu med ham tillige
Alt hvad ham hører til forstaaes, maa man sige,
At hver en Sukkertop, hver Mandel, hver Muskat,
Som findes i vor Boed, er hvervet til Soldat.
Silentium ham da strax Præses imponerte,
Og skreeg: I være bør alleene indrulleret
[n291](#) For slig Barbaries, for slig Vankundighed;
Thi den som Sukkertop og Mandler ikke veed
Fra Christne Mennisker at kiende og at skille,
Med den om Retten vi ey disputere ville.
[80] Min Flint, [k110](#) da sagde Niels skal strax beviise, at
I os tilhører, og er hværvet til Soldat.
Peer Ruus paa sine Knæ da sagde: Jeg ey nægter,
At jeg er eders Mand, mod Retten meer ey fægter;
Ach! sagde Verten da, det beste Studium
Og allersikkerste er Jus Canonicum. [k111](#)
Ved Haanden derpaa tog Niels Hværver lidt tilside,
Og sagde, Broder! hvis Bormester faaer at vide,
At sligt passeret er, saa bliver de dog fri,
Den heele Borgerstand vil staae dem deri bi.
For saadan Vold man tit Soldater lader henge,
Det beste er, at vi dem lader løs for Penge.
Saa uformodentlig befriet blev Peer Paars,
Og fast som nøgen sig paa Veyen gav til Aars,
For dette Eventyr et Kaars jeg finder tegnet,
Med Paarses egen Haand, han selv det haver regnet
Fast for det største, som paa Reysen hendet var.
[n292](#) I tydske Jochums Skrift jeg derom fundet har
[81] En sær Historie: hvo den Skribent til prikke
Kun kiender, saasom jeg, om saadant tviler ikke.
Han skriver merkelig, at just paa samme Stund
Da Peder hværvet blev, hans Dorthe saae sin Hund
[n293](#) Heel usædvanlig staae med Fødderne at skrabe.
Den gode Jomfru man af sligt saae Modet tabe;

Thi, for et Aar da med Fidelle saadan gik,
Hun onde Tidender fra Callundborg strax fik.
Der hendtes samme Dag og mange andre Sager,
Som Natur-kyndige kun meget lidt behager.
Exempli Gratia: af Veggen faldt en Steen,
Skøn Dorothea toeg to Strømper paa et Been.
Hun havde Natten før kun meget lidet sovet,
En Knappenaal hun fandt paa Gulvet uden Hovet;
Ved Middags Tider hun med Erter Fadet faldt,
[n294](#) Ja, det som nok er meer, paa Bordet spildte Salt,
[n295](#) En Rem paa hendes Skoe gik ganske reent i Stykker.
Man veed, at saadant alt er Varsler for Ulykker.
[\[82\]](#) [n296](#) Een fæl Katt-ugle man paa Taget ogsaa saae;
Hun selv et heftig Sting fik udi store Taa.
Man hørte knarken nu i Benken, nu i Senge,
Og vilde Erterne sig samme Dag ey mænge,
Af saadant iisnet blev skøn Dorotheæ Blod
Hun merkede, at en Ulykke forestoed.

Noter

[n1](#). *Note i orig.utg.:* **Tantæne animis cælestibus iræ. Virg.** [Publius Vergilius Maro (70–19 f.kr.), romersk dikter] **Æneid. libr. i.** [Kan de himmelske sjeler ha så store ergrelser?]

[n2](#). *Note i orig.utg.:* **Viperias carnes vitiorum alimenta suorum vidit intus edentem. Ovid,** [Ovidius Publius Naso (43 f.kr.–17 e.kr.), romersk forfatter] **Met. I. 2.** [Han så henne der inne etende slangekjøtt til næring for sine laster.]

[n3](#). *Note i orig.utg.:* **Surgit humo pigra. ibid.** [Hun reiste seg sakte fra bakken.]

[n4](#). *Note i orig.utg.:* Det er ingen Tvifl paa, at det som **Virgilius** kalder **Nimborum Patriam** [Stormskyenes fedreland] jo er **Pater Noster** Klippe. I det ringeste er det ligesaa troværdigt, som **Ulysses** er den samme som **Odin**, og undrer jeg mig over, at **Rudbeck** [Olof Rudbeck den eldre (1630–1702), svensk vitenskapsmann] ikke har talt derom i hans **Atlantica**.

[n5](#). *Note i orig.utg.:* **Illi indignantes magno cum murmure montis Circum Claustra fremunt.** [De freste forbitret med fjellets store murring rundt portene.]

[n6](#). *Note i orig.utg.:* **Ni** [rettet fra: Hi] **faciat, maria ac terras cælumqve profundum &c.** [Hvis han intet hadde gjort, hav, jord og den dype himmel etc.] **Imposuit Regemqve dedit. Virg. ibid. lib. i.** [... satt han over dem og gav dem en konge.]

[n7](#). *Note i orig.utg.:* Ταμῖν ἀνέμων πότισε κρόνιων. **Odyss. 10.** [Kronos' sønn gjorde ham til vindenes hovmester]

[n8](#). *Note i orig.utg.:* **Visaq; oculos avertit. Ovid. Metamorph. I. 2.** [Og da hun hadde sett henne, vendte hun øynene vekk.] **Livent rubigine dentes ibid.** [Tennene er blå av rust.]

[n9](#). *Note i orig.utg.:* **Risus abest, nisi quem visi movere dolores.** [Hun ler ikke, med mindre den hun ser beveges av sorger.] **Ovid. ibid.**

[n10](#). *Note i orig.utg.:* – – – **intabescitque: videndo Successus hominum.** [Svinner hen ved å se menneskenes suksesser.] **Ovid. ibid.**

[n11](#). *Note i orig.utg.:* **Incute vim ventis &c.** [Slå med kraft ved hjelp av vindene.] **Virg.**

[n12](#). *Note i orig.utg.:* ὁ δεῦράχε χάλόχεος Ἄρης &c. [Den sterke Ares ropte] **Mars**, da hand blev saaret af **Diomede**, raabte hand saa sterkt som ti tusinde andre. **Homer. Iliad. 5. unde Juvenalis.** [Decimus Junius Juvenalis (55–128 e.kr.),

romersk satiriker] **Tu miser exclamas, ut Stentora vincere possis Vel potius quantum Gradivus Homericus, Satyra, 13.** [Du, ynkverdige, roper så du kan beseire Stentor, eller bedre, like høyt som den Homeriske Mars.]

[n13](#). *Note i orig.utg.:* **Extemplo Æneæ solvuntur frigore membra. Virg. I. i.** [Med ett løsnes Aeneæ lemmer opp av kulde.]

[n14](#). *Note i orig.utg.:* **Dum superest Lachesi quod torqueat &c. Juvenal. Sat. 3.** [Mens Lachesis har noe igjen som hun kan spinne.]

[n15](#). *Note i orig.utg.:* Hvor i hand hængde sig.

[n16](#). *Note i orig.utg.:* Kræmmer-**Comparaison**.

[n17](#). *Note i orig.utg.:* **Terrible digression**, som dog hos visse **Oratores** og **Poëter** er gemeen, og som mand plages med daglige **Discourser**.

[n18](#). *Note i orig.utg.:* Det er bekiendt at Jerusalems Skomager aldrig dør. Hvo som tviler der om, kand kun læse **Matthæum Parisium** [Matthæus Parisiensis (ca. 1200–1259), engelsk munk og kronikør.] **in historia Anglicana pag. 339.** **Item Dudulæi relation** om Paul von Eitzen, som saae ham paa Reisen fra Wittenberg til Hamborg.

[n19](#). *Note i orig.utg.:* – – – **omnia fiunt talia tam graviter si qvando Poëtica surgit Tempestas. Juvenal. Sat. 12.** [Alt slikt blir så alvorlig, hvis når en poetisk storm blåser opp ...]

[n20](#). *Note i orig.utg.:* **Ponto nox incubat atra. Insonuere Poli, crebris micat ignibus æther.** [Over havet hviler den sorte natt. Det lyder fra polene, eteren glimter av tykk ild.]

[n21](#). *Note i orig.utg.:* **furit æstus arenis.** [Bølgen raser med sand.] **Virg. Æneid. i.**

[n22](#). *Note i orig.utg.:* Saaledes sagde ogsaa forðum en viß Person, naar hand bler vred: Hvad for en Mand jeg er, det kand I see af den **4de tomo udi Theatro Europæo.**

[n23](#). *Note i orig.utg.:* – **inq; Humeros cervix collapsa recumbit / Purpureus veluti cum flos succisus aratro / Langvescit moriens, lassove papavera collo / Demisere caput pluvia cum forte gravantur. Virg.**

Æneid. [Nakken hviler sammenfalt på skuldrene, slik den lilla blomst skåret av plogen falmer i døden, eller slik valmuene med sliten hals lar hodet falle når de ved tilfelle tynges av regnet.] – – **Satur est, cum dicit Horatius Euhoe. Juvenal. Sat. 7.** [Horats er mett når han sier: Evøe.]

[n24](#). *Note i orig.utg.:* **Et iam prima novo spargebat lumine terras, Tithoni croceum linqvens Aurora Cubile. Virg. Æneid. 9.** [Og tidlige Aurora, forlatende Titons safranfargede seng, stenkhet det nye lys over jorden.]

[n25](#). *Note i orig.utg.:* **Munera præterea Iliacis erepta ruinis / Ferre jubet &c. Virg. Æneid. i.** [Han ber ham også om å medbringe gaver tatt fra Trojas ruiner.]

[n26](#). *Note i orig.utg.:* Dette er det, som Frantzoserne kalde **le Merveilleux** og er ligesom Siælen i **Poësie**. Det hos **Homerum** og **Virgilium** saa tit forekommende ὁράματα ἰδεσθαι eller **mirabile visu**. [Et under å se.]

[n27](#). *Note i orig.utg.:* – **Rosea cervice refulsit ambrosiæq; comæ divinum vertice odorem spiravere** – – – **Virg. Æneid. i.** [Det lyste av hennes rosenfarvede nakke, og hennes ambrosiske hår duftet av guddommelig lukt.]

[n28](#). *Note i orig.utg.:* **Poëten** synes her at raillere med dem, som tegne op alt hvad dem vederfares. Der ere fundne adskillige saadanne berømmelige **Journaler** efter en og anden, hvormed de haver villet give tilkiende, at de have icke haft meget andet at bestille.

[n29](#). *Note i orig.utg.:* Kong **Woldemars** Jydske Lov var tilforn brugelig udi Jylland, og som Fogdens Nafn ogsaa var **Woldemar**, meente den uvittige Bonde, den af ham var given.

[n30](#). *Note i orig.utg.:* Mand veed udi hvilken **Credit Jertegns** Postil var udi gamle Dage, da der var stoor Overtroe blant Folk.

[n31](#). *rettet fra:* c

[n32](#). *Note i orig.utg.:* **Tam ficti praviq; tenax qvam nuntia veri. Virg. Æneid: 4.** [Hun er like fast i bedrag og dårlighet som hun er bud for sannheten.]

[n33](#). *Note i orig.utg.:* **Haud aliter**, hvilket kommer ligesaa tit for I **Poësie** som **Ergo** udi **Logica**.

[n34](#). *Note i orig.utg.:* **Discordia** har ingensteds saa meget at bestille som udi Polen. Deraf kommer det Polske Ordsprog. **Polska niexzadem stoi**, Polonia confusione regitur. [Polen styres av forvirring.]

[n35](#). *Note i orig.utg.:* – – **cui quot sunt corpore plumæ / Tot lingvæ totidem ora sonant** – – **Virg. Æneid. 4.** [... til hvem så mange fjær er gitt på kroppen ... like mange tunger og munner lyder ...]

[n36](#). *Note i orig.utg.:* **Poëten** regner her Aars-Tall fra de Ting, som vare merkverdige i Callundborg paa de Tider, og begynder efter den Romerske Maade. **Coss. &c.**

[n37](#). *Note i orig.utg.:* Hvad den sidste haver fundet at forsvare sin Mening med, kand man icke vel begribe, eftersom det Grædske **Poët** siger udtryckeligen **Iliad. 5.** / Ἀκρην οὐτάσῃ χεῖρα. – – [Skadet henne på håndleddet.] Exempler paa mange Tvistigheder af samme Natur findes udi **Menkens Charlataneria Eruditorum**.

[n38](#). *Note i orig.utg.:* **Poëten** havde icke brugt saadan Lignelse, hvis den gudommelige **Homerus** icke havde brugt den samme for at berømme den store **Ajax**. / Ὠς δ' ὄτ' οὐός. &c. **Iliad. ii.** [Som når et esel etc.]

[n39](#). *Note i orig.utg.:* **Poëten** haver **accommoderet** Gudindens Tale, efter dem hun haver at bestille med; thi havde Gudinden været meere høytravend, havde Skipperen maaskee mindre deraf bleven beveget.

[n40](#). *Note i orig.utg.:* Om nogen vilde **criticere** her og sige, Avind kunde have forrettet alt dette selv uden at kalde **Discordia** til Hielp. Da svares dertil, at hun icke vidste **Conjuncturerne** i Paarsis **Armee**.

[n41](#). *Note i orig.utg.:* Her gjør **Poëten** af Fornødenhed en Dyd, saasom de vare udplyndrede indtil Skiorten.

[n42](#). *rettet fra:* følg

[n43](#). *rettet fra:* ores

[n44](#). *Note i orig.utg.:* Deres **Character** saa dræber Folk med vidtløftige **Parentheser**. Den taler, som **Nestor** holder til **Patroclum**, er næsten paa samme Maade; Thi, da hand vil opmuntre **Achilles** at lade sin Vrede fare, og siger derhos **en passant**, at hand selv nu icke haver den Styrcke som i gamle Dage, da hand førte Krig med de **Elidenser**, begynder hand at fortælle saa store **Particulariteter** om samme Krig, hvor mange Øxen og Svin de toge fra hinanden. / Πεντήκοντα βοῶν ἀγέλας τόσα πώεα οἰῶν &c. **Iliad. II.** [Femti kvegflokker og like mange saueflokker.]

[n45](#). *Note i orig.utg.:* Andre sandfærdige Exempler findes derpaa i **Bidermanni Utopia**.

[n46](#). *Note i orig.utg.:* Af disse Peder Paarses Ord kand sees, at **Magistri** vare rarere paa de Tider, end nu omstunder, da Landet vrimler deraf, og stykket kommer kun paa nogle faa Daler, ellers vidste gemeene Folk ikke at kalde dem uden Mestere.

[n47](#). *Note i orig.utg.:* Saasom de vare udplyndrede indtil Skiorten.

[n48](#). *Note i orig.utg.:* Efter at Rygtet i Landet var kommet om Spøgelse udi hvide Skiorter.

[n49](#). *Note i orig.utg.:* Merkelige Exempler paa saadanne Indbildninger findes ud i den bekiendte **Tiistedske** Sag; Thi efterat Skræk først engang var kommen udi Byen, syntes alle Folk siden at see Spøgelse.

[n50](#). *Note i orig.utg.:* Det er bekiendt, at, naar man skyder paa et spøgelse, da kommer Kuglen tilbage.

[n51](#). *Note i orig.utg.:* Verset begynder saaledes: **Marre marre Minde / Est du her inde, /Saa skalt du her ud.**

[n52](#). *Note i orig.utg.:* – **magno veluti cum flamma sonore / Virgea suggeritur costis undantis aheni, / Exultantq; æstu latices: furit intus aqvæ vis / Fumidus atq; altè spumis exuberat amnis, / Nec iam se capit unda volat vapor ater ad auras. / Virg. Æneid. 7.** [Som når en brennende kvist med stor støyen legges under siden på en sydende kjele, væskene spruter av hete, på innsiden raser vannets kraft, rykende og med skum stiger vannet høyt, bølgen kan ikke holde seg igjen, og røyken stiger mørk i luften.] / **Ceu qvondam torto volitans sub verbere turbo.** [Slik en snurrebass noen ganger hastende under en hvirvlende pisk ...] / **Virg. ibid.**

[n53](#). *Note i orig.utg.:* **Admirable Comparaison** tagen af **Homero**, som afmaler **Agamemnon** saaledes staaende for den Grædske Krigshær. / Ἦντε βοῦς ἀγέληφι – – – [Som en okse i flokkene.] / Τοῖον ἄρ' Ἀτρεΐδην θῆκηΖεὺς ἤματ' Ἡ κείνω [Slik gjorde Zeus Atreus' sønn (Agamemnon) den dagen.] **Iliad. 2.**

[n54](#). *Note i orig.utg.:* **Poëten** synes her at raillere med dem, som bilde sig ind, at de kand blive fuldkomne Statsmænd og **Generaler** af **Romaners** Læb

[n55](#). *Note i orig.utg.:* **Vid. Bibl. Lindenbrogii.**

[n56](#). *Note i orig.utg.:* **Qvo tondente gravis Juveni mihi barba sonabat. Juv. Sat. i.** [Mitt tunge skjegg gav lyd fra seg da han barberte meg i min ungdom.]

[n57](#). *Note i orig.utg.:* – – – **Sed nullis ille movetur fletibus, aut voces ullas tractabilis audit, / Ac veluti annosam valido cum robore Qvercum &c.** [Men han bevegtes ikke av gråt eller lytter påvirkelig til noen stemmer, slik en gammel eik med stor hardførhet &c.] **Virg. Æneid: 4.**

[n58](#). *Note i orig.utg.:* Ἀγροτέρο' Ἡσι σὺεσσιν εὐόκοτες – **&c.** [Som villsvin etc.] **Iliad. 12.**

[n59](#). *rettet fra:* t

[n60](#). *Note i orig.utg.:* **Vid. Homer. Iliad. 5.** Hvor meget den kielne Gudinde græd, da hun fik et lidet Saar i Haanden. – – – Τειρετο δ' ἄνως. [Fryktelig smertet.]

[n61](#). *Note i orig.utg.:* Saadant kaldis ὑπερβολή og er meget brugeligt hos gode **Poëter** besynderlig hos **Homerum**, af hvilken **Autor** jeg kunde give een temmelig stoor Liste paa saadant.

[n62](#). *Note i orig.utg.:* **Conticuere omnes intentiq; ora tenebant,** [Alle tidde og holdt blikket festet på ham.] **Virg. Æneid: Lib: 2.**

[n63](#). *Note i orig.utg.:* **Infandum Regina jubes renovare dolorem,** [Du befaler, dronning, å fornye den usigelige smerte.] **Virg. ibid.**

[n64](#). *Note i orig.utg.:* Peder Paars synis at have været forlibt udi denne Sententz saasom hand bruger den saa ofte, og synis der, at saasom hand udi alle Ting har

trædet stoore Mænds Fodspor, saa har hand ogsaa derudi efter deris **Exempel** villet tage sig et eget **Symbolum** eller **Devise**.

[n65](#). *Note i orig.utg.:* Deres **Character**, som leer eller græder **mal à propos** af det som bliver fortalt.

[n66](#). *Note i orig.utg.:* **Portrait** paa en gammel skrøbelig Kvinde.

[n67](#). *Note i orig.utg.:* **Mirandum est unde ille oculis suffecerit humor.**

Juv. Sat. 10. [Det er til å undres over hvorfra væsken som fuktet hans øyne kom.]

[n68](#). *Note i orig.utg.:* **Poëtice & eleganter unde Virg. Æneid. 3.** [Poetisk og elegant, hvorfra Vergil.] / **Sorbet in abruptum fluctus, rursusq; sub auras erigit alternos, & sidera verberat unda.** [Hun trekker bølgene bratt ned med strømmen, løfter dem igjen vekselvis mot himmelen, og bølgen slår mot stjernene.] / Item paa et andet Stæd / – – – – **Rorantia vidimus astra** [Vi har sett stjerner dryppende av dugg.] / Og om **Polipheми** [Kyklop] Størrelse / – – – – **Ipse arduus altaq; pulsat sidera** – – – – [Han er stor og slår mot de høye stjernene.]

[n69](#). *Note i orig.utg.:* Saadanne Stjerner, naar de kommer udi Bøger, betyder de icke meget got. Her give de tilkiende en **Defect** udi Historien, thi **Historicus** har fundet nogle Blader, som ere gandske bleven fordærvede, saa det icke har været ham mueligt at kunde læse dem; Hand kand alleene nogenledes slutte, at de handler om hvorledes Paars, da Fogden var gaaet bort, fortsatte sin Tale, og derpaa med sin Skriver gik til Sengs. Saa dette Verk haver det tilfælles med de beste gamle Skrifter, som haver saadan **Defect**, og ere fulde af saadanne onde Stjerner.

[n70](#). *Note i orig.utg.:* **Ecce Vigil rutilo patefecit ab ortu purpureas Aurora fores et plena rosarum atria. Diffugiunt stellæ – – Ovid. Met. 1. 2.** [Se, den våkende Aurora har fra den røde soloppgang åpnet de lilla porter og borggårdene fulle av roser. Stjernene flykter ...]

[n71](#). *Note i orig.utg.:* Saaledes gaaer Solen op hver Morgen udi de Tydske **Romaner**.

[n72](#). *Note i orig.utg.:* Δῶκε δὲ μοι δέιρας ἄσκο`ν Βοο`ς ἐννεώροιο. **mox Hom. Odyss. 1. 10.** [Han gav meg en sekk av skinn fra en ni år gammel okse.] / Ἀσκο`ν μ' λῦσαν, ἄνεμοι δ' ἐκ παντες [*rettet fra: πατες*] ὄρουσαν **ibid.** [De løsnet sekken, og alle vindene fór frem.]

[n73](#). *Note i orig.utg.:* Βοσκομένης ἀγέλης βοῦν ἀρπάση ἥτις ἀρίστη, – – – – ἔγκατα πάντα λαφύσσει. **Hom. Iliad. 16.** [Tok fra en beitende flokk kalver den som er best – – – – fortærer alle innvollene.]

[n74](#). *Note i orig.utg.:* Om nogen har læset den berømmelige **Don Quichots** Historie, kunde man tænke, at **Poëten** deraf havde staalet denne **Invention**, som er den eeneste, hvorudi disse to Helte ligne hinanden; Men, foruden at der er Forskiæl at gaae i Søvn, og at have Hovedet fuld af Griller, saa forsikrer og

Auctor, at hand intet haver tillagt af sit eget, men fundet Paarses egen Haand derfor.

[n75](#). *Note i orig.utg.:* Som var en Bremer, thi det slags Folk ere skarpe Huus-Fædre.

[n76](#). *Note i orig.utg.:* **Inter Cæcos regnat Strabo**. [Blant blinde styrer den enøyd/skjeløyd.]

[n77](#). *Note i orig.utg.:* Mand kunde vel sige Een gang Een, men det klinger ikke saa vel som paa Plat-tydsk. – – – **Omnia græce**. [Alt på gresk.] **Juv. Sat. 6**. [rettet fra: Stat]

[n78](#). *Note i orig.utg.:* Saa som hand var bleven plyndret indtil Skiorten.

[n79](#). *Note i orig.utg.:* Kræmmere paa de smaa Stæder bryster sig gierne deraf, at de har vexlet Breve med dem som boe udi de store Handel-Stæder, thi det giver dem Credit.

[n80](#). *Note i orig.utg.:* Af denne **Passage** skulde, maa skee, nogle holde denne Historie **suspect**, efterdi Junker Slentz kom her ind i Kong Hanses Tid, men jeg kand forsikre om, at det er gandske rigtig, thi **Poëten** har Peder Paases egen Haand derfor. Jeg kand tro hans Forfædre have levet meget længe.

[n81](#). *Note i orig.utg.:* Jeg vil herudi intet **decidere**. Ellers kunde det give lærde Folk Anledning til en smuk **Dissertation / De vera Patria Georgii Slentz**. [Om Jørgen Slentz' rette fedreland.]

[n82](#). *Note i orig.utg.:* **Autor** er bleven saa **intimideret**, at hand ikke tør **decidere** meere udi nogen Ting.

[n83](#). *Note i orig.utg.:* Eenfoldige meener alting er skeed i deres eget Land; Thi skal det være **Hippocrates** Per Ruus meener, da begaar hand derved lige saa stor Feyl, som **Author** til den gamle Plattyske Krønike, der siger, at Keyser Aurelianus var fød til Ribe udi Jylland, og har **verteret** de Latinske Ord **Natus erat in Dacia Ripensi** [Dacia Ripensis: Romersk provins på Balkan.] saaledes: He was in Ripen in Denmark geboren.

[n84](#). *Note i orig.utg.:* **Poëten** synes at raillere med dem, som ved Philosophiske Leve-Maader, og ved Foragt udi Klæder vil bilde Folk ind, at der ligger stor Lærdom og Philosophie begravet hos dem, ligesom de der i gamle Dage ikke vilde rage deres Skiæg, at de skulde see ud som Philosophi.

[n85](#). *Note i orig.utg.:* Derfor vare ingen Folk meere foragtet af **Philosophis** i gamle Dage end de saa kaldte **Compti** og **Pumicati**, [De kjemmede og glatte] hvilke dog for at revengere sig, sagde om de andre: **Barbam videmus, non Philosophum**. [Vi ser et skjegg, ikke en filosof.]

[n86](#). *Note i orig.utg.:* Eftersom Græker og Elamiter staar sammen i Bibelen, saa tænkte hand at det var et.

[n87](#). *Note i orig.utg.:* **Sputeret contractè pro disputeret licentia poëtica.** [Licentia poëtica: Med poetisk frihet] I fordum Tid gjorde mand sig lige saa meget til af Disputatzer, som Generaler af store og lykkelige Feltslag, saa det Ord **Disputavi publice**, havde hart ad lige saa meget at sige, som **Scipionis Vici Carthaginem**, [Scipio Africanus (236/235–183 f.kr.), romersk feltherre som beseiret karthagerne] men, som mand efterhaanden har fornummet, at det ikke alletider er de Lærdeste som Disputere best, gjør mand ikke meere saa stor Væsen der af, og graver ikke meere saadanne **Panegyriqver** paa Folkes Liig-Steene: / **Hic jacet Magister Noster / Qvi disputavit bis aut ter / In Barbara & celarent / Ut omnes admirarent.** [Her ligger vår lærer som disputerte to eller tre ganger om Barbara og Celarent til alles beundring.]

[n88](#). *Note i orig.utg.:* Hand torde ikke siige slet og ret Peer meere, efterdi hand fornam at Personen var saa meget lærd.

[n89](#). *Note i orig.utg.:* Peer Iversens Tale er noget **equivocqve**. [Mangetydig] Hand synes at tale **Ironice**, men Ruus tager det i det ringeste for Alvor.

[n90](#). *Note i orig.utg.:* Som i gamle Dage til Rom, hvor **Juvenalis** med Hiertens Sorg og Smerte fortæller, at end ogsaa en Qvinde tør **raisonnere** over **Virgilium** og **Homerum**: / **Laudat Virgilium perituræ ignoscit Elisæ, / Committit Vates, & Comparat, inde Maronem / Atq; alia parte in trutina suspendit Homerum, / Cedunt Grammatici, Vincuntur Rhetores, omnis / Turba tacet, &c. Satyra 6.** [Hun priser Vergil og tilgir den fortapte Elissa, sammenstiller og sammenlikner poetene, setter videre Vergil i vektskål og i den andre delen Homer, litteratene gir seg, retorikerne beseires, hele forsamlingen tier etc.]

[n91](#). *Note i orig.utg.:* De holdes gemeenligen for de lærdeste Folk paa de høye Skoler, som skriver Bøger om de gamle Romeres eller Grækers Skoe, Hatte, Halsbaand, Hengsler og Slaader for Dørrene, og andre saadanne Particulariter, og saasom Poeten siger kand viise os. **Nutricem Anchisæ, nomen, patriamq; Novercæ Archemori. Sat. 7.** [rettet fra: 8] [Ankhises' amme, navn og fedreland til Ankhemolus' stemor] Men andre Kiettere tage sig undertiden den Frihed at **raisonnere** saaledes derom: / **Torqventur miseri parvis.** [Stakkarene pines av småting.]

[n92](#). *Note i orig.utg.:* – – – **Tenet insatiabile multos scribendi Cacöethes – – Juv. Sat. 7.** [Den umettelige skrivningens uvane har tak på mange.]

[n93](#). *Note i orig.utg.:* Saaledes beretter **Motte le Vayer Epitre 61. pag. 657.** om een, der boede udi Rouen, ved Navn le Fevre, som udi Søvne kunde svare til alle slags Sprog, hvor udi mand taledes ham til, Ja end ogsaa kunde sige tilkommende Ting, men saa snart hand vaagnede, vidste hand slet intet. Samme Autor gjør sig

megen Umag at udfinde Aarsag til saadant: Dog det hafde været bedre at anvende den Tid og Umage paa at erkyndige sig ret om Historien var gandske rigtig. Thi, som **Pedanterie** haver mange Greene, saa er det blant andet een af dem at bryde sit Hoved med at udfinde Aarsagen til en Ting, førend mand veed om Historien er rigtig. / Det er bekiendt blant Bønder udi Norge, at Biørnen haver 10. Mænds Styrke, og 12. Mænds Forstand.

[n94.](#) *Note i orig.utg.:* Hvoraf kand sees at denne Qvinde hafde bragt det langt videre end andre Spaamænd, hvilke bemænger sig ikke uden med **Metoposcopiae**, **Chiromantie**, **Podoscopiae**; [Pannelesning, håndlesning, fotlesning] Thi hun forstod sig ogsaa paa **Rumposcopien** eller **Pygomantien**, og kunde deraf sige Folkes Skiæbne saa vel som de **habileste Doctores Magiæ Naturalis** af andre Legemets Parter.

[n95.](#) *Note i orig.utg.:* Der af berømte ogsaa Poeten in sin Tid Jødiske Spaamænd: / — — — — — **Ære minuto Qvaliacunq; Voles Judæi somnia Vendunt. Juven. Sat. 6.** [Jødene selger hvilke som helst drømmesyner du ønsker for den minste kobbermynt.]

[n96.](#) *Note i orig.utg.:* Saadanne slags Folk ere de saa kalte **Ensalmadores** udi Spanien, som curere Folk med Sang, hvilken slags Cuur kaldes **Curatio Homerica**, saasom derom bliver først taled hos **Homerum**, **vid. Emanuel de Valle de Moura libr. de Ensalmis.**

[n97.](#) *Note i orig.utg.:* Saadan **præsterede**, da jeg var til Rom, en Skomager, som var i saadant Embede **confirmeret** af **Inquisitionem**; men der sagdes der hos, at hand icke kunde hielpe uden dem, der hafde en sterk Troe. Maa skee den Snak **confunderes** med den bekendte Meening, nogle Medici have **de prole Septima Mascula citra interruptionem nata**, [Om det syvende barn av hankjøn fødte uden afbrudd] som den berømte Th. Willis [Thomas Willis (1621–1675), engelsk vitenskapsmand] forsvarer i hans **Anatome Cerebri**. [Hjerneanatomi.]

[n98.](#) *Note i orig.utg.:* **Morhof. Polyhist. cap. de Collegiis secret:** [Daniel Georg Morhof (1639–1691), *Polyhistoria* (1688) bok 1, kapittel 13 om hemmelige samfunn] **citerer Jacobum Typotium**, [Jacobus Typotius (1540–1601), flamsk humanist] hvilken siger, at have seet Findlapper ved saadanne Konster temme vilde Dyr, bevæge Land og Skov, og holder samme **Morhof** for, hos disse Folk er Levninger af den gamle Orientalske Viisdom, sigende: **Etsi non negem multas esse apud hanc gentem Magiæ Orientalis reliquias**. [Selv om jeg ikke skal benekte at det hos dette folk finnes mange rester av den orientalske magi.]

[n99.](#) *Note i orig.utg.:* Det er bekiendt af dem, som forstaar **artem Onirocriticam**, [Drømmetyding] hvad det haver at betyde at drømme om

Knappenaale og sønderrevne Skoe. Det er skade, vi ingen ret Drømme-Bog haver paa Dansk, eller at den liden vi have, ikke oftere bliver oplagt.

[n100](#). *Note i orig.utg.*: Tyrken og Paven følges gierne sammen i gamle Bøger, hun derfor holdt dem for den Anholtske Troes største Fiender, og glemte ey at bande dem fastende hver Morgen.

[n101](#). *Note i orig.utg.*: Folk som ingensteds har været, tænker at paa alle andre Stæder er ligesaadan en Levemaade, som hos dem self. Saaledes, da den Vestphalske Skildrer skulde afmale Brylluppet i Jødeland, satte hand blant andre Retter en Westphalsk Skinkke paa Bordet.

[n102](#). *Note i orig.utg.*: Naar smaa Drengene føre Krig mod hinanden, fører gierne den Fornemste Fanen; Maa skee hun haver icke seet andre Kriger.

[n103](#). *Note i orig.utg.*: Hvad alt dette betyder udi sær, kand Bønder give udførlig Underretning om, thi Kiøbstedfolk ere ikke saa lærde, at de kand give nogen Beskeed der om.

[n104](#). *Note i orig.utg.*: Det synes denne Qvinde haver været særdeele bange for Tyrken, om hvilken, som Christendommens Fiende, hun hørte meest tale udi Kirken. Der var derforuden en gammel Spaadom paa Anholt, at Tyrken, udi det **Seculo** skulde vande sine Heste ved Fogdegaarden, thi det Tyrkiske Navn var paa de Tider allevegne udi større Anseelse end nu omstunder. Og vare de Tyrkiske Søerøvere saa dristige, at de udi det Aar 1627 gjorde end ogsaa en Visite til Island, og førte mange Islænder bort med sig udi Slaverie.

[n105](#). *Note i orig.utg.*: – – – **narrate Puellæ Pierides, prosit mihi Vos dixisse Puellas Juv. Sat. 4.** [Fortell møyer, pierider, la det gagne meg å ha kalt dere møyer.]

[n106](#). *Note i orig.utg.*: Δάκρυα θερμοῦ χέων ὥσπερ κρήνη μέλανδροσ, ἦτε κατ' αἰγίλιος πέτρῃς δυοφεροῦν χέει ὕδωρ. **Hom. Iliad. 16** [Varme tårer rennende ned hans kinn likt en mørk kilde som øser sitt mudrete vann ned en bratt skrent.]

[n107](#). *Note i orig.utg.*: I gamle Romaner kommer tit fore **Trapezundt**.

[n108](#). *Note i orig.utg.*: Δινήθη δ' ἄγορῇ ὡς κύματα μακρὰ θαλάσσης. Ὡς δ', ὅτε κινήσῃ Ζέφυρος βαθυλῆιον &c. **Ho. Ilias. 2.** [Forsamlingen ble beveget som de store havets bølger ... Som når vestavinden bøyer en dyp kornåker. etc.]

[n109](#). *Note i orig.utg.*: Den Berømmelse Poeten legger paa samme Mand, kommer mig for ligesom den Clement Marot [Clement Marot (1496–1544), fransk dikter] giver sin Tiener: / **Gourmand, Ivrogne & aussuré Menteur, Pipeur, Voleur, Jureur / Blasphemateur, Sentant le dart de cent pas à la ronde, / Au de meurant le meilleur homme du Monde.** [Fråtser, drukkenbolt og en selvsikker løgner, bedrager, tyv, med vane for bannskap, blasfemiker, følede galgen fra hundre steder nær omkring, forøvrig den beste mann i verden.]

[n110](#). *Note i orig.utg.:* Det er, som mand siger, at stæle en Hud for at give den Fattige et par Skoe. / **Qvi veut rendre à Dieu ce qu'il a pris au monde. Des Preaux Sat.** [*rettet fra: Sar*] [Som vil gi til Gud det han tok fra verden.]

[n111](#). *Note i orig.utg.:* Hvilket skadelig og **superfaciel Studium** har i vor Tid taget stor Overhaand; Thi unge Mennisker, der udi hast vilde blive lærde, sætte derover alle **solide studia** til side, og lader sig nøye med at læse saadanne Bøger, hvoraf en liden **Octav** undertiden **recenserer** 50. **Auctores Ephimeridum Lipsiensium Collectores**, [Forfatterne som setter sammen de leipzigiske journaler] naar de **recensereren** Bog med den **Titul: De causis pereuntium literarum**, [Om årsakene til litteraturens forfall] synes at tilstaa med stor Oprigtighed self, at saadanne **Journaler** maa regnes blant de Aarsager, som **contribuere** til **Solide** Studeringers Undergang. I dette **Seculo** er det saa viit kommen, at mand **destillerer Extracter** af **Extracter**, saa at hvo der haver god Ihukommelse, kand udi et half Aar blive en stor **Polyhistor**, Ja lige saa lærd som **Aristoteles**.

[n112](#). *Note i orig.utg.:* Det saa kalte **Universale i Medicinen**.

[n113](#). *Note i orig.utg.:* **Rara est concordia Fratrum**. [Samdrektighed blant brødre er sjeldent.]

[n114](#). *Note i orig.utg.:* – **malum qvo non velocius ullum, Mobilitate viget, viresq; acquirit eundo. Virg. Æneid. 4.** [Et onde, i forhold til hvilket intet er raskere, det styrkes i bevægelse, det får krefter ved å fare frem.]

[n115](#). *Note i orig.utg.:* Hun hafde hørt siunge om Pavens og Tyrkens Mord, og taget Moer eller Moder i steden for Mord, hvor i mand kand let forsee sig.

[n116](#). *Note i orig.utg.:* Hvor af sees, at det er falskt som mand siger: / **Qvi dormit non peccat**. [Den som sover, synder ikke.]

[n117](#). *Note i orig.utg.:* En Abe udi Holland sleed sig løs med Lenken fra sin rette Eyermænd, og opholdt sig længe paa Taget af et fremmet Huus, hvor hand om Dagen holdt sig stille, men om Natten gik ned af Trappen, slebende Lenken efter sig, og søgte om Proviant i Gaarden og Kiøkenet, hvilke ikke alleene forskrækkede Huusfolkene, men allarmerede en heel Stad.

[n118](#). *Note i orig.utg.:* Saadanne have vi haft nogle af her i Landet, som forvares endnu udi gamle Folkes Kister. Hvor tit har der ikke været funden Spaamænd, der have sagt Tid og Time naar Verden skulde forgaae, og dermed forskrækket utallige Mennisker, særdeeles riige Folk.

[n119](#). *Note i orig.utg.:* En liden gangbar Svensk Kaaberpeng blef funden udenlands, hvoraf baade udi Tydskland og Frankrig blef giort stor Allarm. Paa den eene Side deraf stod **I. OR. S.M.** paa den anden **CRS**. Der over bleve giorte mange Forklaringer: Nogle holte fore, at de Ord som stode paa den første betydede **In**

Orbe Romano Sanguis Martyrum: [I den romerske egn martyrenes blod] Andre, **In Obedientia Regis Semper Manent, &c.** [De forblir alltid i lydighet mot kongen] De Bogstaver paa den anden Side forklarede de saaledes: **Contra Romam Sanguinariam**, eller **Contra Romam Sumus**. [Vi er imot Roma/det blodige Roma] Af de **Insignia**, som vare paa samme Mynt, gjorde de mange Forklaringer, og blef gemeenligen denne Slutning, at det var en Mynt slagen af de Sevenner [Protestantiske opprørere fra Cévenne under Ludvig 14.] mod deris Forfølgere i Frankrig. Men Doctor Sperling, for at gjøre Ende paa denne store Kriig, og løse denne forfærdelige Knude, loed 1703 komme en liden **Dissertation** for Lyset, og gaf tilkiende, at det var en gangbar Kaaber-Penge udi Sverrig, nemlig: 1. **Øre Solver Mynt**, som stod paa den eene Side, og **Carolus Rex Sveciæ** betydede de Bogstave, som stode paa den anden Side.

[n120](#). *Note i orig.utg.:* Saadan **Bizarrerie** findes hos mange Mennisker, hvor paa de Gamle haver givet **Portrait** udi **Midæ** Balbeer, og **Horatius** udi Sangeren **Tigillio**, hvilken hafde før ladet sig rætte end bevæge at synge, naar nogen bad ham der om; men, naar ingen bad ham, sang hand saa længe, at mand maatte bede ham holde op igjen. / – – – – – **Sardus habebat ille Tigillius hoc. Cæsar, qvi cogere posset, si peteret per amicitiam patris atq; suam, non quidquam proficeret: Si collibuisset, ab ovo usque ad mala citaret.** – – – **Horat. Sat. 3. 1. i.** [Denne feilen hadde sardineren Tigillius. Cæsar, som kunne tvunget ham, hvis han bad ved sin fars og sitt vennskap, hadde ingen fremgang. Hvis det hadde behaget ham, skulle han sunget fra forretten til desserten.]

[n121](#). *Note i orig.utg.:* Den Arabiske Historie lader sig bedre mundtlig fortælle, end forfatte udi Pennen.

[n122](#). *Note i orig.utg.:* **Perche non è peccato di bere a frelco** sagde en Italiener, da hand var meget tørstig, og fik et Glas kaalt Vand, som smagede ham vel, saa at hand meente, der fattedes intet andet end det skulde have været forbuden.

[n123](#). *Note i orig.utg.:* Hafde den berømmelige Peder Paarses Historie til forn været kommen for Lyset, hafde denne Passage kunde bleven indført udi Peder Syvs Ordsprog. Endskiønt denne Historie ingen anden Nytte førde med sig, saa burte den dog trykkes for denne Oplysning udi **Antiqviteten**.

[n124](#). *Note i orig.utg.:* – – **gravi jam dudum saucia cura, / Vulnus alit Venis & cæco carpitur igne.** / – – **hærent infixi pectore vultus / Verbaqve, nec placidam membris dat cura quietem.** / **Virg. Æneid. 4.** [... for lengst såret av en dyp kjærlighet, smerten næres av blodet, og hun gripes av den blinde ild ... hans ansikt og ord griper fast i hjertet, og kjærligheten lar ikke hennes kropp få den behagelige hvile.]

[n125](#). *Note i orig.utg.:* Derfor sagde Per Vognmand i sin Tid, naar jeg ingen Smag finder i Brændeviin meere, da troer mig, jeg haver ikke lang Tid tilbage.

[n126](#). *rettet fra:* Hie2te!

[n127](#). *Note i orig.utg.:* Heraf kand sees, at Axel Thorsens Viise er ældere end mand bilder sig ind, og kand tiene dem til Underrettning, som skrive **Historiam Literariam**.

[n128](#). *Note i orig.utg.:* Hand vilde ikke siige Lif, holdende for det burde alleene siges om fornemme Folk; Thi Poeten forsikrer, at hand ikke har brugt det Ord for Riimets skyld.

[n129](#). *Note i orig.utg.:* – – – **Stantis convicia Mandræ, Eripiunt somnum Druso Vitulisq; Marinis. Juv. Sat. 3.** [En stående flokk pakkdyrs rop tar søvnen fra Drusus og en sel.] Eller en drukken **Fufius**, om hvilken **Horatius** [Horatius: tragedie av Marcus Pacuvius (220–130 f.kr.)] **Non magis audierit, qvam Fufius ebrius olim, Cum Ilionam edormit, Catienis mille ducentis, Mater te appello Clamantibus – – Lib. 2. Sat.** [Han hører ikke mer enn den drukne Fufius gjorde da han sov gjennom rollen som Ilione, mens tolvhundre Catienuser ropte: «Mor, jeg kaller på deg!»]

[n130](#). *Note i orig.utg.:* Derfor siger **Eras. lib. 17. epist. 12.** [Desiderius Erasmus Roterodamus (1466–1536), nederlandsk humanist] **Prudentia valens, qvæ solet in studiorum cultoribus** [*rettet fra:* cultorib9] **desiderari**. [... havende klokskap, som pleier å savnes hos de lærde.] / **Item, Poëten:** / Ὡς οὐδὲν ἡ μάθησις ἥν μὴ νοῦς παρῇ. [Lærdommen er lik intet hvis sinnet ikke er til stede.] / Og kaldes hos **Arianum** [Lucius Flavius Arrianus (86–160 e.kr.), elev av den greske filosofen Epiktet (50–135)] **Epicteto, I. i. c. ii.** en Scholastisk Person **Animal qvod deridetur ab omnibus**. [Et dyr som latterliggjøres av alle.]

[n131](#). *Note i orig.utg.:* Langt bedre end Soldatens; thi de ere forgyltde.

[n132](#). *Note i orig.utg.:* Her af seer mand, at Doctor Faustus [Tysk sagnfigur som inngikk en pakt med djevelen] har lefvet paa de Tider, og været udi saadan Anseelse, at end og Qvindfolk paa Anholt har vist af ham at sige, og tiener denne **passage** til at **confundere** dem der tvile om hand har været til: Iligemaade dem der holde for at dette Skrift er af ingen Nytte.

[n133](#). *Note i orig.utg.:* En stor Dansk Theologus, som florerede udi Christ. 4. og Frid. 2. Tider.

[n134](#). *Note i orig.utg.:* Hun hafde, maa skee, hørt tale om den store Romer, som blef tagen fra Ploven og giordt til Dictator, og eenfoldeligen bilte sig ind, at det var skeed paa Anholt. / – – – – – **functus Castrorum Imperiis & Dictatoris honore, Erectum domito referens a monte ligonem**. [... som har befalt over

militærleirene og innehatt diktatorens embete, bærende greven med seg fra det temmede fjell.]

[n135](#). *Note i orig.utg.:* Deres Character, som ville corrigere andre, og dermed falde self til større Absurditeter.

[n136](#). *Note i orig.utg.:* Det var ligesom at drukne sig af Frygt for at blive vaad; som der fortælles om en Fransotz der var saa bange for at hans smukke Klæder skulde blive fordærvet af Vandet, at han druknede sig: hvorudover man gjorde ham saadan Gravskrift: **Icy gît le sieur Brouillé, Qvi se noya de peur d' etre mouillé.** [Her ligger Herr Brouillé, som druknet seg av frykt for å bli våt.]

[n137](#). *Note i orig.utg.:* **Etymologia vocis secundum hypothesin**

Anholicam, hvor vel **hypothesis vulgaris**, er, at det kommer af svinde eller bortsvinde, og at man derfor bør skrive Svindsoet. Hvilken Meening den retteste er, vil jeg give dem at betænke, der legge sig efter **Studium Etymologicum**.

[n138](#). *Note i orig.utg.:* Man har haft Exempel udi vor Tid, at de der have faaet saadane døde Mænds pulveriserede Been til Lifs, omsider ere derover blevne dræbte af Giengangere, hvilke, hvor vel de ere døde, kan dog ikke undvære deres Been, som de bruge om Natten, naar de spøge. Det var at ønske, man vidste de Raad Gunnild brugte denne gang, saa vel som andre Tider, thi man veed hun kunde curere for Hælskud, Hylleskud, Soelskud, Nisseskud, etc. etc.

[n139](#). *Note i orig.utg.:* Hvilket endnu skal være brugeligt i Norge, som den berømmelige **Autor du Voyage historique** bevidner med disse Ord: **Chacun entretient un chat noir dans sa maison, le quel il consulte dans les affaires d' importance, &c.** [Enhver har en svart katt i huset som de rådfører seg med i vigtige ting] Thi, om endskiønt jeg ikke haver seet eller hørt tale om noget saadant paa de Stæder i Norge, hvor jeg haver været, vil jeg derfor ikke gjøre saadan brav Mands Ord til Løgn; besynderlig, efterdi hans Skrift formedelst sin **accuratesse** er oversat paa andre Sprog.

[n140](#). *Note i orig.utg.:* Derover er bleven giordt den bekiendte Viise: / Katten og Kiællingen / De sloges om Vællingen, / etc. / Som grunder sig paa en sandfærdig Historie, som vi havde **ignoreret**, hvis ikke Per Paarses Historie var kommen for Lyset.

[n141](#). *Note i orig.utg.:* Hendes forrige Mand, af hvilken hun hafde mange store Videnskaber, besynderlig at slaa Øye ud paa Folk, hvor til mange Smede endnu lade sig bruge.

[n142](#). *Note i orig.utg.:* Om det er en Runne Bogstav eller ey, skal jeg ikke sige, mig synes at den seer ikke u-liig en Katte-Kloe.

[n143](#). *Note i orig.utg.:* Man haver adskillige Exempler paa, at Folk ere bleven forgiordte, fordi de haver kastet deres Ureenlighed paa de Steder, hvor Under-

jordske holde til.

[n144](#). *Note i orig.utg.*: Saaledes heedte og det Trolld som bygde Lunds Domkirke.

[n145](#). *Note i orig.utg.*: Det er bekiendt, at, naar Trolld see Soelen, blive de forvandlede til Steen; Og vide adskillige troværdige boesiddende Bønder endnu at viise saadanne Steene, som have været Trolld tilforn, hvorvel mand udi Kiøbstæderne ingen saadanne Exempler have, maa skee, efterdi Trolld der saa lettelig ikke kand blive **surpreneret** af Soelen, og finder allevegne Huuse og Kieldere for sig, hvor de kand skiule sig udi.

[n146](#). *Note i orig.utg.*: **Nec fonte labra prolui Caballino, / Nec in bicipiti somniasse Parnasso, / Memini Pers.** [Aulus Persius Flaccus (34 e.kr.–62 e.kr.), romersk satiriker] **Sat. Prolog** [Jeg husker hverken å ha tvettet mine lepper i kilden Hippokrene eller å ha drømt på Parnasset med tvillingtopp]

[n147](#). *Note i orig.utg.*: Paa got **prosa** heeder det Rendesteen.

[n148](#). *Note i orig.utg.*: Den store **Agamemnon** selv, maa stikke saadanne Tituler i sin Lomme hos **Homerum**, for Exempel: 'Οἶνοβαρεῖς κυνοῖς ὄμματ' ἔχων κροαδῖν δ' ἑλάφοιο. **Hom: Iliad.i.** [Drukne, med ansikt som en hund, men hjerte som en hjort] / Ja Gunnild og Jens Blok have ved saadan fyndig **Dialogue imiteret** Guder og Gudinder selv.

[n149](#). *Note i orig.utg.*: Hvilket var høyeste Mode udi den Trojanske Krig, før Mand slog til: Saaledes regner Æneas blant andre, fast sine Sexten Ahner op, førend hand slaar til Achilles. / Δάρδανον αὖ πρώτον τέκετο νεφεληγερέτα Ζεύς, &c. **Hom. Iliad. 20.** [Den skysamlende Zeus fødte først Dardanus]

[n150](#). *Note i orig.utg.*: **Jacta est alea**, hvor til **alluderes**. [Terningen er kastet]

[n151](#). *Note i orig.utg.*: Det gik denne gode Qvinde ikke bedre end Juturna hos Virgilium, hvilken forskrækket af saadant Syn, forlod Slaget. / – – **talín' possum me opponere monstro, / Jam jam relinqvo aciem, ne me terrete timentem, / Obscenæ Volucres. Alarum Verbera nosco. / Virg. Æneid. 12.** [Kan jeg motsette meg slike tegn? Jeg forlater allerede kampen, skrem ikke den fryktende meg, illevarslende fugler. Jeg kjenner vingeslagene ...)]

[n152](#). *Note i orig.utg.*: **Homericè & eleganter.**

[n153](#). *Note i orig.utg.*: **Stentor** hafde saadant Skraal, som 50. andre. / Ὅσσοι ἄλλοι πεντήκοντα [Så mye som femti andre] **Hom. Iliad. 5.**

[n154](#). *Note i orig.utg.*: Og **Mars** som 10000. andre. **Hom. ibid.**

[n155](#). *Note i orig.utg.*: – – ἀράθησε τρυχέ. [Det klang i rustningen] hvilket er ligesom Omqvæd hos **Homerum**.

[n156](#). *Note i orig.utg.*: De kaldes **Najades**, og lader sig undertiden see paa Floderne af **Poëter**, men ikke uden i meget deyligt Veyr; thi de ere meget Kiælne, som alle fornemme Jomfruer.

[n157](#). *Note i orig.utg.:* **Facta dictaqve illustrium Virorum alia clariora sunt, alia majora. Plin. lib. 3. epist. 16.** [Gaius Plinius Caecilius Secundus (61–113 e.kr.), romersk statsmann og forfatter] [Blant berømte menns gjerninger og ord er noen mer kjente, andre større.]

[n158](#). *Note i orig.utg.:* Saasom Pythagorici troede, at, naar et Menneske døde, kom hans Siæl udi et andet Creatur.

[n159](#). *Note i orig.utg.:* **Jam labor exiguus Phoebus restabat, eqvique / Pulsabant pedibus spatium declivis Olympi. / Ovid. met. libr. 6.** [Litt arbeid gjenstod for Phoebus, og hestene hans slo hovene mot Olympens hellende bakke] / **Poëterne fingere** at Solen har sit Natte-Leye udi Havet hos **Madame Thetis**, og gaar ned udi et Svelg, som er ved Cadix i Spanien. / **Ter juga Phoebus eqvis in Ibero gurgite mersis dempserat Ovid. met. libr. 7.** [Tre ganger hadde Phoebus tatt åket av hestene som var sunket i Ebros strøm]

[n160](#). *Note i orig.utg.:* Havets Hustru og **Achillis** Moder.

[n161](#). *Note i orig.utg.:* kaldet **Nereides**, hvor iblant **Thetis** var den fornemste.

[n162](#). *Note i orig.utg.:* De kaldes **Tritones** og vare halve Mænd og halve Marsviin. [Delfiner]

[n163](#). *Note i orig.utg.:* Poëten **raillerer** atter med visse Skribenteres Skrivemaade.

[n164](#). *Note i orig.utg.:* Der har den kun **passum vulgarem**, [En romersk måleenhet.] som er mindre.

[n165](#). *Note i orig.utg.:* **Liquidus & suas duntaxat undas trahens.** [Flytende og strekkende ut sine bølger.] **vid. Qvint. Curtius** hvortil **alluderes**. Med denne **Auctor** synes **Poëten** besynderlig at **raillere** udi denne Rendesteens prægtige Beskrivelse. / **Un Auteur quelquefois trop plein de son objet** [En forfatter er noen ganger for opptatt av sitt objekt] / **Jamais sans l'epuiser n'abandonne un sujet** [Forlat aldri et emne uten å ha uttømt det.] **Sil' rencontre un palais il m'en peint la face. Il me promène après de terrasse en terrasse / Des Preaux art. poet. chant. 2.** [Hvis han treffer på et palass, vil han avbilde dets ansikt for meg. Han vil lede meg fra terrasse til terrasse.]

[n166](#). *Note i orig.utg.:* **Aristoteles** siges at have styrtet sig i den Flod **Euripus**, da hand icke kunde finde Aarsag til dens Flood og Ebbe.

[n167](#). *Note i orig.utg.:* **At te, Cydne, canam, tacitis qvi leniter undis / Cæruleus placidis per vada serpis aqvis / Tibull. libr. i. Eleg. 8.** [Men deg, Cydnus, skal jeg synge om, du som mykt med stille bølger slynger deg blå med fredelig vann langs vadestedene.]

[n168](#). *Note i orig.utg.:* Saaledis kaldet, efter den løber saa hastig.

[n169](#). *Note i orig.utg.:* Det synes mig dog er let at begribe, thi Floden maatte forandres, ligesom Kilderne der ginge fra Brøggerset og Vaskerset vare dannede,

for Exempel: naar man toede udi Vaskerset med Sæbe, maatte denne berømmelige Flod endelig blive hvid.

[n170](#). *Note i orig.utg.:* ὑπερβολή / **sinum lacrimis implevit obortis Virg.**

Æneid 4. [Hun fylte brystet med de frembrytende tårer.]

[n171](#). *Note i orig.utg.:* – – ἔστι δ' ἐν θαλασσίῳ κλύδωνι κύπρις **Euriped.**

Hippolyt. [Den kypriotiske Afrodite er i havets bølge] / **Pisce Venus latuit**

Cyllenius Ibis alis. / **Ovid. Met. 5.** [Venus gjemte seg som en fisk, Merkur med ibisens vinger.]

[n172](#). *Note i orig.utg.:* Gudinden for Havet lod sig og bedrage af Peleo og blev af saadant Favntag fød den store Achilles.

[n173](#). *Note i orig.utg.:* Hvilket er falskt, Marthes Ord i respect: thi, at Cupido er kun en lumpen Doctor, bevidner den gamle lystige Poët, naar hand forestiller ham grædende, efterdi hand var stucken i Fingeren af en Bie. / Εἰς ὅσον ἐν ῥόδοις / Κοῦμωμήνην μέλιτταν / Οὐκ εἶδεν etc. / **Anacreon od 40.** [Eros, da han plukket en rose, så ikke den sovende bie.]

[n174](#). *Note i orig.utg.:* **Flagitiis addidit, ut, qvem deceperat, accusaret.**

Plin. lib. 6. epist. 22. [Han la til forbrytelsen ved å anklage den han hadde bedratt.]

[n175](#). *Note i orig.utg.:* I denne **digression** skiemter **Poëten** med dem, der **allarmeres** saa meget over det, at Fruentimmeret vil slaa sig til Læsning.

[n176](#). *Note i orig.utg.:* Hvorfor han berømmer Jens Paulsens Kone, kand sees af den anden Bog.

[n177](#). *Note i orig.utg.:* Over saadant var den hitzige Poet saa bange udi hans Tiid og ynckedes over hans Fæderne-Land med disse Ord: / – – **Novit toto quid fiat in Orbe / Hæc eadem, quid Thraces agunt quid Seres & Indi / Instantem Regi Armenio, Parthoq'; Cometen / Prima videt. famam, rumoresq; illa recentes Excipit ad portas, qvostam facit isse Niphaten In populos magnoq; illic cuncta arva Teneri Diluvio, nutare urbes, subsidere Terras Qvocunq; in Trivio, cuicunq; est obvia narrat. Juv. Sat. 6.** [Hun vet alt som skjer i verden, hva Trakerne gjør, kineserne og inderne. Hun ser først kometen som truer kongene av Armenia og Persia. Hun plukker opp nye rykter og sladder ved byporten og finner på noen selv. Niphates har oversvømmet folkemengder. Alle åkrene der er underlagt den store floden. Byene svømmer, landene bukker under. Ved hvert et veiskille, til hver en person hun treffer, forteller hun dette.]

[n178](#). *Note i orig.utg.:* Hand var vel fød paa Anholt, men havde været 3 Uger udi Lybeck, og ved sin Tilbagekomst age-rede tydske Sprog-Mester paa Øen, hvorudover han gemeenlig blev kaldet Tydske Jochum.

[n179](#). *Note i orig.utg.:* Derudover klager Fruentimmeret udi Tragedien med disse Ord: / Οὐ γὰρ ἐν ἀμετέρα γνώμα λύρας / ὥπασε θεσπιν αἰοῖδα`ν / Φοῖβος ἀγήτωρ μελέων ἔπε`ι ἄν [*rettet fra:* [ἀο] τάχῃσ αν ὕμνον / Αρσένων γένα / **Euripid.**

Medea. [Phoebus, sangenes herre, har ikke inngitt lyrens inspirerte sang i våre sinn. Ellers skulle jeg svart mennenes ætt med en hymne.]

[n180](#). *Note i orig.utg.:* Poeten undskylder denne store **Digression** med gamle Poeters Exempler; thi deris **Poëmata** vilde undertiden blive meget mavre, dersom **Digressionerne** bleve bortagne. Saa at man kand see, at denne **Digression**, som maaskee vil blive censureret, er heller en Satire, end nogen Forseelse begangen.

[n181](#). *Note i orig.utg.:* **Ut Fufius ebrius olim. Horat. Sat.** [Som den drukne Fusius den gang.]

[n182](#). *Note i orig.utg.:* **Et modo desperat; modò vult tentare pudetq; / Et cupit & quid agat non invenit: utq; Securi / Saucia trabs ingens, ubi plaga novissima restat, / Qvo cadat in dubio est omniq; a parte timetur / Sic animus &c. / Ovid. Met. 10.** [Nå fortviler hun, nå vil hun forsøke, og hun skjemmes og ivrer og finner ikke ut hva hun skal gjøre: som det store tre såret av øksen, når det siste hugg gjenstår, skaper tvil om hvor det kommer til å falle, og det fryktes fra alle kanter. Slik hennes sjel etc.]

[n183](#). *Note i orig.utg.:* Som kand sees af den første Bog.

[n184](#). *Note i orig.utg.:* Confunderes med Marco Curtio, [Marcus Curtius, som i 362 f.kr. ofret seg for byen Roma] som styrte sig udi Svelget.

[n185](#). *Note i orig.utg.:* At sticke Fingeren i Jorden, er ellers beqvemmere talt.

[n186](#). *Note i orig.utg.:* Eje-gode og noble Gemytter kaldes de, som ere gode Compagnons og gode Verter, omendskiønt de stielers fra en for at gjøre en anden til gode. Skarns Gemytter derimod ere de, som leve indgetogen og stille. Vil nogen sige: Peder Ruses Definition er falsk, da appelleres til de fleeste Stemmer af Folk i vore Tider.

[n187](#). *Note i orig.utg.:* At der er intet ont udi saadant, kand bevises baade af **Praxi**, som af mange gamle lærde Bøger. Deraf roser sig i sær den gamle lystige **Poët**, naar han opregner alle sine Maitresser: / Εἰφύλλα πάντα δένδρων / Επίστασαι κατεῖπεν / Εἰ ἡμαλῶδες εὐρεῖν / Το` τε ὅλης θαλάσσης / Σε`των ἔμων [*rettet fra:* ἔμυν] ἐρώτων / Μόνον ποιῶ λογιστήν / **Anacreon Od. 32.** [Hvis du kan telle alle træernes blader, hvis du kan finne hele havets bølger, skal jeg gjøre deg alene til teller av mine elskede.]

[n188](#). *Note i orig.utg.:* En stor Accuratesse, hvoraf berømmes en viß Person, hvilken, naar hand havde Forsæt at drikke sig et Ruus, satte en Knappenaal paa sit Ærme, at hand icke skulde forglemme det: item en Frantzøsk forliebt Dame der

skrev udi sin Tegne-Bog paa Reisen: / **Memoire pour me faire – en passant à Lyon.** [Påminn meg om – passerende forbi Lyon]

[n189](#). *Note i orig.utg.:* **Vid. Plin. lib. 3. epist. 16.**

[n190](#). *Note i orig.utg.:* Helleborus voxer paa den Øe **Anticyra**, hvor med Galenskab cures, **unde Juvenalis Nec dubitet Ladas, si non eget Anticyra, nec Archigene** – – – [Og Ladas ville ikke tvilt hvis han ikke trengte Anticyra eller Archigenes ...]

[n191](#). *Note i orig.utg.:* Her findes atter en Defect udi Historien, som posteriteten skal kunde supplere, naar overkommes Documenter, som maaskee nu ligger skjulte udi deres Hænder, der icke vide hvad kostbar Liggendesæ de have. Man gjør sig saa megen Umage at oplede Livii [Titus Livius (59 f.kr.–17 e.kr.), romersk historiker] Bøger og andre Romerske og Grædske Skrifter, som fattes, men faa tænker paa dette, som er meer vigtigt.

[n192](#). *Note i orig.utg.:* – – – ἄς ἔχων ὦρα Τῆς ἐπιτέτραπται μέγας οὐρανοῦς, **etc. Homer. Iliad. 5. it. 8.** [... som Timene hadde, hvem den store himmel er overlatt etc.]

[n193](#). *Note i orig.utg.:* Meget trøsteligt for vort Fruentimmer; thi deraf kand sees, at Contoucher er en Himmeldragt.

[n194](#). *Note i orig.utg.:* **Ad imitationem Virg: Æneid: 4: – – Tu nunc Carthaginis altæ Fundamenta locas etc.** [Du legger nå det høye Kartagos grunnvoll etc.]

[n195](#). *Note i orig.utg.:* Deres Character, som taler Folk efter Munden.

[n196](#). *Note i orig.utg.:* Den gode Jomfru maa hverken have haft stor Læsning eller Erfahrenheit; thi paa saadan Utroskab haver man utallige Exempler. **conf.**

Didonis Klagemaal. – – **Proh. Jupiter ibit. &c.** [Å, Jupiter, skal han dra etc.]

Virgil. Æneid. 4. item Medeæ hos **Euripidem**, som var i samme Tilstand ὡ παγκάκιστε **&c.** [Å, ondeste] Om nogen ellers vil criticere denne, Klage, og sige, den var for høy for en Landsby-Pige, da fordømmer hand tillige med først de mange Hyrders og Hyrdinders ziirlige Taler hos de Gamle. 2. Det som **Philosophi in Oratione** kalde τὸ θεῖον og **Aristides** [Aristeides (530–468 f.kr.), athensk statsmann] i sær τὸ πῦρ [Det filosofer i tale kaller «det guddommelige» eller «ilden»: nemlig, at store Passioner kand undertiden gjøre enfoldige Folk veltalende.]

[n197](#). *Note i orig.utg.:* Palamedes tales vel icke om af Homero, men var dog med i den Trojanske Krig.

[n198](#). *Note i orig.utg.:* Poetens Meening er, at Æneæ Gierning var meere lastværdig end Paarses; thi Paars kunde undskylde sig med sin Kierlighed, hand havde til sin forlovede Dorothea, men der er slet intet at sige til Æneæ Forsvar, som først

krænkede og siden forlod Didonem, hvorfor den gode Mercurius maa tage Skylden paa sig.

[n199](#). *Note i orig.utg.:* **Propter mille annos – – – Juv. Sat. 7.** [På grunn av de tusen år.]

[n200](#). *Note i orig.utg.:* **Flectere si neqveam superos Acheronta** [Acheron: elv i Hellas, inngangen til underverdenen i gresk mytologi] **movebo. Virg.**

Æn. [Hvis jeg ikke kan bøye himmelen, skal jeg bevege Acheron.]

[n201](#). *Note i orig.utg.:* Som af Junone, hvilken overtalte ham at dysse Jupiter i Søvn med disse Ord: / Ὑπνε, ἄναξ πάντων τε θεῶν πάντων τ' ἀνθρώπων **Hom.**

Iliad. 14. [Søvn, alle guders og menneskers herre.]

[n202](#). *Note i orig.utg.:* – – – **in versu faciendo Sæpe caput scaberet, vivos & roderet unguet. Horat. 1. 1. Sat. 10.** [... når han skrev vers, ville han ofte ha klødd seg i hodet og bitt neglene til roten.]

[n203](#). *Note i orig.utg.:* **Est prope Cimmerios longo spelunca recessu Mons Cavus, ignavi Domus et penetralia somni &c. Ovid. Met. 11.** [Nær ved Kimærene er en hule med lang inngang, et hult fjell, den late søvns hus og helligdom etc.]

[n204](#). *Note i orig.utg.:* Hos **Ovidium** heder det: / **Rivus aqvæ Lethes, per qvem cum murmure labens / Invitat somnos crepitantibus unda lapillis. Met. 1. 11.** [Elven Lethe hvor bølgen, glidende over de murrende, rislende stener, innbyr til søvn.] / For hvilket Auctor har fundet bekvemmere at sætte: den kand dysse Aarvaagenheden selv i Søvn.

[n205](#). *Note i orig.utg.:* Iris blev gemeenligen brugt til Legationer. Hos Ovidium forretter hun for Juno saadant Ærende hos Søvn. – **Induitur Velamina mille colorum / Iris & arcuato cælum curvamine signans / Tecta petit jussi sub rupe latentia Regis. / Ovid. ibid.** [Iris ikler seg et slør av tusen farger, og givende tegn på himmelen med en krummet bue, søker hun kongens tak, bortgjemt under en sten.]

[n206](#). *Note i orig.utg.:* **Comparatio verè Homérica.** En Søe-Kalv holdes for at sove meget sterkt. **Unde Juvenalis: Sat. 3. Eripient somnum Druso vitulisque marinis.** [De vil ta søvnen fra Drusus og selene.]

[n207](#). *Note i orig.utg.:* Søvn og Døden holdes for af de Gamle at være Tvillinger. **Vid. Hom. Iliad. 16.**

[n208](#). *Note i orig.utg.:* En Muus besøgte en anden, da han fandt ham siddendes at philosophere dybt nedgraven udi en Hollandsk Ost, og sagde: skal man finde mon Frere her? svarede den anden: Jeg haver slaaet mig fra Verden.

[n209](#). *Note i orig.utg.:* Det er bekiendt af Kircke-Historier, hvor ofte Bisper og Prælater, for at forsvare undertiden **indifferente** Meeninger mod deris **Rivaler**,

under det Navn af **Ortodoxie**, haver været Aarsag til stor blods Udgydeelse; saa at ligesom den Satyriske Poet siger: **Facit indignatio versum** saa kand man sige om dem: **Facit indignatio orthodoxos**. [Indignasjon skaper vers, indignasjon skaper ortodokse.]

[n210](#). *Note i orig.utg.*: Her af kand sees **Poëtens Candeur**, at han ogsaa skiemter med sig selv.

[n211](#). *Note i orig.utg.*: – – **Manibusque obstantia Virgo somnia dimovit. Ovid. Met. 11.** [Og hun drev bort drømmene som stod i veien med hendene.]

[n212](#). *Note i orig.utg.*: Hvad disse 6 Stierne skulle betyde, derom ere lærde Folk udi Callundborg ikke eenige. Torkild Torkildsen holder for, at det er de 6 Musæ, som have oplyset Poeten i at gjøre dette Vers, men, saasom der befindes at være 9, saa falder denne Hypothesis Torchiliana, med mindre man vilde sige, at Poeten ikke haver vidst af meer end 6 at sige, hvilket dog ikke er troeligt, eftersom man kand see, at han ey alleene forstaaer at gjøre et Vers, men i visse Maader og er en lærd Mand. Hans Jespersen holder for, at det er de onde Stierne, som betyde at der fattes noget udi et Skrift, hvilke her ere satte for at tilkiende give en **defectum Judicii** [Svakhet i dømmekraften] udi disse Vers. Christen Bogbinder meener, at det er de 6 Planeter og hans Vers er den 7. **Sed interdum dormitat Homerus**, [Men iblant sovner Homer] thi jeg vil gierne tilstaae at Christen Bogbinder er en lærd Mand, men udi denne Critique haver han ladet see, at han i at censurere Autores, aldrig bliver nogen Scaliger. [Joseph Justus Scaliger (1540–1609), fransk-italiensk filolog] Vores itzige **Critici in nihilo agendo occupatissimi sunt**; [Er aller mest opptatt med å gjøre ingenting] Thi jeg tør sværge paa, at det her er ikke andet end en simpel ærlig Bogtrykker Concept, og at Stierne ere ikkun ere satte til Zierat for at recommendere Viisen.

[n213](#). *Note i orig.utg.*: (Paa disse Aarets etc.) Disse Ord give tilkiende at Viisen er giordt, enten udi Orme-Maanet, [13. juli – 14. august] eller Hunde-Dagene, naar Frugten begynder at moes: Udi samme Maaned komme gierne, om ey de beste, saa dog de fleeste, og til ovenmelte Brug beqvemme Vers for Lyset. (Torch: Torch: **Hinc Juvenalis Sat. 3.** / – – **Augusto recitantes mense Poetas** [Dikterne som deklamerer i august måned.]

[n214](#). *Note i orig.utg.*: (Lavepas) et meget kiønt Ord, og hart ad det artigste, som er udi dette Vers: det componeres af det **Verbo** Lave og Pas og er det samme efter Torkild Torkildsens Meening, som det Ord Mave-Maal.

[n215](#). *Note i orig.utg.*: (Jeg ynker etc.) endeel laste dette besynderligt, at Poeten, fordømmer til saa slet Brug det Papiir, som af de Fornemste og Fornuftigste mest er holdet udi Priis: Men mig synes man kand heller legge ham det til Roes, at hand seer dybere end alle andre.

[n216](#). *Note i orig.utg.:* (Dorotheæ Brudfærd etc.) Hans Michelsen ynsker formedelst denne Passage, hvorved Poeten synes at give tilkiende, at vide noget om de sidste Documenter, som høre til Peder Paarses Historie, at faae Kundskab, hvo han er, hvilket endnu har været ham nægtet. Han seer alleene af Versene at det er en Bogtrykker Ven.

[n217](#). *Note i orig.utg.:* (Pressen ikke stille staae) omendskiønt denne Viise synges efter den gamle Melodie, og Poeten træder i de fleeste Viisemageres Foedspor, som have gjort saadanne Vers, saa maae man dog tilstaae, at dette Infald er nyt og ugemeent. Hans Jespersen, **nimis rigidus** [altfor rigid] **Censor**, prætenderer herudi at finde en **Defectum Judicii**, sigende, at Autor gjør sig selv til en a--visk Trykker. Christen Bogbinder gaaer endnu videre, og holder samme Indfald for et af de underligste, som han har seet sin Livs Tiid; nemlig, at en lover at anvende Arbeyd og Bekostning paa, at forsyne Folk med Skrifter til et vis Brug, ligesom det Papir, som kom fra hans Presse, var tienligere der til end andet. Torkild Torkildsen skiemter artig dermed og siger, at, omendskiønt Autor haver Stierne baade for og bag sig, saa vandrer han dog ligesom udi Mørket. Men det er ingen Konst at skumle, de gode Mænd have ikke i Agt taget, at en kand være meget goed Poet, omendskiønt han ikke haver **Judicium**: naar en Poet er accurat udi sine Riim og **Cadence** og forstaaer sin **Prosodie**, leer han af Resten. Autors Vers, omendskiønt ikke materialiter [Med hensyn til stoffet] saa dog formaliter [Med hensyn til formen] ere meget gode. / – – – **Stans pede uno / Cum flueret lutulentus** – – [... stående på én fot mens han skitten strømmet ...] som Poeten roeser Lucilium [Gaius Lucilius (2. århundre f.kr.), romersk satiriker] af. Det er: hans Vers omendskiøndt Materien ikke duer meget, saa flyde de dog vel nok.

[n218](#). *Note i orig.utg.:* Det Ord 3 gange er meget Poetisk; Thi hvad som skeer hos de gamle Poeter tit skeer gierne 3 gange.

[n219](#). *Note i orig.utg.:* **Ut** [rettet fra: Ur] **pueris placeas & declamatio fias / Juv. Sat. 10.** [Så du behager guttene og blir til stoff for taler.]

[n220](#). *Note i orig.utg.:* **Ad vectus Romam qvo pruna & coctona vento / Juv. Sat. 3.** [Drevet til Roma med vinden som gir oss plummer og fikener.]

[n221](#). *Note i orig.utg.:* **Non possum ferre Qvirites / Græcam Urbem, qvamvis qvota portio fæcis Achææ / Juv, Sat. 3.** [Jeg tåler ikke, romere, et gresk Roma, selv om en liten del av avskummet er achaiere.]

[n222](#). *Note i orig.utg.:* **Character** paa en **hypochondriach / Difficilis, qverulus, Laudator Temporis acti.** [Vanskelig, kranglete, priser av den forgangne tid.] / **Horat: / Hi sunt invidiæ nimirum, Regule, mores / Præferat antiqvos semper ut illa Novis. / Sic veterem ingrati Pompeji qværimus umbram / Sic Laudant Catuli vilia Tempa Senes. / Mart.**

[Marcus Valerius Martialis (1. århundre e.kr.), romersk dikter] **Epigr. L. 5.** [Dette er tydeligvis misunnelsens skikker, Regulus. Den foretrekker alltid det gamle for det nye. Slik søker vi utakknemlige den gamle Pompeius' skygge, slik priser de gamle Catullus' stakkarslige templer.]

[n223](#). *Note i orig.utg.:* Af dette kand sees at Poeten icke approberer mange af de Gamle **Satyrlicorum** deres Skrive-Maade. Thi udi dette **Poema** findes paa adskillige Stæder **Satyres** over hidsige **Satyrlicos**, der synes Verden gaaer icke efter deres Hoved, og ville reformere alting, saa ofte de ere udi ond Humeur.

[n224](#). *Note i orig.utg.:* Det var ikke got den gode Mand havde seet de mange slags Dragt, de Contuches, Adrienner som bruges udi vore Tider, om hvilke Poeten siger: / – – **Qvotannis nomina inveniunt nova / Tunicam rallam, Tunicam Spissam, Linteolum cæsecium, Indusiatam, patagiatam, caltulam aut Crocotulam / Supparum aut Subminiam, ricam, Basilicum aut Exoticum. / Cani qvoq ademtum est nomen – vocant Laconicum. /**

Plaut. [Titus Maccius Plautus (254–184 f.kr.), romersk dramatiker] **Epidic: Act. 2. Sc. 2.** [Hvert år finner de på nye navn. Tynn tunika, tykk tunika, tovet linklede, skjorte, gullkantet, gyllen eller safranfarget kjole, underskjørt eller sinoberrød kjole, hetten, kongelig eller eksotisk kappe. De har også tatt et navn fra hunden – de kaller det lakonisk.]

[n225](#). *Note i orig.utg.:* Saaledes klager ogsaa Manden udi Comoedien over Tidernes Forvirrelse blant andet at unge Mennisker ikke sidde med Benene udi Kaars som i gamle Dage.

[n226](#). *Note i orig.utg.:* Ἐν παιδοτρῖβου δε καθίζοντας, τοῦ μὴ ποῦν ἐδεῖ προβαλέσθαι τοῦς παῖδας **etc.** / **Aristophan: Nub: Act: 3. Scen. 3.** [Når de satt på skolen, sømmet det seg for guttene å dekke sitt lår.] / Med saadanne Folk skiemter den gamle Latinske Comoedie-Skriver ogsaa. / – – – **Basilica hic qvidem facinora / Inceptat loqvi. / Vetera qværit, vetera amare hunc, morem majorum scias. / Plaut. Trinum: Act. 4. Sc. 3.** [Han begynner å tale om kongelige gjerninger. Han søker det gamle, du må vite at han elsker det gamle etter forfedrenes skikk.]

[n227](#). *Note i orig.utg.:* Nidkierhed er 3 slags. En kommer af ont Blod og Galde, og ophører saa snart Paroxysmus er over. En anden kommer af Øll og Brændeviin og bliver kaald, naar Ruusen er udsovet. Den 3die, som er den rareste, findes hos Folk, der altid ere sig selv lige. Den slags Nidkierhed, som kommer af Drukkenskap, er saadan som Poeten berømmer Catonem af. / **Narratur & Prisci Catonis / Sæpe mero caluisse virtus / Horat: Lib: 3. Od: 21.** [Det sies at den gamle Catos dygd ofte flammet opp av vin.]

[n228](#). *Note i orig.utg.:* – – – **Mores mali / Qvasi herba irrigua succreverunt, uberem. / Eorum jam messem licet metere maxumam. / Plaut: Trinum: A. 1. Sc. 1.** [De onde seder har vokst som en vannet plante, fruktbar. Man kan allerede høste den største avling av dem.]

[n229](#). *Note i orig.utg.:* Saa det heder, som Poeten siger, **Difficile est Satyram non scribere. Juv: Sat: 1.** [Det er vanskelig å ikke skrive satiren.]

[n230](#). *Note i orig.utg.:* **Insectamur vitia non homines, nec corrigimus sed emendamus. / Plin Epist.** [Vi dadler lastene, ikke menneskene, og vi irectsetter ikke, men forbedrer.]

[n231](#). *Note i orig.utg.:* **Ense velut stricto quoties Lucilius ardens / Infremuit: rubet auditor, cui frigida mens est / Criminibus; Tacita sudant præcordia culpa. / Inde iræ & lacrymæ – – – / Juv: Sat: 1.** [Når fyrige Lucilius raser som med trukket sverd: lytteren rødmer, hvis sinn er kjølnet ved forbrytelser; de stumme bryst svetter av skyld. Hvorfra sinne og tårer – – –]

[n232](#). *Note i orig.utg.:* **Crede mihi mores distant a carmine nostro, / Vita verecunda est, Musa jocosa mihi / Ovid: Lib: 2 Trist.** [Tro meg, våre sedvaner er ikke som vår sang. Livet er ydmykt, musen er meg leken.]

[n233](#). *Note i orig.utg.:* **Justum poteras & scribere fortem Scipiadam, ut Sapiens Lucilius – Horat. Lib: 2. Sat. 1.** [Du kunne skrevet om rettferdige og modige Scipio, som den kloke Lucilius –]

[n234](#). *Note i orig.utg.:* Hand blev Doctor Juris

[n235](#). *Note i orig.utg.:* **Scrofâ Niobe fæcundior alba / Juv: Sat. 6.** [*rettet fra: ô*] [Niobe, mer fruktbar enn den hvite gris.] / Thi, naar Poeterne ville berømme en frugtbar Kone, ligne de hende ved den Soe, som fødte 30 Griser paa en gang.

[n236](#). *Note i orig.utg.:* Hvor meget meere maae mand ikke betale for at indføres udi et andet Skrift, som varer længere.

[n237](#). *Note i orig.utg.:* – – – **Mentiri nescio: Librum, Si malus est, neqveo laudare. / Juv: Sat. 3.** [Jeg klarer ikke lyve: Boken, hvis den er dårlig, kan jeg ikke prise.]

[n238](#). *Note i orig.utg.:* **Nanum cujusdam Atlanta vocamus, Æthiopem Cygnum. parvam extortamq; / puellam / Europen. &c. Juv. Sat. 8.** [Vi kaller noens dverg for Atlas, hans etiopier en svane, en liten og krokete jente for Europa.]

[n239](#). *Note i orig.utg.:* **Hic tamen infodiam, Vidi, Vidi, ipse Libelle, / Auriculas asini quis non habet – – / Pers. Sat. i.** [Men her skal jeg grave den ned. Jeg har sett, sett selv, lille bok. Hvem har ikke eselører – –]

[n240](#). *Note i orig.utg.:* **Admovit jam bruma foco te Basse Sabine. / Jamne lyra & tetrico vivunt tibi pectine chordæ &c. / Pers. Sat. 6.** [Har vinteren

allerede drevet deg til ditt sabinske ildsted, Bassus? Lever allerede lyren og strengene ved ditt beske plekter etc.]

[n241](#). *Note i orig.utg.:* **Ut qvamvis taceat Hermogenes, Cantor tamen atqve Optimus est modulator, ut Alfenus Vafer omni Abjecto instrumento artis, clausaque taberna. Sutor erat – – – – – Horat, Lib. i. Sat. 3.**

[Selv om Hermogenes skulle tie, er han likevel den beste sanger og spiller, slik som den slu Alfenus etter å ha kastet fra seg alle yrkets verktøy og stengt butikken. Han var skomaker –]

[n242](#). *Note i orig.utg.:* Denne Recit kommer mig til at troe at Verten haver dagligen **converseret** Stads **Satyricus**.

[n243](#). *Note i orig.utg.:* Der udi er en dobbelt Satyre baade mod dem, der gjøre Forslag, og dem, som af egen Nytte søger at hindre dem.

[n244](#). *Note i orig.utg.:* Hand haver uden Tvivl fortaalt Verten, at det var hos de Locrenser.

[n245](#). *Note i orig.utg.:* Det holdes fast for en Umuelighed at spille uden Grimacer.

[n246](#). *Note i orig.utg.:* **Qvot Themison ægros autumnno occiderit uno / Percuram citius, qvot Villas possideat nunc, / Qvo tondente gravis Juveni mihi Barba sonabat** [Så mange syke som Themison skal ha drept på én høst ... Jeg skal raskere gå igjennom hvor mange hus han nå eier, som da jeg var ung barberte mitt tunge, raspende skjegg.]

[n247](#). *Note i orig.utg.:* Καθώσπερ αἱ τίτθαι γε σιτίσεις κακῶς / Μασώμενος γὰρ, τῷ μεῖν ὀλίγον ἐντιθεῖς / Αὐτὲς δ' ἐκείνου τριπλάσιον κατέσπακας, **Aristophan. Eqvit. Act. 2 Scen. 2.** [Slik som ammene mater du dårlig. Når du har tygget, gir du litt tilbake, men svelger tre ganger mer selv.]

[n248](#). *Note i orig.utg.:* Hand vilde sige Parnassus.

[n249](#). *Note i orig.utg.:* **Sed numeris decor est, & junctura addita crudis Pers: Sat: i.** [Men versemålet er elegant, og harmoni er lagt til det umodne stoffet.]

[n250](#). *Note i orig.utg.:* – – **Vis dicam; Nugaris cum tibi Calve, / Pingvis aqvaliculus protenso sesqvipede extet. / Pers: Sat: i.** [Ville du jeg skulle si, skallede, at når du prater tøv, står din fete mage halvannen fot ut?]

[n251](#). *Note i orig.utg.:* En daarlig Poet, som Perseus skiemter med.

[n252](#). *Note i orig.utg.:* – – **Calidum scit ponere sumen / Scit comitem horridulum trita donare lacerna. Pers: Sat: i.** [Han vet hvordan en serverer varm grisemage, han vet å gi en skjelvende klient en slitt kappe.]

[n253](#). *Note i orig.utg.:* **O Jane a Tergo, qvem nulla Ciconia pinsit / Pers: ibid,** [Å, Janus, hvem ingen stork hakket bak ryggen.]

[n254](#). *Note i orig.utg.:* – – **Stans pede in uno Cum flueret Lutulentus** – – –
Horat: I. i. Sat. 4. [Stående på én fot mens han skitten strømmet ...]

[n255](#). *Note i orig.utg.:* Saa at omendskiøndt Materien ikke duede, saa var dog Inventionen at berømme at Versene bleve forfattede udi et Skiæg, og for fortiente for den Aarsags skyld at sættes i en Ramme.

[n256](#). *Note i orig.utg.:* Saadant Himmelbrev, bremmet med prægtige Kaaber Kniplinger, er og saa nedfalden udi vores Tid, hvilket formedelst dets Facon fortienet at giemmes. / **Cedrô nunc licet ambules perunctus, Et frontis gemino decens honore Pictis luxuriatur Umbilicis, Et te purpura delicata velet / Cordyllas madida tegat papyro, Vel thuris piperisq; sit Cucullus, Mart: Epigr. L. 3.** [Du kan nå gå parfymert med sederolje og prydet med ære på begge sider fråtte i ornamenterte bilder, og delikat purpur dekker deg ... Det våte papir dekker tunfisk eller blir innpakning for røkelse og pepper.]

[n257](#). *Note i orig.utg.:* – – **Vis Mamerce Pôeta videri, Qvicquid vis, esto, dummodo nil recites. / Mart. Epigr. L. 2.** [Vil du, Mamercus, tas for en poet, vær hva du vil, så lenge du intet resiterer.]

[n258](#). *Note i orig.utg.:* γραφας Δευκαλίωνα Μενέστρατε καὶ Φαέθοντα / **Leonid: Ant. 2.** [Leonidas Tarentinus (330–ca. 260 f.kr.), gresk dikter] [Skriv om Deukalion, Menestrates, og Phaeton.]

[n259](#). *Note i orig.utg.:* **Non amo qvi vincit sed qvi succumbere novit / Et didicit melius** Τη`ν ἀνακλινοπάλην / **Mart. Epigr. Libr. 14.** [Jeg elsker ikke den som seirer, men den som vet å gi etter og har lært bedre å innhente seg.]

[n260](#). *Note i orig.utg.:* **Miserere tandem crudelis & sile tandem. Aut, si tacere Lingva non potest ista, / Aliqvando narra, qvov velimus audire / Mart: Epigr. L. 4.** [Miskunne deg, grusomme, og ti endelig stille. Eller, hvis din tunge ikke kan tie, fortell iblant det vi vil høre.]

[n261](#). *Note i orig.utg.:* Som Clement skriver udi vor Tid, til hvis Berømmelse mand kand sige, at hand er ikke mindre fornuftig end tapper. Thi hand lader aldrig see sin Mandom uden mod dem, om hvilke hand er forsikkret at de ikke slaaer fra sig, og der udi ikke træder den uforsigtige Heltes Fodspor der sagde: **Armatus sit qvem odero.** [Bevæpnet være den jeg kommer til å hate.] Den kloge Clements Divise er heller: **Cum fæminis & inermibus bellum gerere soleo.** [Jeg pleier å føre krig med kvinner og ubevæpnede.]

[n262](#). *Note i orig.utg.:* Den II Junii er den sorteste Dag for Gioldbudne Folk hos os: Andre Dage for anere Folk. Derfor var Manden ikke saa taabelig udi Comoedien der vilde lære af Socrate den Kunst at faae Maanen af Himmelen; Thi hand raisonerede saaledes: Er der ingen Maane, saa er der ey heller nogen II Junii. / Καθελομι νύκτωρ την σελήνην, εἴτα δε Αὐτὴν καθεῖρξαιμ' &c. **Aristophan.**

Nub. Act. 2. Sc. i. [Jeg skal trekke ned månen om natten, deretter skal jeg stenge den inne etc.]

[n263](#). *Note i orig.utg.:* **Non erat hac facie miserabilior Creperejus / Pollio, qvi, triplicem usuram præstare paratus, / Circuit, & fatuos non invenit. / Juv: Sat: 9.** [Tristere enn dette ansikt var ikke Crepereius Pollio som, beredt til å betale tredobbel rente, gikk rundt og ikke fant noen dumme mennesker.]

[n264](#). *Note i orig.utg.:* Saaledes brystede sig ogsaa en af Holmens Fanger og prætenderede Prærogativ for andre nykomne, efterdi hand udi saa mange Aar havde baaret Kongens Jern.

[n265](#). *Note i orig.utg.:* Poeten raillerer generaliter med dem, der seer meer efter, om der fattes en Bogstav end om der er Meening udi et Skrift. Et **Vitium**, [Last] som udi disse saa kaldte polerede Seculis haver taget stor Overhaand. Menniskets Natur er at falde fra en Extremitet til en anden: mand haver taget sig fore at udrydde den Barbariem som fantes udi Stiilen hos **medii ævi scriptores**, [Middelalderens forfattere] og derved er falden til det yderste Pedanteri. Saa at mand fast ikke veed, hvilken Alder meest er at beklage.

[n266](#). *Note i orig.utg.:* Visse ivrige Geistliges Character, som holde for, at man **attacqverer** Religionen, naar man **criticerer** Stiilen udi en Canonisk Bog.

[n267](#). *Note i orig.utg.:* **Precieuse** Folks Character.

[n268](#). *Note i orig.utg.:* Man holder for Stads Satyricus gjorde dette Forslag for at ridiculere Peder Paars, og at divertere sig selv og andre. Men Hans Mikkelsen, maa skee, for at holde sin Helts Character ved lige, tager det ikke paa den Foed, Tydske Jochum holder for, at det skeede alleene for at beviise Paars Ære. **Vid. Hist. sui Temp: pag. 420.**

[n269](#). *Note i orig.utg.:* Han burdte have kaldet paa Calliope eller en af de andre lærde Gudinder: Men den Feyl vil intet betyde, den ene, maa skee, kand være lige saa god som den anden, ellers kand man let der i fare vild; thi saaledes skrev en vis lærd Mand i Stæden for Pluto, [Pluton, dødsrikets hersker i gresk mytologi] Der Höllische Gott **Plutarchus**. [Plutark (ca. 45–125 e.kr.), gresk historiker og filosof]

[n270](#). *Note i orig.utg.:* **Vid. Jamblich. libr. de Mysteriis Ægypt.** [Boken om egypternes mysterier, skrevet av Jamblikos (ca. 245–325 e.kr.), syrisk filosof] **confer.** Tydske Jochums **Reflexioner** der over **Hist. sui Temp. pag. 430.**

[n271](#). *Note i orig.utg.:* Om Poeten meener udi at drikke tillige med, er der noget Satyrisk.

[n272](#). *Note i orig.utg.:* Deres Character, som af Skarnet i en Hast komme til Værdighed, hvis gamle Mores [Sedvaner] undertiden bryder frem, som der fortelles om en Tiener der uformodentlig selv blev Herre, men engang glemte sig selv, og i Steden for at sætte sig i sin Vogn, steeg bag paa Carossen.

[n273](#). *Note i orig.utg.:* Her skiemter Poeten med dem, som af urimelige Romaner ville udtrække Morale, og læse de samme fast med større Andagt end andre gode Bøger. Man seer en stor Mængde der af komme for Lyset udi vore Tider. Autores til saadant foregive tit at det skrives **Pour Servir le Puplique**, [For å tjene offentligheden] men de maae derved alleene forstaae den Part af Republiqven, som bestaaer af Fiskerkierlinger og Nybods Folk.

[n274](#). *Note i orig.utg.:* Dette kaldes ἀποστροφή ` [Apostrofe] nemlig at vende sig til dem, man taler til, og er meget brugelig hos gamle Poeter.

[n275](#). *Note i orig.utg.:* Om Ulspeyl havde studeret eller ey er mig ubekient, nok er det, at hand har været paa adskillige Academier, og derfor kand kaldes Vellærd, saa vel som mange andre, der føre den Titul, allene fordi de have seet her og der en Professor staa udi et Cathedra.

[n276](#). *Note i orig.utg.:* Soldater som ville lære Hværvestræger, vil jeg recommendere en Engelsk Comedie, kaldet **The Recruiting Soldier**.

[n277](#). *Note i orig.utg.:* **Si rixa est ubi tu pulsas, ego Vapulo Tantum** / **Juv. Sat. 3.** [Hvis det er en slåsskamp når du slår, og jeg kun pryles.]

[n278](#). *Note i orig.utg.:* **Pulsatus rogat, & pugnīs concisus adorat, / Ut liceat paucis cum dentibus inde reverti** / **Juv. Ibid.** [Slått ber han for seg, og nedbrutt av slagene trygler han, så han han dra tilbake derfra med noen få tenner igjen.]

[n279](#). *Note i orig.utg.:* **Qvis numerare potest felicitis præmia Galle, / Militiæ – – – / Juv. Sat. 16.** [Hvem kan oppregne, Gallius, den lykkelige krigstjenestes belønninger?]

[n280](#). *Note i orig.utg.:* – – **Etsi pulsetur dissimulet, nec Audeat excussos Prætori ostendere dentes / Et nigram in facie tumidis livoribus ossam Atq; oculos, medico nil promittente, relictos. / Juv. Sat. 16.** [Selv om han blir slått, forstiller han seg og tør ikke vise pretoren de utslåtte tenner, det svarte ben i ansiktet med svulmende blåmerker og det gjenværende øyet som legen ikke lover han kan redde.]

[n281](#). *Note i orig.utg.:* **Præmia, nunc alia, atq; alia, emolumenta notemus Sacramentorum – – – / Juv: Ibid.** [Vi merker oss nå andre gevinster, nå andre fordeler ved krigstjenesten ...]

[n282](#). *Note i orig.utg.:* Poeten imiterer her udi den gamle Græske Comoedie-Skriver som gjør en Pølsekræmmere og Statsmand til et slags Folk, hvilket er endnu større Paradox. / – – – **Ταυθ' ἄνεργος ὡς εἴς, ὡς εἰ &c. / Aristophan: Eqvit: / Act. i. Sc. 2.** [Gjør det samme som du gjør etc.] / **Nuper erat Medicus, nunc est Vespillo Diaulus. / Qvod Vespillo facit, fecerat & Medicus. / Mart.**

Epigr. L. i. [Nylig var han lege, nå er Diaulus graver. Det han gjør som graver gjorde han også som lege.]

[n283](#). *Note i orig.utg.:* Soldatens Arithmetique bestaar udi Eins, Zwey, Drey.

[n284](#). *Note i orig.utg.:* **Tu Scabie frueris mali, qvod in aggere rodit. / Qvi tegitur parma, & galea metuensq; flagelli / Discit ab hirsuto jaculum torquere Capella.** [Du nyter et råttent eple likt det han tygger på vollen som dekkes med skjold og hjelm og som, fryktende pisken, lærer å kaste spyd fra ryggen på en hårete geit.]

[n285](#). *Note i orig.utg.:* Derfor siunger man i Viisen: **Sæl er den Piige som faar en Soldat / Thi, naar hun vil æde, saa stiaeler hand Mad / Saa frydelig.**

[n286](#). *Note i orig.utg.:* Der af berømmes Neoclides udi Comoedien, hvilken, om endskiøndt hand var blind, kunde dog bedre stiaele end andre Seende. / Εἷς μὴν γεκεοκλείδης, ὃς ἔστι μεῖν τυφλός &c. / **Aristoph. Plut. Act. 3. Sc. 2.** [Først Neokleides, som er blind etc.]

[n287](#). *Note i orig.utg.:* Nemlig Verten.

[n288](#). *Note i orig.utg.:* **Accessorium sequitur suum Principale.** [Tilbehøret følger hovedsaken.]

[n289](#). *Note i orig.utg.:* Poeten synes her at **notere** visse **Poster de acqvirendo rerum Dominio** [Om å anskaffe tingenes herredømme] udi den Romerske Ret, som synes meere **facti** end **juris**.

[n290](#). *Note i orig.utg.:* Maaskee **Codex** eller **pandectæ**. [To deler av romerretten som ble samlet av keiser Justinian.]

[n291](#). *Note i orig.utg.:* Saadant Argument brugte og saa Strepsiades mod sin Creditor, foregivende, at han ikke burdte have sine Penge tilbage, efterdi han var saa slet i sin Physica. / πῶς ὄυν ἀπολαβεῖν τ' ἀργύριον δίκσιος εἶ / 'Εἰ μὴδεῖν οἴθα μετεώρων πραγμάτων / **Aristoph. Nub. Act. 4 Sc. 5.** [Hvordan skal det være rettfærdig at du får tilbake pengene, hvis du intet vet om de himmelske ting?] / Og veigrede sig en anden for at betale en Jøde i vor Tiid, fordi han havde forraadt vor HERre.

[n292](#). *Note i orig.utg.:* **Hist. sui temp: pag: 404. seqv.**

[n293](#). *Note i orig.utg.:* Naar Hunden skrabber meget med Fødderne, holde troværdige Spaamænd for, at det betyder Liig, og er Tydske Jochum udi hans Reflexioner der over af samme Meening, **hist: sui temp: p. 406.**

[n294](#). *Note i orig.utg.:* At spille Salt paa Bordet betyder gierne at man faaer Hug inden Aftenen.

[n295](#). *Note i orig.utg.:* At en Skoe-Rem gaaer i Stykker, haver ogsaa de Gamle holdet for ont Merke. Derover skiemtes meget artig udi **Fragment:** af Menandri [Menander (ca. 342 – ca. 290 f.kr.), gresk komediedikter] **Comoedier**, hvorudi

forestilles en karrig Mand bestyrtet over at hans Skoe-Rem gik i Stykker. Men en anden trøster ham dermed, at det skede Naturlig-viis, efterdi Skoe-Remmene vare saa gamle, at de umueligen kunde holde længer.

[n296](#). *Note i orig.utg.:* **Introit in ædes ater alienus Canis: / Angvis per impluvium decidit de tegulis, / Gallina cecinit: Interdixit Hariolus, / Haruspex vetuit ante brumam aliquid novi / Negotii incipere. Qvæ causa est justissima / Terent: Phorm. Act. 4. Sc. 4.** [En svart fremmed hund gikk inn i huset. En slange falt fra takstenene gjennom bassenget, høna gol. Spåmannen forbød, tegntyderen forhindret å begynne på noe nytt før vinteren, hvilket er den rettferdigste begrunnelse.] / **Hvad saadant haver at betyde, vidste heel vel den gamle Mand der sagde. / Non temere est qvod Corvos cantat mihi nunc ab læva manu. / Semel radebat pedibus terram & voce crocibat sua / Plauti Aulul: Act. 4. Sc. 3.** [Det er ikke tilfeldig at raven synger nå på min venstre hånd. Den skrapte bakken én gang med føttene og skrek med stemmen sin.]

[k1](#). Misunnelse

[k2](#). Kalmarkrigen, krig mellom Sverige og Danmark-Norge i årene 1611–1613

[k3](#). Ovid

[k4](#). En av de tre moirer, de greske skjebnegudinner

[k5](#). Quintus Horatius Flaccus (65–8 f.kr.), romersk dikter

[k6](#). Muse, datter av Zevs

[k7](#). Vaktmestere

[k8](#). Min søster

[k9](#). Livegne

[k10](#). Uttrykk for overraskelse

[k11](#). Skarpretter

[k12](#). Spøk

[k13](#). Kortspill

[k14](#). Flerfarget

[k15](#). Quintus Curtius Rufus (1. århundre e.kr.), romersk forfatter

[k16](#). Jason, leder for argonautene i gresk mytologi, gift med Medeia

[k17](#). Vind; pust

[k18](#). Hippokrates (460–377 f.kr.), gresk lege

[k19](#). Læremyndighet

[k20](#). Musene

[k21](#). Tredje februar i den julianske kalender

[k22](#). Kilde ved fjellet Helikon viet til musene

[k23](#). Nikias (470–413 f.kr.), athensk hærfører

- [k24.](#) Resten mangler
- [k25.](#) Hvilken plass er det til geniet, med mindre våre hjerter kun strever med diktet og oppløftes av de kirriske og nysiske herskere [Apollon og Dionysos] uten å gi plass til to bekymringer?
- [k26.](#) Far meget vel
- [k27.](#) Molière (1622–1673), fransk komediedikter
- [k28.](#) Gaius Lucilius (2. århundre f.kr.), romersk satiriker
- [k29.](#) I virkeligheten
- [k30.](#) Nicolas Boileau-Despréaux (1636–1711), fransk dikter
- [k31.](#) Gravskrifter og andre innskrifter
- [k32.](#) Område i København oppført av Christian 4.
- [k33.](#) Siktemål
- [k34.](#) éblouir: blende
- [k35.](#) 20 eller 30 års arbeid
- [k36.](#) nubem pro Junone: å omfavne en sky i stedet for Juno
- [k37.](#) Et åndfullt verk
- [k38.](#) Et utkast
- [k39.](#) Verk av et menneske med mye fritid
- [k40.](#) Miguel de Cervantes (1547–1616), spansk forfatter
- [k41.](#) Nicanor Stigmatias (2. århundre e.kr.), romersk grammatiker
- [k42.](#) Om punktum i grammatikken
- [k43.](#) Messalla Corvinus (64 f.kr. – 8 e.kr.), romersk statsmann og litterat
- [k44.](#) Martin Fogel (1634–1675), tysk lege og lingvist
- [k45.](#) Trøster; hjelper; advokat
- [k46.](#) Jeg skjelner/tyder/oppfatter
- [k47.](#) Titler på katolske kirkelærere
- [k48.](#) Lukrets (99–55 f.kr.), romersk dikter
- [k49.](#) De dumme beundrer mer og elsker alt det som de skjelner gjemt i bakvendte ord.
- [k50.](#) Beskjeden
- [k51.](#) Med armene krysset over toppen på deres ånd, ser de med medynk på det enhver sier.
- [k52.](#) Rolig
- [k53.](#) I hvilken stemning
- [k54.](#) Pierre Corneille (1606–1684), fransk dramatiker
- [k55.](#) Mesterverker
- [k56.](#) Kritikk
- [k57.](#) Monster i gresk mytologi med øyne over hele kroppen

[k58](#). Hensikt

[k59](#). Fortalen

[k60](#). En del av lovverket Corpus Juris Civilis som ble sammenstilt under keiser Justinian (483–565).

[k61](#). Da rettet vi vår gjerning mot den gamle rettsvitenskaps talløse verker og et håpløst foretagende, som gående midt i dypet etc.

[k62](#). Concipientens amours: Inngående utroskap

[k63](#). Keiserinne Theodora (ca. 500–548), keiser Justinians kone

[k64](#). Klokskap

[k65](#). Navn for solen i gresk diktning

[k66](#). En elv i Tyrkia

[k67](#). Lucretia (6. århundre f.kr.), romersk adelskvinne som begikk selvmord etter å ha blitt voldtatt

[k68](#). Personifikasjon av satiren i gresk mytologi

[k69](#). Da romeren Caecina Paetus ikke turde begå selvmord, ville hans kone Arria hjelpe ham ved å drepe seg selv først.

[k70](#). Cato den yngre (95–46 f.kr.), romersk senator

[k71](#). Sofokles (5. århundre f.kr.), gresk tragedieforfatter

[k72](#). Vergil

[k73](#). Euripides (5. århundre f.kr.), gresk tragedieforfatter

[k74](#). Dido, dronning av Kartago i Aeneiden

[k75](#). Gresk fabelvesen

[k76](#). Glemselens elv i dødsriket i gresk mytologi

[k77](#). Just Justesens og forskjellige personers fotnoter.

[k78](#). Tre ganger har jeg rørt ved terskelen, tre ganger har jeg blitt kalt tilbake.

[k79](#). Tre ganger rundt Troja.

[k80](#). Gaius Caesius Bassus (1. århundre e.kr.), romersk dikter

[k81](#). Publius Alfenus Varus (1. århundre f.kr.), romersk jurist

[k82](#). Sverd

[k83](#). Herakles

[k84](#). Helt i gresk mytologi som deltok i trojanerkrigen

[k85](#). Protevs, sønn av Poseidon, vesen i gresk mytologi som kjenner fremtiden

[k86](#). Proserpina, Plutons kone, dronning av dødsriket i romersk mytologi

[k87](#). Larve

[k88](#). Kjempet

[k89](#). Orfeus, sønn av Kalliope, trakisk dikter som kunne fortrylle naturen med sang og lyrespill

- [k90](#). Tantalos, sønn av Zevs, straffet ved å måtte stå mellom et frukttre han ikke kunne nå og vann han ikke kunne drikke
- [k91](#). Kvartformat
- [k92](#). Rakker; latsabb
- [k93](#). Herre
- [k94](#). Valgmennene i kollegiet som valgte tysk-romersk keiser
- [k95](#). Arius (ca. 250–336 e.kr.), leder for den teologiske retning kalt arianisme, hvor Sønnen er skapt og underordnet Faderen.
- [k96](#). Tjener
- [k97](#). Purschen: (retoromansk) grisunger
- [k98](#). Buchladen: (ty.) bokhandel
- [k99](#). I én slurk
- [k100](#). For oss studerende
- [k101](#). Jeg tilhører skarpretteren
- [k102](#). Skremme
- [k103](#). God appetitt, kjære venn!
- [k104](#). Utslett
- [k105](#). Syfilis
- [k106](#). Retten til en ting som nødvendigvis hører sammen med en annen ting
- [k107](#). Den svakere rettighet viker for den rettighet som veier tyngre
- [k108](#). Confundere: forvirre; forbløffe
- [k109](#). Legeme
- [k110](#). Gevær
- [k111](#). Kirkerett

Ludvig Holbergs *Peder Paars Forord og kommentarer ved Simen Johansen* er lastet ned gratis fra e-bokportalen Bokselskap. Lesetekst og flere nedlastningsmuligheter m.m. er gratis tilgjengelig på bokselskap.no